

GHEORGHE BOLDUR-LĂTESCU

GENOCIDUL comunist în România

Gheorghe Boldur-Lătescu
Genocidul comunist în România
Volumul I
Dimensiunile genocidului

EDITURA ALBATROS
București, 1992

Dacă nu iertați voi, nici Tatăl vostru Cel din Ceruri nu vă va ierta vouă greșelile voastre. (Evanghelia după Marcu, 11, 26)

CUVÂNT ÎNAINTE

La sfârșit de decembrie 1989, numai câteva zile după ce poporul român și în primul rând admirabilul tineret al țării doborâseră, cu scump preț de sânge, dictatura lui Ceaușescu, m-am gândit că prima mea datorie de om de știință, specialist în cibernetică economică, este aceea de a folosi metodele acestei discipline moderne pentru a cerceta și găsi soluții de redresare a economiei ruinate de aberantul sistem comunist. În paralel cu propriile mele reflecții în această problemă vitală pentru țară, împreună cu un grup de colegi entuziaști am realizat, în câteva săptămâni, un model metodologic al restructurării economice¹. Am sperat ca la modestul nostru efort, primul de acest fel după Revoluție, să se alăture și alți specialiști din Academia de Studii Economice, unde ne desfășurăm activitatea, sau din alte instituții de profil, pentru ca, sporindu-ne forțele, să dezvoltăm modelul elaborat, în vederea unei eventuale utilizări practice. Mărturisesc că am nădăjduit să deșeptăm și interesul unor reprezentanți ai principalelor formații politice, care eram convins că sunt puternic preocupate de găsirea unor soluții privind problemele depășirii situației economice dezastruoase a țării. Nimic, sau aproape nimic de acest fel, nu s-a produs. Exceptând o emisiune realizată de televiziunea britanică și unele telefoane prin care câțiva specialiști, pe care îi cunoaștem mai demult, cereau lămuriri, nu au existat reacții, nici pozitive, nici negative, privind posibilitatea de abordare a problemei redresării economice cu ajutorul tehnicilor ciberneticii, în schimb, nu treceau două trei-zile ca să mi aflăm că un nou profesor din A.S.E., coleg cu noi, accede la importante funcții de conducere administrative, academice, guvernamentale sau parlament ve. Sosise timpul „cățărilor”, adică al ce lor

¹ Gh. Boldur-Lătescu, Marcel Stoica, Camelia Rațiu-Suciu, Gheorghe Oprescu, Marin Andreica : „Un model cibernetic al restructurării”, în „Tribuna economică”, nr. 22, 1 iunie 1990.

care, profitând de instabilitatea inerentă unei situații post-revoluționare, se mintă spre putere, onoruri *t*-au avantaje materiale, ignorând problemele arzătoare a țării sau abordându-le prin prisma interesului personal.

Această cursă disperată. Pentru parvenire rapidă se desfășura, din nefericire, la toate nivelurile societății și din starea de grație pe care o trăise întreaga națiune română în zilele miraculoase ale Revoluției ne-am rostogolit rapid în confuzie, minciună, ură și violență.

Am înțeles cu durere că ceea ce sperasem în zilele de 16 — 22 decembrie și imediat după aceea, privind vindecarea fulgerătoare a poporului român de comunism, nu se întâmplase. Umbra sinistră a sistemului care martirizase țara, timp de 45 de ani, dăinuia încă, iar lunile care aveau să urmeze au arătat cât de încăpățânată era această dăinuire. Puteam, desigur, să mă refugiez, împreună cu colegii mei, în activitatea științifică, adăpost confortabil pentru evadarea din realitate, așa cum parțial o și făcu sem în anii de teroare comunistă pentru a nu fi complet strivit de brutalitatea și absurdul onvillian al sistemului.

Mi-am amintit însă că, în afară de statutul de om de știință, mai aveam unul, pe care acum, mai mult ca oricând, nu aveam voie să-l trădez: acela de participant activ la rezistența anticomunistă din România. Experiența anilor de teribilă detenție politică și muncă silnică la Jilava, Pitești și Canal, numeroasele însemnări pe care le-am întocmit în secret, de-a lungul anilor, asupra mecanismului funcționării organismului totalitar sub multiplele sale aspecte, toate acestea, împreună cu instrumentele de analiză sistemică specifice cercetătorului cibernetician, reprezentau un important potențial de combatere a sistemului comunist. Și astfel s-a născut ideea de a scrie prezenta carte. Această idee, în formă embrionară, este însă mult mai veche. Ea a apărut, pentru prima oară, în anul 1949, într-o discuție pe care am avut-o cu bunul meu prieten Cornel Constantinescu², în celula 35 de la arestul securității din Calea Rahovei.

Cornel spunea atunci că unul dintre supraviețuitorii închisorile —, comuniste va trebui să scrie „cartea generației noastre”¹ (aveam amândoi pe atunci 20 de ani).

Mult timp după eliberarea noastră din închisoare, prin anul 1970, în pragul sinistrei „epoci Ceaușescu”, am rediscutat ideea cărții generației noastre, de data aceasta mai concret, luând în considerare și posibilitatea de a o publica în Occident. Dacă proiectul nostru nu s-a realizat timp de 41 de ani, aceasta s-a datorat, în primul rând, activităților noastre de cercetători științifici, care ne-au absorbit masiv pe amândoi, cât și riscului imens pe care îl implica o astfel de acțiune din partea a doi foști deținuți politici, în atenția permanentă, a securității.

Socotesc că prezenta carte constituie, în mare măsură, materializarea gândului nostru, născut în închisoare, unde, împreună cu alte mii de tineri patrioți, alcătuiau

² Unul din cei mai importanți matematicieni români ai secolului nostru, astăzi profesor la Politehnica din Zurich.

prima generație a Rezistenței anticomuniste din România.

Cartea noastră cuprinde un mesaj de iertare și de conciliere, nefiind nicidecum orientată spre ură și răzbunare.

Pentru a ierta, e necesar însă să știm atât ce trebuie iertat, cât și pe cine să iertăm. Vom încerca deci să-i prezentăm ceea ce, după părerea noastră, constituie genocidul comunist din România, cu scopul de a scoate la lumină adevărul asupra celei mai întunecate perioade din istoria modernă a țării noastre. Acest adevăr trebuie cunoscut de întreaga națiune, care este, în mod dramatic, dezinformată asupra celor petrecute în perioada 19” — 1989.

Propaganda mincinoasă și otrăvitoare a reușit, în mare măsură, să genereze în mintea multor cetățeni păreri fundamental greșite, care le condiționează și astăzi comportamentul, făcându-i prizonieri inconștienței ai sistemului de gândire comunist. Astfel, ideea că monarhia, vechile instituții constituționale românești și partidele istorice au reprezentat o adevărată calamitate pentru țara noastră, pe care au asuprit-o și au sărăcit-o, a fost inoculată sistematic generațiilor de după 1945 și mulți compatrioți de-ai noștri mai cred și astăzi aceste lucruri. Nu constituie obiectul acestei cărți să analizăm meritele și defectele instituțiilor și oamenilor care au condus țara înainte de 19”, dar a aduce în discuție greșelile acestora astăzi, când ieșim dintr-o perioadă de aproape cincizeci de ani de înspăimântătoare opresiune comunistă, infinit mai nefastă decât oricare din perioadele anterioare, înseamnă, evident, o diversiune sau o dovadă de dezinformare. După cum același lucru înseamnă să aruncăm cu noroi în supraviețuitorii Rezistenței anticomuniste, care a dat sute de mii de victime în luptă cu monstruoasa teroare a securității, și să uităm că oamenii acesteia din urmă sunt încă printre noi și ne urmăresc sau că sunt pe cale să devină patroni nemiloși ai unor recent înființate. Companii particulare suspecte, cu capitaluri autohtone de milioane (de unde?).

Prezentând adevărul despre ce a însemnat comunismul în istoria României, nădăduim să contribuim la restabilirea judecății sănătoase a tuturor fiilor acestei țări, victime ale sistemului diabolic al dublei gândiri orwelliene.

Și mai nădăduim că acei care, într-un fel sau altul, au contribuit la genocidul comunist se vor cutremura, își vor recunoaște greșelile și se vor căi în adâncul conștiinței lor. Numai atunci vom putea vorbi de reconciliere și va fi cu adevărat liniște și frăție în țară.

„Genocidul comunist din România” va cuprinde patru părți. Partea întâi, care coincide cu prezentul volum, reprezintă un rezumat al întregii lucrări. În ea se tratează, fără a intra în detalii, ansamblul problemelor genocidului, ceea ce permite citirea volumului I oarecum independent de cele care vor urma. În celelalte părți, vom detalia genocidul pe componentele sale principale: crima împotriva ființei biologice, dezastrul economic, „revoluția cultural-științifică”, persecuțiile religioase, decăderea morală și cea a moravurilor, distrugerea mediului ambiant.

„Dedic această carte celor cărora, răpindu-li-se viața, n-au putut povesti cele întâmplate în închisorile și lagărele. De muncă silnică. Să fiu iertat că n-am văzut, n-am memorat și n-am ghicit totul! (Astfel începe Alexander Soljenițin

cutremurătoarea sa carte „Arhipelagul Gulag”.

Să-mi fi îngăduit să mă inspir din emoționantul text de mai sus, dedicând, la rândul meu, modesta mea carte, victimelor genocidului comunist, precum și supraviețuitorilor acestuia, în primul rând, celor care au luptat în Rezistența anticomunistă, pentru a-i îndemna să-și amintească, să ierte și să spere.

Prof. univ. Dr.

GHEORGHE BOLDUR-LAȚESCU

Membru al Asociației foștilor deținuți politici din România

1. Pierderea fricii lui Dumnezeu

Tragicile evenimente, care au întunecat viața popoarelor din Estul Europei în cei 45 de ani care s-au scurs de la încheierea celui de-al doilea război mondial, n-au ocolit, după cum am simțit-o pe pielea noastră, nici România. Lichidarea sub diverse forme a adversarilor politici prin condamnări la moarte și execuții sumare sau aruncarea lor în închisori și lagăre de exterminare prin muncă forțată, ruinarea economiilor naționale, teroarea exercitată de înspăimântătoarele poliții secrete, corupția generalizată, opulența Sfidătoare și parazită a nomenclaturii, pauperizarea marii mase a populației, reduce la mizerie și condiții de viață umiltoare, persecuțiile religioase, distrugerea de facto a vieții culturale, toate aceste tragedii, care constituie împreună unul din cele mai crâncene genociduri din istoria Europei, încep să iasă treptat la iveală, odată cu descompunerea regimurilor comuniste pe cale de dispariție.

În țara noastră, calamitățile aduse de comunism au fost mult mai grele decât în țările vecine cu regim asemănător, datorită unor condiții istorice și geopolitice speciale.

Cu adâncă reculegere față de memoria celor care și-au pierdut viața sau au trăit-o în nefericire datorită aberantului experiment comunist și cu îngrijorare pentru starea în care se află țara azi, tot datorită acestui experiment, ne vom strădui să examinăm, într-o perspectivă cât mai complexă, cea mai neagră pagină din istoria modernă a țării, fără ură, dar și fără menajamente, nădăjduind să aducem astfel o modestă contribuție la elucida rea unui trecut, fără cunoașterea căruia nu putem avea speranțe de viitor.

Înainte de a purcede la prezentarea și analiza faptele e în detaliu, o datorie de conștiință ne obligă să adu cern în fața cititorilor modesta părere că la originea tuturor relelor care au alcătuit genocidul comunist în țara noastră se află pierderea unei valori tradiționale a poporului român: *frica lui Dumnezeu*.

Credincios, dar nu habotnic, poporul nostru a sta tuat, cu inteligența și moderația care i-au caracterizat întreaga existență, reguli esențiale de comportament, în care strădania de a nu încălca poruncile divine, de a nu face rău în general este denumită *frica lui Dumnezeu*.

Frica lui Dumnezeu nu este o teamă superstițioasă în fața divinității, ci

acceptarea benevolă a existenței unei relații perfect coerente între modul cum se comportă omul și cum este el răsplătit sau pedepsit de Providență.

Încredințați că *frica lui Dumnezeu* a fost și este o trăsătură esențială a poporului român și că pierderea ei a constituit unul din punctele de plecare ale genocidului pe care l-am trăit la scara întregii națiuni, vom relata, în cele ce urmează, două întâmplări trăite cu mulți ani în urmă, care nădăjduim că reprezintă argumente vii în favoarea ideii noastre privind pierderea fricii lui Dumnezeu.

În primăvara anului 1949 am fost arestat cu alți studenți, pentru încercarea de a organiza un nucleu de rezistență armată anticomunistă în munții Căpățanei.

După câteva săptămâni de anchetă dură, cinci din membrii grupului, împreună ou vreo zece alți arestați, am fost transportați la Jilava, tradiționala închisoare politică de tranzit³. Deși toți eram slăbiți, iar mulți dintre noi eram încă plini de răni sau vânătăi căpătate în timpul anchetei, moralul era excelent. Acest lucru nu a fost pe placul comandantului închisorii, sinistrul Moromete, care s-a hotărât să ne „taie aripile”. A doua zi după sosirea noastră la Jilava, ne-a chemat pe rând și fără absolut niciun motiv, împreună cu o echipă de alți patru gardieni, s-a năpustit asupra noastră, torturându-ne în mod sălbatic. Loviturile de pumni și picioare s-au amestecat cu cele ale răngilor de fier și ale lanțurilor, până ce victimele, doborâte, însângerate și călcate în picioare, își pierdeau cunoștința. Ceea ce au putut înțelege și reține unii dintre noi, din urletele dezarticulate și incoerente ale călăilor, care se pare că erau beți, a fost acuzația că am fi cântat în celulă „Hristos a înviat!” (era, într-adevăr, după Paște). Unul dintre gardieni, înjurând îngrozitor, repeta ca un auto mat: „Hristos nu există, bă, Partidul e tatăl nostru.

Am fost apoi aruncați în teribila celulă de pedeapsă 16 A, la o temperatură de 3 — 4 grade și cu apă rece ca gheața până la glezne, unde am stat câteva ore numai în cămăși și indispensabili.

Moromete, ajutat de banda lui de călăi, a efectuat, în cei 5 — 6 ani cât a fost comandant la Jilava, sute de „acțiune” de tipul celei pe care am relatat-o mai sus. Nimeni nu cunoaște exact câți oameni au murit sub loviturile fiarelor dezlănțuite, nici câți au sucombat după aceea, din cauza torturilor la care au fost supuși, dar numărul lor este, probabil, de ordinul miilor. Nu încapе nicio îndoială că ceea ce s-a petrecut la Jilava, în anii comunismului, constituie un genocid. Dacă încercăm să înțelegem cum a fost posibil ca Moromete și ceilalți torționari să coboare atât de jos pe scara dezumanizării, ajungând până la nivelul unor fiare, cred că răspunsul îl găsim în cuvintele gardianului care nega credința, proslăvind partidul.

³ Timp de aproape 70 de ani Jilava a fost și este și în prezent închisoare politică. Sinistru „așezământ” al represiunii, Jilava reprezintă un trist simbol care, nădăjduiesc, va fi transformat nu peste mult timp într-un muzeu al suferinței românești. Va fi un semn al drumului nostru spre Europa, spre democrație.

Propaganda ateistă, care a fost inoculată acestor „oameni”, a avut drept efect pierderea fricii lui Dumnezeu și ruperea echilibrului sufletească specific poporului român. De aici și — până la genocid n-a fost decât un pas...

A doua întâmplare pe care o voi povesti ne va arăta ce importantă este frica lui Dumnezeu în blocarea declanșării unor comportamente bestiale.

La câteva luni după „primirea” pe care Moromete ne-a făcut-o la Jilava, mă aflu în camera 7 reduit (cca. 70 m² și 300 m³), împreună cu alți peste o sută de camarazi de suferință. Era în iulie și căldura făcea ravagii, mai ales că această cameră avea o situație cu totul specială în ceea ce privește aerisirea: fereastra ei era astfel situată, încât de pe priciurile de sus se putea vedea poarta de intrare în reduit, sinistrua poartă 2, păzită de Sabău, un gardian care nu suporta ca deținuții să vadă cine intră și cine iese pe poartă. Din această cauză, la orice mișcare pe poartă ni se impunea să astupăm fereastra cu un oblon de lemn care împiedica complet aerisirea. După câteva minute de la punerea oblonului, aerul devenea atît de irrespirabil, încât cei mai slăbiți dintre noi leșinau.

Sabău era la fel de neîndurător și cînd nu era trafic pe poarta 2, dacă observa că vreun deținut de pe priciul de sus îndrăznește să privească pe fereastră. Atunci, cu o voce plină de ură, cerberul striga furios: „Șapte (adică noi, camera 7), pune oblonul”. Sancțiunea putea dura un sfert de oră, o oră sau chiar mai mult, pînă cînd începeam să batem disperați în ușă urlînd cu voci înăbușite: „Aer! aer!”

La cei 20 de ani ipe care îi aveam, întâmplarea din aprilie, cînd Moromete ne zdrobise oasele doar pentru că eram zămbitori la sosirea în Jilava, nu m-a „cumințit” pentru prea mult timp. Slăbisem cam cu 15 kg și arătam ca un supraviețuitor de la Auschwitz, ceea ce nu mă împiedica să fac zilnic gimnastică, să-mi notez pe săpun, cu acul, principalele idei ale zilei, să particip la discuții — adevărate seminarii — cu oameni deosebiți, personalități culturale sau politice. În ziua cînd aveam să fiu „eroul” unei întâmplări cu profunde semnificații pentru formarea convingerilor mele de mai tîrziu, mă aflu într-o astfel de discuție, pe priciul de sus, în apropierea ferestrei. La un moment dat, involuntar, am aruncat o privire pe fereastră, spre cerul care se zărea, albastru, deasupra curții reduitului. Sabău m-a văzut și am auzit cuvintele teribile pentru noi: „Șapte, pune oblonul”. A urmat un moment de liniște, după care aceeași voce tîmpă și rea a adăugat: „sau mi-l dai pe cel ce s-a uitat pe geam”. În câteva minute oblonul a fost pus, iar eu am fost obligat să ascult morala, de altfel destul de blîndă, a cîtorva „bătrîni” (așa îi consideram atunci pe cei care aveau peste 40 de ani): „vezi ce ai făcut, nechibzuitul.

Am stat câteva minute pe gînduri, după care am coborât de la „etaj” și m-am îndreptat spre ușa celei în care am început să bat. „Ce faci, omule?”, s-au grăbit să mă întrebe câțiva camarazi de celulă. „Nu are rost să suferiți din cauza prostiei mele”, am spus eu. „O să mă cotonogesc puțin și gata”. „Nu ești în toate mințile, mi-au replicat prietenii, ai văzut ce-a pățit Corbasca?” (cu câteva zile înainte, avocatul Corbasca fusese aproape omorât în bătaie pentru un „delict” asemănător). Era însă prea tîrziu, bătusem foarte tare și ușa camerei 7 s-a deschis cu scîrțăit

ei sinistru, care ne devenise familiar. În ușa stătea — primul gardian Liss, un munte de om, totdeauna încruntat. „Camarazii mei n-au nicio vină, vă rog să dați ordin să se ia oblonul”, m-am adresat primului gardian, în timp ce teama începea să mă copleșească.

Primul gardian m-a privit sever, apoi a spus scurt:

„Scoateți oblonul, iar dumneata urmează-mă”.

Cu moartea în suflet l-am urmat, iar el m-a închis într-o cameră mică, la capătul culoarului, un fel de birou al gardienilor. Am rămas câteva minute singur și am început să mă rog. Ușa s-a deschis brusc și Liss m-a sur prins închinându-mă. A tăcut un timp, privindu-mă cu asprime. „Ce făceai, te închinai?”. N-am răspuns. „Cum te numești?” l-am spus numele, încercând să fiu calm și sigur pe mine. A tăcut din nou, apoi a continuat. „Ce e tatăl dumitale?” „Pensionar”. „Ce fel de pensionar?” „Militar activ”. „Ce grad?” „Colonel”. „Ce armă?” „Cavalerie”. Tăcere îndelungată, apoi primul gardian, spre totala mea uluire, a continuat: „Așază-te și ascultă-mă”.

Tatăl dumitale mi-a fost comandant pe frontul de răsărit. A fost un om bun, cu frica lui Dumnezeu, un exemplu pentru subalterni. Du-te înapoi în celulă, nu vorbi nimănui despre cele ce ți-am spus și pe viitor ferește-te de imprudențe inutile”.

Când îmi amintesc de această întâmplare, mă gândesc cu emoție că Dumnezeu m-a ocrotit, poate pentru rugăciunile pe care tatăl meu, fie-i binecuvântată memoria, le-a făcut zi și noapte pentru fiul lui aflat în temniță...

Atitudinea primului gardian, diametral opusă celei avute de Moromete și de banda lui de bătauși, s-a datorat desigur faptului că îndoctrinarea comunistă nu a reușit să-l facă pe Liss să-și piardă *frica lui Dumnezeu* pe care o învățase de la părinții săi, dar și de la comandanții săi, în Armata Regală Română.

Însemnătatea fricii lui Dumnezeu sau mai bine zis a pierderii acesteia în comportamentul de tip genocid este mult prea mare ca să nu ne propunem să revenim asupra ei.

2. Șapte componente tragice

Crima împotriva ființei biologice a națiunii, dezastrul economic, „revoluția” cultural-științifică, persecuțiile religioase, decăderea politică, descompunerea morală la nivel de masă și distrugerea mediului ambiant reprezintă principalele componente ale genocidului comunist în România. Desigur, datele statistice vor avea un loc important în analiza genocidului, fără a face totuși din aceste date argumentul principal al demersului nostru. Exactitatea datelor poate fi oricând pusă sub semnul îndoielii, atât a celor provenind din statisticile interne, caracterizate, după cum orice om de bun simț știe, de minciuna ridicată la rang de principiu, cât și a celor din statisticile internaționale, plătind deseori tribut informării incomplete și chiar naivității de a face apel necritic la datele oficiale publicate în țară. Vom încerca deci să prezentăm elementele statistice cu prudență și să analizăm în permanență plauzibilitatea lor, prin corelări reciproce, precum și cu fapte incontestabile,

cunoscute și trăite de noi toți în cei 45 de ani de comunism. Iată un exemplu. Când vom estima numărul celor care au pierit de frig și de foame în teribilele șase ierni ceaușiste vom corela datele statistice cu interpretarea selecțiilor statistice pe care le reprezintă anunțurile mortuare.⁴

Considerăm că este util să-l pregătim pe cititor pentru receptarea informațiilor de detaliu pe care le vom prezenta în cartea noastră, împletind pentru început o rememorare succintă a evenimentelor istorice din perioada 1939 — 1989 cu faptele care marchează componentele genocidului. De asemenea, convingși de puterea exemple lor, nu vom ocoli relatarea unor întâmplări trăite de noi sau povestite de alții și care au directă legătură cu subiectul nostru.

3. Pregătirea genocidului

La începutul anului 1939, România încheia o perioadă relativ fericită a istoriei sale, perioadă care, din păcate, a durat numai 20 de ani.

Cu o producție cerealiară anuală de 8 milioane de tone în anul 1938, România era a doua țară exportatoare de cereale din Europa și tot pe locul doi în ierarhia europeană se situa în ceea ce privește exportul de petrol.

Durata medie a vieții se apropia de 50 de ani, rețeaua de căi ferate acoperea satisfăcător întreg teritoriul, industria făcea pași mai importanți, iar în domeniul culturii se realizaseră progrese remarcabile. Fără îndoială că secolele de restriște pe care le străbătuse țara noastră, veritabil paznic al creștinătății împotriva expansiunii otomane, lăsaseră urme adânci în toate privințele și din această cauză ora încă multă sărăcie, în special la țară, peste 50% din populație era analfabetă, iar moravurile erau marcate de mentalități balcanice. Pe de altă parte, în viața politică, democrația, care începuse să dobândească o oarecare tradiție, era șubrezită de apariția mișcărilor de extremă dreaptă, în special după 1930. Erau încă multe lucruri de făcut în România anului 1938, dar toți cei care cunosc situația de atunci a țării sunt de acord că nimeni, sau aproape nimeni, nu murea de foame, de frig sau din cauza persecuțiilor politice și că, fără a fi încă o țară cu nivel ridicat de civilizație, cultură și prosperitate, porniserăm bine pe drumul progresului.

Evenimentele dramatice din Europa anilor 1938 și 1939, începând cu anexarea Austriei de către Germania hitleristă, apoi a Boemiei și Moraviei și culminând cu pactul Molotov-Ribbentrop, care avea să ducă la invadarea Poloniei de către Germania și URSS și începerea, la 1 septembrie 1939, a celui de-al doilea război mondial au marcat profund situația României pe plan economic și politic intern și

⁴ Anticipând, putem spune că rezultatul acestor interpretări ne va arăta că numărul victimelor a fost mult mai mare decât cel apărut chiar în rețelele „secrete” ale statisticilor oficiale.

internațional. În contextul abandonării de facto a țării noastre de către aliații săi tradiționali.

Franța și Anglia, România, practic aproape înconjurată numai de neprieteni, a fost silită, după cum se știe, să cedeze Rusiei Sovietice Basarabia și Bucovina de Nord, Ungariei — Ardealul de Nord, iar Bulgariei — Cadrilaterul. A urmat abdicarea regelui Carol II și, în condițiile dictaturii mareșalului Ion Antonescu, subordonarea politică, economică și militară a țării către Germania nazistă.

Angajându-se într-un război, care la început părea menit să redea patriei Basarabia și Bucovina răpite de sovietici, țara noastră a fost treptat antrenată într-o aventură militară fără nicio șansă, împotriva colosalelor forțe militare ale coaliției antihitleriste, totul soldându-se, după imense sacrificii umane și materiale, cu actul de la 23 august 19" oare a marcat începutul celei mai întunecate epoci din istoria țării.

Nu constituie obiectul lucrării noastre de a interpreta oportunitatea loviturii de stat de la 23 august și nici de a construi scenarii retro, de tipul „ce s-ar fi întâmplat dacă”. În cadrul subiectului pe care ni l-am propus în prezenta carte, ne vom îndrepta atenția asupra evenimentelor care au urmat după 23 august și care au reprezentat abandonarea treptată de către Occident a țării, sub jugul comunismului importat din URSS, cel care avea să se confunde cu cel mai odios genocid comis vreodată asupra României.

Primele zile după 23 august 19" au marcat și primele fapte de genocid: capturarea unui număr important de prizonieri, din rândul ostașilor români, pe frontul de la Iași, deși ostilitățile între români și sovietici se opriseră, iar armata noastră nu numai că încetase să opună rezistență rușilor, ci, la ordinul Regelui, trecuse de partea lor, împotriva nemților. S-ar putea obiecta că luarea acestor prizonieri, de către sovietici, a fost un act de război, efectuat de o putere străină, deci nu se poate încadra în genocidul din România la care ne referim în lucrarea noastră.

În ceea ce ne privește, apreciem că întrucât a fost vorba de o represiune în masă (mii de prizonieri) Petre cută pe teritoriul țării noastre, împotriva unei armate care nu numai că nu mai opunea rezistență, ci devenise practic aliată, a fost realmente un abominabil genocid.

Și astfel, miile de ofițeri și ostași români deveniți prizonieri *după 23 august 19"* s-au alăturat zecilor de mii de victime din lagărele, multe cu regim de exterminare, instituite, după aceea, în țară. Eliberarea prizonieri lor români s-a făcut cu o întârziere nemaîntâlnită în istoria conflictelor militare, unii dintre ei putrezind 10 — 15 ani în „colonii” de muncă sau închisori, fără ca niciun guvern român postbelic să fi făcut vreun protest oficial și energic față de deținerea lor, împotriva tuturor legilor războiului și dreptului internațional. Cât despre miile de prizonieri români care au murit în acest prizonierat barbar, fără să-și revadă patria și fără ca nimeni să se fi luptat pentru eliberarea lor, Dumnezeu să-i odihnească. Și să-i ierte pe cei care le-au răpit viața sau au fost complici la această crimă...

Universul lagărelor de concentrare sovietice, unde au pățimit și prizonieri.

Români, a fost descris cu inegalabilă măiestrie de Alexander Soljenițin în *Arhipelagul Gulag*. Bogăția de informații tragice pe care le înfățișează în această monumentală operă cunoscutul scriitor rus este atât de mare, încât cu greu s-ar mai putea spune ceva nou în această privință. Socotesc totuși că, în contextul cărții noastre, un fapt real, cu totul neobișnuit, al cărui erou a fost un prizonier român, merită a fi povestit.

Matei Mărcăineanu, originar din Mizil, sergent în Armata Română, cade prizonier în luptele de la Iași și este trimis într-un lagăr de muncă forțată din nordul Rusiei, dincolo de Cercul Polar.

În iarna 19 — 1945 (deci după 23 august, în timp ce ostașii români neluați prizonieri luptau alături de „Frații „lor de arme sovietici, undeva în Ungaria și Tatra), Mărcăineanu contractează o congestie pulmonară, este internat în baraca-spital a lagărului și, cu toate încercările de a-l salva pe care le face medicul lagărului, prizonier și el, moare. La — 30°, pământul din zona lagărului era atât de înghețat, încât nu se puteau săpa gropi pentru înmormântarea prizonierilor care mureau zilnic, în număr mare. Și atunci, în așteptarea primăverii, când pământul urma să se dezghețe, cadavrele, complet dezbrăcate, erau stivuite într-o baracă specială, neîncălzită, dar păzită de o santinelă. Matei a stat stivuit, pe un ger năprasnic, gol pușcă, trei zile și două nopți, iar în cea de-a treia noapte... a înviat. Care au fost mecanismele prin care funcțiile lui vitale întrerupte (fusesse, desigur, vorba de o moarte aparentă) au reînceput să funcționeze, nimeni nu va ști niciodată. După cum mi-a povestit însă zece ani mai târziu „Nea” Matei în Persoană, pe la miezul celei de-a treia nopți el s-a trezit, a coborât din „stivă” și, umblând împleticindu-se, a ieșit din baracă. Santinela l-a văzut, a scos un urlat de groază și, aruncând arma, a fugit din post. Ca din pământ a apărut patrula rusească bine înarmată, care a „arestat” fantoma și... — peste puțin timp, sergentul reînviat se afla din nou în pat, la infirmerie. A scăpat cu viață și, reîntors în țară, a ajuns prin 1950, datorită unor împrejurări ale căror amănunte nu le cunosc, șef de cadre la o întreprindere de construcții din Târgoviște. Acolo l-am cunoscut și am fost impresionat de extraordinara bunătate a acestui om „care a văzut moartea”. Se pare că trecerea, fie și aparentă, prin lumea umbrelor l-a schimbat total pe Matei Mărcăineanu: din ușuratic, cum fusese în tinerețe, devenise un om care trăia pentru a-i ajuta pe alții. În întreprinderea unde era șef de cadre, a aranjat angajarea a zeci, poate sute de oameni, care aveau „probleme” la dosar. Cei mai mulți erau concetățeni de-ai lui din Mizil, foști mici negustori sau chiaburi, care nu și-ar fi găsit niciodată loc de muncă, fără sprijinul lui Matei. A ajutat însă și mulți oameni care nu erau din Mizil. După eliberarea mea de la Canal, în 1951, am reușit să fiu angajat provizoriu ca tehnician (nu terminasem încă facultatea) la întreprinderea de Construcții din Târgoviște. Mi s-a cerut o auto biografie, în care am arătat că am suferit o condamnare politică, convins că tot se va afla până la urmă. După câteva zile, șeful de cadre Mărcăineanu m-a chemat la el în birou, unde, spre groaza mea, mi-a spus: „asta-i autobiografie?”. Nu țin minte ce-am bâiguit, drept răspuns. Matei s-a uitat lung la mine, după care a adăugat: „stai jos și scrie”. Și mi-a dictat o

autobiografie din care rezulta că am întrerupt studiile fiindcă am fost bolnav, și nicidecum datorită unei condamnări politice. Grație acestei autobiografii am putut termina facultatea și, mai târziu. Să-mi fac doctoratul și să intru în învățământ.

Cred că mulți sunt cei care îl pomenesc cu recunoștință pe Nea Matei Mărăcineanu în rugăciunile lor; eu o fac în fiecare zi.

Ca morală a acestei întâmplări absolut autentice, s-ar putea spune că, uneori, victimele genocidului dobândeau, drept compensație pentru suferințele îndurate, un har de mare valoare, care dădea noi sensuri vieții lor: harul iubirii fierbinți a aproapelui.

Ne aflăm, în retrospectiva noastră, în iarna 19° — 1945. Armata noastră luptă din greu, dând noi sacrificii de sânge pe frontul de Vest, iar în țară, comuniștii, sprijiniți de sovietici, se organizează pentru a pune mâna pe putere, deși numărul membrilor de partid este doar de ordinul câtorva mii. Numărul celor care-i sprijină, din oportunism, din teamă față de ruși sau pur și simplu din pasivitate combinată cu dezinformare, este însă mult mai maro. La toate acestea se adaugă lipsa de fermitate a guvernelor instalate după 23 august și, de ce să nu o spunem, slăbiciunea Regelui, care acceptă ca Vășinski, bătând cu pumnul în masă, să-i impună, la 6 martie 1945, formarea guvernului Groza, dominat de comuniști. Nu încapе înădială că la această capitulare generală a condu cerii țării în fața presiunilor sovieto-comuniste a contribuit decisiv și atitudinea de dezinteresare a puterilor aliate occidentale. Fantomele conferinței de la Yalta (3-11 februarie 1945) începeau să călătorească prin Europa: România era pur și simplu „vândută” rușilor pentru câteva decenii!

În acest context politic, avea să se desfășoare prima tragedie a populației de origine germană din România⁵.

Fiind destul de bine cunoscute faptele, voi aminti doar că deportarea în URSS a sute de mii de sași și șvabi a fost făcută la ordinul Moscovei și cu complicitatea conducătorilor comuniști din țară. Consecințele: zeci de mii de victime — decedați, invalizi, bolnavi incurabili. Crima împotriva ființei biologice a poporului începe să ia proporții...

Teroarea politică internă se face simțită din plin în perioada 6 martie 1945 — 19 noiembrie 1946, când au avut loc primele alegeri postbelice. În acest interval, controlând Ministerul de Interne, al cărui titular era Teohari Georgescu, comuniștii n-au ezitat să aresteze, să tortureze și, în ultimă instanță, să asasineze pe mulți din cei care li se opuneau, fie și prin declarații pașnice sau simple discuții. La 8

⁵ A doua tragedie a germanilor din România s-a petrecut în ultimul deceniu sub ochii noștri : constrânși de mizerie și teroare, sașii și șvabii au plecat masiv în țara lor de origine, lăsând în părăsire și de foarte multe ori pe mâna nomazilor cele mai frumoase gospodării din țară, adevărate piese pentru Muzeul Satului. Un veritabil genocid cultural !

noiembrie 1945, agenții lui Teohari, împreună cu comuniștii ce aveau vechi state de serviciu în Spania și (sau) URSS, au înăbușit în sânge o grandioasă manifestație anticomunistă — ultima de acest fel până la 15 noiembrie 1987 (Brașov) —, cu zeci de morți și sute de arestați, schingiuiți îngrozitor, marea majoritate elevi și studenți. Lată bilanțul primei înfruntări deschise dintre puterea comunistă și popor.

În lunile următoare, represiunea și violența au devenit ceva obișnuit, guvernanții „pregătind” prin teroare alegerile. Alți oameni și-au pierdut viața, mulți au fost bătuți în mod bestial de activiștii partidului comunist, deveniți practic teroriști, și astfel, la data alegerilor din 1946, exista deja un bilanț sinistru al crimei politice.

Măsluirea grosolană a alegerilor din noiembrie 1946 a oficializat instalarea regimului comunist. Deși s-a știut că a fost o fraudă de mari proporții, opinia publică în ternă a acceptat falsul, marcând astfel începutul unei pe noade de peste 40 de ani de resemnare în fața minciunii oficiale, una din cele mai periculoase componente ale decăderii politice. Spre cinstea lor, partidele istorice, Național-Țărăniștii, Național-Liberalii, precum și acei membri ai Partidului Social-Democrat, conduși de C. Titel Petrescu, care nu au cedat presiunilor comuniste privind candidatura pe liste comune, s-au luptat cu curaj, înainte, în timpul și după alegeri, înfruntând teroarea.

Șansele lor erau însă practic nule, România fusese încă o dată abandonată, cu cinism, la Yalta. La reușita tragicei farse electorale au contribuit și disidențele din cadrul PNȚ și PNL, conduse, respectiv, de Anton Alexandrescu și Gheorghe Tătărescu. Oportunismul acestuia din urmă, care, cu prestigiul său politic, a avut o tristă contribuție la credibili zarea de formă a alegerilor, i-a fost de folos foarte puțin timp, fiindcă exact după un an, în noiembrie 1947, avea să fie debarcat de comuniști, apoi zvârlit în închisoare pentru mulți ani. O lecție pe care, s-ar părea, oportuniștii nu sunt capabili să o învețe și care poate fi formulată succint astfel: orice alianță cu comuniștii sfârșește prin sacrificarea aliaților necomuniști.

Anul 1947 a fost marcat de acțiunile prin care puterea comunistă a lichidat ceea ce mai rămăsese din partidele de opoziție și, în final, însăși forma de stat a țării — Monarhia constituțională. Concomitent, au avut loc primele epurări în aparatul de stat, armată și administrație. Fără îndoială că cele mai dramatice evenimente ale anului 1947 au fost începerea proceselor politice împotriva opoziției, culminând cu judecarea și aruncarea în temniță a celor mai populari oameni politici români, Iuliu Maniu și Ion Mihalache — liderii PNȚ, precum și abdicarea impusă cu forța Regelui. Decăderea politică atinsese o cotă nemaicunoscută până atunci de istoria țării, dar evenimentele deceniilor următoare aveau să arate că mai era mult de coborât până la fundul opăpastiei în oare era aruncată România.

În domeniul economic, principalul eveniment al anului 1947 a fost reforma monetară, stabilizarea, în luna august a acelui an. Obiectivul principal al reformei — stăvilirea inflației, oare atinsese cote dramatice la mijlocul anului — a fost realizat prin confiscarea, de facto, a capitalurilor bănești și a economiilor populației. Stabilizarea a fost prima măsură de anvergură, organizată de comuniști, pe linia reducerii nivelului de trai al maselor. Dezastrul economic era însă de-abia la

început.

Totul era pregătit pentru ca, începând cu anul 1948, România să devină o „republică populară”, în realitate, un satelit servil al Moscovei.

Proclamarea republicii populare, alegerile din martie 1948, adoptarea unei constituții de tip comunist, naționalizarea întreprinderilor industriale, miniere, de transport, bancare și de asigurări, reforma învățământului, continuarea epurărilor în armată și aparatul de stat, însoțite de politizarea acestora, înființarea securității în forma în care această sinistă organizație a terorizat națiunea timp de patruzeci de ani, începerea persecuțiilor religioase, declanșarea terorii politice la nivel de masă și aruncarea în închisori a zeci de mii, apoi, a sute de mii de oameni, toate acestea au fost hotărâte de conducerea, devenită atotputernică, a P.M.R. – noua denumire a partidului comunist după „înghițirea” social-democraților.

În urma abdicării impuse Regelui Mihai la 30 decembrie 1947, a fost proclamată „Republica Populară Română”. Ambele acte politice, cu implicații dramatice pentru istoria deceniilor care au urmat, au fost ilegale, întrucât ele nu au fost rezultatul unui referendum național. Principala răspundere pentru impunerea prin violență a unei noi ordini de stat, nedorite de poporul român, revine, desigur, conducerii partidului comunist, cu complicitatea — o spunem cu mâhnire — a unor importante personalități culturale sau științifice, cum au fost Mihail Sadoveanu, C.I. Parhon și alții.

În ceea ce privește alegerile din 28 martie 1948, ele au prefigurat farsele electorale care aveau să ne umilească timp de patruzeci de ani, întrucât în fața alegătorilor nu a existat de fapt decât o singură formație politică: Frontul Democrației Populare (FDP). „Partidul, antrenând toate organizațiile F.D.P., a mobilizat pentru activitatea politico-propagandistică de masă peste 350 de mii de îndrumători”, se arată în partea consacrată anului lizei alegerilor din martie 1948 din rezoluția ședinței plenare a C.C. al P.M.R. din 10 — 11 iunie 1948. De unde atâția oameni, deveniți peste noapte propagandiști, și în ce scop, din moment ce rezultatul era dinainte cunoscut?

Răspunsul îl găsim în citirea romanului 1984, scris de marele scriitor și moralist englez George Orwell. Era dublei gândiri orwelliene începuse în România... Pentru a ilustra funcționarea acestei duble gândiri, vom relata, în continuare, un fapt real petrecut în perioada imediat următoare alegerilor din martie 1948.

Un cuplu de tineri, proaspăt propagandiști de partid, primesc cu repartitie o cameră din casa unei vârstnice doamne din fosta înaltă societate. La fel ca în alte zeci de mii de cazuri, această doamnă este obligată să locuiască într-o cameră de serviciu în propria ei casă, iar toate camerele confortabile sunt repartizate oamenilor trimiși de partid. După câteva luni, tânăra propagandistă devine mamă și, datorită faptului că este absorbită de munca ei 16 ore pe zi, o roagă pe bătrâna doamnă să aibă grijă de copil. Doamna acceptă și îl îngrijește cu devotament, atașându-se de mica făptură nevinovată.

Când copilul avea vreo trei luni, într-o zi, mama-activistă vine. În mare secret la gazdă, cu care între timp se împrietenise, și o roagă să aranjeze botezarea

copilului, dar, pentru nimic în lume să nu afle soțul ei și nimeni altcineva. Operația este realizată rapid și în taină, apoi totul reintră în normal. Dar, peste puțin timp, la fel de conspirativ, bătrâna doamnă este solicitată de tatăl-activist, pentru efectuarea aceleiași operații: botezarea copilului fără ea nimeni să afle acest fapt și, în special să nu afle mama copilului. Dezorientată un moment, distinsa doamnă găsește soluția ideală: botezarea pentru a doua oară a copilului, cu alt preot, realizând astfel o premieră absolută în țara noastră: dublul botez.

De fapt, este vorba despre dubla gândire, care îi marcase pe cei doi soți, victime ale îndoctrînării comuniste, distrugătoare a busolei personalităților și valorilor. Aparent, întâmplarea pare un fapt nevinovat, chiar amuzant, dar o analiză mai atentă ne va arăta ce consecințe dramatice, în viața națiunii noastre, a avut-o instalarea dublei gândiri, adevărat somn al rațiunii.

Naționalizarea din 11 iunie 1948 a pus temeliiile economice ale statului comunist. Naționalizări ale unor sectoare mai mari sau mai mici din economie s-au practicat, în ultimele decenii, în multe țări în care s-au aflat la putere guverne de orientare socialistă. Exemplul cel mai caracteristic în acest sens îl constituie, poate, Marea Britanie unde, după 1945, anul primei guvernări laburiste postbelice, s-au succedat aproape alternativ guverne laburiste și conservatoare ceea ce a avut drept consecință naționalizări importante și apoi, respectiv, privatizări, de asemenea alternative. Specificul naționalizării din România anulului 1948 a fost copierea fidelă a modelului sovietic, pus în practică de comuniștii ruși după revoluția din octombrie 1917. Conform căruia naționalizarea era concepută ca un act ireversibil. Declarată demagogic drept trecerea averii țării „în proprietatea întregului popor”, naționalizarea a reprezentat în realitate exproprierea nu numai a foștilor proprietari, ci a întregii națiuni în folosul unui grup restrâns de profitori: nomenclatura. Principalele ramuri ale economiei naționale (cărora peste puțin timp avea să li se adauge și agricultura) deveneau treptat proprietatea de fapt a conducerii comuniste a țării. Victime ale propagandei, dezorientați și lipsiți de discernământ, mulți oameni simpli au crezut, în 1948, că naționalizarea va elimina exploatarea și inechitățile sociale specifice capitalismului incipient. Mulți muncitori au devenit directori de întreprinderi și s-au avântat cu bună-credință în noua activitate. Pe măsură ce anii treceau însă, tentația puterii și avantajele materiale pe care le căpătaseră noii directori i-au transformat într-o nouă clasă, tiranică, parazită și incompetentă: mica nomenclatură, care avea să joace un rol extraordinar de nefast în împingerea țării spre dezastrul economic, componentă a genocidului comunist.

4. Teroarea dezlănțuită

Înființată la începutul anului 1948, Securitatea are prezentat principalul instrument al represiunii comuniste împotriva poporului român. Teroarea exercitată de Securitate, precum și efectele acestei terori, care a durat peste patruzeci de ani, alcătuiesc unul din cele mai înspăimântătoare capitole ale genocidului. Modalitățile de a exercita teroare au fost multiple, începând cu represiunea violentă: arestări, anchete, torturi, stabilirea condamnărilor (justiția, în special cea militară, era practic aservită Securității), continuând cu teroarea psihologică: organizarea unei formidabile rețele de informatori, punerea la punct a unui diabolic sistem de diversiune și dezinformare a maselor, amenințările, șantajul și încheind cu presiunile făcute asupra întregului aparat de stat, economic și administrativ. Securitatea a constituit „tăișul sabiei” luptei de clasă, pentru a folosi un termen scump securiștilor, și, în această calitate, din multe puncte de vedere, a fost la fel sau chiar mai puternică decât însăși „Forța conducătoare”: partidul comunist.

Declanșarea pe scară mare a terorii politice s-a produs în primăvara anului 1948. Data de 15 mai a acestui an, un adevărat Sfânt Bartolomeu al României, a marcat lansarea arestărilor politice în masă. „Campania” de arestări a început cu membrii mișcării legionare, cu care Teohari Georgescu încheiase în anul 1945 un „pact de neagresiune”, cu scopul ascuns de a putea pregăti în îi niște reprimarea lor în masă. Multe mii de legionari și simpatizanți ai acestora au căzut victime arestărilor de după 15 mai 1948. Obiectivul acestei acțiuni: organizarea unor procese prin care, pe baza unei legislații draconice, să se lichideze mișcarea legionară, considerată de comuniști ca un adversar foarte de temut. Fără îndoială că acest obiectiv a fost atins, întrucât, prin numărul arestațiilor și severitatea condamnărilor, mișcarea legionară a fost lichidată în anii represiunii comuniste. Desigur, la acest fenomen a contribuit și dispariția sprijinului inter național pentru această mișcare de extremă dreaptă.

Curând, „ascuțișul” Securității avea să se abată asupra național-țărăniștilor, liberalilor, social-democraților rămași fideli lui C. Titel-Petrescu, precum și asupra *numărului impresionant de organizații anticomuniste* apărute spontan, ca urmare a unui reflex național de respingere a comunismului, în special în rândurile tineretului.

Este locul să arătăm că, abandonată de prietenii săi tradiționali, ocupată de trupele sovietice și cu un odios regim represiv la putere, România a găsit forța de a organiza cea mai numeroasă și mai activă rezistență anti comunistă din toate țările din Estul Europei. Riposta slugilor Moscovei a fost pe măsura acestei rezistențe: nicăieri în țările „frățești”, exceptând poate doar URSS, care, la data începerii represiunilor în România, „beneficia” deja de o experiență de trei decenii în domeniul represiunii, nu s-a înregistrat, ca în România, un număr atât de mare de arestări, schingiuri și victime, raportate la numărul populației.

În capitolele următoare ne vom strădui să estimăm cifrele care cuantifică genocidul comis de Securitate împotriva poporului român. Deocamdată, vom arăta că este vorba, fără îndoială, de milioane de oameni care au suportat, într-un fel sau

altul, privațiuni de libertate din motive politice sau de conștiință, în special în perioada 1949 — 1964, când se poate considera că cel puțin un cetățean din zece a fost închis sau deportat pentru o pe noadă mai scurtă sau mai îndelungată de timp. Această estimare nu se referă la invitațiile de câteva ore sau zile la Securitate, pentru „discuții” sau „informații”, ci la detențiile de cel puțin câteva luni. În ceea ce privește nu mărunții morților, trebuie făcută distincția între românii care au decedat ca urmare a execuțiilor — de regulă sumare — sau în timpul anchetelor Securității, sau închisori, deportare și lagăre de muncă și cei care au murit ulterior eliberării lor, tocmai datorită tratamentului la care au fost supuși în timpul detenției.

Ambele cifre sunt foarte greu de estimat, dar, după cum vom arăta, se poate aprecia că numărul victimelor din prima grupă este de peste 500 de mii, în timp ce a doua grupă cuprinde un număr și mai mare: peste 700 de mii.

O categorie specială o reprezintă eroii rezistenței anti comuniste care au căzut luptând cu arma în mână împotriva tiraniei sau au fost capturați! în urma luptelor care au avut loc în munți. Numărul lor nu este foarte mare, probabil câteva mii, dar el arată că românii, care s-au opus totalitarismului în cele mai variate chipuri, împinși de disperare, au făcut uneori apel și la forma extremă — lupta armată.

Eroii Revoluției din decembrie 1989 sunt atât de vii în memoria noastră, încât s-ar părea că nu mai trebuie spus nimic în privința lor, ci doar să îngenuchem în față. Mormintelor și troitelor și să aprindem lumânări.

Adevărul e că sunt încă multe lucruri de lămurit în privința acestor croi, mai ales acum când unii profanează cu cinism amintirea lor curată.

Să revenim la represiunea politică în masă dezlănțuită după instaurarea „republicii populare” în țara noastră.

Spre sfârșitul anului 1948 pușcăriile erau pline cu zeci de mii de deținuți politici. Bătăia, tortura, hrana mizerabilă, supraaglomerarea celulelor, lipsa de aer au făcut din numeroasele închisori politice, întinse pe tot teritoriul țării, adevărate centre de exterminare, copii perfecte ale unităților Gulagului descris de Soljenițin

Atunci când părea că s-a atins „perfectiunea” în privința cruzimii și disprețului față de semenii, marele nostru aliat de la răsărit ne-a oferit un dar. Prin care voia să demonstreze că încă se mai poate face ceva în acest de meniu: *reeducarea*.

Cunoscută, în special, sub denumirea „fenomenul Pitești”, reeducarea în închisori avea să reprezinte, poate, cel mai înspăimântător episod al genocidului comunist din România, nu atât prin numărul victimelor, cât prin dimensiunea psihologică a „experimentului”, îndreptat spre distrugerea personalităților.

În anul 1948, din ordinul Moscovei, un grup de „conducători” comuniști importați din URSS (Ana Pauker, Teohari Georgescu, generalul Nikolski, probabil și alții), hotărăște să declanșeze o acțiune decisivă de distrugere a eroice rezistențe pe care studențimea o opunea bolșevizării țării. Noua metodă se deosebea radical de procedeele de lichidare fizică a opozanților, deja introduse.

Inițiatorii acțiunii țintesc acum la distrugerea morală a adversarilor politici. Pe baza unor experimentări mai vechi, încercate în URSS de „pedagogul” sovietic Makarenko, ei propun folosirea a două „tehnici” de distrugere a personalităților

umane: 1. Tortura permanentă și 2. Transformarea treptată a tuturor victimelor în călăi, astfel încât, în timp, atât resortul fizic, cât și cel moral al oricărei rezistențe să fie complet distruse.

S-a trecut la recrutarea unui prim comando de torționari din rândul deținuților, șeful lor suprem fiind Eugen Țurcanu, student la Facultatea de drept din Iași. Grupul s-a autointitulat „Organizația deținuților cu convingeri comuniste” (O.D.C.C.). Trebuie menționat că printre primii torționari s-au aflat studenți de diferite nuanțe politice: legionari, țărăniști, regaliști, evrei-sioniști, socialiști etc.

Marele supliciu al „reeducării” a început în decembrie 1949 în camera „4 Spital” la Pitești, a continuat în lunile următoare în alte celule ale penitenciarului, iar. Apoi a fost extins la colonia de muncă silnică Peninsula-Valea Neagră de la Canal, precum și la penitenciarele Gherla, Târgu Ocna și Ocnele Mari. Zeci de oameni au murit sub tortură, unii s-au sinucis, alți și-au pierdut mințile, iar mulți, foarte mulți au rămas zdrobiți trupește și zdrun cinați sufletește pentru toată viața.

„Experimentul” reeducării a fost oprit brusc în august 1952, după căderea de la putere a Anei Pauker și a grupului său și în urma scandalului internațional pe care l-a generat răspândirea vestilor despre ororile din închisorile românești.

Nu voi intra aici în detaliile tragediei petrecute în închisorile afectate de „reeducare”, ele sunt amplu redată în cărțile lui Dumitru Bacu, G. Dumitrescu, Virgil Ierunca și Paul Goma, care tratează despre infernul „reeducării”, iar noi vom reveni asupra acestui episod al genocidului, în partea a doua a cărții. Vreau doar să arăt că, dornic de a-și pregăti o „față umană” și de a arăta că nu era amestecat în „problema” Pitești, regimul comunist a organizat în 1954 un proces, în care o parte din principalii torționari au fost condamnați la moarte, iar, apoi, executați. Totul a fost însă diabolic înscenat — principalii organizatori, din cadrele Securității sau conducerii de partid, au fost „cruțați” sau pur și simplu ne implicați în proces, unii dintre ei sunt, se pare, și acum în viață, în libertate, și se bucură de onoruri și de pensii grase...

Trebuie să mai arăt că, în ciuda ferocității, unice în istoria crimelor împotriva umanității, organizatorii și executanții experimentului Pitești nu au reușit să înfrângă rezistența tineretului român. În afară de cei care au sucombat în timpul supliciilor, cum au fost studenții Niță, Vătășoiu, Gafenicu, Opreșan și alții, oare vor trebui înscrși în Cartea de Aur a Martirilor Neamului Românesc, au fost mulți care au rezistat tuturor chinurilor fizice și morale, ieșind din închisoare neîntinați. De asemenea, cvasitotalitatea celor care au cedat presiunilor. Însăpăimântătoare la care au fost supuși, trecând temporar, și cei mai mulți numai formal, alături de „Needucatori”, au reușit să se redrezeze și să revină, uneori cu riscul propriei lor vieți, acolo unde le era locul, printre prietenii de suferință în luptă împotriva ticăloșiei comuniste.

Tinerii care, într-un fel sau altul, au rezistat diabolicului experiment Pitești au contribuit decisiv la continuitatea luptei împotriva comunismului în țara noastră, pregătind în felul acesta acțiunile de opoziție, disidență și revoltă care s-au dezvoltat în anii următori, culminând cu admirabila Revoluție din decembrie 1989,

în care tot tineretul a fost în frunte, precum și cu demonstrațiile pașnice împotriva neocomunismului, după Revoluție.

Există opinii, ca aceea exprimată de Paul Goma în interviul acordat Gabrielei Adameșteanu în vara anului 1990 și apărut în săptămânalul „22”, conform căreia fenomenul Pitești reprezintă o „contribuție originală românească” în vasta colecție de orori a secolului nostru. Ca unul care am fost și am pățit la Pitești și care am cercetat cu meticulozitate, luând informații din multiple surse, cauzele, precum și mecanismul acestui tip de genocid, îmi îngădui să nu fiu de acord cu ta tentatul nostru scriitor, care are merite incontestabile în demascarea tragediilor din închisorile noastre, dar oare greșește în diagnosticul său privind specificul românesc al fenomenului Pitești. Toate informațiile confirmă importarea tehnicilor reeducării din marea țară a „Socialismului victorios”. Întâmplarea pe care o voi relata în continuare nu constituie un argument valabil din punct de vedere istoric, dar sugerează anumite analogii și invită la reflecții care par a veni, mai degrabă, în sprijinul punctului meu de vedere, și nu al lui Paul Goma.

Într-o celulă a Penitenciarului Pitești, ne aflam, în luna mai a anului 1950, șase deținuți, toți studenți. Trecuserăm cu toții prin marea încercare de la camera 4 Spital și, conform sistemului aplicat în întreaga închisoare, „reeducarea” continua pe grupe mici. În acest scop, trei din cei șase deținuți erau torționari, iar trei, victime. Șeful micului grup de torționari era Țaniu Popa, personaj foarte important în ierarhia O.D.C.C., fiind „numărul doi” după Țurcanu. Victimele: un medicinist din Sibiu, al cărui nume de familie era Eșanu, un student moldovean, al cărui nume nu mi-l amintesc, și autorul acestor rânduri. Pentru clarificarea lucrurilor, reamintesc faptul că nici vorbă nu putea fi să încercăm să opunem rezistență, deoarece gardianul supraveghea celula, deschizând „vizeta” din jumătate în jumătate de oră. Victimele au fost „tratate” pe rând: în prima săptămână — moldoveanul care, conform tehnicii adoptate de membrii O.D.C.C., era lăsat acum în pace, altfel, probabil, ar fi murit din cauza torturilor. Al doilea la rând, în plin „tratament”, era Eșanu. Se afla după cinci zile și cinci nopți în care nu fusese lăsat să ațipească nicio clipă, în cele 120 de ore de când dura supliciul fiind obligat să stea în permanență în picioare sau în genunchi și hărțuit fără întrerupere cu întrebări însoțite de lovituri sălbatice în cap, abdomen sau spate. Tema interogatoriului: ce părere are Eșanu despre activitatea O.D.C.C. Bietul medicinist, un băiat foarte liniștit și serios, încerca să-i convingă pe călăi că nu are nimic împotriva O.D.C.C. Putea, oare, face altceva?), dar răspunsurile nu-i satisfăceau pe sadicii chinuitori, oare continuau, pe rând, să aplice supliciul, cu o înspăimântătoare tenacitate. În pragul celei de a șasea nopți, toți ocupanții celulei erau complet epuizați: victima „la rând”, torționari și victima „în refacere”, din motive lesne de înțeles, iar eu, singurul care fusese complet ignorat până în acel moment, din cauza înspăimântătorului spectacol la care eram obligat să asist de aproape două săptămâni, fără a-mi putea ajuta, în vreun fel, colegii torturați (această perioadă „de așteptare” făcea parte din ansamblul de metode pentru analizarea psihologică a celor supuși reeducării). Țanu Popa a decis că toată lumea va dormi în noaptea care urmează, inclusiv Eșanu, căruia îi spusese

zâmbind sinistru: „De mâine, o luăm de la început, Eșene”. Cu toată groaza din suflet, am adormit imediat, probabil ca un reflex de apărare pentru conservarea forțelor.

Dormeam în paturi metalice, suprapuse două câte două, iar locul meu era jos, deasupra mea fiind patul lui Eșanu. Când se lumina de ziuă, m-a trezit un vis urât: se făcea că mergeam dezbrăcat sub o ploaie rece.

Buimac de somn, am simțit că realmente ceva curge de sus: — nu mai era vis și, la lumina slabă care venea pe fereastra celulei, am observat cu groază că sunt plin de sânge. Din salteaua patului de deasupra mea cădeau picături roșii și atunci am realizat că era sângele, cald încă, ai lui Eșanu. Nici acum nu știu dacă am făcut bine că am dat alarma, dar am făcut-o, și torționari și victime, trezindu-ne, am uitat pentru o clipă de prăpastia care ne despărțea și ne-am strâns în jurul lui Eșanu, care își tăia venele cu lingura (inventarul închisorii), pe care o ascuțise, nu știu nici acum când, prin frecare de patul metalic. Medicinistul, alb ca varul, mai trăia, nu mai putea însă vorbi, deși era conștient. A fost chemat imediat gardianul și atunci, în momentele care au precedat transportarea lui Eșanu la infirmerie, s-a petrecut ceva mai cutremurător, poate, decât torturile din zilele precedente și încercarea de sinucidere a nefericitului tânăr: Țanu Popa a început să plângă și, cu vocea întretăiată de sughituri, i-a spus muribundului: „de ce ai făcut, Eșene, asta?”. Apoi l-a sărutat pe frunte.

Țanu Popa⁶ și-a reluat, cu mult zel, activitatea de reeducare pe care a continuat-o până ce a fost întreruptă din ordine superioare.

În cei patruzeci de ani care s-au scurs de la tragedia lui Eșanu, am reflectat zile și nopți asupra mecanismului care a putut face ca unul din cei mai feroci torționari ai reeducării să aibă comportamentul pe care l-a avut atunci Țanu Popa. Mult timp n-am înțeles mecanismul sufletesc al gestului făcut de călău în fața trupului aproape neînsuflețit al victimei. Prin 1970, mi-a căzut în mină o carte, în care era vorba despre viața lui Petru cel Mare.

Și astfel am aflat că Petru I, în ziua execuției fiului său Alexei, a coborât în temnița unde acesta era torturat de luni de zile pentru a-și denunța complicități la un complot, care exista numai în capul țarului. Acesta și-a bătut sălbatic, cu cnutul, propriul fiu, până ce l-a făcut să-și piardă cunoștința. Apoi a îngenucheat și l-a sărutat pe frunte, iar, după câteva ore, a asistat la execuția nefericitului prinț. În anii următori, am citit *Arhipelagul Gulag* al lui Soljenițîn, am aflat despre atrocitățile revoluției culturale din China, precum și despre cele petrecute în Cambodgia și Vietnam. Treptat, s-a cristalizat în mintea mea ideea că brutalitatea, adesea gratuită, față de persoane apropiate (rude, prieteni, colegi), alternând cu o comportare normală, chiar afectuoasă, este una din componentele psihologiei popoarelor asta tice, la fel ca și obstinția de a distruge sufletește victimele.

⁶ Se pare că trăiește, undeva în țară, este medic pensionar.

Și noi, românii, ca de altfel toate celelalte popoare europene, am făptuit cruzimi în decursul istoriei noastre zbuciumate. Vlad Țepeș este adesea dat ca exemplu de cruzime, dar el își executa destul de rapid victimele, care îi erau dușmani dovediți.

Torturile „științifice” aplicate camarazilor de închisoare de membrii O.D.C.C. nu sunt specifice comportamentului poporului român, ele seamănă foarte mult cu caznele rafinate folosite în diferite momente ale istoriei și, în special, sub comunism în Rusia, China, Vietnam și Cambodgia. Ele au fost importate în România odată cu sistemul comunist; în această privință, toți cei care au analizat „fenomenul Pitești” (Bacu, Dumitrescu și Ierunca) fiind de acord, excepție făcând Paul Goma.

După cum am arătat, subscriu la opinia primilor trei, dintre care doi, ca și mine, au trecut prin Pitești, ceea ce nu se poate spune despre Paul Goma.

În întunecata istorie a genocidului din închisorile politice ale epocii comuniste va trebui să vorbim, și o vom face în volumele următoare, și despre Aiud, Gherla, Târgșor, Sighet, Galați, Craiova, Deva, Caransebeș, Făgăraș, Târgu Ocna, despre lagărele de muncă silnică de la

Canal, precum și despre multe alte locuri ale pătimirii românești.

DE ȘAPTEZECI DE ORI CÂTE ȘAPTE

Pentru a putea rezista, atât moralmente, cât și din punct de vedere fizic, la teribilele încercări din timpul anchetelor Securității, precum și pe parcursul anilor de temniță sau de muncă silnică, deținutul politic trebuia să respecte anumite *reguli de comportament* învățate, atât din propria lui experiență în suferință, cât și din sfaturile camarazilor de pușcărie cu stagiul mai îndelungat. Multe din aceste reguli au fost și sunt valabile și în condițiile de libertate supravegheată în care trăiau și trăiesc și azi opozanții față de regimurile comuniste, neo sau criptocomuniste.

Două din regulile de comportament pentru deținuții sau persecutații politici, deși sunt capitale, au fost mai puțin analizate în vasta literatură consacrată în ultimii ani fenomenului represiunii comuniste.

Prima dintre ele, *regula fermității*, înseamnă a-ți afirma cu hotărâre, când e necesar, convingerile politice, morale și religioase, cu riscul lucid asumat de a fi persecutat pentru aceste convingeri, și a nu face niciun fel de tranzacții cu oprimatorii care, prin diverse presiuni, prin violență sau prin tentative de a te corupe, încearcă să-ți schimbe opiniile pentru a te transforma în unealta lor.

Odissea lui Puiu Năstase și a familiei sale confirmă valabilitatea regulii fermității. Arestat în anul 1949, la fel ca mii de alți studenți patrioți, politehnicianul Puiu Năstase este condamnat de justiția aservită regimului comunist, la 5 ani închisoare. Ajuns la Penitenciarul Pitești, cu oarecare întârziere față de colegii lui, care trecuseră de câteva luni prin teribila încercare de la camera 4 Spital, Puiu este introdus într-o celulă ceva mai mică, cu vreo 10 ocupanți, unde toți deținuții deveniseră torționari sau unelte ale acestora. Neștiind absolut nimic despre ceea ce se întâmplă în sinistra închisoare, politehnicianul se comportă normal, așa cum

o făcuse la Jilava, spre sadicul deliciu al șefilor-torționari, care se prefac, timp de câteva zile, că și ei sunt normali, cu scopul de a afla de la viitoarea victimă cât mai multe elemente „incriminatorii” pentru apropiatul supliciu pe care i-l pregăteau. Și aflară destule lucruri, fiindcă Puiu este plin de energie, comunicativ, cunoaște mulți oameni și în special multă literatură religioasă. După câteva zile, jocul de-a pisica cu șoarecele se termină și torționarii decid aplicarea „terapii” de șoc. Lui Năstase i se comunică că va fi supus „reeducării” și i se cere să-și facă „autodemascarea”, adică o autobiografie cu relatarea tuturor faptelor și persoanelor potrivnice regimului comunist, pe care le cunoaște. Spre uimirea celor din celulă, Puiu refuză categoric, declarând că el a fost și rămâne creștin și anticomunist și că nu va lua parte la jocul demential ce i se propune. Nici nu-și termină bine declarația și inchișorii se reped asupra lui, dar, alt prilej de uimire: Năstase opune rezistență. Timp de aproape o oră, politehnicianul, care practicase cândva boxul, se luptă singur și îi doboară pe jalnicii călăi, neputând fi prins și imobilizat cum doreau aceștia. Învălmășeala, ajunsă la paroxism, este întreruptă de deschiderea ușii celei și de apariția gardianului de serviciu care urma să împartă masa. Conform unei perfide reglementări a „reeducării”, personalul închișorii trebuia să se prefacă că nu știe nimic despre tragediile ce se petrec în celule, și, ca la un semn, agresorii întrerup „acțiunea”, aliniindu-se cu gamela în mână spre a-și primi porția de zeamă. Nu înainte însă de a-i șuiera printre dinți lui Puiu: „ai să vezi tu, banditul, după masă”... Ajuns în fața gardianului, Puiu Năstase, la capătul puterilor, îi spune: „vă comunic că deținuții din celulă vor să mă omoare. Gardianul se prefacă că nu înțelege și se răstește: „Întinde, bă, gamela, să-ți pun mâncarea!” Puiu întinde gamela care se umple încet cu lichid fierbinte, după care, cu un gest fulgerător, i-o aruncă în față gardianului. Acesta scoate un urlet, își duce mâinile la obraji arși și se clatină, ceea ce-i permite lui Năstase să se strecoare pe culoarul celularului, unde începe să alerge spre ieșire, strigând cu toată forța: „ajutor! mă asasinează!”

Până la urmă, a fost prins, după o nouă rundă de luptă, de data asta cu gardienii, a fost crunt bătut și, apoi, azvârlit într-o celulă individuală, cu regim sever, unde a stat izolat luni de zile. I-a fost, desigur, foarte greu, dar a reușit să scape de „reeducare” cu teribilele și uneori ireparabilele ei consecințe. Fermitatea l-a salvat la Pitești, dar nu a fost singura dată în viața lui când respectarea regulii fermității i-a folosit. Eliberat în anul 1953, condamnat din nou la alți 5 ani de închisoare, în 1959, Puiu Năstase a fost eliberat cu prilejul amnistiei din anul 1964, de care au beneficiat aproximativ 50.000 de deținuți politici. La 35 de ani împliniți s-a înscris la Facultatea de limbi străine, pe care a absolvit-o. S-a căsătorit, devenind după vârsta de 40 de ani tată a trei copii. Un timp și-a putut întreține numeroasa familie din salariu și mai dând ceva meditații, curând însă, din ordinul Securității, care nu a încetat nicio clipă să-l hărțuiască, a fost concediat și a ajuns în Pragul mizeriei.

Atunci s-a hotărât să emigreze în SUA, împreună cu întreaga familie. După cinci ani de la depunerea cererilor de plecare și după nenumărate memorii și audiențe, refuzându-i-se sistematic pașapoartele, Puiu Năstase a declarat greva foamei care a durat 59 de zile. La grevă, i s-a alăturat soția după trei săptămâni, iar în ultimele

două săptămâni și cei trei copii, cedând presiunilor internaționale, Securitatea l-a lăsat până la urmă să plece în SUA, în anul 1983. Regula fermității și-a confirmat încă o dată valabilitatea!

A doua prescripție de importanță majoră pentru comportamentul în condiții de detenție sau persecuție politică o constituie *regula iertării*. Aplicarea acestei reguli îl protejează pe deținutul sau oprimatul politic de a se coborî la nivelul de ticăloșie al tortionarilor sau oprimatorilor, deci îi permite să-și conserve superioritatea morală.

Iertarea nu este, cum cred unii, incompatibilă cu fermitatea: a ierta nu înseamnă a nu te opune, cu toată puterea, răului, ci a nu fi stăpânit de ură și a nu mai lovi în acei dintre oprimatori despre care ești sigur că s-au decis să nu mai făptuiască fărâdelegi.

Același Puiu Năstase, care timp de 35 de ani a fost un exemplu de fermitate, ilustrează elocvent prin comportamentul său valabilitatea regulii iertării. După eliberarea din prima detenție, el s-a înscris și a absolvit. Ca șef de promoție, Facultatea de Matematică. Unul dintre absolvenții care se aflau în urma lui ca medie generală, pentru a beneficia de locul cuvenit șefului de promoție, chiar în ziua examenului de stat, a făcut un denunț privind condamnarea politică pe care o suferise Năstase și despre care nu se știa nimic oficial. Puiu a fost imediat exmatriculat, obligat să lucreze ca sudor și, la puțin timp după aceea, arestat din nou, în anul 1959, în urma altui denunț făcut de un fost camarad de închisoare, devenit tortionar, apoi agent al Securității. Un nou proces, o nouă condamnare de 5 ani, și, după cum am arătat, a urmat eliberarea pe baza amnistiei din anul 1964.

Pe Puiu, vechi camarad de suferință de la Jilava în 1949, l-am reîntâlnit în perioada în care persecuțiile Securității îl aduseseră în situata de muritor de foame.

Era obosit, îmbătrânit, dar cu aceeași privire senină și plină de profunzime ca la 20 de ani. Mi-a vorbit de ne cazurile sale, iar eu, care începusem să strâng material pentru o viitoare carte despre ororile comunismului, am vrut să știu cum și de ce au acționat împotriva lui cei doi nemernici, unul distrugându-i cariera —, iar celălalt aruncându-l în închisoare. Puiu, aproape că s-a supărat:

„Nu vreau să mai vorbesc despre aceste lucruri care aparțin trecutului; i-am iertat de mult”. Nu m-am putut opri să obiectez: „oare merită să fie iertați?”. „O fac pentru mine, mi-a replicat zâmbind Puiu, și, de va fi nevoie, o voi face, cum ne învață Evanghelia, DE ȘAPTE ZECI DE ORI CÂTE ȘAPTE”.

*

Reforma învățământului din anul 1948 a reprezentat o primă lovitură grea dată culturii române. Obiectivul declarat al reformei a fost „democratizarea” învățământului, trecerea la un învățământ de masă după modelul celui sovietic, al cărui sistem a fost copiat fără niciun discernământ. Consecințele au fost catastrofale: în câțiva ani, învățământul românesc, creat în decenii de trudă, a fost pur și simplu dat peste cap. Sacrificând cu brutalitate calitatea, în scopul cantității, conducerea comunistă se lăuda, în mijlocul deceniului al șaselea, că a eradicat analfabetismul din țara noastră. În realitate, această acțiune, la fel ca marea

majoritate a „realizărilor” comunismului, a avut efecte de suprafață, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Astăzi, după 43 de ani de la prima reformă, de tip comunist, a învățământului (din nefericire, au mai urmat și altele), constatăm că, la nivelul maselor, alfabetizarea a fost o farsă: din zece oameni care, la prima vedere, știu toți să scrie și să citească, șapte nu au citit în viața lor nicio cruce și niciun ziar, nu știu să scrie o cerere și nici măcar o scrisoare, folosul alfabetizării reducându-se deci la știința de a-și semna numele și la eventuala descifrare a de numirii unor firme. Așadar, un analfabetism mascat. În ceea ce privește cultura generală și de specialitate, prăbușirea, după reforma din 1948, a fost atât de evidentă, încât chiar conducerea comunistă a fost obligată să atenueze, prin 1961 — 62, unele din măsurile cele mai aberante ale reformei, cum era, de exemplu admiterea în învățământul superior pe bază de dosar. Din nefericire pentru țară, reforma învățământului din 1948 n-a fost decât una din numeroasele acțiuni de genocid cultural care aveau să se desfășoare în continuare.

Colectivizarea agriculturii, unul din cele mai tragice episoade din istoria noastră postbelică, a avut consecințe catastrofale pe plan social-economic, demografic, cultural, politic, religios, moral și ecologic.

Prin reforma agrară din martie 1945, imediat după venirea la putere a guvernului „de largă concentrare democratică”, condus de Petru Groza, sute de mii de familii țărănești au fost împrăștiate, suprafața totală de pământ pe care au primit-o țăranii fiind de peste 1 milion de hectare. Se părea că cineva se gândea, cu înțelegere și milă, la cea mai nefericită pătură socială a țării, țăranii săraci, curând însă s-a dovedit că reforma agrară era încă una din sinistrele farse ale regimului comunist: în plenara din 3 — 5 martie 1949, Comitetul Central al P.M.R., iniția acțiunea de „transformare socialistă a agriculturii”, în fapt de lichidare totală a proprietății țărănești, indiferent de dimensiunile ei, și de transformare a țăranilor într-o clasă mult mai nefericită decât fuseseră cândva iobagii — o clasă de veritabili sclavi.

Desfășurată pe parcursul a 14 ani de teroare cruntă, colectivizarea a avut efectele pe care le cunoaștem azi cu toții: pauperizarea țăranilor, depopularea satelor și îmbătrânirea populației rurale, diminuarea catastrofală a șeptelului, eroziunea și sărăturarea solului, ca urmare a irigațiilor și despăduririlor, lichidarea cabalinelor — mândria de altă dată a satelor românești, compromiterea sau chiar dispariția unor culturi de plante și îndeletniciri tradiționale (nucii, pomii fructiferi, oieritul, creșterea viermilor de mătase), pierderea interesului pentru muncă al țăranilor, apariția unor categorii parazitare la sate (președinti, brigadieri, pseudoagronomi, activiști de tot soiul ș.a.), distrugerea tradițiilor și alterarea moravurilor și echilibrului milenar al țăranului român (frica lui Dumnezeu).

În ceea ce privește creșterea producției de cereale, pe care mizau conducătorii comuniști, ea a fost nesemnificativă față de anul 1938, dacă ținem seama de progresul general al agrotehnicii pe plan mondial, iar utilizarea efectivă a acestei creșteri a făcut mai mult rău decât bine națiunii, întrucât veniturile suplimentare obținute din exporturile produselor agricole au fost folosite pentru investiții

aberante, pentru întreținerea Securității și a odioasei nomenclaturi comuniste.

Privind astăzi în urmă, suntem în măsură să apreciem ce teribilă rană, în trupul și sufletul țărânimii și ai în tregii națiuni, a adus colectivizarea agriculturii.

Persecuțiile religioase au început, în țara noastră, în acel nefericit an care a fost 1948.

Vom distinge două tipuri de persecuții religioase: 1. Represiunea brutală (lichidarea fizică sau aruncarea în temniță a preoților și credincioșilor, interzicerea unor culte, închiderea sau dărâmarea locașurilor de cult) și 2. persecuțiile indirecte (propaganda ateistă, presiuni asupra clerului, infiltrarea în rândurile slujitorilor Bisericii a unor agenți ai Securității etc.).

Primele represiuni brutale împotriva cultelor sau îndreptat împotriva greco-catolicilor, romano-catolicilor, adventiștilor și sioniștilor. Se cunoaște faptul că din ordinul Moscovei, statul comunist a integrat forțat, în anul 1948, biserica greco-catolică în cadrul bisericii ortodoxe. Sutele de preoți și credincioși care nu s-au supus acestei hotărâri samavolnice au fost reprimați fără milă, îngroșând numărul deținuților din închisorile politice sau lagărele de muncă. Represiunea a cuprins și pe unii preoți romano-catolici care au încercat să ajut pe frații lor greco-catolici persecutați, precum și pe adventiști. Au fost, de asemenea, câteva cazuri de persecuții împotriva adepților sionismului.

Deși mulți preoți ortodocși au fost azvârliți în închisori după 1948, modul cum predicau ei Cuvântul Domnului nefiind pe placul „partidului”, Biserica Ortodoxă, ca instituție, nu a fost supusă unei represiuni fățișe din partea regimului comunist. Inițial, Biserica Ortodoxă a fost cruțată de conducerea comunistă ce nu dorea să-și atragă un plus de ostilitate din partea mării majorități a populației care era credincioasă. La menajarea Bisericii Ortodoxe în primele două decenii de regim comunist a contribuit, fără îndoială, și Patriarhul Justinian care se bucura de o situație specială în fața lui Gheorghiu Dej. Treptat însă, mai ales după moartea lui Gheorghiu Dej și a Patriarhului Justinian, politica de menajare a Bisericii dusă de comuniști s-a transformat într-una de infiltrare și Biserica a început să facă concesie după concesie. Fără a intra, deocamdată, în amănunte, trebuie să arătăm că în ultimii ani ai dictaturii lui Ceaușescu, Biserica Ortodoxă a avut, față de samavolniciile din ce în ce mai brutale la care era supusă, o atitudine de veritabilă capitulare de la misiunea sa sacră. Erau dărâmate zeci de biserici, unele de o valoare arhitectonică inestimabilă, și ierarhia Ortodoxă tăcea. (Întrebat de către un credincios cum de acceptă Patriarhia, fără să crâcnească, dărâmarea bisericilor în țară, o înaltă față bisericească a răspuns cu seninătate: „avem prea multe biserici, fiule”).

Aceeași ierarhie tăcea și când erau bătuți preoții cu har deosebit, iar făptașii (cine să fi fost oare?) neprinși, precum tăcea și atunci când mănăstirile erau desființate și călugării alungați. Pactul cu diavolul pe care l-a făcut Biserica Ortodoxă, căci evident despre asta era vorba, se justifică astăzi de către unii ca singurul mijloc posibil de a salva ceea ce într-adevăr a fost salvat: marea majoritate a bisericilor au rămas deschise și au fost pline de credincioși în toți cei 45 de ani

de comunism. Istoria va afla desigur adevărul și Dumnezeu va judeca ce a fost bine și ce a fost rău în politica Bisericii Ortodoxe Române în anii comunismului. O politică și mai servilă față de puterea comunistă a dus, în special, în ultimii ani, conducerea cultului mozaic, obținând în schimb, ce e drept, condiții privilegiate pentru cei 25 — 30 de mii de credincioși, substanțial ajutați din străinătate. Dar, să ne amintim de cuvintele lui Iisus: „nu judeca, pentru a nu fi judecat, nu osândi, pentru a nu fi osândit”...

Cultul personalității a caracterizat întreaga perioadă de după 1948 până la Revoluția din decembrie 1989, existând o diferență, în timp, în ceea ce privește persoana-obiect al cultului, precum și în intensitatea cu care era impus poporului.

În anii 1948 — 1952, lozinci ca: „Ana, Luca și cu Dej au băgat spaimă-n burghiei”, abundență de portrete ale conducătorilor comuniști, prezența aproape zilnică a numelui lor în prima pagină a ziarelor atestau, desigur, începutul cultului personalității.

Prima manifestare dementială a cultului personalității în țara noastră a constituit-o proslăvirea, timp de peste cinci ani, a „genialului conducător și învățător al oamenilor muncii de pretutindeni, prietenul țării noastre, Iosif Vissarionovici Stalin”.

„Numele lui se afla în ziarele întregii lumi, era pronunțat la radio de mii de crainici în sute de limbi, vociferat de oratori în discursurile lor, cântat de vocile tinere și calde ale pionierilor și binecuvântat de preoți...”

Acest nume fusese dat multor orașe și piețe, străzi și bulevarde, universități, școli, spitale, lanțuri de munți, canale, uzine, mine, colhozuri, vapoare, spărgătoare de gheață”... ne spune Soljenițîn despre Stalin în romanul său *Primul cerc*, iar noi nu mai avem, evident, nimic de adăugat la această lapidară caracterizare a cultului personalității lui Stalin. Există însă totdeauna un specific național, pentru orice fenomen valabil la scară internațională, iar cultul personalității lui Stalin nu a făcut excepție de la această regulă. Întâmplarea pe care o voi povesti, strict autentică, ca de altfel toate relatările din prezenta carte, ilustrează tocmai specificul pe care l-a avut cultul personalității lui Stalin în România.

La moartea lui Stalin, în martie 1953, lucram pe un șantier de construcții situat undeva între Ploiești și Târgoviște, în imediata apropiere de șoseaua care leagă aceste două orașe. Se ordonase în toată țara un doliu de o săptămână, iar pentru ziua și ora funeralii lor trebuiau să bată clopotele, să sune sirenele fabricilor, muncitorii și funcționarii să înceteze lucrul, elevii să se ridice în picioare în bănci și să stea în poziție de reculegere, într-un cuvânt, să înceteze pentru câteva minute viața întregii țări, ca semn de ultim omagiu pentru unul din cei mai siniștri călăi din istoria omenirii. Pe șantierul meu lucrau câteva sute de ostași-constructori⁷ care

⁷ Ostașii-constructori, încorporați în DGSM (Direcția Generală a Serviciului Muncii), erau tineri cu origine socială „nesănătoasă”, considerați nedemni să poarte haina și arma

primiseră ordin de la ofițerul politic ca la ora stabilită să se oprească din lucru timp de zece minute, în poziția în care erau surprinși de sunetul sirenelor. „Dacă ești cu roaba în mers, rămâi pe loc cu roaba în mână, dacă ești la săpătură, te oprești cu cazmaua în mână, dacă duci un sac cu ciment în spate, nu te apleci să-l lași jos, ai înțeles, ostaș?! Îngheți acolo când sună semnalul, altfel te ia mama dracului!” La ora 12, sirenele au sunat și în câteva fracțiuni de secundă șantierul s-a oprit. Era un spectacol ciudat, să vezi sute de oameni înțepenți în cele mai diverse poziții. Pe șosea trecea o căruță cu paie. Deasupra paie lor, un țăran, „fără nivel politic” și deci neinformați despre ceremonia internațională de doliu, fluiera și îndemna cail să mine mai repede, strecurând, după obiceiul românului, și câte o înjurătură picantă. Trecând la vreo 50 de metri de locul nostru de Muncă și văzând spectacolul halucinant al unui șantier de sute de oameni ce păreau pietrificați, țăranul a oprit căruța, a sărit jos și a privit năucit spre noi. După câteva clipe, a strigat îngrozit: „Ce-i cu voi bă, ați căpiat?” Neprimind răspuns, a repetat strigarea, după care a mai stat puțin, a tras o înjurătură și, neînțelegând nimic, s-a suit în căruță și a plecat mai departe. Pe șantier, atmosfera solemnă se risipise însă, ostașii râdeau cu toate chemările la ordine ale ofițerilor, care se prefăceau supărați, dar nu-și puteau stăpâni nici ei râsul. Și astfel, momentul de doliu pentru „Părintele iubit al popoarelor” s-a transformat într-o veselie generală, care însemna nu numai reacția, imposibil de stăvilit. A unor tineri ou simțul umorului, ci și speranța secretă că dispariția tiranului avea să aducă zile mai bune. Incidentul nu a avut urmări, deși ar fi putut să aibă, ofițerul politic s-a prefăcut a nu da un portanță faptului și nu a raportat mai sus. În multe locuri din țară însă, unde se aflau la post activiști zeloși, numeroși oameni care și-au manifestat bucuria pentru o posibilă ameliorare a situației internaționale și interne au avut de suferit, unii fiind chiar închiși.

Cultul personalității lui Stalin, deși de scurtă durată, în țara noastră, a avut urmări grave în deformarea psihologiei oamenilor, în special, a celor foarte tineri⁸. Genocidul comunist începea să fie resimțit și sub aspectul moral-politic...

După moartea lui Stalin, cultul personalității a scăzut din intensitate pretutindeni în țările est-europene. A apărut momentul „destalinizării” inițiate de Hrușciov, care nu avea însă să dureze mult. La noi în țară, evoluția a fost foarte complexă,

militară. Erau îmbrăcați în uniforme albastre jerpelite și aveau un regim destul de asemănător cu cel al deținuților politici. Această formă a serviciului militar a reprezentat o variantă a represiunii politice și a dat multe victime în rândul contingentelor încorporate între 1950 și 1958, an când a fost desființată.

⁸ Nu peste tot, oamenii au reacționat cu umor și bun simț ca pe șantierul prahovean despre care am povestit mai sus. Au fost oameni care au plâns aflând de moartea „genialului” Iosif Vissarionovici, unii au purtat doliu și se cunosc câteva cazuri de depresiune foarte gravă, urmată de sinucidere.

momentele de relaxare alternând cu cele de înăsprire, până ce, după 1971, s-a înstelat cel mai aberant tip de cult al personalității: „epoca Ceaușescu”.

5. Aservirea față de URSS și persecuțiile împotriva intelectualilor

Vom reveni, în continuare, la rememorarea principalelor evenimente din România după 1950, multe dintre acestea desfășurându-se sub semnul genocidului comunist. Să ne reamintim, mai întâi, de contextul internațional în care se afla țara noastră la începutul anilor '50.

Elementul cel mai caracteristic al deceniilor 6 și 7 îl constituie extraordinara expansiune internațională a comunismului și creșterea forței militare a URSS și a aliaților săi. „Lagărul socialist” cuprindea în 1950, pe lângă Uniunea Sovietică și sateliții săi europeni, cea mai populată țară a lumii, China, de asemenea, Mongolia, precum și Coreea de Nord. După câțiva ani, „sistemul socialist mondial” avea să aibă ca membri cu drepturi depline Vietnamul de Nord și Cuba, iar un număr important de țări din lumea a treia deveneau, dacă nu membri, cel puțin aliați și cireni ai acestui sistem. În fața politicii din ce în ce mai agresive a URSS și a aliaților săi, țările libere din Occident s-au grupat pentru apărare în Organizația Nord-Atlantică (NATO). Începea era războiului rece, care a marcat timp de patru decenii istoria tuturor țărilor lumii, dar, îndeosebi, cea a țărilor subjugate de comunism, ca România. Încordarea internațională care a caracterizat în special primii ani ai acestei perioade istorice s-a tradus, pe planul situației interne a țărilor comuniste, printr-o crâncenă teroare exercitată de polițiile secrete, majoritatea milioanele de victime ale acestor înfricoșătoare organizații datând din acei ani. Lucrurile nu s-au desfășurat însă uniform, într-o singură direcție, au apărut numeroase evenimente complexe, surprinzătoare, cum au fost desprinderea Iugoslaviei din sistemul dominat de URSS (1948), moartea lui Stalin (1953) și destalinizarea temporară în URSS, revoluția anticomunistă din Ungaria, crunt reprimată de sovietici (1956), criza provocată de expedierea unor rachete sovietice destinate Cubei comuniste și întoarse din drum de Hrușciiov în urma ultimatumului dat de John Kennedy (1962), conflictul ideologic și, apoi, de stat între URSS și China (1962), revoltele muncitorești din Polonia (1956), „primăvara de la Praga” și ocuparea Cehoslovaciei de către trupele sovietice și ale aliaților din Pactul de la Varșovia (1968).

În România guvernarea comunistă a fost foarte „consecventă”, mergând pe o linie dură, stalinistă, chiar fără Stalin.

Aservirea față de Moscova a conducerii de partid și de stat din țara noastră a fost totală până la sfârșitul deceniului 6, indiferent dacă la Kremlin stăpân era Stalin, Malenkov sau Hrușciiov. Sovieticii dictau la noi în absolut toate domeniile, exercitându-și controlul cu ajutorul trupelor de ocupație și al sutelor de „consilieri” care acționau în toate sectoarele și la toate nivelurile. Oricât era de sever controlul, efectele sale ar fi fost mai puțin catastrofale, dacă guvernării comuniste n-ar fi adoptat atitudinea criminală și trădătoare a supralicitării pentru a obține favorurile stăpânilor de la Moscova. În perioada la care ne referim, sub pretextul plății

datoriilor de război, în România s-au demontat și s-au transportat în URSS zeci de fabrici, s-au exploatat în mod barbar rezervele de hidrocarburi, uraniu și gaze naturale, o mare parte din aceste resurse naturale fiind expediate peste Prut, la fel ca și importante cantități de cereale și alte produse agricole. Timp de peste 10 ani, România a fost literalmente stoarsă de bogățiile ei⁹, lăcomia rușilor fiind fără margini, iar ticăloșia „conducătorilor” români, incalificabilă: ei își vindeau pur și simplu țara în schimbul funcțiilor pe care le ocupau.

În 1944, tezaurul țării, adică peste 400 tone de aur, ceea ce la cursul de azi reprezintă aproximativ 10 miliarde dolari, ne-a fost mișelește furat de ruși. Era a doua „operație” de acest fel, prima s-a petrecut în 1917, când, sub amenințarea trupelor lui von Mackenzen, guvernul român a decis punerea la adăpost a tezaurului național expediindu-l la... Moscova. Valoarea lui era cam aceeași cu cea a tezaurului din 1944. Deci, în total $2 \times 10 = 20$ miliarde dolari furați națiunii române. O pagină neagră a genocidului politic și economic era pe cale a fi scrisă. Culmea minciunii și perfidiei, în tot acest timp propaganda oficială proslăvea „ajutorul sovietic”, acordat României în spiritul internaționalismului proletar!

Deși se întreceau între ei în a fi pe placul stăpânilor de la Kremlin, șefii PMR-ului erau departe de a fi solidari între ei. Rivalitățile și dușmăniile erau regula principală a jocului puterii comuniste și nu o dată ele au dus la înscenări pentru înlăturarea „grupurilor antipartinice”, Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu (1952), Miron Constantinescu și Iosif Chișinevski (1957), C. Doncea (1958) etc. Sau chiar la asasinare mișelești, cum a fost asasinarea lui Lucrețiu Pătrășcanu (1954). Gheorghiu-Dej reușise să obțină acordul lui Stalin pentru lichidarea principalilor săi rivali (Ana Pauker și Pătrășcanu), iar după moartea „generalisimului” a fost în relații foarte bune și cu Hrușciiov, permițându-și ca, în plină perioadă de destalinizare în URSS și în celelalte țări „socialiste”, să ducă o

⁹ Principalul și cel mai diabolic instrument pentru înfeudarea și jefuirea bogățiilor românești, în folosul URSS, l-au constituit sovromurile. Teoretic, acestea erau societăți sovieto-române, cu capital mixt, egal pentru fiecare parte, din care atât rușii, cât și românii urmau să primească 50% din beneficii. În realitate, .sovieticii nu au investit absolut nimic, dar, sub controlul unui enorm aparat de „consilieri”, au avut grijă cu strășnicie să-și primească partea de beneficii și uneori și în plus. Se poate spune că sovromurile au reprezentat canalul prin care, sub aparența unei tranzacții economice legale, avuția națională s-a scurs timp de zece ani, către răsărit, sărăcind țara treptat și iremediabil. Practic, nici o ramură a economiei naționale nu a scăpat de „ajutorul sovietic” primit prin intermediul acestor jalnice oficine de jaf. Iată lista lor: sov-romconstrucții, sov-rompetrol, sov-romlemn, TARS (transporturi aeriene), sov-rombanc, sov-romtractor, sov-romchim, sov-romasigurare, sov-romtransport, sov-romfilm. Orice comentariu e de prisos.

politică de înăsprire a terorii.

Primele persecuții împotriva intelectualilor au început curând după 23 august 1944, când o serie de importante personalități culturale au fost taxate drept „criminali de război” sau „fasciști”, datorită concepțiilor lor sau funcțiilor avute înainte de 23 august 1944.

Lista marilor personalități culturale sau științifice lovite de persecuții sau chiar represiune în primii ani după instalarea puterii comuniste este din păcate foarte lungă: filosofil Lucian Blaga, Constantin Noica, Ion Petrovici și Vasile Băncilă, istoricii Gh. Brătianu și P. P. Panaitescu, poeții Nichifor Crainic, Radu Gyr și Vasile Voiculescu, matematicianul și poetul Dan Barbilian, profesorul și pedagogul Onisifor Ghibu, geograful Simion Mehedinți, sociologul Dimitrie Gusti, juriștii Istrate Micescu, V. Gruia și Gh. Strat, medicii C. Simionescu și I. Trifu, profesorul inginer Aurel Beleş, economiștii Victor Slăvescu, M. Manoiescu, călugărul-teolog N. Steinhardt, logicianul Anton Dimitriu, sculptorul Gh. Anghel, scriitorii Al. Paleologu, Dinu Pillat și Al. O. Teodoreanu, actorul Constantin Tănase, artiștii lirici Dinu Bădescu, Șerban Tasian și Valentina Crețoiu sunt numai câteva nume din miile de oameni de știință și cultură care au fost înlăturați cu brutalitate din activitatea lor creatoare, mulți dintre ei ispășind ani grei de temniță, iar alții pierzându-și viața datorită represiunilor sălbătice la care au fost supuși. Ce pierdere ireparabilă a însemnat pentru România privarea de ajutorul acestor oameni care își dăruiau tot geniul și talentul țării lor! În primul rând, persecuția comunistă împotriva intelectualității a reprezentat un genocid cultural, dar nu trebuie uitat și al doilea sens: barbaria prigonirii unor oameni nevinovați.

Din nefericire, în contradicție cu rezistența fermă pe care mulți intelectuali străluciți au opus-o comunismului încă de la instalarea sa la putere, au fost și din aceia care au acceptat să colaboreze cu regimul impus prin forță, devenind „uneltele culturale” ale acestui regim. A fost o formă de genocid, la care, o spunem cu durere, uneltele au avut un rol foarte nedemn; ei au fost principalii autori ai otrăvirii directe sau indirecte a maselor cu ideile aberante ale comunismului; fără aportul lor, tro glodiții care alcătuiau nucleul inițial al partidului comunist n-ar fi fost în stare să inițieze și să dezvolte formidabila propagandă care a infestat țara timp de 45 de ani!

Curând după instalarea regimului comunist marele nostru prozator Mihail Sadoveanu, precum și o serie de alți scriitori, mai mult sau mai puțin cunoscuți, intră prin activitatea lor, în slujba noii puteri: Victor Eftimiu, N. D. Cocea, Tudor Arghezi (după 1951), G. Călinescu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Lucia Demetrius, Demostene Botez, Al. Bălăci, M.R. Paraschivescu și alții. Alături de ei, un grup numeros de scriitori lansați după 23 august, Nicolae Labiș, Dan Deșliu, Nina Cassian, Ion Brad, Alexandru Andrițoiu, Marin Preda, Titus Popovici, Dumitru Radu Popescu, Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Teodor Mazilu etc. Unii dintre cei enumerați mai sus — Marin Preda, Dan Deșliu, Geo Bogza — au înțeles, din păcate de-abia după mulți ani, cât de mult rău fac țării prin angajarea lor în slujba comunismului și și-au schimbat

atitudinea, devenind disidenți. Vom reveni asupra fenomenului disidenței intelectualilor, spre sfârșitul acestei volum, precum și în următoarele volume.

Mecanismul propagandei comuniste prindea în angrenajul ei și alte categorii de intelectuali, ca: actori și regizori, artiști plastici, muzicieni, ziariști. După preluarea controlului absolut de către comuniști, activitatea lor a fost aproape integral subordonată propagandei¹⁰, în felul acesta devenind și ei complici la genocidul cultural. În apărarea lor, se poate spune că fără a plăti tributul care l-au plătit, ei nu și-ar fi putut desfășura activitatea, ar fi dispărut ca profesioniști, ca breaslă. De asemenea, în noianul de „opere” propagandistic-mincinoase pe care le creau, pe ici pe colo, unii aveau curajul să strecoare aluzii critice mai mult sau mai puțin transparente, care au contribuit la menținerea spiritului anticomunist. În mase. Aceste circumstanțe sunt reale, dar ele nu anulează sentimentul penibil pe care îl aveau când actori de mare talent interpretau roluri sau recitau versuri care făceau direct sau indirect apologia dictaturii comuniste sau când ascultam piese muzicale dedicate partidului, sau când, în sfârșit, „admiram” oribile grupuri statuare proletariste.

În ceea ce îi privește pe oamenii de știință și pe specialiștii din diferite domenii ale tehnicii, situația lor a fost oarecum diferită, cel puțin în primele două decenii de după 23 august 1944. Desfășurându-și activitatea cu seriozitate și competență, foarte mulți au avut sentimentul că își îndeplinesc o îndatorire patriotică, că până la urmă munca lor va sfârși prin a contribui la prosperitatea României. Desigur, excepție fac cei din nomenclatură care aveau imaginea catastrofei tehnico-economice generale, dar continuau să colaboreze cu cinism pentru păstrarea avantajelor personale.

Un rol deosebit de nefast l-au avut specialiștii în științele economice care s-au ilustrat prin copierea servilă de la sovietici a teoriilor economiei marxiste, deși există probe că nici ei nu credeau în aceste teorii. Au dovedit din plin acest fapt academicienii: Al. Bârlădeanu, N. N. Constantinescu și T. Postolache, care, după 40 de ani de fidelitate față de economia politică marxistă, au devenit fulgerător, după revoluție, campioni ai economiei de piață. Când au fost sinceri? Înainte sau după revoluție?

Am dori să facem o precizare foarte importantă pentru înțelegerea punctului nostru de vedere asupra culpabilității și reabilitării celor care, prin activitatea lor, au contribuit substanțial la instalarea, consolidarea și menținerea regimului comunist. A ne gândi, acum, la pedepsirea acestora sau la răzbunări înseamnă a împinge

¹⁰ Propaganda comunistă, prin intermediul oamenilor de cultură, a fost de-a lungul anilor dirijată cu diabolică perseverență de : Iosif Chișinevschi, C. Roitman, Leonte Răutu, Sorin Toma, V. Moraru, Tr. Șelmaru, Iosif Ardeleanu, Mihail Roller, Dumitru Popescu, Suzana Gâdea, M. Dulea ș.a.

țara, în continuare, spre dezbinare, ură, violență, adâncirea crizei, sărăciei și a subdezvoltării. Pe de altă parte, pentru a ierta, cei care au suferit au nevoie de adevăr. Falsificarea adevărului sau simpla tăcere vor genera, pe mai departe, suspiciune, tensiuni și gânduri de răzbunare.

Vinovații, încă în viață, ai genocidului comunist din România trebuie să-și facă deci un profund examen de conștiință și să se căiască în adâncul ființei lor pentru răul făcut națiunii. Să ne amintim că Apostolul Pavel, în drumul spre Damasc, a trăit revelația vinovației trecute și pe cea a căinței, ceea ce a însemnat începutul resurecției sale. Această revelație a însemnat însă o ruptură totală ou trecutul său și începutul unei vieți noi.

Cred că este posibil ca și oamenii din ziua de azi să repete, pe alt plan, miracolul petrecut cu Sfântul Apostol Pavel. Dar acest lucru presupune, în primul rând, «totală sinceritate. Există printre noi destul de mulți oameni, foști nomencluriști, membri ai fostei securități sau intelectuali care au sprijinit explicit politica criminală a conducerii partidului comunist, uneori, poate, fără să-și dea seama foarte clar de consecințele acțiunilor lor. Ei pot trăi fenomenul resurecției depline și redeveni cetățeni eu drepturi depline doar dacă îndeplinesc următoarea condiție: să fie sinceri și onești. Rapiditatea cu care unii s-au grăbit să-și „uite” trecutul și să treacă în tabăra Revoluției, adesea în fruntea bucatelor, este cel puțin suspectă și le micșorează considerabil șansa resurecției și reabilitării.

Să revenim la persecuția împotriva intelectualității. Combinată cu reforma învățământului de care am vorbit mai sus, ea a avut efecte dramatice asupra stării culturale a națiunii. În jurul anului 1955, nivelul de cultură generală și de specialitate ajunsese la o cotă extrem, de scăzută. La această situație a contribuit și trimiterea masivă la studii în URSS a mii de tineri, care reveneau cu diplome universitare sau de doctori în științe, dar cu o pregătire lamentabilă, axată aproape integral pe asimilarea papagalicească a textelor care preamăreau marxism-leninismul și importanții lor în toate domeniile de activitate, chiar și în tehnică. Datorită nivelului cultural și tehnico-științifice sub orice critică la care se ajunsese, totul se degrada, totul mergea din ce în ce mai prost și dacă încă se mai făcea câte ceva bine, pe ici pe colo, era meritul vechilor intelectuali și specialiști care, datorită conștiinței lor profesionale, nu puteau să-și bată joc de munca lor.

Pentru a ilustra nivelul inimaginabil de scăzut al culturii generale, efect a zece ani de „politică culturală” a partidului comunist, voi relata o întâmplare petrecută în București în anul 1955.

În cadrul comitetului sindical orășenesc al unor importante întreprinderi din Capitală, funcționa la data când se petrece întâmplarea pe care o povestesc un activist cultural, în persoana unei tinere de vreo 25 de ani. Nu știu exact ce studii avea, nu cred că era absolventa vreunei facultăți, dar făcuse liceul și urmașe numeroase cursuri de partid. Rolul ei era să organizeze activitatea culturală în întreprinderile, cu un efectiv total de peste 10 mii de oameni, pe care comitetul sindical din care făcea parte le reprezenta. Activista trebuia să anime brigăzi culturale, spectacole, concerte, seri de poezie etc. Evident, scopul real al muncii

activistului cultural era axat spre propagandă, dar totul trebuia făcut discret, propaganda fățișă ora de resortul altui activist.

Conform planului său de activitate, eroina întâmplării organizează în luna mai 1955 o „seară Eminescu” la o întreprindere cu peste o mie de muncitori. Au fost prezenți, în sala de festivități, vreo 250 de oameni care au ascultat cu plăcere, deși erau obosiți după o zi de muncă, versuri ale poetului nostru național, recitate de actori profesioniști și amatori, precum și melodii pe versuri de Eminescu. La încheierea serii culturale, tânăra activistă a ținut să „tragă concluziile”, așa cum era obiceiul. Fericită de succesul acțiunii sale, specialistă întru cultură a mulțumit tuturor și, în încheiere, a spus: „Văd că v-au plăcut mult versurile tovarășului Eminescu, de aceea am să-l rog să vină dânsul personal să vă citească din opera sa”. Cuvintele sale au fost întâmpinate cu aplauze de majoritatea celor de față și cu râsete din partea câtorva care au fost imediat admonestați de ceilalți.

Aduși la ordine, cei din urmă au tăcut rușinați. Povestea a făcut ocolul întreprinderii pentru care s-a Organizat seara culturală și, bineînțeles, a circulat și în alte întreprinderi, dar puțini au fost aceia care au înțeles de ce, din acea seară, zeloasei activiste i-a rămas numele de „tovarășa Eminescu”.

6. Stalinism fără Stalin

După moartea lui Stalin și preluarea conducerii par titlului comunist din URSS de către Nichita Hrușciiov, a urmat, după cum am arătat, un deceniu de „destalinizare” în URSS și în țările satelite est-europene. Principala realizare a acestei perioade o constituie condamnarea unora din crimele săvârșite de Stalin în cei 30 de ani ai sângeroasei sale dictaturi. La congresul al XX-lea al PCUS (1956) s-a vorbit despre „grosolana încălcare a legalității socialiste, abuzuri de putere, samavolnicii și re presiuni împotriva multor oameni cinstiți, printre care activiști de seamă ai partidului și ai statului sovietic.

Era încă foarte puțin, față de ceea ce s-a spus în anii care au urmat, dar era un început foarte important în procesul de demascare a esenței inumane a comunismului, iar acest proces a continuat și s-a amplificat continuu până la prăbușirea sistemului în țările Europei răsăritene și scăderea spectaculoasă a influenței ideologiei marxist-leniniste în întreaga lume.

În țara noastră, destalinizarea a avut efecte foarte modeste. E adevărat, în urma reconcilierii dintre Hrușciiov și Tito, Gheorghiu-Dej s-a dus la rândul lui la Canossa-Belgrad și a reluat relațiile politice și economice cu Iugoslavia, ceea ce a însemnat încetarea deportării în Bărăgan a populației sârbe și a „suspecților” politici din județele limitrofe frontierei. Zeci de mii de oameni care au supraviețuit perioadei de deportare (1948 — 1953) s-au putut întoarce la căminele lor. Tot în această perioadă s-au oprit lucrările (1953) la Canalul Dunăre-Marea Neagră, ceea ce însă nu a însemnat eliberarea miilor de deținuți, supuși muncii silnice la această lucrare, ci doar mutarea lor la alte „colonii de muncă” sau pur și simplu în penitenciare. Pe linia destalinizării, conducerea PMR a acceptat organizarea la București, în august

1953, a Festivalului internațional al Tineretului și studenților, la care au participat mii de delegați din toată lumea. A fost primul contact postbelic dintre tinerii români și colegii lor de generație occidentali, dar impactul reciproc a fost nesemnificativ: propaganda bine orchestrată, supravegherea atentă a contactelor dintre tineri, precum și canalizarea lor spre sport, dans, muzică și relații sexuale a împiedicat și pe unii și pe alții să înțeleagă diferența uriașă dintre nivelul de viață din țările occidentale și cele comuniste. În amintirea multora a rămas însă „postul festivalului”, o perioadă de două-trei luni de completă penurie alimentară în toată țara, ca urmare a necesității de a face stocuri de alimente necesare hrănirii invitaților... Modificările din țara noastră au fost minore în de centul destalinizării, în ceea ce privește politica de re presiune. Mai mult decât atât, au fost momente în care represiunea s-a înăsprit, devenind sălbatică.

În vara anului 1953 au fost executați în S.U.A. soții Rosenberg, condamnați la moarte conform legilor americane pentru spionaj în favoarea Uniunii Sovietice (vina lor: au vândut rușilor secrete de mare importanță privind arma atomică). Din momentul condamnării lor la moarte (iunie 1951) și până la executarea sentinței, aparatul de propagandă comunistă a organizat o formidabilă campanie internațională pentru grațierea și eliberarea celor doi spioni, prezentându-i ca pe niște eroi ai „Luptei pentru pace”. Campania eșuând și soții Rosenberg fiind executați, din ordinul Moscovei s-a hotărât răzbunarea lor prin uciderea unor deținuți politici. În țara noastră, au fost omorâți în „contul Rosenberg” douăzeci de deținuți politici nejudecați încă, dintre oare mai mulți studenți. Sunt în posesia a doua nume de pe lista acestor victime absolut nevinovate ale unei răzbunări feroce: studenții Măzăreanu și Popovici. O anchetă a justiției ar fi salutară, pentru clarificarea acestui trist episod al genocidului comunist.

În toamna anului 1956 sistemul comunist a fost puternic zdruncinat de prima mare revoluție anticomunistă postbelică: cea din Ungaria. Evenimentele sunt cunoscute acum, se știe că poporul maghiar s-a ridicat cu un eroism pe care l-a egalat doar revoluția română din 1989, împotriva ocupanților sovietici și a sistemului comunist impus de aceștia. Tancurile rusești au înăbușit în sânge revolta poporului și au trebuit să treacă 33 de ani pentru ca Ungaria, regăsindu-și libertatea, să cinstească miile de martiri ai luptei împotriva tiraniei. Ceea ce nu se spune însă nici acum este faptul că Occidentul, care avea posibilitatea să intervină și să oprească genocidul, n-a făcut-o din lașitate și comoditate. Noi, românii, care am urmărit cu suflul la gură cele ce se petreceau în țara vecină, sperând că este doar un început al unei revolte generale anticomuniste care se va întinde și la noi, am fost profund îndurerați și dezamăgiți de cinismul cancelarilor occidentale care, pe de-o parte, lansau emisiuni radiofonice incendiare de luptă anticomunistă, iar pe de altă parte, asistau cu pasivitate la încălcarea principiilor proclamate cu atâta emfază în Cartea Națiunilor Unite.

Evenimentele din Ungaria au avut urmări tragice și la noi în țară. La Timișoara, Cluj și București au fost manifestații studențești de solidaritate cu lupta anticomunistă a maghiarilor, au fost lansate manifeste în numeroase locuri din țară

și, în scurta perioadă când guvernul lui Imre Nagy proclamase desprinderea Ungariei de Moscova, oamenii discutau aproape pe față că și România va porni curând pe același drum. Din păcate, n-am făcut-o, cine știe ce s-ar fi întâmplat dacă o făceam, poate că ar fi urmat și celelalte țări satelite și s-ar fi devansat istoria cu trei decenii... Au fost însă numeroase arestări, brutalitatea represiunii dovedea panica guvernanților...

Lucram, în acea toamnă, ca proaspăt inginer, la un șantier de construcții din București. După ce a început revoluția din Ungaria, mulți dintre muncitori veneau să mă întrebe ce se mai aude (aveau încredere în mine: nu eram membru de partid și se știa vag, deși neoficial, că fusesem condamnat politic). Încercam să le spun ceea ce auzeam noaptea la posturile de radio occidentale, strecurându-le, pe nesimțite, în suflet dorul și speranța libertății. Mă feream, evident, de cei care erau cunoscuți cu activiști sau denunțatori. Când s-a aflat că revoluția maghiară a învins (așa s-a crezut după declarația lui Imre Nagy), pe șantierul nostru s-a produs o fierbere de nedescris: aproape toți discutau numai despre evenimentele din Ungaria. Atunci a venit la mine Nea Costică, președintele sindicatului de pe șantier, zidar de meserie, un om de vreo 50 de ani, cam amărât (avea cinci copii) și destul de cumsecade. „Ce se mai aude cu Ungaria, domnule inginer?” „Păi nu citești ziarele, Nea Costică?” „Lasă, dumneata, ziarele, mie spune-mi ce zice radio Londra? M-am uitat atent la el și i-am spus în glumă: „Ai cam întors-o, Nea Costică!” A sărit ca ars: „Eu niciodată n-am fost comunist, chestia cu sindicatul o fac și eu că n-am încotro, dar n-am făcut rău nimănui”. Era adevărat, așa că am riscat și i-am spus tot ce știam că se petrece în Ungaria. A făcut o cruce, apoi a zis: „Poate dă Dumnezeu și scăpăm de ruși”, și apoi, mulțumindu-mi, a plecat.

Peste câteva zile a venit intervenția sovietică și totul s-a terminat tragic pentru unguri și deprimant pentru celelalte popoare subjugate, care întrezăriseră o rază de speranță... Pe șantier s-a convocat o ședință extraordinară cu tot personalul, iar la ședință, același Nea Costică a citit un text, primit „de sus”, în care înfieră contra revoluția maghiară și reacțiunea internațională care o declanșase, mulțumind, totodată, trupelor sovietice care salvaseră încă o dată libertatea popoarelor...

Mă aflu la numai doi metri de Nea Costică și ascultam înmărmurit textul pe care-l citea, privindu-l cu atenție. Mi-a evitat tot timpul privirea, a terminat de citit și a dat să plece. I-am tăiat drumul, l-am apucat de mână și privindu-l în ochi i-am spus încet: „Iar ai întors-o, Nea Costică!”. Zidarul sindicalist, palid și îmbătrânit, a rămas cu ochii în pământ, apoi a spus cu vocea stinsă: „Ce să fac, domnule inginer, sunt un om necăjit, am cinci copii”. Apoi a plecat încet, gârbovit, cu lacrimi în ochi. Drama acestui om este tipică pentru sistemul comunist în care indivizii sunt obligați să spună altceva decât ceea ce gândesc. O formă a strivirii personalității umane și a descompunerii morale, specifice genocidului comunist din țara noastră.

Degradarea moravurilor reprezintă, incontestabil, o componentă a genocidului comunist în România. Această degradare s-a produs treptat pe parcursul întregii pe noade a regimului comunist și a avut ca principale elemente constitutive

pierderea fricii lui Dumnezeu, lupta de clasă și teroarea Securității, pauperizarea în proporții de masă, propaganda minciunii și a dublei gândirii, precum și depopularea satelor combinată cu o urbanizare monstruoasă, generatoare a unor categorii sociale hibride și parazitare: pseudomuncitorimea și pseudointelectualitatea. De altfel, toate aceste elemente s-au aflat într-o dramatică conexiune și interdependență.

Despre pierderea fricii lui Dumnezeu am vorbit pe scurt în primele pagini ale cărți noastre. Vom adăuga, deocamdată, observația că tragedia înstrăinării de învățăturile și tradițiile religioase a avut ca efect diminuarea până la dispariție a respectului față de preoți, de profesori, de părinți și de bătrâni, precum și față de instituțiile tradiționale ale țării: armata, justiția, administrația și conducerea statului.

Preoții ortodocși, timorați, persecutați, preocupați prea mult de problemele lor materiale, n-au reușit să păstreze decât în mică măsură poporul în jurul bisericii și au pierdut influența și prestigiul pe care îl aveau cândva în societatea românească. Comparația dintre clerul ortodox de la noi și preoțimea catolică din Polonia, Ungaria, Cehoslovacia și fosta RDG nu ne face cinste, dar este adevărat că și presiunea exercitată asupra bisericii în România a fost mult mai dură decât în țările amintite.

Fără suportul religios, factor milenar de echilibrare și coeziune morală în țara noastră, fenomenele de disoluție morală și a moravurilor au început să prolifereze. Familia, elementul fundamental al societății, s-a subrezit, așa-zisa emancipare a femeii a avut efecte catastrofale. Soțiile și mamele noastre au fost determinate de sărăcia și de efectele propagandei comuniste să muncească în condiții inumane și umilitoare, neglijându-și, fără voia lor. Menirea sacră: creșterea și educarea copiilor. „Independența” femeilor în condițiile sistemului comunist a însemnat, de fapt, dependența lor de niște șefi, de foarte multe ori abuzivi și imorali, precum și proliferarea prostituției mascate în rândurile muncitoarelor, funcționarelor, intelectualelor, artistelor, țărăncilor, studentelor și, chiar, ale elevelor de liceu. O consecință directă acestei situații a fost creșterea numărului divorțurilor și deci a familiilor dezmembrate, scăderea nivelului de sănătate și de educație a copiilor, apariția delinvenței juvenile.

Corupția, legată și ea de pierderea fricii lui Dumnezeu, dar și de creșterea sărăciei și de disprețul față de om, a luat proporții monstruoase în comunism. Ciubucul, dezgustătoare moștenire balcanică, a cuprins cele mai diverse profesii și activități: de la frizeri (probabil, cei mai nevinovați primitori de ciubuc), recepționeri de hotel, inspectori de spațiu locativ, milițieni, șefi de cadre, directori de întreprinderi până la teribile dicturi, medici, redactori, ingineri, profesori de liceu sau universitari și alți intelectuali; aproape toți au folosit, fără rușine, practica ciubucului. Alături de ciubuc, furturile din averea statului au constituit o practică curentă. De la „găinării” mai mult sau mai puțin neînsemnate până la afaceri de milioane de lei sau de dolari, istoria infracțiunilor penale, cunoscute sub denumirea de „furt din avutul obștesc”, este extraordinar de bogată în anii regimului comunist. Am cunoscut oameni care susțin că a fura statul, sub regim comunist, reprezintă o

formă de manifestare a inițiativei particulare, ba chiar o formă de rezistență, fiindcă, pe de-o parte, statul comunist reprezintă un cumplit și nemilos exploatator, iar, pe de altă parte, „bogăția” statului nu contribuie cu nimic la prosperitatea națiunii, ci dimpotrivă. Desigur, această „teorie” nu poate justifica hoțiile și viața de huzur a multor indivizi care s-au îmbogățit necinstit, în timp ce marea majoritate a populației trăia în mizerie. Și mai revoltătoare par a fi însă formele de „ciubuc” practicate pe spinarea oamenilor nevoiași de funcționari de stat sau de profesioniști cu diplome înalte. Poate fi iertată atitudinea chirurgilor (și n-au fost puțini) care condiționau efectuarea unor operații chirurgicale absolut necesare de primirea unor sume mari de bani, chiar de la oameni săraci? Sau abuzurile unor profesori care condiționau promovarea studenților, în unele cazuri a elevilor, de obținerea favorurilor acestora? Nu, aceste practici incalificabile, mai ales din partea unor intelectuali, n-au niciun fel de scuză, ele reprezintă forme abominabile de genocid moral specific regimului comunist.

În lunga listă a tipurilor de furt „din avutul obștesc”, există unul care nu numai că a fost scuzabil, ci chiar necesar. E vorba despre sustragerea de către țăranii colectivizști din producția agricolă obținută cu sudoarea muncii lor a unor cantități strict necesare supraviețuirii.

Acest fenomen a luat proporții în special după 1962, anul încheierii colectivizării agriculturii, când majoritatea țăranimii a fost redusă la condiții de viață în cruntă mizerie și sărăcie. Fără a fura de pe câmp produse, țăranimea, care și așa a dat poate cele mai numeroase victime în contul experimentului comunist, ar fi dispărut fizic în câțiva ani ca urmare a subalimentației.

7. Primăvară înșelătoare

În rememorarea faptelor petrecute în perioada 1945 — 1989, putem distinge patru mari etape:

1. etapa pregătitoare a genocidului (1945 — 1947);
2. etapa stalinismului propriu-zis (cu sau fără Stalin), (1948 — 1963);
3. destinderea: 1964 — 1970;
4. ceaușismul: 1971 — 1989

Am parcurs până acum prima etapă și ne apropiem de sfârșitul celei de-a doua.

Cu câțiva ani înainte de 1964, Gheorghiu-Dej, împreună cu câțiva colaboratori, încap să pregătească sciziunea de Moscova. Evenimentele care au favorizat posibilitatea desprinderii de tutela sovietică sunt cunoscute de românii mai vârstnici, precum și de politologi. După părerea noastră, cele mai importante dintre aceste evenimente au fost: revoluția maghiară din 1956, destalinizarea din URSS, plecarea, în 1958, a trupelor sovietice din România și conflictul chino-sovietic început în jurul anului 1960. Nu vom insista asupra acestor evenimente și nici asupra *declarației din aprilie 1964*, care reprezintă documentul prin care PMR și Statul Român își afirmă opțiunea pentru independență și suveranitate națională,

principii care până la data respectivă figurau doar în documentele oficiale, dar în fapt erau ignorate și încălcate atât de sovietici, ca ocupanți și oprimatori, cât și de conducătorii comuniști români, ca unelte ai sovieticilor.

Despre declarația din aprilie 1964 și urmările ei pentru poporul român s-a scris și s-a vorbit foarte mult în ultimii 25 de ani, apreciindu-se că acest document a marcat o eră nouă, de independență, în istoria țării. Victor Frunză, în „Istoria stalinismului în România”. Relatează și comentează pe larg faptele legate de declarația din aprilie, precum și rolul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej în aceste evenimente. Autorul apreciază că declarația constituit un document excepțional oare a. Marcat „destalinizarea externă” și obținerea „autonomiei și independenței” mai întâi pentru conducătorii PMR și apoi pentru țară. În ceea ce privește destalinizarea internă pe care, după opinia lui V. Frunză, Gheorghiu-Dej ar fi avut intenția să o realizeze într-o etapă ulterioară, ea nu a mai putut fi pusă în practică deoarece, după cum se știe, șeful suprem al PMR a încetat din viață în martie 1965, iar „Urmașul” lui, Ceaușescu, a schimbat treptat orientarea dorită de Dej în politica internă. V. Frunză consideră că „posteritatea trebuie să-i fie recunoscătoare (lui Gheorghiu-Dej — *n.n.*) pentru ce a făcut bun pentru țară și pentru poporul român. În același timp, ni trebuie să răspundă postmortem pentru ce a făcut rău. Și aici sunt destule. Dar dintre toate, Dej are pe conștiință față de întreg poporul român două păcate grave. Primul: că a împiedicat desfășurarea normală a istoriei, tăind printr-o crima drumul spre conducere al posibilului său succesori. A doua: că nu a împiedicat desfășurarea anormală a istoriei, lăsând succesiunea să cadă în mâna criminalului care i-a urmat”.

Reamintindu-ne că obiectul lucrării noastre îl reprezintă înfățișarea genocidului comunist din România cu toate oribilele sale componente, nu ne vom aventura în analiza declarației din aprilie și a acțiunilor lui Gheorghiu-Dej din perspectiva a „ceea ce ar fi putut să fie dacă”... Vom examina doar faptele concrete și consecințele lor asupra vieții națiunii noastre.

Printre consecințele pozitive ale declarației din aprilie, se pot menționa eliberarea a peste 50 de mii de deținuți politici aflați încă în închisori la începutul anului 1964, precum și câțiva ani de oarecare destindere politică de care au beneficiat economia, știința și cultura românească ca urmare a intensificării contactelor cu Occidentul. În perioada 1964 — 1970 s-a înregistrat efectiv o oarecare ameliorare a calității vieții în țara noastră, ameliorare care poate fi considerată o urmare a declarației din aprilie 1964.

Din nefericire, această perioadă de relaxare a stalinismului a durat foarte puțin și a fost urmată, după cum se știe, de aproape două decenii de dictatură care au reprezentat cei mai crânceni ani din istoria noastră modernă. Nu putem face speculații privind evoluția țării noastre dacă nu s-ar fi produs declarația din aprilie, dar este absolut sigur că instalarea dictaturii Ceaușescu a fost favorizată în mod decisiv de psihoza fricii de o ocupație militară care, la rândul ei, a fost consecința directă a declarației din aprilie. Spaima de venirea rușilor și reînvierea naționalismului au reușit să facă în câteva luni ceea ce două decenii de propagandă

comunistă nu au reușit: politica partidului și statului începe să fie aprobată de categorii destul de largi de cetățeni care devin membri de partid, căzând în capcana propriului lor patriotism și a politicii demagogice a lui Ceaușescu.

Declarația din aprilie 1964 a fost, după cum constatăm, originea unei mârșave diversiuni, care a făcut ca dictatura ceaușistă să aibă o reală bază de masă, ceea ce explică supraviețuirea sa îndelungată, precum și consecințele dezastruoase ale acestei dictaturi, acum în pe noada postrevoluționară.

Are, oare, pentru ce să-i fie recunoscătoare posteritatea lui Gheorghiu-Dej, așa cum ne propune V. Frunză?

El a fost în perioada 1949 — 1964 conducătorul partidului care, după cum am arătat, este răspunzător de genocidul biologic, economic, politic, cultural, moral și religios împotriva poporului nostru. Alături de ceilalți conducători ai partidului comunist din acea perioadă, el este deci inspirator și autor principal al acestui genocid. Tot el a fost și artizanul declarației din aprilie 1964 ale cărei consecințe imediate au fost benefice pentru țară, dar, pe termen lung, s-au dovedit catastrofale.

Nu, domnule Victor Frunză, posteritatea n-are de ce să-i fie recunoscătoare lui Gheorghiu-Dej pentru cele că te va lucruri bune pe care le-a făcut, dar care reprezintă o picătură de nectar într-un ocean de suferință, după cum nu îi este recunoscătoare lui Hitler, deși el a făcut autostrăzi în Germania, sau lui Mussolini, deși și el a mai făcut câte ceva bun pentru Italia. Câteva acțiuni pozitive nu justifică recunoștința nimănui, când ele sunt umbrite de o masă de crime, erori și josnicii.

De recunoștință pentru criminalii împotriva propriilor popoare nu poate fi deci vorba, dar îi putem ierta și putem să rugăm pe Dumnezeu să-i ierte...

Asupra condițiilor în care s-a desfășurat succesiunea lui Gheorghiu-Dej s-a scris și s-a vorbit mult, interesul politologilor și al opiniei publice concentrându-se asupra manevrelor prin care Ceaușescu a reușit să-și înlăture rivalii: Gh. Apostol, I. Gh. Maurer și, după unii, Al. Drăghici. Un interes mult mai mare îl reprezintă însă înțelegerea mecanismului succesiunii puterii comuniste în țara noastră. În acest sens, există un document foarte interesant: interviul dat de Gh. Apostol lui Aristide Buhoiu în 1986 sau 1987, când fostul rival al lui Ceaușescu la conducerea supremă a partidului era ambasador undeva în America Latină. Dorind să demonstreze „nelegitimătatea” lui Ceaușescu, Apostol relatează împrejurările în oare, în timp ce Gheorghiu-Dej era muribund, se trăgeau sforile pentru câștigarea puterii. Semnificativ este, după părerea mea, faptul că lupta se dădea într-un cerc foarte restrâns format din membrii biroului politic al partidului. Cu toate rivalitățile și dușmăniile de moarte care se exacerbaseră în cursul acestei lupte, combatanții pentru putere erau cu toții de acord asupra unui lucru: că *ei* sunt acei care trebuie să hotărască cine va conduce partidul comunist și, în ultimă instanță, România. Prizonier al acestei „filosofii”, Apostol nu realizează că în interviul său prezintă interes nu atât pentru faptul că lumea va afla că *el* fusese cel *ales* de Gheorghiu-Dej, și nu Ceaușescu, ca *moștenitor al României*, ci pentru că se demască monstruoșitatea practicilor politice comuniste la cel mai înalt nivel: cu un dispreț

total, TARA ESTE AZVÂRLITĂ PE MASA DE JOC A CĂTORVA LACOMI DE PUTERE. Care lege le dădea dreptul să și-o dispute ca pe-o miză uriașă la un poker între gangsteri cu pistoalele pe masă sau sub masă? Gheorghe Apostol și, probabil, niciunul dintre „jucători” nu își pun această întrebare. Despre părerea poporului nici nu se discută, el nu are de ce să se amestece într-o afacere de *aleși*.

Scriind aceste rânduri, mă sufocă indignarea împotriva acestei bande abjecte de sclerați care erau conducătorii comuniști ce acționau în stilul marilor șefi mafioți și dispuneau de soarta unei întregi națiuni. Moravurile politice ating, în perioada la care ne referim, un nivel atât de scăzut, încât calificarea lor drept componentă a genocidului comunist este pe deplin justificată.

După instalarea la putere și. Apoi, alegerea sa ca secretar general al partidului (iulie 1965), Nicolae Ceaușescu dă dovadă de mare viclenie, menajându-i pe toți adversarii săi declarați sau potențiali și menținându-i în funcții foarte înalte: Chivu Stoica devine președinte al Consiliului de Stat, Ion Gheorghe-Maurer, președinte al Consiliului de Miniștri, iar Gh. Apostol și Alexandru Drăghici — Prim-vicepreședinți ai Consiliului de Miniștri.

Relaxarea relativă a terorii Securității, combinată cu susținerea tezei independenței fiecărui partid comunist și-a fiecărui stat socialist, precum și a neamestecului în treburile interne, cu aluzii evidente la URSS și „doctrina Brejnev”, au o deosebită priză în mase. Efectivele partidului se măresc spectaculos depășind 1 milion și jumătate de membri în 1966, dintre oare mulți, foarte mulți intelectuali. Relativa destindere din viața social-politică a țării are și efecte economice pozitive, se lucrează mai bine și calitatea vieții înregistrează o ușoară redresare.

În această perioadă de destindere, un observator atent și bine informat ar fi putut să discearnă, încă de prin anii 1967 — 68, semnele evoluției viitoare a stilului de conducere pe care îl va imprima Ceaușescu. Devenit în 1967 președinte al Consiliului de Stat, după înlăturarea din această funcție a lui Chivu Stoica, Ceaușescu începe să concentreze sistematic puterea în mâinile sale, cu ajutorul unui aparat de consilieri oare, dublând organele de stat și de partid, preiau treptat controlul întregii activități.

În anul 1968 am asistat la o ședință condusă de un astfel de consilier și, din desfășurarea ei, am înțeles că lucrurile evoluează spre o dictatură personală aberantă.

Obiectivul ședinței l-a constituit reorganizarea Institutului de Cercetări în Construcții și Economia Construcțiilor lor (INCERC). Trebuie să precizez că Eliberată în anul 1964 de sub tutela sovietică, cercetarea științifică românească realizase, în numai patru ani, progrese simțitoare în multe domenii, reușind o substanțială apropiere de nivelul european. Se Petre că fenomenul consolidării poziției cercetătorilor, ca un n-are a succeselor profesionale, nu i-a fost pe plac Elenei Ceaușescu care, deși la data respectivă nu avea nicio funcție de conducere pe linie de partid sau de stat, dispunea deja de o importantă influență ocultă. La mijlocul anului 1968, la sugestia ei, N. Ceaușescu a ordonat „reorganizarea” tuturor instituțiilor de cercetare, proces care avea să reprezinte, de fapt, o dureroasă

lovitură pentru întreaga activitate științifică, urmată de alte lovituri în deceniile 8 și 9, care aveau să aducă întreg sistemul cercetării științifice din țara noastră la situația jalnică din ultimii ani ai dictaturii ceaușiste.

În contextul „reorganizării activității”, unele institute au trecut prin filtrul unei „analize” conduse de inginerul Ion Românu, consilier al lui Ceaușescu. Pentru reorganizarea INCERC-ului, Românu prezida o comisie formată din profesorul inginer R. Cioroiu, ministru adjunct al construcțiilor, profesorul inginer Radu Prișcu, rectorul Institutului de Construcții din București, conducerea institutului care făcea obiectul analizei, precum și alți câțiva specialiști din producție și cercetare. Nimerisem, în această comisie, ca fost șef de laborator la INCERC și, în special, ca șef de secție la Centrul de Calcul Economic și Cibernetică Economică, unde lucram din 1967. Analiza în vederea reorganizării se desfășura cam astfel: conducerea institutului prezenta structura existentă a acestuia, pe secții și laboratoare, cu efectivul aferent de cercetători și propunea nouă structură. Conștient! de „linia” trasată de sus, propunerile vizau o ușoară reducere a efectivelor, încercând să salveze funcționalitatea institutului și pe cei mai valoroși cercetători. După ce a ascultat în tăcere argumentele ministrului Cioroiu și pe cele ale directorului de la INCERC, care au demonstrat că propunerile făcute sunt judicioase și că orice reducere sub nivelul propus afectează capacitatea de cercetare a institutului și, în ultimă instanță, nivelul tehnic al activității de construcții din țara noastră, consilierul Românu a cerut lista cu propuneri, a examinat-o în fugă, apoi a luat un creion roșu prost ascuțit și a început să taie, reducând numărul posturilor și nivelul salariilor, ceea ce ar fi produs o gravă perturbare în funcționalitatea sectoarelor și Laboratoare lor. După câteva clipe de consternare, specialiștii din comisie au încercat, cu multă prudență, să arate că ceea ce face domnia sa echivalează cu desființarea științifică a institutului. „Tovarășul” Românu, fără a se opri din savanta folosire a creionului roșu, a replicat că e grăbit, fiindcă trebuie să mai analizeze și alte institute.

Mă aflu la capătul mesei de ședințe în fața inginerului Octavian Bârsan, directorul general al construcțiilor de locuințe din Capitală. Ne-am uitat unul la altul și, parcă înțelegându-ne din priviri, ne-am sculat și ne-am îndreptat spre ușă. Românu a sesizat mișcarea, a ridicat privirea și a întrebat ce o. Ingerul Bârsan i-a spus că se pare că nu mai o nevoie de el, iar eu am adăugat: „nici de mine”. Și am ieșit împreună să ne vărsăm indignarea pentru modul cum era călcată în picioare inteligența românească.

8. Nomenclatura

Nomenclatura, alcătuită din potențații și privilegiații sistemului comunist, s-a format la scurt timp după instalarea, prin fraudă, a noului regim¹¹. Odată cu trecerea anilor, nomenclatura s-a consolidat și a început să capete forme din ce în ce mai sinistre și mai grotești. Ne vom opri, în cele ce urmează, numai asupra câtorva din aspectele cele mai tipice ale nomenclaturii, în special după venirea la putere, în 1965, a lui Ceaușescu, urmând are veni asupra întregului fenomen, în volumele următoare.

În interiorul „noii clase” putem distinge trei straturi: 1) marea nomenclatură, 2) nomenclatura locală și 3) alte categorii privilegiate.

Marca nomenclatură era alcătuită din aparatul central de partid și de stat, conducerea securității, armatei, justiției, precum și a altor organizații centrale. Numărul membrilor acestei veritabile noi protipendada era, la sfârșitul deceniului șapte, de ordinul câtorva sute.

Nomenclatura locală reproducea, la nivel de regiune, iar după reorganizarea administrativă din 1968 la nivelul de județ, structura mării nomenclaturi centrale, redusă la scara respectivă. Având în vedere cele 39 de județe și municipiul București, în acest al doilea strat al nomenclaturii intrau câteva mii de privilegiați. Al treilea strat, foarte heteroclit, se desprindea din cele mai diferite categorii, ca: ofițeri superiori (în special, cei de securitate și miliție), conducători de mari întreprinderi, diverși activiști de partid și sindicali, lucrători din comerț, profesori universitari, medici, scriitori, actori, ziariști, agronomi, președinți de CAP. Din categoria micilor nomenclaturiști, din cel de-al treilea strat, făceau parte câteva sute de mii de oameni.

Principala caracteristică în nomenclaturii de toate gradele o constituie posedarea unor veritabile privilegii de castă „nelegate de vreun merit, ci doar de apartenența la noua clasă. Aceste privilegii erau sever stratificate pe cele trei grade. Membrii mării nomenclaturi aveau venituri de 5 — 6 ori mai mari decât salariile maxime din rețeaua oficială, reședințe luxoase și aprovizionare din circuite speciale cu produse inexistente pe piață, totul la prețuri foarte convenabile. Ei mai beneficiau de îngrijire medicală de excepție și medicamente din Occident prin spitalul Elias și policlinica nr. 10, de vile confortabile pe litoral și în alte zone turistice, de mașini cu șofer la dispoziție, precum și de numeroase alte avantaje ca: posibilitatea de a călători și de a-și trimite odraslele la studii în străinătate, de a

¹¹ Fenomenul specific al „promovării” și funcționării nomenclaturii a fost, pentru prima oară, pus în evidență și analizat, în anii '50, de Milovan Djilas, fost el însuși membru al nomenclaturii din Iugoslavia și colaborator apropiat al lui Tito. Publicarea cărții intitulată Noua clasă, în care demască nomenclatura, i-a atras lui Djilas dizgrația și înțemnițarea pe mai mulți ani.

avea acces la cărți, presă și filme din Occident, de a viziona spectacolele cele mai bune gratuit, de a avea contacte și de a participa la recepții oficiale, vânători și uneori chefuri în toată legea. Aceleași avantaje, poate mai modeste în ceea ce privește calitatea produselor și serviciilor, dar adesea pigmentate de pitorescul și specificul regional, le avea nomenclatura locală. Al treilea strat al nomenclaturii își întemeia privilegiile, în special, pe abuz de putere și corupție. Deși se cunoștea foarte bine la toate nivelurile faptul că numeroși activiști, securiști, medici, lucrători din comerț, directori etc, acumulează în mod necinstit adevărate averi și au un nivel de viață mult peste cel ce ar corespunde câștigurilor lor legale, sfidând în acest fel sărăcia mării mase a populației, situația era tolerată de puterea comunistă din două motive: primul — mica nomenclatură a reprezentat baza de masă a conducerii formate din nomenclatura maro și oca locală; al doilea — multe din avantajele acestora din urmă erau „aranjate” cu ajutorul uneltelor provenind din stratul al treilea, căreia trebuia să i se dea deci „libertate de mișcare”.

În afara traiului în lux sau cel puțin în îndestulare mai mult decât confortabilă, membrii tuturor celor trei nomenclaturi erau caracterizați, de regulă, de o totală indiferență față de sărăcia imensei majorități a populației, de lăcomia specifică proaspătului îmbogățit și de o invidie devorantă față de avantajele colegilor din „noua clasă” care aveau, sau poate păreau. că au, o poziție și mai privilegiată.

Nomenclatura cuprindea oameni care, de regulă, aveau o părere excelentă despre propria lor persoană și care încercau să patronizeze anumite activități din știință, artă, literatură, autoinstalându-se frecvent în postura de șefi de școală, literați sau artiști. În perioada lui Gheorghiu Dej, am avut-o pe grășana ingenuă Lică Gheorghiu, fiica „tarentată” a șefului suprem, care nenorocea filmele noastre; și așa destul de proaste, prin simpla apariție pe ecran. În „epoca Ceaușescu” fenomenul a proliferat și am asistat la intrarea în elita academică sau în viața cultural-științifică a unor activiști dornici să cocheteze cu istoria științei sau culturii române: Manea Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Suzana Gâdea, Radu Voinea, Dumitru Ghișe, Dumitru Popescu, Eugeniu Niculescu Mizil, Constantin Ionescu, Ștefan Bârlea și alții.¹²

Răspunderea nomenclaturii în săvârșirea genocidului comunist din țara noastră este covârșitoare. Deciziile care au împins România spre catastrofa economică, politică, demografică, culturală, morală și ecologică au fost luate de principalii membri ai nomenclaturii, iar cei care nu au luat parte direct la luarea unor astfel de decizii au susținut punerea lor în practică. Au existat și membri ai nomenclaturii oare, mai mult sau mai puțin conștienți de rolul monstruos al castei din care făceau parte, prin diferite acțiuni, de obicei timide, au încercat să împiedice sau să micșoreze cursul nefast al rostogolirii spre dezastru. De cele mai multe ori însă

¹² Elena Ceaușescu ocupă un - loc cu totul aparte în lista nomenclaturiștilor cu valeități de mari intelectuali, de aceea îi vom acorda un loc aparte în lucrarea noastră.

efectele practice ale acestor încercări s-au pierdut în masa compactă a evoluției spre falimentul specific regimului comunist, iar nomenclaturii „conștienți” s-au ales cu regrete, poate cu muștrări de conștiință, uneori cu admonestări și au continuat să-și ocupe locul în sistem, participând până în ultima clipă (22 decembrie 1989) la susținerea acestuia. Excepție fac, desigur, cei care au luat atitudine deschisă împotriva conducerii criminale a țării, dar lor le vom consacra un loc aparte în economia lucrării noastre.

L-am cunoscut destul de bine pe Manea Mănescu, membru important al marii nomenclaturi comuniste. În anul 1965, era secretar al comitetului central în echipa proaspăt venită la conducere după moartea lui Gheorghiu Dej și răspundea de problemele științei. În același timp, Manea Mănescu era profesor la Academia de Studii Economice și se străduia să devină șeful școlii românești de cibernetică economică. Eram cercetător științific principal la secția economică a Institutului de Cercetări și Construcții (INCERC) și am publicat în revista *Viața Economică* un articol intitulat *Sisteme cibernetice în economie*, primul studiu din țara noastră în care se pune în mod explicit problema sistemelor cibernetico-economice. După câteva zile, am primit un telefon de la cabinetul lui Manea Mănescu, comunicându-mi-se că „tovarășul profesor” dorește să stea de vorbă cu mine. A fost o discuție scurtă în care, după ce m-a felicitat pentru articol, mi-a propus să mă transfer la Catedra de Cibernetică Economică din cadrul A.S.E. pe care o conducea chiar el, unde tocmai luase naștere un centru de cercetare ce urma să devină, în viziunea lui de atunci, cel mai important nucleu al cercetării cibernetice din România. Mulțumindu-i pentru propunere, l-am informat despre trecutul meu politic. A stat o clipă pe gânduri, apoi mi-a replicat că nu are nicio importanță, ceea ce contează este valoarea științifică. Am rămas surprins de acest răspuns, mă așteptam la o reacție negativă sau, oricum, mult mai reținută. Explicația acestei atitudini îmi este acum clară: Ceaușescu, dornic să-și asigure o bază de masă pentru puterea personală pe care intenționa să și-o impună, dăduse semnalul destinderii, care însă, din neferi care, a durat doar câțiva ani. M-am despărțit de Manea Mănescu, rugându-l să-mi acorde câtva timp pentru reflecție, dar hotărât în sinea mea să refuz propunerea: mă simțeam bine la INCERC și, instinctiv, nu aveam încredere într-o unitate de cercetare condusă de un secretar al comitetului central. Soarta a vrut însă să fiu obligat să accept propunerea, fiindcă, datorită unui ghinion, peste câteva luni de la discuția mea cu secretarul C.C., serviciul de cadre de la INCERC a fost sesizat oficial de condamnarea mea pentru „activitatea contrarevoluționară” și am fost invitat, cu mult regret, să-mi caut altă slujbă. Directorul institutului, inginerul Ion Ștefănescu, un om deosebit, a aranjat ca dosarul, care mă va însoți cu prilejul transferului, să nu cuprindă și nota informativă de la securitate, care, probabil, m-ar fi privat definitiv de posibilitatea de a lucra în cercetare.

Astfel, cu dosarul „curat” întocmit în anul 1951, după eliberarea mea de la canal, de Nea Matei Mărăcineanu, mi-am făcut intrarea în Catedra, pe atunci a lui Manea Mănescu „unde lucrez și azi.

În cei aproape 25 de ani cât am lucrat la Catedra de Cibernetică Economică din cadrul ASE am fost martorul funcționării unei veritabile faune de nomenclaturiști și dacă spațiul îmi va permite voi reveni asupra acestei probleme în prezenta carte. Deocamdată, vreau, să mă reîntorc, pe scurt, la figura lui Manea Mănescu care, deși un personaj contradictoriu sau poate tocmai de aceea, rămâne reprezentativ pentru marea nomenclatură de partid.

Manea Mănescu a făcut unele lucruri bune pentru învățământul economic din România. Grație influenței pe care a avut-o în primii ani după 1965, el a contribuit la modernizarea programelor analitice care fuseseră, timp de 15 ani, o copie stupidă a celor din URSS. De asemenea, recrutând o serie de specialiști autentici, majoritatea tineri, pentru Facultatea de Cibernetică Economică nou-înființată, a reușit să ridice considerabil calitatea acestei facultăți, care a ajuns în câțiva ani aproape de nivelul european. Importantă a fost contribuția lui Manea Mănescu la extinderea Academiei de Studii Economice cu noile clădiri din str. Mihai Eminescu și Calea Dorobanților, precum și la dotarea instituției cu calculatoare electronice: din păcate, aceste acțiuni laudabile¹³ au fost umbrite de stilul lui de lucru voluntarist, de predilecția de a-și alege colaboratorii apropiați cu moralitate și profesionalitate îndoielnică¹⁴. În fond, el îi disprețuia, dar mentalitatea lui de membru al nomenclaturii îl determina să prefere indivizi slugarnici și fără scrupule în locul unor colaboratori de reală valoare¹⁵.

Un exemplu asupra felului cum Mănescu își trata camarila, îl constituie următoarea întâmplare petrecută în anul 1980. Șeful ciberneticii românești traversa o perioadă de dizgrație, era demis de către Ceaușescu din toate funcțiile și pensionat. Nu mai era vizitat și adulat, nu mai era primit aproape de nimeni, nu mai avea mașină la dispoziție. Unul dintre cei pe care îi promovase, dr. ing. C. Bâlcui, continua însă să-i facă mici servicii. Într-o zi, Mănescu i-a cerut să-l ducă cu mașina

¹³ Mă refer exclusiv la acțiunile lui Manea Mănescu în domeniul învățământului și cercetării economice. Despre activitatea lui politică, nu cunosc nimic în plus față de ceea ce s-a dezvăluit la procesul de genocid în care a fost implicat și urmare căruia a fost condamnat pe viață.

¹⁴ Prof. dr. Doc. Constantin Ionescu (actualmente, secretar general al Senatului), dr. ing. Valeriu Pescaru (deputat din partea Partidului Democrat Agrar), dr. ing. Vasile Biță sunt câțiva din principalii colaboratori „științifici” ai lui Manea Mănescu. Timp de 15 ani, ei au fost menținuți în funcții de conducere pe linie științifică, nemeritate, numai datorită eforturilor și slugărniciilor față de „patronul” lor.

¹⁵ Un astfel de colaborator a fost prof. N. Racoveanu, care n-a rezistat însă intrigilor țesute în jurul lui de conducerea A.S.E., ceea ce i-a atras dizgrația lui Manea Mănescu și înlăturarea din funcția de director al laboratorului de cibernetică economică.

la Spitalul Militar pentru analize. Bâlcu l-a transportat, iar nomenclaturistul în dizgrație, coborând din mașină, l-a rugat să-l aștepte. Peste câteva minute a ieșit o infirmieră care i s-a adresat astfel: „Tovarășul academician Manea Mănescu mi-a spus să cer sticluța de urină pentru analiză, de la șoferul domniei sale; Dumneavoastră sunteți, nu?” Stăpânindu-și o înjurătură, „șoferul” a căutat sticla (pe care „marele om de știință” socotise înjositor să o ia cu el la coborârea din mașină) și a înmănat-o infirmierei. Se pare că atunci a luat inginerul Bâlcu hotărârea să plece din țară, dar asta e o altă poveste.

Pentru a încheia miniportretul unui nomenclaturist, voi arăta că, după ce Elena Ceaușescu a preluat conducerea activității științifice din țara noastră și nu a mai tolerat niciun fel de inițiativă sau veleitate de șef de școală, Manea Mănescu a abandonat treptat protecția pe care o acordase inițial Facultății de Cibernetică Economică, deci și-a renegat propria operă doar pentru a nu displace cuplului de dictatori și pentru a-și păstra locul în marea nomenclatură. Fără această penibilă lașitate și jalnică deșertăciune, poate că Manea Mănescu și-ar fi încheiat viața mai mult sau mai puțin onorabil, apăsător pentru ceea ce realmente a făcut bun în viața lui: crearea școlii românești de cibernetică economică.

9. August 1968

Momentul august 1968, când trupele sovietice au invadat Cehoslovacia, a avut o imensă importanță pentru întreaga Europă și, bineînțeles, pentru țara noastră. Refuzând să participe la invazie, alături de ruși și de celelalte state est-europene comuniste, Ceaușescu a dobândit un veritabil prestigiu internațional, iar pe plan intern, o considerabilă creștere a popularității. Consecință a declarației din aprilie 1964, această nouă atitudine de frondă din partea României a avut darul să atragă în partid mulți oameni cinstiți, care n-aveau cum să bănuiască în ce fel va evolua politica PCR, sub conducerea din ce în ce mai autoritară a lui Ceaușescu. Poziția de desolidarizare a țării noastre față de intervenția militară în Cehoslovacia a generat numeroase opinii contradictorii, de la aprobare și. Admirație până la calificarea acestei desolidarizări drept o diversiune pentru a neutraliza eventuala opoziție față de instalarea dictaturii personale pe care o pregătea noul secretar general al PCR.

În perspectiva lucrării noastre și consecvenți în a ne abține de la speculații retro asupra evenimentelor și asupra intențiilor oamenilor politici, ne vom limita să analizăm consecințele concrete, pentru poporul nostru, de terminate de poziția conducerii de partid în problema invadării Cehoslovaciei. Pe termen scurt, consecințele au fost pozitive: o veritabilă galvanizare a curajului mândriei naționale și solidarității cu o națiune prietenă. De asemenea, o și mai mare deschidere spre Occident, cu toate urmările favorabile aferente. Curând însă, mai precis în anul 1971, în politica internă impusă de Ceaușescu au apărut semnele unei coticuri dure, inspirate, probabil, din exemplul Chinei, aflate în plină revoluție culturală. Treptat, dictatura personală, arbitrarul în lua rea deciziilor, eliminarea tuturor celor care

îndrăzneau să nu fie de acord cu șeful suprem, reinstaurarea terorii Securității și, în final, cultul aberant al personalității au devenit caracteristicile dominante ale vieții în România, cu urmările catastrofale pe care le cunoșteam cu toții. În toată perioada de după 1968, Occidentul l-a sprijinit pe Ceaușescu, exceptând poate ultimii 2 — 3 ani, convins că are în el un potențial aliat împotriva monolitismului „frătesc” în jurul URSS. În aceste calcule obtuze și meschine, interesele națiunii noastre supuse celui mai crâncen genocid din istoria sa au fost ignorate: eram din nou trădați (pentru a câta oară?) de cei pe care. Îi crezusem prietenii poporului român. În felul acesta, concluzia privind efectele de ansamblu ale declarației din aprilie 1964 și ale atitudinii independente din 1968, în mod paradoxal, este următoarea: dezastru național. Niciuna din țările care au suportat, cu mai multă sau mai puțină, resemnare, umilința unei politici dictate de la Moscova, chiar după 1964, n-a avut de suferit ravagiile înspăimântătoare ale celei mai crâncene dictaturi comuniste poststaliniste, cum a fost dictatura ceaușistă în țara noastră. Acesta a fost deci prețul plătit de poporul român pentru satisfacția de scurtă durată a unei politici externe curajoase.

10. Economia în derivă

Dezastrul economic, componentă majoră a genocidului, a afectat țara în întreaga perioadă a — celor 45 de ani de guvernare comunistă.

Datele statistice oficiale privind evoluția economiei din perioada 1938 — 1989 dezorientează în mod voit pe cel ce le analizează.

Astfel, datele publicate la finele anului 1988 indică o creștere a venitului național de 24 de ori față de anul 1938, ceea ce, ținând seama de mărirea numărului de locuitori, înseamnă o creștere de aproximativ 16 ori a venitului național pe locuitor. Acesta era ești mat la 2.500 de dolari pentru 1988, deci, în 1938 venitul național pe locuitor ar fi fost de 155 dolari, cifră aberant de mică după cum vom arăta, dacă facem comparația cu alte țări, de exemplu Grecia. Insistând puțin în comparația cu această țară, pentru care statisticile internaționale indică un venit național pe locuitor de 500 dolari în anul 1938 și 3.000 de dolari în anul 1988, deci o creștere de 6 ori, reiese din plin falsitatea datelor statistice publicate de regimul comunist din țara noastră. Într-adevăr, valoarea de 155 dolari este mult prea mică¹⁶ ținând seama de raportul real între economiile celor două țări în 1938, valoarea de 2.500 dolari este mult prea mare dacă ținem seama de faptul că economia Greciei era

¹⁶ Eroarea, probabil, voită a statisticilor comuniste din țara noastră rezidă în faptul că venitul național pe locuitor pentru anul 1938 este exprimat în prețurile aceluia an. Dacă ținem seama de devalorizarea dolarului în cei 50 de ani care s-au scurs de atunci, înseamnă că, în prețuri comparabile, venitul național pe locuitor în România era cam același cu cel al Greciei.

relativ prosperă în Anul 1988, iar situația României — dezastruoasă, de unde rezultă că nici nu poate fi vorba de o creștere de 16 ori a venitului național pe locuitor în România. Care a fost creșterea lui reală în cei 50 de ani la care ne referim? După părerea noastră, mai mică decât cea a Greciei, care a fost, după cum am arătat, de 6 ori, deci pentru România, probabil, o creștere de numai 3 — 4 ori. Iată, prin urmare, care este dimensiunea minciunii statisticii oficiale: de la 3 — 4, la 16: deformarea realității prin umflarea ei de peste 4 ori.

Mărimea „coeficientului” minciunii statistice se verifică și în ceea ce privește alți indicatori. Astfel, să ne reamintim că la congresul al XIV-lea, de tristă memorie, al p.c.r. s-a raportat o producție anuală de cereale de 60 milioane tone, iar după Revoluție am aflat că în realitate au fost doar circa 15 milioane tone.

Industrializarea aberantă efectuată de regimul comunist în cei 40 de ani cât a deținut puterea în țara noastră reprezintă una din principalele componente ale dezastrului economic național.

Este necesar să facem, de la bun început, câteva precizări. În primul rând, trebuie spus că ideea industrializării, corectă în principiu, a fost compromisă datorită modului cum a fost gândită și pusă în practică de comuniști. În loc să facă din industrializare un mijloc pentru creșterea prosperității țării, conducerea comunistă a transformat industrializarea într-un scop în sine, într-o obsesie, care a compromis ideea. În al doilea rând, nu tot ceea ce s-a întreprins pe linia industrializării a fost greșit, există incontestabil și unele realizări. Acestea din urmă sunt însă rodul capacității și muncii deosebite a specialiștilor și muncitorilor români și nicidecum a planurilor elaborate de conducerea comunistă. Mai mult decât atât, de cele mai multe ori, intervențiile acestei conduceri în realizarea investițiilor industriale care sunt eficiente mai mult au încurcat decât au ajutat și nu mai competența și patriotismul specialiștilor noștri au salvat multe din aceste investiții de la o soartă asemănătoare cu cea a investițiilor compromise tocmai din cauza „indicațiilor” date de ignoranții și semidoctii deveniți oameni politici sau „savanți de prestigiu inter național”.

În ceea ce privește industria, cifrele oficiale indică o creștere a producției globale industriale de 130 de ori în anul 1988 față de 1950. Deși această creștere este încontestabil mult umflată, considerăm că, efectiv, producția globală industrială a crescut foarte mult în anii dictaturii comuniste, în special în sinistra „epocă Ceaușescu”. Tragic este însă faptul că efortul supraomnesc impus poporului român, pentru a realiza creșteri aparent spectaculoase ale producției industriale, s-a risipit în cea mai mare parte în construcția unor investiții aberante neproductive sau nefuncționale, în crearea unor ramuri parazitare și deci a unor produse, de regulă, de proastă calitate, nevandabile sau vandabile în condiții de dumping, toate acestea amplificate de uriașe pierderi datorită imbecilității planificării și conducerii hipercentralizate a economiei.

Cel mai grăitor exemplu de construcție aberantă este, fără îndoială, canalul Dunăre-Marea Neagră etapa a doua. Ignorând lecția primei etape (1948 — 1952), soldată cu un eșec tehnic lamentabil, cu zeci de mii de victime și cu miliarde de

dolari risipiți, Ceaușescu a decis reconstrucția canalului aproximativ pe același traseu. După alți 5 ani de muncă, în care s-au cheltuit din nou miliarde de dolari, canalul a fost „pus în funcțiune” în anul 1986. Care a fost eficiența economică a acestei lucrări, se știe: în patru ani de „funcționare” cantitatea de mărfuri transportată pe traseul canalului a fost neînsemnată, el fiind folosit în principal pentru navigația vaselor de agrement și acelea foarte puține, iar acum, după Revoluție, pentru... concursurile de pescuit sportiv.

Giganticele combinate siderurgice de la Galați și Călărași, construite cu eforturi umane și materiale uriașe, au transformat România într-un mare producător de oțel și fontă care depășea mult producția pe locuitor a Marii Britanii în anul 1988 la ambele produse și se apropia de aproximativ 80 — 90% din producția totală siderurgică a unei țări cu cea mai mare tradiție în acest domeniu.

Aberația construirii acestor combinate iese imediat la iveală dacă ne amintim că țara noastră aproape că nu are minereu de fier și deci el trebuie importat, cu cheltuieli valutare deosebit de grele.

S-ar putea obiecta că nici Japonia nu dispune de minereuri feroase și că totuși este pe locul doi în lume la producția siderurgică, dar, din păcate, obiecția nu e valabilă, fiindcă în timp ce oțelul japonez este cel mai bun din lume, fiind căutat pe toate continentele, cel românesc este atât de slab calitativ, încât el nu poate fi exportat decât la prețuri inferioare celui de cost.

Dacă adăugăm și teribila poluare pe care o produc cele două combinate, ne dăm seama de dezastrul economic și ecologic pe care îl reprezintă cele două combinate siderurgice.

Într-o situație similară se găsește industria chimică și petrochimică din țara noastră, ramuri în care s-au construit în ultimele decenii imense uzine și combinate (Brazi, Borzești, Făgăraș, Pitești, Năvodari, Târgu Mureș, Craiova, Săvinești, Bacău etc.), ineficiente economic, de ppendente de materii prime din import, dar, în schimb, producătoare ale unei barbare poluări a aerului, apelor și solului.

Lista investițiilor industriale sau neindustriale gigantice, ineficiente și păgubitoare pe multiple planuri pentru țară este foarte lungă, mai amintim aici, doar, de Casa Republicii din București, probabil expresia cea mai elocventă a unei paranoice grandomanii, tipică totalitarismului comunist, pentru construcția căreia s-a demolat unul din cele mai frumoase cartiere istorice ale Bucureștiului și s-au cheltuit alte miliarde de dolari.

Trebuie însă să arătăm că nu tot ceea ce s-a construit în ultimele câteva decenii este greșit și inutil. Nenorocirea constă în faptul că și investițiile care sunt realmente utile țării s-au realizat cu o risipă dementială de resurse, de cele mai multe ori datorită „îndrumărilor” date de dictator care se amesteca, asemeni unui posedat, în tot și în toate. Un exemplu tipic, în acest sens, îl constituie metroul bucureștean. Majoritatea specialiștilor consideră că realizarea acestei lucrări a reprezentat un lucru bun pentru Capitala țării și, deși sunt unii care cred că într-un sol atât de slab precum cel al Bucureștiului nu este eficient să construiești un metrou, toți sunt de acord că realizarea lui tehnică a reprezentat un examen trecut cu brio de inginerii

români. Numai că, „geniul Carpaților” s-a „implicat” în realizarea lucrării în toate fazele ei, de la proiectare până la punerea în funcțiune, ceea ce a dus la dublarea costului total al lucrării față de valoarea la care s-ar fi putut realiza în condiții normale; alte miliarde risipite pe spinarea amărâtului popor român. Dictatorul se considera autorul principal al proiectului și executantul-șef al metroului. Toate soluțiile trebuiau să-i fie prezentate în prealabil, iar ședințele „de avizare”, cu participarea lui, se desfășurau conform unei proceduri speciale, al cărei coordonator era, de obicei, Silviu Curticeanu, secretar al comitetului central. Acesta organiza aberante repetiții ale avizărilor, cu discutarea argumentelor pe machete cât mai ușor de înțeles și fiecare participant era învățat ce trebuie să spună „tovarășului”.

Există un consens tacit că nebunului și ignorantului trebuie să-i vorbești pe limba lui, dar nimeni nu o spunea deschis, se juca o piesă în care actorii trebuiau să pară convinși că ceea ce fac este normal și bine.

Cu prilejul avizării tronsonului de metrou care unește Piața Victoriei cu Piața Unirii, i-au fost înfățișate lui Ceaușescu toate elementele pe care specialiștii, lustruiți în prealabil, au considerat că dictatorul le poate înțelege. În Piața Romană era prevăzută o importantă stație, pe care inginerii au socotit oportun să o prezinte în detaliu. „Pentru ce e necesară o stație așa de mare aici? a întrebat „tovarășul”, întinzând cu un gest caracteristic patru degete ale mâinii drepte spre planșă. „Traficul în această piață e foarte intens, tovarășe secretar general, datorită în mare măsură celor peste 10 mii de studenți de la ASE”. Răspunsul, imprevizibil prin absurditatea lui, căzu ca un bolovan pe capul inginerilor din comisie: „Studenții sunt tineri, să meargă pe jos; desființați stația” — Și au desființat-o. Cu toate acestea, conștiința profesională, mai tare, se pare, decât slugărnicia, i-a de terminat pe specialiști să prevadă o soluție de rezervă: au mărit în zona Pieței Romane „buzunarele”, adică refugiile laterale lăsate, din loc în loc, în tunelul metroului.

Peste doi ani, dictatorul, împreună cu „distinsa” lui soție, inaugurând tronsonul respectiv s-a adresat directorului general al metroului: „e prea mare distanța între stația Piața Victoriei și Universitate, — trebuia să mai faci o stație, generale¹⁷, toate trebuie să vi le spun eu”. Ca în multe alte cazuri, slugărnicia îl salvă pe general și, poate, rezolvă și problema stației din Piața Romană: „am greșit, tovarășe președinte, permiteți-mi să repar greșeala, apoi pedepsiți-mă”. „Repar-o, generale, după aia mai stăm de vorbă”.

Și astfel, din „buzunarele” lăsate de abilitățile noștri ingineri s-a născut Stația Romană, ce e drept mult prea îngustă, dar totuși stație.

Efortul obsesiv de a realiza investiții și în special — investiții industriale gigantice a făcut ca în cei 45 de ani de regim comunist să se acumuleze o avuție națională

¹⁷ Întreprinderea pentru construcția metroului, ca multe alte întreprinderi din țară, era cvasimilitarizată, având ca director un general-locotenent activ.

estimată la peste 5.500 miliarde lei la sfârșitul anului 1989, de 20 de ori mai mare decât cea din 1950, ceea ce aparent reprezintă o bogăție considerabilă. Se poate deci spune că România a devenit de 20 de ori mai bogată sub conducerea partidului comunist? Pentru a răspunde la această întrebare să ne imaginăm doi întreprinzători care pornesc în afaceri cu același capital total dar acționează diferit. Primul din ei muncește moderat, trăiește omenește și investește numai în echipamente rentabile. Al doilea muncește până la epuizare și trăiește în sărăcie pentru a investi aproape tot ce câștigă, dar echipamentele cumpărate sunt păguboase, rentează puțin și o mare parte din ce-a investit se păraginește. Dacă adunăm aritmetic tot ce au investit într-o perioadă de timp cei doi întreprinzători și considerăm că aceste sume reprezintă averile lor, ar putea apărea că al doilea din ei este mai bogat decât primul. Care este realitatea? Bogăția este dată nu de costul investițiilor, ci de valoarea actuală a lor, deci de ceea ce este încă productiv din aceste investiții, și în acest sens, nu încapă îndoială că — primul întreprinzător poate fi efectiv un om bogat, — pe când al doilea este în mod sigur sărac. Aplicată la nivelul întregii țări, această viziune simplă, dar firească asupra bogăției ne îndeamnă să considerăm că, în pofida valorii, aparent uriașe, a fondurilor fixe, suntem astăzi o țară săracă. Iată deci care este bilanțul politicii partidului comunist: după aproape o jumătate de secol de muncă epuizantă, la care a supus întreaga națiune, avem o mulțime de mastodonți economici ineficienți, precum și un sistem de structuri, instituții și relații economice aberante, toate acestea luate împreună, făcând din România o țară în plin dezastru economic.

Lista erorilor criminale comise de comuniști în conducerea economiei mai cuprinde și alte puncte. Dintre ele, o gravitate aparte o reprezintă irosirea unor fonduri uriașe, în raport cu posibilitățile noastre, pentru dezvoltarea unor monstruoase producții de armament, evident de calitate submediocră, care a fost ani la rând exportat în unele țări din lumea a treia, conduse de regimuri tiranice. Contravaloarea primită pentru armamentul exportat era de cele mai multe ori derizorie, uneori pe bază de credite secrete, care nici azi nu sunt rambursate. O risipă tot atât de gravă a reprezentat-o finanțarea terorismului internațional. Nimeni nu va ști, probabil niciodată, câte miliarde de dolari a dăruit Ceaușescu lui Arafat, Kadafi, Komeini, Castro și altor tirani de teapa lor, din sudoarea și sângele poporului român, care se afunda tot mai mult în mizerie.

Asupra cheltuielilor pentru întreținerea aparatului represiv nu s-au dat cifre oficiale niciodată și estimarea lor este extrem de dificilă. În aceste cheltuieli se includ salariile Securității, inclusiv trupele de pază, ale miliției, ale trupelor speciale (USLA) și ale celor superspeciale afectate pazei prezidențiale, ale aparatului de spionaj și contraspionaj, costurile aferente nenumăratelor clădiri destinate mecanismului represiv (cazărmi, penitenciare, birouri, case conspirative), inclusiv aparatajul tehnic (armament, sisteme de transmisie, de ascultare, de expertiză complexă, de tortură, mijloacele de transport, finanțarea rețelei de informatori (milioane de oameni) etc.

Cifrele oficiale, publicate după Revoluție, vorbesc despre vreo 10 — 15 mii de

oameni oare ar fi format vechea securitate. În ceea ce mă privește, cred că publicarea acestor cifre dovedește în ce măsură responsabilii actuali ai aparatului represiv disprețuiesc adevărul și dreptul poporului român de a afla adevărul. Numai 15 mii de oameni să fi activat în securitatea ceașistă? Există oare vreun om — întreg la minte, în țara asta, care să nu știe ce enormă rețea cuprindea aparatul represiunii politice și că acest aparat era structurat pe rețele paralele, în dependente, uneori rivale, care era infiltrat în armată, miliție, justiție, organele de partid, ministere, întreprinderi, școli, instituții de artă, cluburi sportive, în presă, în comitetele cetățenești, aparatul medical și crucea roșie, în organizațiile studențești și de tineret, printre țărani colectivști, micii meșteșugari, ospătari, frizeri, recepționeri de hotel, pensionari, preoți și ierarhia bisericească, lucrători din comerț, infractori de drept comun și, bine înțeles, printre prostituate? Nu 15 mii de oameni lucrau pentru securitatea ceașistă, *ci sute de mii* salariați și alte *sute de mii* ca „voluntari”, dintre aceștia urmând a se recruta, „după merite”, alți salariați ai monstruoasei organizații care proliferase, într-o înspăimântătoare rețea de metastaze, întreaga societate românească. Care era costul acestui diabolic organism, nu cred că se va afla exact vreodată. Judecând după numărul oamenilor care trăiau de pe urma unor activități consacrate represiuni publice (unul din douăzeci de cetățeni valizi ai țării), după mijloacele pe care le aveau la dispoziție și nivelul lor de viață, apreciez că aproximativ 10% din venitul național se cheltuia pentru complexul securist. Cu sumele astfel cheltuite, s-ar fi putut evita complet foamea și frigul din ultimii ani, s-ar fi putut îmbunătăți radical ocrotirea sănătății, împiedicându-se scăderea dramatică a duratei medii a vieții în țară. Iată costul „serviciilor” pe care ni le-a făcut Securitatea în 45 de ani de sângeroasă domnie!

Estimări similare se pot face în ceea ce privește costul aparatului de partid și al organizațiilor satelite: UTC, UGSR, UFDR, Organizația de pionieri etc. Aceste costuri au grevat substanțial venitul național contribuind și ele din plin la dezastrul economic.

Pentru a avea o imagine completă a modului criminal în care s-a risipit munca și averea națională, mai trebuie amintite furturile nerușinate pe care dictatorul, familia lui și nomenclatura de gradul întâi le-au săvârșit din averea țării, prin construcția a sute de reședințe, unele adevărate palate, multe nefolosite cu anii, prin de punerea a sute de milioane de dolari în conturi secrete din străinătate, prin banii cheltuiți cu ceremoniile, congresele, mitingurile și publicarea a sute de volume de propagandă în nenumărate limbi.

Biata țară! Dacă recapitulăm toate cauzele care au contribuit la dezastrul economic, dintre care doar unele au fost arătate mai sus, realizăm dimensiunea tragică a genocidului economic pe care regimul comunist i l-a impus. Să înțelegem bine acest lucru, să nu-l uităm și să împiedicăm să se mai repete vreodată crimele comunismului!

11. Mediul ambiant în pericol

Problematica generală a protecției mediului ambiant a apărut în țara noastră cu 10 — 15 ani mai târziu decât în restul Europei, datorită, pe de-o parte, faptului că România din anii 6 și 7 era încă destul de „curată” din punct de vedere ecologic, iar, pe de altă parte, din cauza lipsei contactelor sistematice cu Occidentul, ceea ce a determinat o întârziere a sensibilizării specialiștilor și a opiniei publice în fața acestei probleme vitale a secolului nostru.

Îmi amintesc că prin 1968 sau 1969, într-o discuție în trei, la care participau Alexander Grothendieck ¹⁸, Cornel Constantinescu ¹⁹ și subsemnatul, matematicianul francez a susținut cu convingere actualitatea degradării dramatice a mediului, apreciind că toate celelalte probleme, inclusiv cele politice, trec pe planul doi în fața acestui pericol. Cornel și cu mine eram de părere că marele pericol pentru omenire îl reprezintă regimurile comuniste, frână a progresului în lume și generator al extremismului și terorismului. Se pare că și el și noi aveam dreptate, iar modul cum a evoluat totalitarismul comunist spre genocid generalizat în țara noastră, incluzând distrugerea mediului ambiant, ilustrează cât de tragic se pot însuma efectele a doua dintre cele mai profund dăunătoare fenomene ale contemporaneității.

După 1970, odată cu creșterea demențială a ritmului industrializării, dar și cu informarea mai largă a specialiștilor din țara noastră despre problemele ecologice și mișcările „verzilor” din Occident, au apărut și la noi preocupări privind protecția mediului înconjurător și chiar un rudiment de legislație. Din păcate, majoritatea acestor preocupări au fost marcate de diabolica dublă gândire orwelliană: pe de-o parte se încerca, ce e drept cu timiditate, tragerea unui semnal de alarmă, iar pe de altă parte se puneă surdina acestui semnal, arătându-se că numai regimul „socialist” este în măsură să rezolve eficient gravele probleme ale degradării mediului.

Un exemplu de abordare orwelliană a problemelor ecologice o constituie lucrarea *Economia protecției mediului natural*, publicată de N.N. Constantinescu în editura politică în anul 1976. Analizând o serie de aspecte ale dezechilibrelor economico-ecologice (secătuirea rezervelor de materii prime, raportul energie-ecologie, problemele solului, aerului, apei și peisajului natural), cu referire specială la țara noastră, autorul face unele considerații asupra eliminării acestor dezechilibre. Citez „... pe măsură ce se făurește, sistemul socialist trebuie dezvoltat

¹⁸ A. Grothendieck este unul din marii matematicieni ai secolului, creatorul geometriei algebrice. După 1970 s-a consacrat din ce în ce mai mult problemelor ecologice, părăsind până la urmă matematica pentru a se dedica acestora.

¹⁹ Cornel Constantinescu, ilustru matematician român, cu care am fost tovarăș de celulă la securitate și la Jilava, în anul 1949 ; în prezent este profesor la Politehnica din Zürich.

în vederea grăbirii procesului de lichidare a deteriorării mediului moștenit de la capitalism.” (pag.74) „... procesul reproducției socialiste cuprinde, în sine însuși, necesitatea reproducției condițiilor de funcționare a biosferei”, (pag. 75) „... desființarea exploatării omului de către om a însemnat prin ea însăși și o îmbunătățire esențială a raportului om-societate-natură”. Pag. 76)

Nu mai este necesar să comentăm câtă minciună și câtă prostie sunt cuprinse în aceste „idei savante”, viața însăși ni le-a arătat.

Văzând ce dramă se petrece cu mediul înconjurător și câtă indiferență, perfidie sau inconștiență manifestă cei ce aveau un cuvânt de spus în această problemă, după o documentație de un an, în care am avut acces la arhivele secrete ale „consiliul național pentru protecția mediului înconjurător”, am încercat să trag un semnal de alarmă serios. Am scris un articol, care, cu sprijinul lui Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de științe sociale și politice, a fost acceptat de consiliul de redacție al revistei „Viitorul Social”, care depindea de această Academie. Articolul a fost cules în primăvara anului 1977, am făcut corecturile în șpalt și urma să apară. Și n-a mai apărut. După ce s-a eschivat luni de zile să-mi dea o explicație asupra neaparităii articolului, Ion Lordăchel, redactorul-șef al revistei, mi-a comunicat, într-un târziu, că a primit „indicații” să nu publice articolul deoarece conține secrete de stat. E de prisos să ne întrebăm de la cine veneau indicațiile. Articolul, care probabil că și acum se află la dosarul meu de la securitate, cuprindea o imagine succintă, dar reală, a situației ecologice a României la data aceea. Voi reproduce în continuare câteva din datele și comentariile cuprinse în articol.

„... Este firesc să ne întrebăm dacă ritmul măsurilor de protecție a factorilor de mediu asigură, pe de o parte, remedierea într-un termen acceptabil. A degradărilor și poluărilor existente în momentul începerii acțiunii pe plan național, și, pe de altă parte, împiedică proliferarea acestor degradări și poluări ca urmare a industrializării rapide din țara noastră.

Pentru a da un răspuns ferm la această întrebare ar fi necesară consultarea dinamicii principalilor indicatori de stare ai mediului la nivelul întregii țări, ceea ce ar presupune existența și funcționarea timp de câțiva ani a unui sistem informațional orientat pentru urmărirea situației mediului înconjurător. Or, un astfel de sistem nu există, ceea ce ne determină să apreciem că răspunsul ferm la care ne referim mai sus nu poate fi dat.

În lipsa unor date complete și pe mai mulți ani, vom încerca să ne referim la unele date parțiale, precum și la unele observații empirice, cu caracter de sondaj.

În problema protecției aerului, un număr important de instalații de purificare a gazelor nu funcționează la parametri proiectați (pe baza unor controale efectuate în 15 județe ale țării, în cursul anului 1975, s-a constatat că numărul instalațiilor care funcționează defectuos depășește 25% din totalul lor). Ca urmare a acestei situații, în numeroase zone industriale calitatea aerului nu corespunde normelor în vigoare (la nivelul întregii țări se consideră că numărul locuitorilor afectați de calitatea necorespunzătoare a aerului depășește 3 milioane, din care 1 milion

permanent). Printre consecințele acestei stări de fapt se poate menționa creșterea numărului de cazuri de rahitism, enfizem pulmonar și fibroze pulmonare la copii, a bronșitelor acute și a altor afecțiuni pulmonare, a dermatozelor și silicozelor.

...Unele din cazurile de poluare flagrantă a aerului sunt sesizabile de către oricine, fără a face apel la instrumente specializate. Astfel, cine nu observă cu în grijorare poluarea dezolantă pe suprafețe întinse în jurul fabricilor de ciment (majoritatea amplasate în zone care au fost cândva renumite pentru frumusețea naturii și vegetației și pentru puritatea aerului) sau mirosul irespirabil al aerului din jurul combinatelor petrochimice, sau, în sfârșit, jetul negru lăsat de eșapamentele unor autocamioane sau autobuze cu carburanți nepuși la punct.

Toate aceste lucruri sunt bine cunoscute, au existat și veritabile strigăte de alarmă (a se vedea finalul interviului dat de acad. Prof. Dr. Docent George Bărbănescu, de la Institutul Politehnic din București în ziarul „România liberă”, nr. 10007, 27 decembrie, 1976), dar, așa cum spuneam mai sus, lipsa unui sistem informațional orientat spre urmărirea sistematică a indicilor de calitate ai factorilor de mediu la nivelul întregii țări ne pune în imposibilitatea de a cunoaște evoluția reală și de ansamblu a situației.

Privitor la protecția apelor, trebuie arătat că fenomenele de poluare a acestora au crescut foarte mult în ultimii ani. Astfel, în urma unei analize efectuate în anul 1975, a rezultat că din 13432 km cursuri de apă, 2205 km sunt complet inutilizabili, datorită poluării avansate, 4201 km, parțial poluați, sunt utilizabili în irigații și scopuri tehnologice, 3480 km sunt apti pentru utilizare piscicolă și numai 3846 km sunt folosibili pentru captări de apă potabilă. Cauza principală a acestei stări de fapt este, fără îndoială, lipsa sau funcționarea defectuoasă a instalațiilor de epurare a apelor uzate. În acest sens, semnificativ este faptul că din totalul instalațiilor controlate în 18 județe ale țării în anul 1975, peste 45%, deservind aproximativ 60% din debitul total, nu funcționau la parametri proiectați.

Această situație are consecințe asupra cantității și calității apei potabile în țară. Pentru a ne referi numai la mediul urban, vom arăta că în anul 1975, din 236 orașe analizate sub acest aspect, 23 orașe nu aveau alimentare cu apă deloc, iar în celelalte 213 orașe 32% din populație nu beneficia de racord la rețeaua de apă potabilă. Din aceeași analiză, a rezultat că în numeroase orașe norma de consum zilnic pe cap de locuitor este de trei ori mai mică decât cea stabilită științific, că numeroase surse de apă sunt infestate și că pentru peste 40% din instalațiile de captare există zone de poluare în apropierea captării...

În privința eroziunii solului datorită defrișărilor masive și a pășunatului excesiv există în prezent aproximativ 7,5 milioane hectare de sol erodat.

Problema protecției pădurilor în țara noastră prezintă aspecte grave în special în privința evoluției fondului forestier care a scăzut continuu între 1938 și 1974, ajungând de la 6.476 mii ha în 1938 la 6.313 mii ha în 1975.

Situația celorlalți factori ai mediului înconjurător în țara noastră, și anume, fauna terestră și acvatică, rezervațiile și monumentele naturii, așezările omenești, precum și ceilalți factori de mediu creați prin activități umane, în linii mari se prezintă

asemănător.

Lăsând la o parte pagubele uriașe provocate de inundațiile din anii 1970 și 1975, drept rezultat al unei îndelungate gospodăriri neraționale a apelor și a fondului funciar în țara noastră, se poate spune că aproape nu există domeniu al activității economico-sociale care să nu fie afectat de diversele forme ale poluării mediului înconjurător. În acest sens, reamintim că poluarea are efecte ne faste asupra agriculturii, pădurilor, zootehniei, producției piscicole și cinegetice, peisajului turistic, asupra construcțiilor civile și industriale, precum și asupra sănătății populației. La toate acestea se adaugă pagubele rezultate din revalorificarea substanțelor poluante utilizabile, cum ar fi de exemplu pulberile de ciment și clinker, îi valoare de peste 250 milioane lei anual, pierdute drept rezultat al lipsei unor filtre corespunzătoare la fabricile de ciment.

Pe bună dreptate, ne întrebăm cine suportă toate aceste pagube? Răspunsul care se impune este următorul: toate pierderile cauzate de degradarea și poluarea mediului sunt suportate de economia națională și de cetățenii țării.

Având în vedere deficiențele în acțiunea de protejare a factorilor de mediu, multe dintre ele apărute după intrarea în vigoare a legii privind protecția mediului înconjurător (1973), este clar faptul că se produc frecvente încălcări ale acesteia, de regulă, fără ca ele să fie urmate de sancțiunile prevăzute chiar în textul legii. Explicația acestei situații trebuie căutată în modul în care organele de execuție aplică această lege, ceea ce dovedește că importanța problemelor mediului înconjurător nu este înțeleasă de către toți factorii de răspundere și că la nivelul organelor locale și. Chiar al unor ministere operează alte priorități, greșit înțelese, care fac ca una dintre cele mai importante probleme ale țării să fie lăsată pe planul al doilea.

La 15 ani de la elaborarea articolului în care încercam să arăt tragedia degradării mediului ambiant în România, datorită politicii criminale a conducerii comuniste a țării, situația ecologică s-a agravat și mai mult.

Fără a intra, deocamdată, în amănunte, voi arăta că la sfârșitul anului 1989 atmosfera, apele, solul, flora și fauna, rezervațiile și monumentele naturale, orașele și satele și în special sănătatea locuitorilor erau grav afectate de multipli factori poluanți, ceea ce situa România pe unul din ultimele locuri din Europa în clasamentul situației ecologice. Urmând a relua și detalia această problemă într-un alt capitol, nu puteam să nu amintim de câteva din tragediile ecologice majore pe care regimul comunist le-a provocat în ultimii 15 ani în țara noastră: degradarea generală a Deltei, 350.000 hectare de pădure uscată în urma ploilor acide, distrugerea masivului muntos Căliman, distrugerea a sute de sate, precum și a centrului istoric al Bucureștiului în cadrul criminalului plan de sistematizare, demolarea a zeci, de biserici sau locașuri de cult, dereglarea echilibrului hidrologic și lipsa cronică a apei potabile ca urmare a aplicării unor proiecte hidrotehnice aberante la nivelul întregii țări, dispariția peștilor în majoritatea râurilor interioare, precum și în cea mai mare parte a cursului Dunării de la Buziaș până la vărsarea în Marea Neagră. Moștenirea ecologică pe care ne-o lasă regimul comunist este

deci încă un argument pentru a defini acest regim ca autor al unui genocid odios împotriva țării.

12. Distrugerea valorilor morale

Unul din principalele obiective ale guvernării comuniste, în special în deceniile opt și nouă, l-a constituit distrugerea valorilor morale tradiționale ale națiunii.

După oprirea reeducării în închisori și procesul-înscenare din anul 1954, despre care am relatat mai sus, pe baza experienței „de laborator” acumulate, s-a trecut la diversificarea și extinderea acțiunii de distrugere morală la nivelul întregii națiuni. Păstrând procedeele pe care le considerau confirmate ca eficiente în cadrul „Experimentului”: tortura și atragerea cât mai multor „colaboratori” ai opresorilor, continuatorii acțiunii de „devenire socialistă a țării” au inițiat un proces și mai „științific” de distrugere a personalității: introducerea dublei gândiri.

Dubla gândire (double thought), profetic sesizată, după cum se știe. Încă din anul 1947, de către marele roman cîer și moralist englez George Orwell în celebrul său roman *1984*, înseamnă de fapt distrugerea busolei valorilor și pulverizarea conceptului de adevăr. Producerea sindromului dublei gândiri, aplicat la scara unor mari colectivități, supuse „spălării creierului” (de fapt „reeducarea” în condiții de libertate supravegheată sau, ceea ce e același lucru, de închisoare generalizată), se bazează în continuare pe teroare, la care se adaugă propaganda mincinoasă cvasi-permanentă și aplicată în toate domeniile de activitate, precum și „cumpărarea” conștiinței victimelor prin acordare de avantaje, mai mici sau mai mari, în funcție de zelul dovedit în asimilarea și propaganda minciunii.

Am suportat cu toții, în ultimele patru decenii, dar mai ales în anii dictaturii ceaușiste, terifianta propagandă comunistă, oare prin canale multiple și drăcești invada conștiințele copiilor, tinerilor, adulților, bătrânilor, făcându-ne încetul cu încetul să deosebim din ce în ce mai greu succesul de dezastru, inteligența de imbecilitate, valoarea reală de farsă, bonomia de vulgaritate, într-un cuvânt, adevărul de minciună. Ofensiva pentru generali zarea dublei gândiri a avut efecte dezastruoase asupra moralului poporului nostru și, printr-o reacție în lanț, asupra tuturor domeniilor vieții sociale, economia, știința, cultura, moravurile. Nu cred a greși, dacă socotesc că dezastrul națiunii noastre are drept cauză principală răspândirea, în proporții de masă, a bolii sufleștești și intelectuale pe care Orwell o numește „double thought”.

Această teribilă boală a fost însă permanent contracarată de rezistența anticomunistă, aparent distrusă, în realitate, mergând mai departe ca Un fluviu subteran, uneori firav și întortocheat, dar niciodată sec.

Să analizăm mai de aproape mecanismele de detaliu prin care s-a acționat pentru distrugerea morală a națiunii.

După cum am arătat, declarația din aprilie 1964 a trezit în conștiința multor români speranța privind reînnoirea demnității naționale, iar relativa relaxare a terorii securității, care a urmat în anii 1965 — 1970, a făcut să se nască nădejdea spre o

evoluție către libertate. În deceniul 8, opinia publică din țară și mulți intelectuali erau încă sub impresia liberalizării relative dinainte de 1970 și, în special, sub impresia momentului august 1968, care a însemnat efectiv ceva în istoria noastră. Ignorând intențiile reale ale paranoicului dictator de mai târziu, mulți au crezut atunci că Ceaușescu este un garant al independenței noastre amenințate efectiv de către vecinul din răsărit. Desigur, ei au greșit, dar câți au reușit să vadă exact, la ora aceea, că, de fapt, era vorba de o farsă sinistă care ne ducea la o înrobire și mai înspăimântătoare?

Efectul acestui curent de opinie a fost o creștere masivă a numărului membrilor de partid: între 1965 și 1980, numărul celor înscriși în PCR s-a dublat ajungând la aproximativ 3 milioane de oameni. S-a spus, nu o dată, după Revoluție, că cei mai mulți dintre membrii partidului comunist au intrat în această organizație de nevoie, pentru a ocupa sau păstra un post. Desigur, așa a fost, dar oamenii care deveneau membri ai PCR nu bănuiau că prezența lor în această organizație monstruoasă îi va marca pe mulți. Uneori iremediabil. Organizarea partidului, mecanismele sale, ideologia pe care o pro movă și, în special, propaganda diabolică, toate acestea, după un anumit timp, aveau asupra membrilor de partid efecte nefaste și trebuia să fii un om cu o deosebită inteligență și tărie de caracter ca să nu cazi victimă în picăturilor chinezești ale otrăvii comuniste care se strecura pe nesimțite în conștiință și în obiceiurile tuturor. Și astfel începeau compromisurile. La început ele păreau mici și nevinovate: luări de cuvânt la ședințe, strânge re a cotizațiilor, analize profesionale. Apoi pe măsură ce membrul de partid căpăta vechime, el era promovat în munci mai „importante”: propagandist, organizator și, în final, secretar al organizației. Compromisurile începeau să devină mai grave și, după un timp, mărunțul, neînsemnatul membru de partid se trezea băgat până la gât în noroiul ticăloșiei comuniste. Pentru a-l „ajuta” pe acest drum diabolic, partidul știa să-l cointerezeze prin promovări administrative urmate de avantaje materiale sau mă car prin promisiuni privind astfel de promovări.

În anul 1972, conduceam sectorul de cercetare operațională al Centrului de Cibernetică Economică din cadrul A.S.E. Unul dintre cei mai tineri cercetători ai sectorului, Alexandru Vinea, pasionat informatician, fiind „de gardă” într-o noapte, a intrat în sala calculatorului și a lucrat o jumătate de oră la rezolvarea unei probleme pe care o cerceta cu deosebită competență. A doua zi, cu ajutorul unui sistem de evidență a timpului efectiv lucrat, s-a observat că cineva a umblat la calculator în cursul nopții și Vinea nu a ascuns că el lucrase. A fost imediat informat directorul Centrului, inginerul Valeriu Pescaru²⁰, protejat al lui Manea Mănescu, și s-a convocat urgent o ședință de consiliu pentru analiza abaterii lui Vinea. În cocheta sală de consiliu, erau prezenți: la un cap al mesei — inculpatul Vinea,

²⁰ Actualmente, deputat în Parlament din partea Partidului Democrat Agrar și membru al comisiei parlamentare pentru anchetarea evenimentelor din 13—15 iunie 1990.

galben ca ceara, la celălalt cap — Pescaru, sever și încruntat, iar pe scaunele laterale, cei 10 membri ai consiliului: șefi de sector, printre care și eu, secretarul de partid, președintele sindicatului și alți trei cercetători. Pescaru a făcut un rechizitoriu aspru, după care a dat cuvântul tuturor membrilor consiliului cerând propuneri. Toți erau membri de partid, afară de mine, și am asistat la spectacolul mecanismului mârșav în oare membrii de partid trebuie să fie „principali”, adică să fie de acord cu directorul, mai ales când acesta e favoritul lui Manea Mănescu. Pe măsură ce luau cuvântul, vorbitorii, dintre care unii erau prieteni cu Vinea, acuzau în crescendo și cereau pedepse exemplare. Unul dintre vorbitori a propus, nici mai mult nici mai puțin, decât darea lui Vinea pe mâna securității, fiindcă ar putea fi la mijloc o chestiune de sabotaj și spionaj. Dacă îmi amintesc bine, un singur coleg (Vincențiu Dumitru) a avut curajul să spună că deși e grav, nu trebuie să-i dăm amploare exagerată. Am luat cuvântul ultimul, ca șef al lui Vinea, și am spus, fără menajamente, că ne-am pierdut simțul măsurii și suntem pe cale de a intra în psihologia vânătorii de vrăjitoare.

Pescaru a ridicat tonul și a vrut să-mi ia cuvântul, l-am ridicat și eu și am spus tot ce aveam de spus, în esență, că e o rușine pentru niște cercetători să procedeze ca niște inchișitori fanatici, mai ales că nu era deloc cazul; nu se defectase nimic, nu se adusese niciun prejudiciu instituției. Intervenția mea a mai potolit spiritele și în final, Pescaru, care, cu tot carierismul lui, păstra o oarecare omenie, a aranjat să i se aplice „vinovatului”, doar o sancțiune bănească, ce e drept, — usturătoare. După ședință, directorul m-a reținut și mi-a mulțumit că l-am ajutat „să aplaneze lucrurile”. „De ce nu ai dat dumneata tonul unei discuții moderate ci, dimpotrivă, ai incitat de la început la acuzații grave?” l-am întrebat eu. „Fiindcă sunt membru de partid și nu puteam altfel”, mi-a răspuns Pescaru. Răspunsul lui cred că a fost sincer și mi-a relevat, dacă mai era nevoie, ce diabolic pact cu diavolul făceau toți cei care deveneau membri de partid: dubla gândire orwelliană devenea modul lor obișnuit de existență.

Congresele PCR, desfășurate între 1965 și 1939, reflectă cu fidelitate politica conducerii comuniste, situația din partid și în ultimă instanță din întreaga țară.

Astfel, la congresul IX (1965) Ceaușescu, proaspăt de venit secretar general și încă insuficient stăpân pe situație, a încercat să creeze impresia continuității față de politica începută de Gheorghiu-Dej, în special în ceea ce privește independența față de Moscova și presupusele intenții de liberalizare. Au fost păstrați în funcții toți colaboratorii și apropiații defunctului șef de partid, inclusiv ginerele — acestuia, Marcel Popescu, al cărui unic merit era că era iubit cu patimă de rubiconda sa soție „tarentată” — Lică Gheorghiu.

Intervalul dintre congresul IX și congresul X are prezentat pentru România o perioadă de destindere politică și chiar de relativă îmbunătățire a situației economice. Preocupat în principal de consolidarea propriei sale puteri și de pregătirea, în mare secret, a înlăturării principalilor săi rivali, Ceaușescu a dorit să nu aibă alte probleme complicate și a relaxat teroarea politică, ca și intervențiile în activitatea economică, ceea ce explică faptul că lucrurile au mers ceva mai bine

pentru chinul tul popor român, care, mulțumindu-se ca de obicei cu puțin, era fericit că are parte de puțină liniște, după 20 de ani de represiune brutală și mizerie neagră.

Congresul X (1969) a reprezentat consolidarea puterii lui Ceaușescu și înlăturarea principalilor săi adversari. „Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate” a fost principala lozincă, evident demagogică, oare a de minat acest congres. Fără a face încă o cotitură brutală spre cultul personalității și reînvierea terorii, un analist avizat ar fi putut discerne din desfășurarea lucrărilor congresului X și din documentele adoptate, tendința spre restalinizare, dar într-o formă nouă, de tip naționalist. Schimbarea oficială a liniei partidului se va produce în vara anului 1971, când plenara comitetului central con sacrată problemelor ideologice formulează o serie de teze stângiste, evident preluate din ideile revoluției culturale din China. „Primăvara” comunismului românesc se terminase, vor urma cei mai grei ani din istoria națiunii. În primăvara lui 1974, Ceaușescu înlătură pe I. Gh. Maurer, ultimul rămas din echipa lui Dej, și se autoproclamă președinte al republicii, concentrând în mâinile sale întreaga putere.

Congresul XI (noiembrie 1974) va consfinți atât cotitura spre revoluția culturală, cât și escaladarea spre cultul personalității. Ultimul din principalele documente adoptate la acest congres a fost „codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste”. Un fel de super-program menit să dezorienteze din punct de vedere moral întreaga populație a țării. „Epoca Ceaușescu” își începea perioada cea mai criminală și cea mai dementială.

Un moment special l-a reprezentat congresul al XII-lea al partidului, în noiembrie 1979. Acesta s-a desfășurat conform scenariului-tip al congreselor ceaușiste, adică o succesiune de osanale înălțate dictatorului; în ultima zi însă a survenit, ca o adevărată lovitură de teatru, cuvântul curajos al lui C. Pârvulescu care a condamnat dictatura lui Ceaușescu. Lucrurile sunt cunoscute și nu vom insista — asupra lor, vom nota doar că poziția decanului de vârstă al membrilor comitetului central a dovedit faptul că dictatura este detestată nu numai din afară partidului, ci și dinăuntru lui.

Congresul al XIII (noiembrie 1984) nu a mai adus ele mente senzaționale, desfășurându-se conform stereotipului de minciună, slugărnicie și stupiditate dorit de perechea dictatorială. Același lucru se poate spune și despre congresul al XIV-lea, ultimul, care, desfășurat în condițiile marilor transformări revoluționare începute în țările comuniste din Europa de Est, a confirmat incapacitatea fundamentală a partidului comunist român de a se distanța de totalitarismul falimentar și de a evolua spre concepții mai realiste și mai umane. Congresul rușinii comunismului românesc, desfășurat cu numai o lună înainte de victoria Revoluției din decembrie 1989, a fost, incontestabil, un element pozitiv pe plan politic și istoric fiindcă, — acordându-i încă o dată investitura tiranului dement, care era Ceaușescu, partidul s-a compromis în mod iremediabil în fața poporului român și a întregii lumi, eliminând, sperăm pentru totdeauna, pericolul reapariției sale pe scena politicii responsabile din România.

Privind retrospectiv perioada ultimilor 15 ani ai dictaturii comunisto-ceaușiste, când nu mai putea fi vorba de înșelarea opiniei publice printr-o diversiune naționalistă și când numai cine nu voia cu niciun chip nu vedea că țara noastră, victimă a unei teribile tiranii și trădări, se îndreaptă spre dezastru național, se naște pe bună dreptate întrebarea: cum a fost posibil? cum de s-a putut ca 3.800.000 de oameni, membri ai partidului comunist, și nu numai ei, să sprijine, în mod activ sau prin pasivitate, continuarea drumului spre prăpastia țării?

Răspunsul la această întrebare impune o analiză complexă pe care vom încerca să o facem în capitolele consacrate special acestei probleme. În cele ce urmează vom expune, pe scurt, câteva idei care anticipează acest răspuns.

Pierderea fricii lui Dumnezeu, despre care am vorbit în primele rânduri ale acestei cărți, reprezintă, fără îndoială, originea căderii morale a celor care, prin acțiunile lor criminale sau prin complicitatea tăcerii, au sprijinit monstruosul regim comunist.

Represiunea politică cea mai feroce din toate țările est-europene, combinată cu organizarea unei diabolice acțiuni de distrugere a moralului națiunii prin extinde rea „experimentului Pitești” la scara întregii țări, au constituit, desigur, instrumente prin care guvernării comuniști au înrobii, batjocorit și jefuit țara în folosul lor personal și al unor puteri străine. Chiar în aceste condiții, ci n-ar fi reușit să se mențină atât de mult timp la putere, dacă n-ar fi existat, ca elemente favorizante, pe de-o parte, o adevărată conjurație internațională de susținere a lui Ceaușescu și, pe de altă parte, atitudinea trădătoare a multor intelectuali din țară.

„Președintele” Ceaușescu a fost primit și onorat de capete încoronate sau șefi de stat în: Marea Britanie, Franța, Suedia, Norvegia, Spania, Austria, Germania, Grecia, Turcia, Belgia, Olanda, Danemarca, Luxemburg, San Marino și Finlanda, pentru a nu cita decât țări europene necomuniste și pentru a ne referi numai la vizite efectuate după 1977.

Importante personalități ale vieții politice sau mari organizații internaționale au făcut declarații elogioase despre „marele om politic” de la București, nenumărate universități i-au acordat, lui și „savantei” lui soții, înalte titluri științifice, guvernele multor state l-au onorat cu zeci de decorații prestigioase, sute de volume apărute în toată lumea au proslăvit pe „marele erou” al păcii.

„Ținem să folosim și acest prilej spre a da glas mulțumirilor noastre, spre a exprima recunoștința noastră către guvernul român... Știm să prețuim așa cum se cuvine politica președintelui Ceaușescu față de Comunitatea Evreiască din România [...], largile libertăți pe care le acordă și deplina egalitate în drepturi pe care o asigură tuturor fiilor acestei țări”. Aceste cuvinte au fost spuse de dl. Heinz Eppler, președintele „Joint”-ului, la 13 martie 1988, adică la numai câteva luni de la înăbușirea în sânge, din ordinul tiranului, a revoltei muncitorilor de la Brașov. Comentariile sunt de prisos, vrem doar să mai arătăm că nu puține au fost declarațiile similare ale altor importante personalități din Occident, privitor la politica lui Ceaușescu.

13. Intelectuali complici la genocid

Spre mijlocul acestei secțiuni a cărții, am notat câteva idei privitor la rolul nefast pe care mulți intelectuali l-au avut în consolidarea și susținerea puterii comuniste în țara noastră, citind câteva nume de scriitori care au fost printre primii colaboratori ai acestei puteri.

După 1964, numărul intelectualilor de toate felurile care s-au înregimentat în partid și au făcut, într-un fel sau altul, apologia comunismului și a conducerii criminale a țării a crescut atât de mult, încât, dacă. Am dori să continuăm lista începută, ea ar trebui să cuprindă sute și sute de nume. Alături de scriitori, artiști plastici, actori și muzicieni, numeroși oameni de știință, profesori universitari, ingineri, economiști, medici și juriști au plătit tribut statutului nefast de membru al PCR și celui, și mai nefast, de activist de partid, contribuind, prin scris sau prin viu grai, pe scenă, la catedră, în comitetul central sau în alte comitete unde erau membri, în așa-zisa mare adunare națională, la radio și televiziune, în paginile ziarelor sau în calitate de propagandiști, la răspândirea minciunilor otrăvite ale propagandei comuniste.

Există, desigur, unele circumstanțe atenuante pentru faptul, unic în țările comuniste est-europene, că aproape toți intelectualii din România au devenit membri de partid.

O primă astfel de circumstanță o constituie poziția adoptată de conducerea de partid prin declarația din aprilie 1964 și măsurile de relativă liberalizare din anii care i-au urmat. Această poziție ar putea explica și justifica atitudinea de susținere a lui Ceaușescu în deceniul șapte și prima jumătate a deceniului opt, dar în niciun caz după 1977, anul răscoalelor și reprimării minerilor din Valea Jiului, când devenise clară direcția catastrofală spre care se îndrepta politica dictatorului.

O altă circumstanță atenuantă ar fi imposibilitatea de realizare profesională a celor care nu deveneau membri de partid. Intrarea în PCR reprezenta o „vaccinare” împotriva unei segregării politice care făcea din nemembrii de partid cetățeni de categoria a 2-a.

Propaganda strivitoare procomunistă reprezintă a treia circumstanță atenuantă pentru intelectualii care au devenit membri de partid, în special, cei tineri, educați, fără voia lor, în spiritul dublei gândiri orwelliene.

În ceea ce privește excesul de zel al intelectualilor care au supralicitat în activismul lor partinic, nu există scuze sau circumstanțe atenuante, e vorba de overitabil a trădare a statutului de intelectual, de complicitate la genocidul cultural comunist. Majoritatea celor care s-au angajat pe acest drum nefast au făcut-o din interese meschine sau din sete de putere. Din nefericire, chiar lista acestora e lungă și pentru corecta întocmire a ei este necesară o atentă informare și cumpănire. Ceea ce putem nota acum o faptul că au existat, printre intelectuali, niște corifei ai josniciei și slugărniciei, care au produs o poluare morală dramatică în ansamblul vieții sociale. Câțiva dintre aceștia pot fi numiți fără teama de a greși: scriitorii, Adrian Păunescu, Eugen Barbu, Corneliu Vădim Tudor, D.R. Popescu și Titus

Popovici, economistul N.N. Constantinescu, actorul Radu Beligan, scriitorul — ministru de externe George Macovescu, realizatorul de emisiuni și realizatorul emisiunilor politice ale televiziunii Eugen Mândrie, fizicianul I. Ursu, profesorul inginer Radu Voinea și alții.

După Revoluție, s-a încercat acreditarea ideii că dictatorul și consoarta lui, împreună cu câțiva complici membri ai comitetului politic executiv, precum și ai conducerii securității, sunt oarecum singurii vinovați ai genocidului comunist în România. Această teză, evident aberantă, urmărește dezvinovățirea, pe nesimțite, a conducerii partidului, a aparatului central și local de activiști, a miilor de securiști și milițieni cu grade superioare, a organelor de procuratură și justiție care au participat la reprimarea și persecutarea populației, a acelor intelectuali care au dat girul lor sistemului comunist și l-au susținut cu zel deosebit. Adevărul este că toți poartă o vină, mai mare sau mai mică, pentru dezastrul național, dar, pentru componenta morală a acestui dezastru, principala vină o au intelectualii. Pentru a înțelege comportamentul și responsabilitatea ce revine intelectualilor care au susținut activ regimul comunist, voi încerca, în cele ce urmează, să fac o scurtă prezentare a unuia dintre eșantioanele cele mai reprezentative ale intelectualității românești din ultimii 25 de ani.

Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, așezământ universitar de prestigiu, înființat cu trei sferturi de veac în urmă, având printre profesorii săi pe cei mai importanți economiști români dintre cele două războaie, a devenit, ca urmare a reformei învățământului din 1948, Institutul de Studii Economice și Planificare (ISEP), cu structură și programe de învățământ copiate de la sovietici. În perioada 1949 — 1966, după ce au fost înlăturate aproape toate cadrele didactice vechi, în ISEP s-a format treptat o nouă gardă de profesori, alcătuită din foști studenți sau doctoranzi în URSS, din câțiva foști absolvenți dinainte de 1948 cu vederi procomuniste și din mulți tineri care au absolvit după 1949. În anii 1949 — 1966, nivelul științific și cel pedagogic cadrelor didactice și al procesului de învățământ în ISEP au suferit o drastică scădere calitativă, atât datorită slăbiciunii modelului sovietic, care era pur și simplu copiat, cât și pregătirii submediocre a corpului profesoral nou format. Am intrat în această instituție în anul 1967 și, mărturisesc că, făcând comparație între noii mei colegi și foștii mei dascăli de la Politehnică și, apoi, de la Institutul de Construcții (profesorii Ciorănescu, Budeanu, Bianu, Beleș, Gheorghiu, Aznavorian, Victor Popescu, Hanganu și alții) diferența calitativă în favoarea acestora din urmă ora zdrobitoare. După 1964, în scurta perioadă de destindere și liberalizare pe care țara a cunoscut-o sub regim comunist, cea mai importantă instituție de învățământ economic din țara noastră a trăit și ea o schimbare în bine. Devenită A.S.E. — Academia de Studii Economice, grație în bună parte lui Manea Mănescu și grupului de colaboratori ai acestuia, s-au operat importante modernizări atât în ceea ce privește organiza re pe facultăți și programele de învățământ, cât și atragerii unor cadre didactice de calitate. În perioada 1967 — 1977 s-a produs un efort de aliniere la nivelul internațional al învățământului economic, cu efecte remarcabile: la sfârșitul acestei

scurte perioade benefice, o mare parte din dramatica rămânere în urmă era recuperată, cel puțin pentru unele dintre facultăți. După 1977, cum am mai arătat, sub influența nefastă a Elenei Ceaușescu, a început o nouă perioadă grea pentru învățământul românesc în general și pentru A.S.E. în particular, nivelul scăzând încet, dar continuu, până în 1989.

După acest scurt istoric, voi încerca să prezint structura corpului profesoral în patru momente importante ale Academiei de Studii Economice; în 1964 (înainte de începerea modernizării), în 1977 (la sfârșitul perioadei fericite), în 1989 (înainte de Revoluție) și în 1990 (după Revoluție).

În 1964, majoritatea profesorilor și conferențiarilor erau foști studenți sau doctoranzi în URSS, precum și activiști de partid. Cu foarte puține excepții, nivelul lor științific, cultural, intelectual și didactic era modest. Din punct de vedere politic, majoritatea erau membri de partid și adepți convinși ai sistemului economic socialist.

Lectorii și asistenții erau copii mai tinere ale profesori lor, singura diferență fiind că nu mai aveau studii în URSS.

În 1977 se produsese o schimbare destul de importantă: deși eșalonul superior al cadrelor didactice era dominat în continuare de aceiași oameni ca în 1964, un număr important de absolvenți ai promoțiilor mai tinere deveniseră conferențieri, iar majoritatea lectorilor și asistenților făceau parte din promoțiile de după 1964. Printre aceștia din urmă, se găseau oameni bine pregătiți, de valoare profesională net superioară colegilor lor care erau conferențieri sau profesori.

Momentul 1989 era caracterizat prin totală stagnare în ceea ce privește funcțiile didactice superioare. Din ordinul „savantei de renume mondial”, se opriseră toate avansările pe posturile de conferențieri și profesori deci, în ASE, afară de conferențiarilor și profesorii promovați până în 1977 și care erau, majoritatea, trecuți de 50 de ani. Lectorii aveau în jur de 45 de ani, iar asistenții se apropiau de 40 de ani. Așadar, majoritatea cadrelor didactice de valoare aveau sub 45 de ani, dar ocupau funcții inferioare.

După Revoluție, un număr mare de cadre didactice din ASE, peste 250 au fost promovați, prin concurs, astfel încât, la începerea anului universitar 1990 — 1991, numărul profesorilor sporise considerabil, cuprinzând un lot important de oameni în jur de 50 de ani, cel al conferențiarilor era, de asemenea, mult mai mare, cu o întinerire apreciabilă (unii sub 45 de ani), aceeași îmbunătățire — numerică și de vârstă înregistrându-se și în ceea ce privește lectorii. În sfârșit, A.S.E.-ul avea profesori și conferențieri mai tineri, dintre care unii valoroși profesional.

Așadar, în 1989, corpul profesoral de la A.S.E. avea o componență foarte heteroclită, cuprinzând oameni extrem de diferiți ca vârstă, pregătire și valoare profesională.

Acești oameni aveau totuși ceva comun: erau în proporție de 90% membri de partid și, îndrăznesc să o spun, susținători ai regimului comunist, înainte de Revoluție, marea lor majoritate exercitau cu un zel deosebit muncile de partid și făceau propagandă susținută în rândul studenților, încercând să-i atragă în

rândurile P.C.R. În particular, la o șuetă, unii criticau regimul, în special în ultimii ani ai dictaturii comuniste, dar executau cu promptitudine și chiar strășnicie ordinele „de sus” pentru înăbușirea oricărei încercări de manifestare sau gândire liberă a studenților. Multe cadre didactice erau colaboratori ai securității și au participat cu cinism la exmatricularea sau chiar arestarea unor studenți care au făcut, cu curajul specific generației lor, acte de veritabil eroism ca: răspândire de manifeste anticomuniste, scrisori către posturile de radio occidentale etc.

Revoluția a creat o veritabilă prăpastie între studenți și profesori. Primii dintre ei, unii participanți efectiv la formidabilele manifestații care au dus la căderea lui Ceaușescu, au simțit instinctiv că nu pot avea încredere, cu câteva excepții, în cei care timp de 45 de ani făcu seră de la catedră apologia comunismului. Și atunci, în zilele fierbinți de după revoluție, când controlau efectiv toate facultățile, studenții au refuzat o serie de cadre didactice compromise politic, corupte sau incompetente. Treptat avântul revoluționar s-a potolit, cadrele didactice s-au regrupat și au reapărut la cursuri, au făcut unele schimbări „cosmetice” în conducerea facultăților și catedrelor și, apoi, au trecut la o veritabilă contraofensivă încercând să-i marginalizeze pe liderii revoluționari ai studenților, invocând de obicei rezultatele lor slabe la învățătură. Omiteau însă, deliberat, că majoritatea obiectelor lor, până la Revoluție, erau masiv politizate și că, de fapt, cursurile și seminariile erau în mare măsură sedințe de propagandă procomunistă.

Care a fost resortul moral al acestei solidarități a cadrelor didactice, inclusiv a celor care au promovat grație Revoluției victorioase în care s-au jertfit mulți studenți? Iarăși, îndrăznesc să spun: ceea ce i-a unit a fost complicitatea în susținerea, de la catedră și de la conducerea facultăților, a regimului dictatorial. Erau uniți, nu printr-o atitudine de aderare la ideologia comunistă, majoritatea nu credeau în ea, ci prin vina de a-i fi mințit și de a-i fi oprimat din punct de vedere intelectual pe studenți. De multe ori, solidaritatea în ticăloșie este tot atât, sau chiar mai puternică, decât soli claritatea pe drumul binelui. Vorbind câtorva sute de cadre didactice adunate în Aula ASE în primele zile de după Revoluție, le-am spus colegilor mei profesori, în calitatea care o aveam de participant la rezistența anti comunistă și de membru al Asociației foștilor deținuți politici, că pentru noi, cadrele didactice, există o ultimă șansă de a putea fi utili României care renaște: să rupem cu trecutul comunist și să ne angajăm eu sinceritate în educarea tinerilor în spiritul democrației și credinței. Până acum, puțini dintre colegii mei au dovedit că au înțeles mesajul meu, pornit din inimă, să sperăm însă că, treptat, îl vor recepta din ce în ce mai mulți.

Comportamentul cadrelor didactice din A.S.E. este, după părerea mea, ilustrativ pentru dubla gândire orwelliană, specifică multor intelectuali care au susținut regimul comunist. Răspunderea lor morală în fața tineretului, în fața națiunii este covârșitoare, nu atât pentru greșelile pe care le-au făcut în anii întunecați ai dictaturii, cât, mai ales, pentru refuzul de a se depărta definitiv, acum, de acele greșeli. Dumnezeu să-i lumineze și să-i aducă pe drumul drept, pentru a feri țara de noi suferințe!

14. Demografie și minciună

Crima împotriva ființei biologice a națiunii, urmare a multiplelor acțiuni nefaste pe care comuniștii le-au săvârșit de-a lungul celor 45 de ani în care au stăpânit prin teroare țara, poate fi măsurată prin analiza situației demografice a României în perioada 1945 — 1990. O astfel de analiză a întreprins, cu deosebită profunzime, prof. dr. Vladimir Trebici, membru corespondent al Academiei, în primele luni după Revoluție, elaborând o lucrare²¹ pe care, grație generozității autorului, am avut posibilitatea să o consult, „avant la lettre”. În cele ce urmează, voi nota câteva din acele idei cuprinse în lucrarea domnului V. Trebici, care au directă incidență cu subiectul tratat în cartea de față.

Autorul începe prin a examina definiția conceptului de genocid și ajunge la concluzia că înțelesul acestuia în sensul strict al legii penale este prea limitativ. Există opinii autorizate, și autorul se declară de acord cu ele, că în afara celor uciși de gloanțe în timpul Revoluției, în sfera noțiunii de genocid ar trebui cuprinse tratamentele neomenoase și alte forme de acțiuni văzute sau nevăzute, săvârșite cu scopul de a distruge în întregime sau în parte o colectivitate, un grup național, etnic, rasial sau religios (și adăugăm noi — un grup politic). Autorul amintește de „genocidul cultural”, de „genogenism” (procrearea obligatorie) și de „ecocid” (agresiunea împotriva naturii).

V. Trebici arată că dacă demografia nu poate exprima cu precizie numărul victimelor genocidului, ea poate face estimări probabilistice ale „deceselor suplimentare” față de o situație considerată „normală”, care trebuie foarte bine definită.

O importanță deosebită în economia cărții o prezintă tratarea problemelor dinamismului demografic, natalității, familiei și mortalității. Analizându-se evoluția principalilor indicatori demografici, autorul consideră că pe noada postbelică poate fi împărțită în două etape: prima: 1946 — 1966, a doua: 1966 — 1989. În prima parte, evoluția demografică în țara noastră este „normală”, dacă se ține seama de contextul istoric și geografic al României. A doua parte este marcată de intervenții aberante ale dictaturii sub forma unei politici demografice megalomano-nataliste. Examinând curba natalității în perioada 1946 — 1989 se constată că aceasta cunoaște o tendință generală de scădere între 1946 și 1966, apoi, după o creștere aberantă (1967 — 1968), urmează o evoluție convulsivă. În ceea ce privește mortalitatea, după o scădere importantă între 1946 — 1965 datorită progreselor medicinei și ale asistenței sanitare, între 1966 și 1989 apare din nou o creștere care, față de condițiile „normale” europene, este totalmente anormală.

Durata medie a vieții în România, indicatorul demografic cel mai cuprinzător și reprezentativ, a evoluat, după cum ne arată dl. Vladimir Trebici, de la 42 ani în 1930

²¹ Vladimir Trebici, *Genocid și demografie*, Editura Humanitas, 1991.

— 1932 la 63 ani în 1956, ajungând la aproximativ 68 ani în 1989.

Continuând analiza fenomenului demografic din România anilor 1946 — 1989, autorul își propune să cerceteze următoarele elemente, specifice unui genocid demografic.

— Numărul „deceselor suplimentare” față de o situație „normală”, specifică țării noastre.

— Numărul „deceselor suplimentare” din cei 340.000 copii morți înainte de împlinirea vâi-stei de un an;

— Numărul copiilor „nedoriți” din cei 9,6 milioane născuți.

Concluziile la care se ajunge sunt cutremurătoare: 400 — 500.000 de decese „suplimentare” numai în perioada 1965 — 1989, din care aproape 100.000 copii nou-născuți. Unele estimări de după Revoluție apreciază că, în ultimii 10 ani ai dictaturii lui Ceaușescu, numărul deceselor „suplimentare” a fost de 300 — 400.000. În iernile de după 1985, „surplusul” de decese a fost de 12 — 13.000 în fiecare iarnă, ceea ce explică „recordul” la mortalitatea generală.

Pentru a întregi tabloul catastrofei demografice a țării, autorul menționează în lucrare numărul foarte mare, deocamdată nestabilit oficial, al decedaților închisori, deportare și al victimelor multiplelor persecuții politice. De asemenea, exodul tragic al românilor, siliți să-și părăsească țara datorită teroarei și mizeriei (313.000 de persoane între 1 ianuarie 1966 — 1 ianuarie 1990).

Lucrarea profesorului Trebici impresionează prin claritatea analizei fenomenului demografic în anii regimului comunist, precum și prin dramatismul concluziilor care justifică pe deplin titlul ales de autor: Genocid și demografie.

Credincios perspectivei pe care mi-am propus-o în cartea de față, voi căuta să interpretez elementele atât de valoroase, pe care le conține lucrarea domnului Trebici prin prisma faptelor trăite de noi toți în cei 45 de ani de dictatură.

Aș vrea să arăt, în primul rând, că analiza efectuată atât de competent de autor se sprijină pe elemente prevenite din rețeaua statistică oficială. Autorul nu pune niciun moment la îndoială exactitatea datelor demografice primare care coincid cu cele publicate în anuarele statistice. Dar, având în vedere că acum se cunoaște falsul grosolan pe care l-a însemnat statistica comunistă, de altfel dl. Trebici face referință în lucrarea domniei sale la acest lucru, nu este firesc să considerăm cu. Prudență, dacă nu cu îndoială, și datele demografice? Ca nespecialist în demografie, dar ca analist al fenomenului genocidului comunist, am încercat să adâncesc semnificația a doi dintre indicatorii demografici cu mari implicații: *durata medie a vieții și numărul marților „suplimentare” în ultimii ani ai dictaturii lui Ceaușescu.*

Evoluția duratei medii a vieții, de la 42 ani în anul 1932 la 63 ani în 1956 și la 68 ani în 1988, ar părea să ne sugereze un progres postbelic spectaculos care ar aduce România de la un stadiu de veritabilă înapoiere aproape de nivelul țărilor europene dezvoltate. Această evoluție pare a nu confirma teoria genocidului, ci dimpotrivă. Dar ceea ce am simțit pe pielea noastră, am văzut și am auzit în anii comunismului nu e oare în total dezacord cu o concluzie, atât de surprinzătoare,

că durata medie a vieții s-a mărit în 45 de ani de dictatură aberantă cu peste 60%? Pornind de la această întrebare am refăcut, conform Anuarului statistic din 1986, calculul duratei medii de viață pe anul 1985 și am constatat că datele statistice, care stau la baza calculului, indică aproximativ 71.000 decedați sub 60 ani și 175.000 de ce dați peste 60 ani. Aceasta înseamnă că procentul celor decedați sub vârstă de 60 de ani ar fi de numai 29%, iar 71% reprezintă procentul celor care au decedat după 60 de ani. Aprofundând în continuare datele statistice pe același an 1985, am constatat că procentul celor decedați sub 70 de ani este de 45%, iar al decedaților peste 70 de ani (?) de 55%. Cunoscând cât de maro era mortalitatea infantilă, în special în acel an de frig și foame, precum și numărul impresionant de decese și în rândul oameni lor foarte tineri, tineri și maturi, am decis să verific, prin metoda sondajului, veridicitatea datelor oficiale. Am alcătuit un eșantion reprezentativ cu 1018 anunțuri mortuare cuprinzând decedații sub 60 de ani și, separat, peste această vârstă și am constatat că în prima grupă intrau 471 oameni, pe când în a doua numărul era de 567, ceea ce, procentual, înseamnă cam 46% față de 54%.

Comparând cu repartitia pe aceleași două mari grupe de vârstă din Anuarul statistic 1986. Se constată o deosebire frapantă: datele statistice indică o pondere mult mai mare a deceselor vârstnicilor peste 60 de ani, cu 32% mai mult decât în eșantionul alcătuit.

Dacă ținem seama și de faptul că anunțuri mortuare dau, în general, familiile cu o stare materială relativ mai bună unde longevitatea este mai mare, rezultă, cu o probabilitate foarte mare, că datele din Anuarul statistic sunt falsificate: eșantioanele reprezentative nu mint, dar rapoartele statistice oficiale o fac, cu siguranță, în sistemul comunist. Concluzia care se degajă este următoarea: creșterea duratei medii a vieții în România între 1945 și 1989 este o minciună tot atât de nerușinată ca și celelalte minciuni comuniste. Care a fost în realitate evoluția duratei medii a vieții la noi în țară probabil că nu vom ști niciodată exact, personal, apreciez că ea n-a depășit în niciun an de după război 60 de ani și că în preajma revoluției scăzuse sub 55 de ani, adică la nivelul țărilor din lumea a treia.

În ceea ce privește numărul morților „suplimentare”, am întreprins, tot prin sondaj statistic, o comparație între anul 1985, primul an de reducere criminală a repartitiei combustibilului pentru încălzire, și anul 1984.

Rezultatul: dublarea numărului de decese în lunile de iarnă.

Întrucât în lunile de iarnă: ianuarie, februarie, martie și aprilie se înregistrează, de regulă, aproximativ 40% din decesele unui an, cunoscând numărul decedaților anului 1984: 235.000, putem stabili aproximativ numărul deceselor „suplimentare” ale anului 1985 față de 1984 astfel: $0,4 \times 235.000 = 94.000$. Având în vedere menținerea și chiar înrăutățirea condițiilor mizerabile în anii 1986, 1987, 1988, 1989, numărul morților „suplimentare” numai în ultimii 5 ani ai regimului ceaușist au fost de $5 \times 94.000 = 470.000$ oameni, ceea ce depășește cu mult cifrele citate de prof. V. Trebici. Fără îndoială, ești marea mea poate fi contestată, dar cred că se poate avea mai multă încredere în calculele comparative pe bază de eșantioane

reprezentative, decât în rapoartele statistice comuniste.

Ca urmare a sumbrei concluzii la care am ajuns în privința situației demografice a României, se impune următoarea întrebare: oare să numere, într-adevăr, populația martirizatei noastre țări peste 23 milioane de suflete?

Nu este deloc exclus ca primele statistici cinstite, și sperăm că ele vor veni cât de curând, să ne ofere în această privință „surpriza” unui răspuns negativ.

Urmând a relua în detaliu, cu date mult mai elaborate, problemele crimei împotriva ființei biologice a națiunii, vom mai menționa doar că malnutriția generalizată, frigul, lipsa de medicamente și asistența medicală necorespunzătoare care au lovit cu cruzime poporul român, în special în ultimii ani ai dictaturii ceaușiste, au avut drept rezultat scăderea vigorii populației, creșterea morbidității și apariția unei largi categorii de handicapați fizici și mentali. Se pare că România ocupă un trist loc 1 în Europa în ceea ce privește numărul multor boli cronice și acute la mia de locuitori, ca și în privința numărului de handicapați la mia de locuitori.

15. Sistematizare și genocid

„Sistematizarea” localităților urbane și rurale din România a reprezentat, prin consecințele sale economice, culturale, ecologice, dar în special prin efectele asupra calității vieții oamenilor, o veritabilă acțiune de genocid pe care a comis-o conducerea comunistă a țării.

De problemele „sistemizării” din România s-au preocupat în ultimii 10 ani multe instituții și persoane din țară și din străinătate, încercând să oprească „politica buldozerelor”, și grație vocilor de protest ale unor oameni de curaj și de suflet, efectele dramatice ale acestei politici au fost atenuate. E greu de imaginat cum ar fi arătat Bucureștiul, multe orașe, dar mai ales, satele țării, dacă aceste voci n-ar fi silit pe tiranul dezlănțuit să-și mai domolească obsesia distructiv-constructivă de paranoic care vrea neapărat să-și pună amprenta propriei personalități asupra unei țări și unei epoci.

În general, când s-a vorbit sau se vorbește despre sistematizarea orașelor și satelor în țara noastră, se face referire la legea din anul 1974 care a declanșat în stil mare această acțiune.

În ceea ce ne privește, considerăm că atunci când tratăm această problemă în cartea noastră va trebui să privim fenomenul în ansamblul lui, pentru toată perioada 1945 — 1989.

Să începem cu câteva date statistice.

Populația României a evoluat astfel în anii postbelici:

În mediul rural, de la 12,1 milioane în anul 1945 numărul locuitorilor a scăzut la aproximativ 10,5 milioane în anul 1989.

În mediul urban în anul 1945 locuiau 3,6 milioane locuitori, numărul acestora crescând la aproximativ 12,5 milioane în anul 1989.

În ceea ce privește așezările rurale, numărul satelor, practic, nu s-a schimbat în

perioada 1945 — 1989, menținându-se la aproape 13.000, gruparea pe comune a acestor a suferind însă importante modificări în funcție de evoluția organizării administrative.

În 1945 existau 4.000 de comune, pentru ca în 1984, anul declanșării sistematizării rurale, numărul lor să scadă la 2700.

Situația orașelor a evoluat astfel după numărul de locuitori:

	1945	1989
orașe sub 5.000 locuitori	133	12
5.000 – 19999 locuitori	162	121
20.000 – 49999 locuitori	39	58
50.000 – 99999 locuitori	6	24
100.000 – 199999 locuitori	12	11
peste 200.000 locuitori	-	10
orașul București	1,2 milioane locuitori	peste 2 milioane locuitori

Din datele de mai sus se desprind două principale concluzii: 1) scăderea cu 13% a populației rurale la nivelul întregii țări și 2) creșterea cu 250% a populației urbane.

Ambele fenomene reflectă o tendință generală pe plan mondial, dar amploarea urbanizării în România este de-a dreptul monstruoasă, ea fiind rezultatul unei politici deliberate de slăbire a ponderii țărănimii ca nu măr și forță social-economică.

Calitatea locuințelor țărănești în 1945 era în general slabă în ceea ce privește materialele folosite, suprafața locativă, confortul și aspectele estetice. Excepție făceau însă numeroasele sate din Ardeal, Banat. Bucovina, precum și din județele de deal și de munte ale Vechiului Regat. Cu toată politica de oprimare economică și politică a țărănimii, dusă de regimul comunist, în special prin mecanismul colectivizării criminale a agriculturii, în primele două decenii de după război s-a înregistrat o simțitoare îmbunătățire a calității locuințelor țărănești, chiar și în zonele rurale cele mai lovite de politica colectivizării — zonele de câmpie. Acest fenomen, rezultat al unei munci eroice și pline de sacrificii depuse de țăranii români, pentru a-și dura case mai bune și mai frumoase, confirmă extraordinara vitalitate a clasei care totdeauna a reprezentat „talpa țării și, în același timp, ne arată cât de atașată este țărănimea de vatra strămoșească (anticipând, voi spune că în aceste calități rezidă și principala noastră speranță de redresare națională după îndelungatul coșmar comunist).

În satele românești tradiționale nu există o sistematizare în sensul modern al cuvântului, dar, pe măsura îmbunătățirii calitative și estetice a locuințelor în primele două decenii după război, s-au inițiat și reglementări, în general corecte, constituind bazele unei sistematizări rurale. Totul părea deci că va evolua spre progresul urbanistic al satului (românesc, în ciuda sărăciei generale și teroare! specifice

sistemului comunist. Odată cu legea sistematizării urbane și rurale din anul 1974, au apărut însă primele elemente aberante ale unei politici care avea să evolueze treptat spre o înverșunare criminală împotriva gospodăriei țărănești tradiționale. Obiectivele declarate ale acestei legi păreau foarte laudabile, fiind vorba despre elaborarea unor scheme de sistematizare pentru fiecare localitate, deci și pentru cele rurale, acestea urmând să beneficieze treptat de clădiri moderne administrative, școlare și comerciale, un fel de „centre civice”, iar locuințele de calitate inferioară să fie demolate, în locul lor construindu-se „blocuri moderne” cu confort de tip urban. În realitate, sub învelișul unor prevederi ce puteau părea atrăgătoare celor neavizați, era vorba de un război ascuns declarat împotriva gospodăriei țărănești individuale, leagănul strămoșesc al poporului român. În locul lor, se ofereau țăranilor blocuri „ca la oraș”, unde, ceea ce reușiseră țăranii să salveze din patrimoniul cel mai sfânt lor – casa cu prispă, bățătura și mica lui grădină cu pomi, zarzavat și flori — trebuia înlocuit prin promiscuitatea de tip suburban și prin dependența totală de colectivă.

Cum trebuiau să arate aceste blocuri? Nu cunosc cum apăreau ele în proiectele inițiale ale arhitecților ce le-au proiectat, dar le-am văzut gata construite în comunele din jurul Bucureștilor, unde sinistra pereche prezidențială, în drum spre reședință — palat de la Snagov, se oprea adesea, impunând ca „sistematizarea” să se realizeze în timp record. Aceste blocuri există și acum și ar trebui păstrate ca mărturii ale genocidului comunist: amplasate în imediata apropiere a șoselei naționale, fără gard, având parter și 3 sau 4 etaje, *cu apartamente de două camere fără apă curentă, cu latrină de lemn comună pentru 6 — 8 apartamente în spatele blocului.*

Am auzit multă lume spunând că vinovății de că pe tenie ai genocidului comunist, nomenclaturiștii și securiștii și adaug eu, arhitecții care au proiectat aceste sinistre cazărmi penitenciare, fiindcă locuințe nu pot fi numite, ar trebui să trăiască câțiva ani în ele, în condițiile pregătite pentru țăranii cărora li se dărmaseră gospodăriile.

Sistematizarea rurală a început să fie pusă în practică pe scară extinsă în anul 1984. Era prevăzut ca din cele 13.000 de sate, după aplicarea la scară națională, a proiectului, să rămână doar 5 — 6.000, restul urmând să dispară. Din fericire, dementa acțiune a fost considerabil încetinită de sabotajul pe care l-au efectuat în multe locuri chiar autoritățile; locale, precum și de masivele acțiuni de protest internațional și astfel, numărul satelor rase de buldozere n-a fost prea mare, doar câteva zeci la nivelul întregii țări. În alte câteva sute de sate au fost schițate rudimentele grotești ale „centrelor civice”, precum și demolarea caselor mai izolate, cu scopul declarat cât: a „recupera terenul agricol”. Așadar, ne putem bucura de salvarea majorității satelor românești, dar ne plânge inima alături de miile de muncitori ai ogoarelor cărora comunismul le-a răpit ultimul lor refugiu de suflet: gospodăria. Să nădăjduim că guvernanții vor dispune, urgent, repararea acestor samavolnicii.

Au fost voci curajoase din țară și din străinătate care au protestat împotriva

dărâmării satelor, au făcut-o, de pildă, mai mulți dintre disidenții care au înnobilat prin curajul lor istoria noastră, atât de tristă în ultimii ani.

Vom reveni și vom da chiar fragmente din luările de atitudine ide unor disidenți, în care se vorbește de dezastrul dărâmării satelor românești.

Efectele aplicării politicii aberante de sistematizare asupra orașelor au fost, din nefericire, mult mai grave.

Să examinăm succint care a fost situația urbanistică și cea a fondului de clădiri din orașele românești înainte de declanșarea campaniei de demolări. Din datele prezentate mai sus, se poate observa că orașele noastre au cunoscut după 1945 o creștere masivă a populației.

Un număr important de orașe mari și mijlocii, cum ar fi Sighișoara, Iași, Brașov, Cluj, Timișoara, Craiova, Câmpulung Muscel, Botoșani, Târgu Mureș, Arad, Brăila, Ploiești, Sibiu și, bineînțeles, București aveau în anul 1945 o structură. Urbanistică puternică și un specific arhitectonic original, în care se regăseau diferențiat în fluentele Europei Centrale și de Vest, alături de cele ale Bizanțului și ale altor zone din Europa răsăriteană.

În afara orașelor din această categorie, altele, de regulă mai mici, prezentau mai puțin interes pe plan cultural istoric, fiind așezări mai noi și mai puțin dezvoltate.

Toate, sau aproape toate orașele României, atât cele din prima categorie, cât și cele din a doua au fost confruntate în anii postbelici cu o creștere extraordinară de mare a populației, ceea ce a impus realizarea unui număr considerabil de clădiri noi. Numai în domeniul construcțiilor lor de locuințe statisticile oficiale, discutabile desigur, indică peste 300 de mii de apartamente construite în perioada 1945 — 1965 și încă aproximativ 2 milioane de apartamente construite după 1965. În afara acestora, s-au construit numeroase clădiri publice, școli, spitale, hoteluri etc.

Pentru a putea avea o imagine reprezentativă asupra modului cum s-a construit în mediul urban în anii regimului comunist, trebuie examinate următoarele aspecte:

- Calitatea și funcționalitatea construcțiilor;

- Cum s-au integrat noile construcții în ansamblul celor existente și în ce măsură au afectat ele specificul cultural-istoric al localităților.

Condițiile de economii aberante, impuse de guvernanți arhitecților și constructorilor, au avut drept urmare faptul că majoritatea clădirilor realizate sunt de calitate slabă și au funcționalitate deficitară. În această situație se află, în primul rând, blocurile de locuințe construite după 1955 care, după cum bine știm, sunt deja în mare măsură degradate funcțional și estetic. Desigur că la această stare a blocurilor au contribuit și cutremurele din anii 1977, 1986 și 1990. Nici celelalte clădiri nu corespund calitativ, estetic și funcțional, iar construcțiile monumentale, cum ar fi fosta Casa Scânteii sau Casa Poporului se ilustrează prin execrabilul lor prost gust și gigantism ridicol.

În ceea ce privește integrarea noilor clădiri în spațiul arhitectonic existent la data construirii lor, există aspecte distincte. În orașele mici, fără tradiție urbanistică deosebită, cum ar fi: Slobozia, Oltenița, Slatina, Dorohoi și destul de multe altele, demolarea caselor mici, fără valoare arhitectonică, nu a adus pagube economice

sau culturale, iar implementarea noilor clădiri, chiar cu deficiențele pe care le-am arătat, a contribuit la o îmbunătățire generală a valorii urbane a localităților. Dimpotrivă, în orașele mijlocii și mari, importante pentru arhitectura românească și europeană, unde s-a construit marea majoritate a noilor clădiri, multe din demolările efectuate au reprezentat adevărate crime împotriva culturii, iar ridicarea în locul vechilor clădiri a blocurilor și a celorlalte clădiri STAS au urât în mod iremediabil peisajul urbanistic și arhitectural. Exemple se pot da, din nefericire, cu miile. Astfel, pentru a ne referi nu mai la demolările din București, vom prezenta în continuare o listă, desigur incompletă²², a acestora:

Demolari în cursul anului 1977:

- Biserica Enei (1724)²³
- Caza Cerchez (începutul secolului XX)

Demolări în anul 1984:

- Biserica Schitul Maicilor (1726)
- Biserica Postăvari (sec. XVI)
- Biserica Spirea Veche (sec. XVIII)
- Biserica Izvorul Tămăduirii (sec. XVIII)
- Biserica Cotroceni (1678)
- Casa Soare (1914)
- Casa Mirea (începutul sec. XX)
- Hanul Galben (începutul sec. XIX)
- Ruinele Curții Arse (1775)

Demolări în cursul anului 1985

- Spitalul Brâncovenesc (1835)
- Biserica Pantelimon (1813)
- Biserica Sf. Mina (începutul sec. XX)
- Biserica Sf. Nicolae Sârbi (sec. XVII)

Demolări în anul 1987

- Biserica Sf. Nicolae (1711)
- Biserica adventiștilor (?)
- Complexul mănăstiresc Văcărești (1711)
- Sinagoga Sefardică (sec. XIX)
- Biserica Sf. Paraschiva (sec. XIX)
- Biserica Sf. Vineri (16ra)
- Biserica Olteni (1722)
- Biserica Sf. Spiridon Vechi (1646)

²² cf. Dinu Giurescu. *The Razing of Romania's Past*, Washington DC. International Committee on Monuments and Sites, 1989.

²³ Anul construcției monumentului.

— Biserica Bradu Stoica (1809)

— Biserica Sf. Treime Dudești (1804)

Lista de mai sus cuprinde numai monumente istorice de mare valoare, dar, cum o știm cu toții, buldozerele au ras de pe fața pământului mii de case în perfectă stare și cu o estetică arhitectonică deosebită, în vastele perimetre afectate de „sistemizarea” demențială impusă de dictator Bucureștilor, precum și în numeroase alte mari orașe ale țării. De asemenea, numai în Capitală, nu mai puțin de 9 biserici au fost mutate, majoritatea în așa fel încât să fie ecranate de clădiri mai înalte, în felul acesta ele pierzându-și o bună parte din funcția estetic-emoțională pe care o exercitau înainte.

Am fost de față la demolarea Bisericii Sfânta Vineri în vara anului 1987. Mă mutasem, de câteva luni, din cartierul unde se afla biserica și mai aveam încă de rezolvat unele lucruri la fosta mea locuință. În ziua aceea, pe care mi-o amintesc cu o dureroasă strângere de mâni, trecând pe strada Cavafii Vechi, m-am întâlnit cu un fost vecin care mi-a spus că se fac pregătiri pentru dărâmarea Bisericii Sfânta Vineri. Deși mărturisesc că n-am crezut, fiindcă nu exista absolut niciun motiv „urbanistic” care să justifice demolarea, m-am îndreptat spre biserică în care îngenuncheasem de atâtea ori și oare, renovată de curând, era una din cele mai frumoase din București. Ajunghând în câteva minute la intersecția dintre Calea Călărașilor și Calea Văcărești, ceea ce am văzut m-a făcut să mă cutremur: casele parohiale din curtea bisericii erau deja dărâmate, iar biserica se evacua. Preoții, ajutați de muncitori, scoteau în mare grabă și așezau în camioane minunatele icoane de argint și celelalte obiecte de cult. Stăteam înmărmurit și încercam să mă rog, dar nu reușeam. În jurul meu se adu n-au, încet, încet, oameni din cartier, în special bătrâni care, ca și mine, priveau împietriți. Unii aveau luminări aprinse în mână, câțiva au îngenuncheat. Au apărut securiștii care au împins lumea la vreo 50 de metri de biserică. O femeie, lângă mine, plângea. Repetam în gând, ca un automat: „trebuie să fac ceva, trebuie să fac ceva”... Și, spre rușinea mea, la fel ca în 1949 la Pitești când torționarii lui Țurcanu au declanșat masacrul din camera 4 Spital, n-am făcut nimic. Teamă, această teribilă boală care umilește și distruge sufletește oamenii și popoarele, mă paralizase, la fel ca pe sutele de oameni din jurul meu. Seara, când macaralele au început să muște din trupul Sfintei Biserici, năucit am plecat spre casă, mi-am amintit că soția mea e bolnavă și e singură acasă...

Mă întreb acum, ce s-ar fi întâmplat dacă înainte de a începe distrugerea propriu-zisă a clădirii, m-aș fi urcat pe un gard sau pe o casă din apropiere și aș fi strigat: „Oameni buni, nu-i lăsați pe anticriști să ne dărâme biserică!”. Sunt convins că sutele de oameni adunați s-ar fi mișcat și ar fi spulberat pe cei 20 — 30 securiști care încercau să-i țină la distanță. Cu siguranță că s-ar fi adunat mii de oameni și că s-ar fi declanșat o manifestație anticomunistă de proporție. N-ar fi reușit, ca în decembrie 1989, să răstoarne pe Ceaușescu, nu erau încă coapte „condițiile internaționale”, dar poate că, laș cum era, dictatorul s-ar fi înspăimântat de mânia

poporului și și-ar fi domolit furia dărâmbitoare de biserici, case și sate întregi. De ce oare, frații mei români, putem să fim uneori curajoși până la eroism, iar alteori apatici și în coși? De ce? De ce? Doamne, fie ca cel puțin acum, după Miracolul din decembrie '89, acest popor să înțeleagă că are o forță uriașă, ce nu poate fi oprită de nimeni atunci când cei mulți lucrează în numele Tău!

Care a fost rezultatul „sistemizării” în București și în marile orașe cu tradiție istorică și arhitectonică o știm, o vedem: multe ansambluri nereușite ²⁴ și nefuncționale, ca de exemplu oribilul centru civic din București, ale cărui apartamente au și început să se degradeze. Multe din centrele marilor orașe seamănă acum între ele, ca două picături de apă, urbele noastre pierzându-și tradiția, farmecul și nota de specialitate. De fapt, asta a și urmărit Ceaușescu: ștergerea tradiției naționale, deci și a memoriei colective, formarea „omului nou”, de tip orwellian, pentru care istoria se rescrie în fiecare zi, conform ordinelor partidului.

16. Rezistența anticomunistă și disidența

Fenomenul disidenței împotriva regimurilor comuniste a apărut în țările Europei răsăritene după 1970, continuând opoziția anticomunistă din deceniile 5 și 6, dar, de regulă, cu alți oameni, desprinși din interiorul sistemului pe care îl contestau, de unde și denumirea de disidenți, care pune în evidență separarea lor de concepțiile comunist-totailitare. Este foarte greu de făcut o demarcație între opoziția anticomunistă din primii ani postbelici și disidența din anii premergători prăbușirii regimurilor comuniste, în schimb este lesne de observat o trăsătură comună a celor două mișcări: încercarea de a rezista în fața tăvălugului totalitar. După părerea noastră, — această trăsătură este esențială, de aceea noi vom considera că, structural, e vorba despre un singur fenomen pe care îl vom denumi *Rezistența anticomunistă*, cu episoade ce se diferențiază între ele prin momentul apariției, intensitatea manifestării, mijloacele folosite, precum și prin concepțiile participanților.

Despre Rezistența anticomunistă din România primii ani postbelici am vorbit în paginile de început ale acestei cărți, arătând că această mișcare a avut un număr foarte mare de participanți, majoritatea proveniți din nodurile membrilor partidelor istorice: PNT, PNL și PSD, precum și din rândurile foștilor legionari și ai tineretului: studenți, elevi, tineri muncitori.

Represiunea sălbatică, dezlănțuită începând din anul 1948 și continuând până prin 1961 — 62, a decapitat Rezistența anticomunistă care a pierdut mulți oameni

²⁴ Spre cinstea arhitecților și constructorilor, există, din fericire, atât în București, cât și în alte mari orașe ale țării, unele excepții.

de valoare, morți în închisori, la Canal sau în alte lagăre alo morții. Dintre supraviețuitori. Foarte mulți au rămas marcați pe viață de boli sau infirmități, dar deceniile care s-au scurs au adăugat, tuturor, povara vârstei. Cu toate acestea, în decembrie 1989, în timpul și după Revoluție, ei au renăscut cu o vigoare uimitoare. Dovada o constituie Asociația foștilor deținuți politici, foarte activă, deși 95 % din membrii săi sunt trecuți de 60 de ani, precum și partidele istorice, reorganizate în primăvara anului 1990, ale căror conduceri sunt exercitate de nume roși membri ai Rezistenței anticomuniste din primii ani. Tributul de suferință i-a călît pe toți în hotărârea de a lupta pentru salvarea țării de comunism.

Înainte de a scrie despre a doua maro etapă a Rezistenței anticomuniste, după 1970, trebuie să amintim că jertfa sutelor de mii de români căzuți în înclăștarea cu tirania comunistă, în perioada 1948 — 1964²⁵, nu a fost zadarnică, ea a asigurat temelia și continuitatea luptei împotriva celor care înrobeau, ruinau și însângerau România. Această idee o regăsim în finalul unuia din cele mai emoționante poeme ale Rezistenței anticomuniste, scris de poetul-martir Radu Gyr:

CÂNTEC DE LEAGĂN

*Dormi copilul mamei, nani, nani,
a plecat și ultimul lăstun.
Ruginiră plopilor și tufanii
și din temniță ce-i surpă anii,
nu s-a mai întors tatăl bun.*

*Dormi copilul mamei, toamna plânge
dezgolindu-și umărul rănit.
Cade frunza, cade și se frânge,
orice frunză-i lacrimă de sânge
și tatăl nu a mai venit.*

*Nani, nani, mâini de crin plâpânde.
la fereastră păsări plâng și ploi.
Lupii beznelor rânjesc la pânze.
Țara-i toată temnițe flămânde
și tatăl-i dus de lângă noi.*

*Nani, nani, tata nu mai vine,
maica stă cu sufletul răpus.*

²⁵ Anul decretului de amnistie prin care au fost eliberați zeci de mii de deținuți supraviețuitori ai primei etape a genocidului.

*Cine să-ți mai spuie basmul, cine
să-ți sărute pleoapele senine?
Maica plânge și tăticu-i dus.*

*L-au zvârlit în temniță dușmanii
pentru sfânta-i lege din străbuni.
Or să-i ningă peste tâmpile anii,
să crești mare, puiul mării, nani.
Neamul și părinții să-ți răzbuni.*

Deși nu a încetat în realitate niciodată să existe, Rezistența anticomunistă în țara noastră a fost mai puțin manifestă în perioada 1964 — 1977. Această pauză” se datorează, în mare parte, confuziei create de aparenta evoluție spre independență națională și liberalizare politică, pe care o generaseră declarația din aprilie 1964 și destinderea ce i-a urmat. Pe de altă parte, supraviețuitorii vechii Rezistențe, chiar dacă eliberați din închisori, erau supravegheați cu strâșnicie și nu puteau întreprinde acțiuni de anvergură. Pentru a renaște, a fost necesar să apară o nouă generație a Rezistenței anticomuniste, iar aceasta va fi formată, în general, din oameni care în perioade de destindere se înscriseră în partid sau care se apropiaseră de politica acestuia. „Primăvara de la Praga”, înăbușirea ei de către trupele pactului de la Varșovia, iar apoi, după 1971, opțiunea lui Ceaușescu pentru modelul revoluției culturale de — tip maoist, toate aceste împrejurări, conjugate cu deteriorarea tot mai pronunțată a condițiilor de viață, au determinat apariția acelei forme a Rezistenței anticomuniste numite disidență.

Primul eveniment notabil al acestei relansări a Rezistenței a fost greva muncitorească din Valea Jiului, desfășurată în anul 1977. Greva s-a declanșat ca urmare a condițiilor mizerabile de muncă și de viață ale minerilor, revendicările lor vizând îmbunătățirea acestor condiții și, deși nu erau puse în mod explicit în discuție probleme politice, a fost un prim semnal că ceva se mișcă în România. Se știe cu câtă minciună, perfidie și cruzime a fost reprimată greva, ne propunem în capitolele următoare ale cărții să dăm detalii asupra acestui moment al Rezistenței anticomuniste, precum și asupra reprimării sale, parte integrantă a genocidului comunist.

Cu doi ani mai târziu, în 1979, se organizează Sindicatul liber al oamenilor muncii din România, care, în afara revendicărilor privind condițiile de viață, formulează obiective generale privind libertățile și drepturile celor ce muncesc. Deși și această acțiune este reprimată rapid și fără milă prin arestarea liderilor (I. Cană. Gh. Brașoveanu, N. Dascălu, Carmen Popescu), programul acestui sindicat, de fapt un grup de oameni de mare curaj, atestă faptul că protestele din țară încep din nou să capete un contur politic anticomunist, reînnoindu-se astfel firul cu Rezistența din prunii ani de după 1948.

O mare importanță o vor avea, în perioada ultimei lor 15 ani ai dictaturii ceaușiste, acțiunile individuale, inițiate în primul rând de intelectuali, care, prin răspândirea

unor proteste în străinătate sau prin difuzarea lor în limba română, precum și în alte limbi, la posturi de radio cu sute de milioane de ascultători în întreaga lume²⁶ au contribuit la dezvăluirea feței adevărate a regimului Ceaușescu, slăbindu-i până la limita de jos credibilitatea internă și internațională.

Lista celor care după 1977 au protestat public, într-o formă sau alta, împotriva dictaturii comuniste, nu este foarte lungă dacă o comparăm, de exemplu, cu numărul semnăturilor *Cartei 77* din Cehoslovacia. Explicația stă în virulența represiunilor care era incomparabil mai mare la noi decât în celelalte țări „socialiste” și de aceea, cu atât mai deosebit este meritul celor care au riscat totul pentru libertatea țării.

Protestele au fost de mai multe feluri: scrisori deschise, editare și răspândire de manifeste, greva foamei etc. Toate aceste acțiuni au reprezentat o formă nouă de Rezistență anticomunistă. Întocmind o listă de onoare a celor care au participat la mișcarea de rezistență din ultimele două decenii dinainte de Revoluție, putem fi acuzați că facem o nedreptate sutelor de mii de români care au luptat împotriva comunismului în perioada 1947 — 1964, fiind supuși celor mai barbare represiuni, mulți pierzându-și viața în această luptă.

Desigur, e necesară o carte de aur completă a luptei anticomuniste pe care deocamdată nu am putut-o în tocmi. Din motive lesne de înțeles; numărul eroilor e atât de mare, iar trecerea timpului atât de necruțătoare în ceea ce privește amintirile, încât o astfel de sarcină va trebui asumată de un colectiv cât mai cuprinzător. Asociația foștilor deținuți politici are, printre obiectivele sale, elaborarea unei Cărți de aur, a cărei în tocmire va fi însă posibilă, numai când securitatea va înceta să fie un organism în afara controlului public. Înclinându-ne cu profund respect în fața eroilor din primii ani ai Rezistenței anticomuniste și făgăduindu-ne că îi vom pomeni în rugăciunile noastre, atât pe cei ce nu mai sunt printre noi, cât și pe supraviețuitori, credem că ei vor fi cei dintâi care ne vor ierta dacă vom încerca să schițăm, din memorie, deocamdată, numai o listă a celor care au luptat deschis înjotrivă dictaturii în ultimii 10 — 15 ani înainte de decembrie 1989.

— *Paul Goma*, unul dintre primii din acest al doilea val al Rezistenței anticomuniste, el a luptat împotriva dictaturii, atât prin cărțile sale, în care descrie suferințe din închisorile românești, cât și prin acțiuni curajoase de protest împotriva samavolniciei puterii comuniste;

— *Mihai Botez*, matematician și viitorolog. Prin scrisori deschise adresate conducerii comuniste și publicate în *Vest*, precum și prin numeroase interviuri, a criticat cu fermitate și competență racilele sistemului.

— *Mariana Celac*, curajoasa soție a lui Mihai Botez, a participat alături de acesta la activitățile sale antitotalitare iar, uneori, a acționat singură în același sens.

²⁶ E vorba în primul rând de emisiunile în limba română ale posturilor Europa liberă, Vocea Americii și B.B.C., ascultate zilnic de milioane de români.

— *Puiu Năstase*, matematician și profesor de limba engleză, condamnat la 5 ani, în perioada 1949 — 1954, și la alți 5 ani, în 1959 — 1964, hărțuit fără întrerupere de securitate. A organizat cea mai dramatică grevă a foamei, împreună cu familia sa. Obiectivul grevei a fost obținerea aprobării, care i se refuza, de a emigra în S.U.A.

— *Preotul Gheorghe Calciu-Dumitreasa* a făcut parte din loturile de luptători anticomuniști condamnați la ani grei de temniță în anii '50. Azvârlit în infernul de la Pitești ca student medicinist, găsește, ca și alții, forța să se ridice din prăbușirea în care căzuse și să reînceapă lupta. Dezvăluie monstruoasa înscenare a procesului, prin care conducerea securității voia să se dezvinovățească aruncând răspunderea atrocităților asupra unui grup de studenți care fuseseră, după cum se știe, doar unelte și nu autori de genocid. Este eliberat, apoi ajunge preot și reîncepe Lupta împotriva anticriștilor de la înălțimea amvonului. Este arestat din nou în 1979 și, datorită unei exemplare solidarități internaționale în care românii din diaspora au avut un rol decisiv²⁷, este eliberat în 1981, când i se permite să plece în S.U.A.

Lista intelectualilor disidenți e destul de consistentă în anii '80, cuprinzând nume ca: *Mircea Dinescu, Dan Deșliu, Ana Blandiana, Octavian Paler, Ștefan Augustin Doinaș, Alexandru Paleologu, Mihai Șora, Dan Hăulică, Aurel Dragoș Munteanu, Dan Petrescu, Geo Bogza, An drei Pleșu* și alții. Prin scrisori de protest sau eseuri împotriva dictaturii, trimise cu mari riscuri și făcute publice în Occident, ei au oferit occidentalilor o imagine a realităților zguduitoare din România, contribuind la dispariția aza-zisului prestigiu internațional și, în final, la demolarea regimului ceaușist.

Marea Doamnă a Rezistenței române anticomuniste din ultimul deceniu este, fără nicio îndoială, profesoara clujeană *Doina Cornea*. Hotărârea cu care Doina Cornea a acționat în luările sale de poziție împotriva erorilor dictaturii, exemplarul curaj cu care a înfruntat sălbaticile persecuții ale securității au avut un impact extraordinar în maturizarea indignării cu care opinia publică în ternă și cea internațională au reacționat, în crescendo, de-a lungul ultimilor ani ai totalitarismului ceaușist. Eficiența loviturilor date comunismului de compatrioata noastră, cu figură blândă și aspect plăpând, a demonstrat încă o dată, dacă mai era nevoie, că victoria finală este totdeauna de partea spiritului, când acesta din urmă este în conflict cu forța brutală. Cu atât mai josnice ne apar astăzi încercările pe care le întreprind anumite cercuri, probabil apropiate de fosta securitate încă în funcțiune, precum și de nomenclatura care a supraviețuit, de a discredita și compromite pe doamna Doinea Cornea. Dureros, este faptul că sunt destui români care, ca și cei

²⁷ Un efect extraordinar asupra opiniei publice internaționale l-a avut articolul scris de ilustrul nostru compatriot, membru al Academiei Franceze, Eugen Ionesco, în ziarul „Le Monde”, în august 1980, intitulat: „Strigătul de disperare al unui român”.

mai mulți din fiii acestei țări, au suferit sub monstruosul regim comunist, dar care acum, când începem să ne deascătușăm, nu numai că nu-i venerază pe cei care, ca Doinea Cornea, cu riscul propriei vieți, au contribuit la prăbușirea sistemului, ci pleacă urechea la oribilele calomnii răspândite împotriva lor. Încerc să înțeleg mecanismul intelectual și psihologic prin care oameni ce numai cu câțiva ani în urmă plângeau blestemându-i pe comuniști pentru răul ce l-au făcut acestei țări și care acum împroașcă cu noroi și venin împotriva luptătorilor anticomuniști, făcând cor comun cu nomenclaturii cocoțați din nou în fruntea bucatelor, uitând sau nevrând să știe că mulți dintre aceștia din urmă pot fi regăsiți în listele conducerii P.C.R.²⁸, deci printre autorii genocidului din ultimii 45 de ani. Probabil că totul se datorează acelei teribile boli care a bântuit toate țările comuniste și care mai bântuie, încă, dubla gândire orwelliană, despre care am scris în paginile acestui volum. Să nădăjduim că, treptat, ne vom vindeca de această cumplită boală și că, nu peste mult timp, noi românii vom putea din nou să despărțim grâul de neghină, adică să știm pe cine să cinstim și pe cine să osândim.

Cerându-mi iertare pentru digresiunea de mai sus, voi încerca să adaug din memorie, alte nume pe lista eroici lor luptători din Rezistența anticomunistă a ultimilor ani, conștient că voi face omisiuni involuntare, dar cu hotărârea ca în capitolele următoare să repar această greșală.

Radu Filipescu, Gabriel Andreescu, Dumitru Mazilu, Petre Mihai Băcanu, Mihai Creangă, Anton Uncu, Nicu Stăncescu, prin acțiunile lor curajoase, care le-au adus. crunte persecuții și ani grei de închisoare, au contribuit, fără îndoială, la grăbirea prăbușirii dictatului lui Ceaușescu.

Importante au fost, de asemenea, atitudinile de critică și desolidarizare față de Ceaușescu, luate de membrii înaltei nomenclaturi comuniste. În acest sens, trebuie menționate scrisorile lui *Karol Kiraly* din anii '80 și, în special, scrisoarea din 1989 a foștilor lideri comuniști *S. Brucan, Al. Bârlădeanu, Gh. Apostol, C. Mănescu, C. Pârvulescu și M. Răceanu*. Aceștia din urmă au plătit curajoasa lor inițiativă, printr-un sever arest la dornici nu, timp de câteva luni.

Desigur că importantă a fost și lupta anticomunistă a celor din emigrație, despre care va trebui cândva scris un studiu special.

Rezistența anticomunistă i-a înspăimântat în permanență pe guvernanți și pe complicitii lor, de-a lungul celor 45 de ani cât timp au oprimat țara. De aceea, mijloacele pentru depistarea și înăbușirea rezistenței erau practic nelimitate, cheltuindu-se pentru așa-zisa securitate a statului sume uriașe, care nu vor fi poate niciodată dezvăluite. Pe lângă organele clasice ale represiei, sediile securității și miliției, casele conspirative, trupele de intervenție, organele de anchetă și dotarea „tehnică” există o formidabilă rețea de filaj care cuprindea probabil zeci de mii de oameni bine plătiți. Cât costa urmărirea unui disident? Să încercăm

²⁸ Vezi Anexa I.

împreună un răspuns la această întrebare, prin relatarea unei întâmplări la care am fost martor în anul 1986.

Locuiam pe aceeași stradă cu matematicianul Mihai Botez, cu care fusesem, prin 1968 — 1969, coleg de catedră la Facultatea de Cibernetică Economică. După scrisorile de protest și interviurile anticeaușiste din anii '80 știam că este urmărit. Cu toate că eram vecini, nu reușisem însă să-mi dau seama cum funcționează mecanismul filajului. Într-o scară din vara anului 1977, stând pe balconul de la stradă al locuinței mele, l-am văzut pe trotuarul de vis-à-vis pe Botez, care tocmai ieșise din casă. Eram puțin mai retras de la parapet și stăteam așezat pe un scaun de pânză foarte jos, deci nu puteam fi văzut din stradă. Nu m-am ridicat, până în clipa când am auzit o voce, imediat sub balcon, care articula înăbușit: „Alo, 36, preluați subiectul, se îndreaptă spre Polonă”. Nu m-am putut împiedica să nu mă ridic încetișor pentru a urmări ce se va întâmpla. O Dacie care staționa ceva mai departe s-a apropiat și din ea a coborât o tânără care, simulând că face jogging, a început să alerge după „subiect”, pe care l-a depășit cu ușurință. Mașina a mai stat puțin, apoi securistul cu talkie-walkie de sub balconul meu, s-a îmbarcat și a demarat foarte repede după „subiect” și după juna alergătoare. N-am putut vedea cum s-a desfășurat în continuare urmărirea, dar presupun că alte echipaje cu alți actori și aparate erau postate în „zonă”, preluând filajul pe care ei îl credeau conspirativ. Dacă ne gândim că în toată țara erau mii de „suspecți” și că pentru fiecare erau alocate mijloace similare, poate chiar mai complexe, decât cele prin care pașnicul om de știință Botez era supravegheat probabil ceas cu ceas, ne putem da seama ce uriașe sume înghițea bugetul securității.

Se înțelege că la prima ocazie i-am comunicat lui Mihai Botez, prin sora mea Anda Gheorghiu, informații asupra scenei la care fusesem martor. Se pare că nu a fost deloc surprins, cunoștea metodele securității și, în consecință, învățase să se ferească.

17. Miracolul din decembrie 1989

După cum știm bine, lupta și sacrificiile sutelor de mii de participanți, anonimi sau celebri, ai Rezistenței anticomuniste, care s-a desfășurat, practic, în toată întunecata și lungă perioadă a anilor 1945 — 1989, n-au fost zadarnice. Minunea s-a produs în decembrie 1989, când poporul român a — arătat lumii că „mămăliga nu fierbe”, dar „explodează”. Cu un curaj admirabil, sute de mii de oameni, în primul rând tineri, și foarte tineri, au spulberat în câteva zile monstruosul eșafodaj represiv al lui Ceaușescu, câștigându-și admirația întregii lumi.

Fața văzută a evenimentelor ne e cunoscută tuturor: începută la Timișoara în ziua de 16 decembrie, cu toată represiunea sălbatică la care a fost supusă, revolta popu iară s-a întins cu repeziciune în mai multe mari orașe ale țării, pentru a cuprinde în ziua de 21 decembrie și Capitala. După 24 de ore de încercări disperate de a opri valul demonstranților neînarmați, ore în care securitatea, armata, unitățile speciale au ucis mișelește zeci sau poate sute de oameni și au arestat și torturat

mii de revoluționari, armata trece de partea răsculaților, comi totul central este luat cu asalt, iar cuplul prezidențial fuge în panică. Revoluția era victorioasă, iar acest lucru a fost văzut de întreaga țară la televiziune în ziua de 22 decembrie 1989 ora 12,36, când Mircea Dinescu, Ion Caramitru și un grup de insurgenți, filmați în direct, au strigat: „am învins!” Au urmat zilele de teroare și confuzie când s-a tras în manifestanți, în ar mată și în trecători, s-au incendiat edificii, s-au doborât avioane, s-a otrăvit apa potabilă în unele orașe, iar cuplul dictatorial a fost executat după un simulacru de proces care a durat o oră. Apoi totul a intrat într-o relativă liniște, între timp se formase Frontul Salvării Naționale și guvernul provizoriu, țara a sperat o clipă că va începe o eră nouă în istoria României. Dar, după cum știm, ea nu a început.

Despre fața nevăzută a acestor evenimente s-au făcut nenumărate ipoteze și speculații. Pentru a nu ne aventura pe un teren nesigur, vom încerca să ne limităm la certitudini care, chiar dacă nu sunt confirmate oficial, se deduc în mod indubitabil din înălțuirea faptelor.

Prima certitudine a Revoluției române din 1989 o constituie faptul că ea a reprezentat o uriașă și spontană izbucnire a profunde nemulțumiri a poporului pus. Timp de decenii, la una din cele mai crude asupriri din istorie. Nu încapе îndoială că revolta a fost profund anticomunistă și că imensa majoritate a populației a participat sau a aderat la ea.

Desigur, contextul internațional a avut un rol important în declanșarea revoltei: în ultimele luni dinaintea Revoluției, una câte una, țările „socialiste” vecine făcu seră pași importanți pe calea desprinderii de tutela sovietică și de sistemul comunist aberant. Dar este o inexactitate istorică și, în același timp, o infamie față de națiunea română să se afirme că Revoluția a fost rodul unor „scenarii” pregătite din afara țării. Spre susținerea acestei teze mincinoase converg interesele unor cercuri aflate la poluri politice opuse, dar care găsesc imediat un limbaj comun când e vorba de denigrarea poporului român: pe de-o parte, fosta nomenclatură, împreună cu brațul ei înarmat — securitatea, care vor să demobilizeze poporul și să compromită ideea posibilității revoltei spontane și eficiente a maselor exasperate, de care se tem în continuare; pe de altă parte, neprietenii noștri din străinătate, aceiași care, acum 45 de ani, la Yalta au tranzacționat soarta României pentru decenii întregi, iar acum continuă să vadă în țara noastră doar un mic pion în combinațiile lor politice pline de cinism. Și unii și alții vor fi dezavuați de fapte și de istorie.

Scenarii? Da, ele au existat, există și continuă să se elaboreze și în prezent, având cam toate același obiectiv: cum să se manevreze pentru obținerea și păstrarea puterii. Voința și soarta poporului român nu sunt luate în seamă de elaboratorii acestor scenarii, milioanele de locuitori ai țării pot fi, cel mult, priviți ca masă de manevră. Au existat scenarii și înainte de Revoluție, dar considerăm că ele prezintă interes doar pentru cei ce studiază patologia moravurilor politice. Din punctul de vedere al desfășurării faptelor Revoluției, aceste scenarii n-au avut absolut niciun rol. Națiunea Română și-a spus cuvântul încă o dată, cu admirabil

eroism și în pofida comploturilor interne și externe care se țesau în jurul soartei sale²⁹. Scenariile au început să aibă importanței numai după victoria Revoluției, când s-a produs asaltul asupra puterii. Întrucât am refuzat să ne aventurăm pe terenul nesigur al ipotezelor, nu vom ceda tentației de a analiza cine sunt cei care au preluat puterea după 22 decembrie 1989 și nici cum au făcut-o. Dacă vreodată vom avea elemente mai concrete asupra acestor probleme, poate că vom reveni asupra ei.

A doua certitudine este rolul decisiv pe care l-a avut tineretul în declanșarea și victoria Revoluției. Cine a fost în stradă în zilele fierbinți din decembrie 1989 sau cine a privit numai la televizor înălțătoarele secvențe care înfățișau sute de mii de oameni manifestând, luptându-se, unii căzând sub rafala mitralierelor, dar toți exultând de fericire după Victorie, nu poate să nu constate zdrobitoarea majoritate a color tineri și foarte tineri, care, umăr la umăr, făureau istoria. Emoționanta denumire de

Cruciadă a copiilor, dată Revoluției noastre, reflectă fidel realitatea și constituie un puternic temei pentru a spera că generația acestor copii va făuri curând o Românie nouă.

Caracterul anticomunist al Revoluției, pe care neo și criptocomuniștii încearcă să-l treacă sub tăcere sau să-i denatureze, reprezintă a treia și cea mai importantă certitudine pe care poporul român nu trebuie s-o uite nicio dată pentru a nu cădea din nou în robia roșie.

18. Tragedia continuă?

Filmul evenimentelor de după revoluție ne este proaspăt în minte:

- Însușirea puterii de către Frontul Salvării Naționale, formație dominată de foștii nomenclaturiști, securiști sau de oameni apropiați lor;

- Acapararea electoratului prin minciună, teroare, diversiune și manipulare a opiniei publice în special cu ajutorul televiziunii;

- „victoria zdrobitoare” a FSN-ului în alegerile din 20 mai 1990;

- Începerea protestelor studenților și intelectualilor, ocuparea timp de 40 de zile a Pieții Universității — devenită „zonă liberă de neocomunism”;

- Reprimarea barbară, cu zeci de victime și sute de arestați transportați la Jilava, a mișcării din Piața Universității: minerii, uneltele represiei organizate, sunt felicitați de președintele Iliescu pentru „înaltul lor nivel civic”;

- În urma alegerilor câștigate de FSN se formează un nou guvern care

²⁹ Revine istoricilor să studieze analogiile dintre Revoluția din 1843 în țările române și Revoluția din 1989. După părerea noastră, sunt multe elemente asemănătoare, cum ar fi contextul revoluționar internațional, „aranjamentele” făcute de marile puteri, rolul decisiv al maselor, trădările din interior etc.

elaborează un program de guvernare axat pe reforme (ceva totuși se mișcă, și-au zis unii, dar faptele nu vor întârzia să infirme această speranță);

— În ultimele luni situația socială și economică a țării se deteriorează accelerat: bilanțul guvernării FSN pre și post electorale este catastrofal;

— În aprilie 1991, Ion Iliescu semnează la Moscova, împreună cu Mihail Gorbaciov, un nou tratat de „amiciție” între România și URSS având o valabilitate de 15 ani; cu toate încercările puterii de a prezenta acest tratat ca un act internațional conceput în spiritul noilor relații existente în Europa, este clar pentru toată lumea că e vorba despre o confirmare a relațiilor speciale existente între Moscova și București și despre o consfințire a anexării de către ruși a Basarabiei, Bucovinei de Nord și ținutului Herța, în 1940, în urma pactului Molotov Ribbentrov;

— Parlamentul, adunarea constituantă, ales în mai 1990, legiferează, legiferează, ignorând principiul clasic de drept: „summum lex, summa injuria”; se adoptă și sunt pe oale de a fi adoptate legi. Nedemocratice cu iz comunist, cum ar fi: „legea apărării”, care acordă puterii dreptul de a folosi armata împotriva populației civile, ceea ce nu era prevăzut nici măcar în constituția ceaușistă; „legea conflictelor de muncă”, care admite grevele, dar cu aprobarea executivului; „legea siguranței statului” conținând prevederi draconice împotriva oricăror forme de opoziție pe care puterea le apreciază ca periculoase pentru securitatea statului;

— După îndelungi ezitări, Parlamentul european acordă României statul de invitat special; acceptarea intrării noastre în Europa, dorită de toți românii, nu este însoțită însă de precauții privind respectarea în țară a drepturilor omului; se reia eroarea deceniilor anterioare de a confunda poporul român cu guvernării săi și încep să curgă la București vizite, declarații-certificat de bună purtare, decorații și medalii occidentale; miopie sau cinism? Despre orice ar fi vorba, eu propun un termen de sinteză pentru acest fenomen: efectul Yalta — Nixon — Malta — Mitterrand.

Cele de mai sus ne determină să ne întrebăm: oare genocidul continuă și după Revoluție? Sau e numai vorba despre greutatea inerente unei perioade de trecere? Viitorul ne va da răspuns la această întrebare.

Nu putem încheia această parte a cărții fără a schița câteva propuneri pentru ieșirea din actualul impas.

O primă condiție necesară însănătoșirii României bolnave și ruinate o constituie echilibrarea noastră morală, politică și socială. Pentru a înțelege cauzele dezastrului general și a pune apoi, ou nădejde, umărul la muncă, oamenii trebuie să cunoască adevărul asupra evenimente lor dinainte, din timpul și după Revoluție. Poporul a fost în mod dramatic mințit timp de 45 de ani de regim comunist și, preluând puterea, Frontul Salvării Naționale nu a abandonat practicile de escamotare a adevărului, de dezinformare și chiar de manipulare a opiniei publice.

Sute de mii de demonstranți din Brașov, Timișoara, București, Cluj, Constanța și alte locuri din țară, cam tot atât de mulți ca cei din decembrie 1989, au cerut, în ziua de 15 noiembrie 1990, să se pună capăt minciunii. O CARTE ALBĂ a României pentru perioada 1945 — 1990 ar pregăti poporul român pentru

RECONCILIERE NAȚIONALĂ care reprezintă o necesitate fundamentală pentru demararea redresării social-economice. Prioritatea economică numărul unu o constituie obținerea sprijinului din partea țărilor dezvoltate, care ne-a fost refuzat până acum din cauza neîncrederii internaționale față de guvernanți. A doua urgență o constituie privatizarea economiei și trecerea la economia de piață, care vor avea un rol esențial în demontarea mecanismului aberant al conducerii economice hipercentralizate. Având în vedere că în aproape doi ani de activitate, guvernul FSN nu a făcut publică situația exactă din economie, nu cunoaștem ponderea întreprinderilor și ramurilor care pot fi rentabile în condițiile economiei de piață. Va reveni deci, ba sarcină importantă, viitorului guvern să realizeze evaluarea situației din economie și, spărgând tiparele secretomaniei de tip comunist care mai funcționează încă, să publice datele care vor rezulta. În lipsa acestor date, anticipăm că există cel puțin două ramuri care își pot dovedi rentabilitatea și competitivitatea pe plan internațional: agricultura și turismul.

Dacă se va realiza operativ și inteligent restituirea pământului în proprietate veșnică celor care au drepturi sfinte asupra lui — țăranii —, iar acestora li se vor acorda îlesniri și credite, agricultura românească va re naște, devenind din nou ceea ce a fost cândva: o importarea forță pe piața agrară a Europei.

Stăvilirea inflației constituie cea de a treia prioritate a viitorului guvern. În afara metodelor clasice, există un procedeu radical împotriva inflației, care poate fi folosit în ultimă instanță și numai după o complexă pregătire organizatorică și psihologică: reducerea sau chiar oprirea omisiunilor de hârtie-monedă, cu retragerea și distrugerea bancnotelor degradate. Efectul deflaționist al acestei măsuri este sigur și rapid, există însă pericolul penuriei de numerar. Acest pericol poate fi micșorat prin reactivarea adecvată a procedeele de credit. De exemplu, dacă patronul nu are bani lichizi pentru a-și plăti salariații, aceștia îl creditează un timp, cu condiția ca el să le asigure posibilitatea de a cumpăra tot pe credit produsele necesare subzistenței.

Stimularea micilor întreprinzători în industrie, construcții și în domeniul prestărilor de servicii reprezintă o altă direcție de acțiune pentru viitorul guvern. Pe lângă utilizarea unei părți importante din forța de muncă ce va rămâne disponibilă, ca urmare a încetării activității întreprinderilor falimentare, micii întreprinzători pot ași gura utilizarea eficientă a spațiilor de producție și a utilajelor acestor întreprinderi.

Programul guvernamental trebuie să prevadă explicit epurarea radicală de elemente care au avut funcții în vechiul regim, a justiției, poliției și armatei. Serviciul Român de Informații trebuie complet epurat de foștii securiști irecuperabili și subordonat Parlamentului, precum și controlului cetățenesc. E necesar să scăpăm o dată pentru totdeauna de teroarea fastelor organe de represiune comunistă. Mai trebuie prevăzută trecerea în proprietatea publică a averilor fostelor instituții comuniste: P.C.R., U.G.S.R., U.T.C., Gospodăria de partid, precum și anularea tuturor privilegiilor de care mai beneficiază încă membrii fostei nomenclaturi (reședințe luxoase, pensii uriașe, rețele speciale de aprovizionare).

Stăvilirea emigrării masive din ultimele luni trebuie realizată prin mijloace economice, politice și culturale. Românii să așteaptă de la viitorii lor guvernanți că pe toți ne așteaptă ani grei și că acei ce-și asumă răspunderea conducerii țării vor acționa ca servitori ai poporului și nu ca niște patroni aroganți. Pentru a oferi garanția că guvernanții sunt afectați de dificultățile țării la fel ca și cetățenii de rând, în programul de guvernare să fie introdus un punct care să prevadă diminuarea salariilor membrilor guvernului, ale parlamentarilor și chiar al președintelui țării la nivelul salariilor funcțiilor pe care le-au avut înainte de a accede în organele supreme de conducere, cu majorarea și cu indexarea de care vor beneficia toți salariații. Mai trebuie precizat că toți din eşaloanele superioare ale conducerii nu-și vor schimba actualele locuințe pentru a se muta în vilele fostei nomenclaturi și că nu vor avea acces la circuite închise de aprovizionare.

Nu poate fi vorba de redresare social-economică și politică a țării, în condițiile în care P.C.R., ce poartă răspunderea dezastrului nostru național, reintră în viața politică a țării, cu denumirea și programul reajustate. Toate instituțiile statului de drept, toți românii trebuie să acționeze pentru a opri legalizarea monstruoasei organizații care a oprimat națiunea aproape jumătate de veac.

Revenind la obiectul cărții, examinarea genocidului comunist în țara noastră, trebuie să arătăm că numărul celor care și-au pierdut viața în Revoluția din decembrie, 1989, conform cifrelor oficiale, este de 1 036 de oameni. Față de cifra de 60.000 avansată inițial în presă, televiziune și chiar în timpul „procesului” lui Ceaușescu, numărul oficial al victimelor mi se pare foarte greu de acceptat. Rezerva noastră față de acest număr este justificată dacă analizăm incredibila confuzie care a fost țesută și întreținută (de cine oare?) în jurul acelor întrebări fundamentale care răscolesc și astăzi conștiința acestei națiuni: cine a tras? unde sunt teroriștii? cine a condus represiunea?

Întrucât oameni cu mare putere și influență au reușit să escamoteze răspunsurile la întrebările de mai sus (de ce oare?), în mod absolut logic considerăm că, pentru aceleași motive subînțelese, cifra de 1 036 victime este foarte departe de cea reală. Nu ne îndoim că ziua când se va cunoaște adevărul asupra morților Revoluției nu e departe.

În privința răniților, se pare că au fost de ordinul miilor. Deprimant este faptul că mulți dintre ei au rămas invalizi, că unii au fost îngrijiți necorespunzător și că ajutoarele ce li se cuveneau, alături de recunoștința noastră, nu au ajuns unde trebuia³⁰.

Distrugerile provocate de Revoluție au fost considerabile fără a fi însă nici pe departe catastrofale. Poate că cele mai dureroase pierderi le constituie operele de artă din aripa Palatului Regal care adăpostea galeria națională. De asemenea,

³⁰ Problema fondului „Libertatea” va face obiectul unor analize speciale în capitolele următoare.

clădirea de mare valoare arhitectonică a Bibliotecii Centrale Universitare, precum și numeroase cărți, din care unele rare. Toate aceste pierderi, grație eforturilor unor specialiști patrioți, precum și ajutorul primit de la prietenii din Occident, sunt pe cale a fi remediate.

19. Genocidul din Basarabia și Bucovina

Apropiindu-ne de sfârșitul primei părți a cărții, în care am rememorat și am examinat pe scurt tragicele evenimente ale genocidului comunist din țara noastră între anii 1945 și 1989, n-avem voie să nu ne amintim și de provinciile românești rupte samavolnic din trupul patriei, Basarabia și Bucovina de Nord. Nenorocirile frați lor noștri buni din aceste străvechi ținuturi românești au fost cu atât mai mari, cu cât, pe lângă formele de genocid pe care le-au cunoscut românii din dreapta Prutului, ei au avut de suportat și o „componentă” suplimentară: crima împotriva ființei naționale.

Informațiile noastre privind genocidul comunist din Basarabia și Bucovina de Nord sunt reduse, deoarece, spre deosebire de faptele petrecute în „Republica Socialistă România”, pe care le-am trăit direct și despre care am adunat date timp de 40 de ani, cele întâmplate în ținuturile care ne-au fost răpite de ruși le cunoaștem doar din relatările deznădăjduite, care ne veneau sporadic de dincolo de Prut; abia acum după Revoluție putem să mergem să ne îmbrățișăm frații și să ne povestim unii altora suferințele îndurate sub jugul comunist. Cu rugă minte de iertare, pe care o aduc deci acestor frați, nu voi putea prezenta deocamdată decât date generale despre cele întâmplate în Moldova dintre Prut și Nistru, ajutându-mă de câteva informații mai de amănunt dintr-un articol scris de profesorul Vladimir Nicu din Chișinău.

Nădăjduiesc că evenimentele tulburi, atât în stânga, cât și în dreapta Prutului, nu mă vor împiedica să aflu și să includ în capitolele următoare ale cărții elemente de detaliu despre suferința românilor basarabeni și bucovineni, îndurate după 1940, când au căzut pradă terorii comunismului sovietic. Este o datorie sfântă pe care, ca moldovean ce sunt și descendent al Vornicului Boldur, mă voi strădui să o aduc la îndeplinire.

Componentele specifice ale genocidului comunist au caracterizat și situația Basarabiei și Bucovinei de Nord în perioada 1940 — 41 și 1944 — 1989; crima împotriva ființei biologice a poporului, dezastrul economic, „revoluția” cultural-științifică, persecuțiile religioase, dubla gândire și degradarea morală, precum și distrugerea mediului ambiant. Aceste componente au avut, desigur, trăsăturile lor specifice, locale, unele deosebite de cele din România comunistă. Elementul care a determinat această specificitate îl constituie, după părerea noastră, agresiunea asupra ființei naționale a populației din aceste provincii românești.

Voi cita, în continuare, părți din articolul lui Vladimir Nicu³¹, care, ca intelectual român patriot din Basarabia, înfățișează cu durere situația dramatică a patriei sale natale.

„Între 1940 și 19” cel puțin o jumătate de milion de români basarabeni au fugit în lumea mare. Mulți dintre ei trăiesc și astăzi făcând cinste popoarelor care i-au primit.

Din 8 485 de pedagogi care lucrau ca învățători prin sate rămaseră numai 3 240, din 822 de medici ne rămaseseră numai 135.

Toți bărbații cane au fost găsiți prin sate, în afară de copii și de moșnegi au fost trimiși pe front fără nicio pregătire militară, au fost băgați în foc pe linia întâi și n-au mai fost scoși până nu s-a terminat războiul. Ni s-a spus și ni se spune că au plecat pe front numai 240.000, că au căzut numai 65.000, adică unul din 4. Așa să fie? Din satul Borogani pleacă 630 dar se întorc nu mai 240. Din satul Popeni pleacă 400 și se întorc nu mai 224. Din satul Ștefănești pleacă 350 și se întorc nu mai 118. Din satul Vărăncău pleacă 552 și se întorc nu mai 250. Din satul Jevreni pleacă 73 și se întorc numai 36. Și aceste jertfe nu-s în 4 ani cât a ținut războiul, ci în ultimele luni, când era de acum pe sfârșite.

După război, „tovarășul Stalin” a vrut să ne strămute de pe locurile natale odată cu tătării din Crimeea. Ne-a salvat mareșalul Jukov care i-a explicat „suveranului, că din august 1944 și până în mai 1945 moldovenii și-au adus partea lor de sacrificii pe altarul victoriei. Iar acasă li se pregătea soarta tătarilor din Crimeea. Apoi a urmat foametea. În sătulețul Ursoaia, unul dintre cele mai mici din județul Tighina, au murit de foame 367 de oameni, dar câți au murit de foame în celelalte sate mult mai mari? Aveam pe atunci 1 600 de sate. În satul Ru seni de la Soroca în ziua de 10 iunie 1947 un medic face o constatare: dintre cei 2 766 locuitori care mai erau în viață, 310, lăți la pământ, mureau de foame și trebuiau duși de urgență la spital, dar n-aveau unde să-i ducă. Alți 336 se aflau în stare de epuizare. În afară de aceștia, 45 de copii erau la limita distrofiei. Din același document aflăm că la Hodărăuți, Grinăuți — Moldova și Paladia, sate din împrejurimi, mureau de foame câte 5 — 8 oameni în fiecare zi. Nu se scria că mureau de foame, ci chipurile din cauza slăbiciunii.

În satul meu Roșcana, de unde plecasem cu un an în urmă, a murit de foame Martorica, mama lui Alexei Seșanu, și au mâncat-o câinii la ea în casă unde căzuse jos din pat. Au urmat deportările în masă! Numai în vara anului 1949 din satul Mereni au fost ridicate 80 de familii de țărani și nu boieri. Câte 47 de familii au fost ridicate din satele Perescina de la Orhei și din Mihăileni de la Soroca. Dintr-un sat așa de mic cum era pe atunci Zăhaicana de pe Ichel au fost ridicate 20 de familii de «chiaburi», care numai chiaburi nu erau. Ion Vasile Olei, cu soția și doi copii mici, ridicat în noaptea de 13 iunie 1949, despărțit de familie chiar în gară la Bender,

³¹ Vladimir Nicu, *Scenariul unui genocid* (I, II), România liberă, 23 și 24 noiembrie 1990.

scrie: «mă tem și astăzi, mi-a intrat frica în oase pentru toată viața». Și totuși scrie! «După vreo 35 de zile fără hrană, fără apă, într-un vagon închis pentru transportul vitelor, am ajuns în orașul Ivdel, regiunea Sverdlovsk. De acolo, ne-au pornit pe jos prin taigaua deasă. Am mers două zile și două nopți. Mulți au murit pe drum. De fapt, așa era și în vagoane. Ne trezeam dimineața și vedeam că 2 — 3 dintre noi sunt morți. La stații luau cadavrele și le duceau. Din cele publicate, aflăm că la 1 ianuarie 1953 în Siberia se aflau 46.788 de basarabeni, deportați în anii 1940 — 1941 și în vara anului 1949. Dar aceștia nu erau toți cei ridicați, ci doar cei care la 1 ianuarie 1953 mai erau în viață. Aici nu-s cei din lagărele de muncă, despărțiți de femei și de copii, nu sunt nici cei care se aflau în închisori. Atunci câți au avut totuși de suferit? Și de ce? Care le-a fost vina? Zeci și zeci de milioane de oameni nimiciți, osândiți, o epocă întreagă eu Stalin, Beria, Ejov. O Rusie întreagă ținută în groază, sărăcie întineric și poftim: 1 342 au fost condamnați și 2 370 au primit muștrări pe linie de partid! Printre cei musteați a fost și călăul care zdrobea dinții și plămânii mareșalului Tuhacevski până a obținut un «recunosc că sunt vinovat». Credeți că i-au luat carnetul de partid?

Mai degrabă aș zice că-l mai poartă în buzunar și așteaptă flori în zi de sărbătoare. Crimele făcute de staliști în Basarabia și Bucovina nu-s tot crime împotriva umanității? Dar crimele lor din alte părți? De ce pe hitleriști îi căutăm în toată lumea, iar unor staliști cunoscuți, la noi în țară le ducem flori în zi de sărbătoare, sunt privilegiați, bine îngrijiți, ba le mai plătim și pensii fabuloase?!

În Moldova dintre Prut și Nistru se află epicentrul unei catastrofe ecologice, care, încet-încet și pe îndelete, ucide tot ce-i viu și ce mai crește. Ascultați ce declară serviciul sanitar-epidemiologic al Uniunii Sovietice, al cărui medic principal este tov. A.J. Kondrușev: «peste 7 — 8 ani va fi o problemă existența vieții în Moldova».

Ce vreți mai clar spus?

Moldova dintre Prut și Nistru are astăzi cea mai densă populație, nu numai din Uniunea Sovietică — 126 locuitori pe km². Durata vieții la noi este cea mai scurtă din uniune, iar în privința asta U.R.S.S. deține locul 32 în lume. Câți suntem: la 12 ianuarie 1989 pe teritoriul Moldovei Sovietice locuiau 4 337 600 de oameni. Cu 390.000 mai mult decât cu 10 ani în urmă; 2 030 400 trăiesc la orașe, 2 301 200 la sate. De 10 ani numărul locuitorilor de la sate s-a redus cu 95 200 de oameni. La acest recensământ, s-au prezentat: 2 790.000 moldoveni, 600.000 ucraineni, 562.000 ruși, 153.000 găgăuzi, 88.000 bulgari, 65.000 evrei, 19.000 bieloruși, 11.000 țigani. Cresc orașele. Chișinăul are peste 735.000 locuitori, Tiraspolul — 181 600; Bălți — 160 200; Bender — 138.000. Toți acești orașeni vor mâncare. Dar de unde?! Conform ultimelor date statistice, în Moldova Sovietică ne-au mai rămas 1 800.000 hectare de pământ arabil.

Reforma agrară din Basarabia, făcută de instituția «Casa noastră» între anii 1918 — 1923, a dat țăranilor săraci 448 de moșii. Boierilor li se lăsase câte 100 de hectare. Peste 357.000 locuitori au fost împroprietăriți atunci cu 1 098 045 hectare de pământ. Dar asta a fost cu românii, spun istoricii sovietici moldovenilor, și a fost «rău». «Fratele» rus mai mare ne-a mai lăsat câte 40 de ari, stăpâniți nu de oameni,

ci de colhozuri și sovhozuri și asta cică-i bine. Nouă ni s-a lăsat pământul de sub case. Aflăm că 81% din pământurile noastre se află în pericol de erodare și că s-au scos din circuitul agricol 363.000 hectare și că vor ieși și alte câteva mii. Erodarea ne-a stricat 243.000 hectare de pământ arabil. Se credea că avem 160.000 hectare de pădure aborigenă, dar acum știm care-i adevărul — există numai 100.000 ha. În 40 de ani au dispărut 116.000 hectare de dumbravă și de pădure — tot atâta cât a dispărut în timp de 100 de ani, adică între 1840 și 1940. Conform necesităților actuale, fiecare om are nevoie personal sau pentru gospodărie de câte 300 — 400 litri de apă pe zi. În unele raioane din sud se folosesc 18 — 30 litri de persoană! Deci de zece ori mai puțin. Au apărut păduchii. În Moldova Sovietică se află 120.000 de fântâni, dar 91% dintre ele sunt poluate. În ultimii ani geologii dau de apă otrăvită până la o adâncime de 50 — 100 metri. La Chișinău bem apă din Nistru, dar orașul are 220 de fântâni, dintre care 90% sunt poluate — conținutul de nitrați al apei depășește de 10 ori normele stabilite. Poluarea solului din raza satelor Cosnița și Pârâta este de 20 — 50 ori mai mare. În satul Mereni, județul Tighina, în anul 1988, lucrătorii stației sanitaro-epidemiologice care au făcut analiza chimică a apei din fântâni au găsit o concentrație de nitrați de 7 ori mai mare decât s-ar fi putut admite. La școala medie din acest sat învățau printre copiii sănătoși și 30 de copii reduși mintal. Alți 12 copii cu mintea slabă nu atinseseră vârsta școlară. În Moldova Sovietică există 12 700 de copii debili între 7 și 15 ani. Nu știm câți debili avem de la 15 ani în sus. Alți 4.000 de copii sunt invalizi din naștere.

Alți 1 400 de copii suferă de boli psihice patologice și se află în 5 case de stat. Pe stradă săvârșesc zilnic fapte nelegiuite 200 de infractori, copii minori, care nu pot fi pedepsiți, acești copii fiind bolnavi mintal. Crește mortalitatea oamenilor la sate, adică acolo la țară, unde ne du ce-am mereu să respirăm ozon și să culegem sănătatea, tocmai acolo mortalitatea e incomparabil mai mare decât la orașe... N-avem aer curat, n-avem apă bună de băut, cu mâncarea o ducem greu. În anul 1987 pe cuprinsul republicii s-au produs numai câte 79 kg de carne de fiecare locuitor, dar n-a rămas toată pentru ei — fiecare a con sumat numai 54 de kg, restul s-a dus în alte părți. Comparați: în Federația Rusă s-au produs câte 65 kg de carne, dar s-au consumat câte 71 de kg. De unde oare? Legumele, fructele, strugurii și vinul sunt scoase din republică și duse acolo unde stabilește sistemul administrativ economic de comandă al ministerelor ce ne devastează țara și ne jefuiește țărâtimea. Așa ceva nu se mai face astăzi nici în Africa Centrală! Scade numărul de vite și păsări în gospodăriile auxiliare ale cetățenilor. În Moldova în anul 1987 față de 1988 s-au redus: cu 12,3% numărul vitelor mari cornute, cu 19% numărul porcilor; cu 13% păsările; cu 2,5% oile și caprinele. În satul Trușeni, în februarie 1979, la cele peste 1900 de gospodării, se numărau vreo 175 de porci, 112 oi, 180 de iepuroaice.

Se stăpâneau aici vreo 19 vite mari cornute, dintre care numai 9 vaci. Câte o vacă la 200 de gospodării, aproximativ 10 grame de lapte în medie pe zi la un locuitor al satului! În anul 1987 în satul Bardar, cu o populație de peste 5.000 de

oameni sunt numai 40 de vaci și în jur de 100 de oi și capre. Noi consumăm la un locuitor cu 35-50% mai puține produse decât în Ucraina, Bielorusia, în republicile baltice și în alte regiuni ale U.R.S.S... Ziarul «Moldova socialistă» ne propunea în articolul de fond: «Mai multă băgare de seamă la înmulțirea capre lor». Pe atunci, în raionul Zgurița erau mai mult de 1.000 de capre și numai un singur țap. În raionul Soroca erau mai mult de 400 de capre și numai 2 țapi. Ce le mai rămâne dezmoșteniților de făcut? Părăsesc satele și pleacă. 850 de sate (din cele 1658) nu au drumuri care să le lege de traseele republicane pentru a ajunge la orașe, 122 nu au niciun fel de drumuri nici până la șosele, dar nici prin sat. Și totuși pleacă! Dimineața pornesc la lucru spre orașe. Numai înspre Chișinău, cel puțin 40.000. Din raionul Strășeni lucrează la Chișinău 18.000 de țărani dezmoșteniți pe care satul nu-i mai poate hrăni și îmbrăca. Din raionul Criuleni lucrează la Chișinău vreo 10.000. În satul m-au natal Boscana au rămas să muncească în sovhoz 500 de oameni; restul mai mult de 1.000 se scoală dimineața cu noaptea-n cap și se duc să lucreze în alte părți. Dacă n-ar fi fost sârmă ghimpată la Prut și soldați cu automate și câini, basarabeni l-ar fi trecut așa cum făceau pe la începutul secolului XIX când fugeau la frații lor români sau peste Dunăre la turci. Dar din «raiul» pe care îl pregăteau lumii comunistii, nu se putea scăpa așa de ușor³².

Cutremurătoarele mărturii ale fratelui nostru basarabean Vladimir Nicu ne arată că genocidul comunist în stânga Prutului a fost tot atât de bestial ca și în provinciile românești din dreapta acestui râu despărțitor de frați.

Cu atât mai miraculoasă ni se pare reînvierea românilor basarabeni care, în numai doi ani, au reușit să impună asupra lor recunoașterea suveranității lor, româna ca limbă oficială, alfabetul latin și tricolorul ca drapel de stat³².

Fie ca rezistența fraților basarabeni să însuflețească pe toți românii în a obține pentru întreaga națiune ceea ce doresc ei de veacuri și au avut prea puțin sau deloc libertate, dreptate, frăție!

20. În loc de concluzii

Bilanțul celor 45 de ani de comunism în România poate fi rezumat astfel: sute și sute de mii de oameni uciși de o represiune nemiloasă, de frig, malnutriție, proastă îngrijire medicală sau datorită unei politici demografice aberante: milioane de oameni aruncați în închisori și lagăre de muncă, torturați sau supuși unor tratamente inumane șubrezie biologică și psihologică a națiunii, concretizată în micșorarea capacității de efort, morbiditatea alarmantă, locul întâi în Europa în ceea ce privește numărul handicapaților; un întreg popor, exceptând o minoritate

³² Cele de mai sus au fost scrise înainte de decretul din decembrie 1990, prin care se atentează, din nou, la aceste cuceriri. Oare va reîncepe calvarul românilor dintre Prut și Nistru ?

asupritoare și parazitară, sărăcit și condamnat la izolare și înapoiere culturală; proliferarea minciunii și degradării morale, datorită unei ideologii de import impuse cu forța: dezvoltarea aberantă a economiei și risipirea criminală a bogăției și muncii poporului român; degradarea alarmantă a mediului ambiant; teroare polițienească generalizată și cultul demențial al personalității.

Lista de mai sus a nefericirilor abătute asupra țării este departe de a fi completă.

În fața acestei imagini de infern, orice comentariu de vine de prisos.

Din nefericire, ticăloșiile și nenorocirile continuă să se abată asupra țării și după Revoluție. Să fie un blestem sau o fatalitate, care ar răpi poporului român speranța unor zile mai bune? Profunda noastră convingere este că nu e vorba despre așa ceva. Stă în puterea noastră să depășim urmările genocidului, chiar dacă rămășițele comunismului și forțele neocomunismului și criptocomunismului se opun cu înverșunare, chiar dacă există tranzacții internaționale cinice care ar dori să mențină România în sfera de influență asiatică ce se mai exercită în Europa. În fața unui popor hotărât să-și construiască un viitor pe măsura geniului său și a jertfelor seculare prin care a apărat Occidentul, contribuind la prosperitatea acestuia, nicio conjurație internă sau externă nu se pot pune stavilă. S-a văzut acest lucru în decembrie 1989, când valul milioanelor de oameni însetați de libertate a măturat în câteva zile cel mai diabolic aparat de represiune existent în țările foste comuniste satelite ale U.R.S.S. Nu comploturile grupusculelor de nomenclaturiști disidenți și nici serviciile de spionaj străine l-au alungat pe Ceaușescu, ci sutele de mii de Răsculați care i-au înfruntat pe securiști, pe mișticieni, pe teroriști, precum și pe acea parte din armată care a tras în plin.

Poporul a învins și dacă va fi necesar, va ști să se ridice și să învingă din nou.

Fie ca Dumnezeu să ne vindece și să ne călăuzească pe drumul greu al renașterii noastre. Să-l ajutăm în lucrarea Sa, prin propria noastră strădanie, prin înțelepciune, prin iertare și dragoste. Și la nevoie, prin sacrificiul nostru, dedicat generațiilor viitoare.

ANEXE COMENTATE
I. Organizatorii genocidului comunist din
România și unii dintre complici

Congresul I PMR (congresul VI PCR) — februarie 1948

Membrii Comitetului Central

Apostol Gheorghe	Moghioroș Alexandru
Alexa Augustin	Moraru Mihail
Bodnăraș Emil	Pas Ion
Borilă Petre	Pîrvulescu Constantin
Chivu Stoica	Popa Emil
Chișinevschi Iosif	Rădăceanu Lothar
Constantinescu Miron	Rangheț Iosif
Constanța Crăciun	Răutu Leonte
Coliu Dumitru	Rădăceanu Eugenia
Chișinevschi Liuba	Radovanovici Niculae
Dalea Mi hai	Sader Wiliam
Drăghici Alexandru	Sălăjan Leontin
Florescu Gheorghe	Solomon Barbu
Gheorghe Gheorghiu-Dej	Șerban Avram
Georgescu Teohari	Tănase Zaharia
Iordăchescu Teodor	Țenescu Olimpia
Luca Vasile	Voitec Ștefan
Levin Mișa	Vasilichi Gheorghe
Maurer I. Gheorghe	Vaida Vasile

Secretariatul CC al PMR

Secretar general:

— Gheorghe Gheorghiu-Dej

Secretari:

— Ana Pauker

— Teohari Georgescu

— Vasile Luca

— Lothar Rădăceanu

În perioada februarie 1948 — decembrie 1955 (când s-a ținut congresul II), conducerea PMR a inspirat, a organizat și a condus următoarele acțiuni cu caracter de genocid: represiunea sălbatică împotriva opoziției democratice, soldată cu peste 1,5 milioane de oameni — aruncați în închisori și în lagăre de muncă forțată și cu sute de mii de morți; subminarea economiei naționale prin copierea sistemului sovietic hipercentralizat, „naționalizarea” principalelor ramuri și distrugerea liberei inițiative economice; începerea colectivizării forțate a agriculturii și distrugerea premeditată a micii proprietăți și a gospodăriilor țărănești, cu deportări masive de

țărani sau trimiterea lor în închisoare; reforma învățământului (prin copierea sistemului sovietic) cu efecte dezastruoase asupra nivelului cultural și profesional al națiunii; Canalul Dunăre - Marea Neagră etapa I, abandonat din ordin sovietic, după ce s-au risipit peste 1,5 miliarde de dolari și au fost sacrificați zeci de mii de oameni supuși muncii de exterminare; organizarea „experimentului Pitești, infern al distrugerii fizice și morale a tineretului român; declanșarea persecuțiilor religioase, în special împotriva greco-catolicilor și includerea lor forțată în biserica ortodoxă; sute de preoți și credincioși au plătit cu viața neclintirea lor întru credință.

Congresul al II-lea PMR (congresul VII PCR), decembrie 1955

1. Alexa Augustin	32. Gluvacov Ioan
2. Apostol Gheorghe	33. Guină Nicolae
3. Balalia Dumitru	34. Hosu Gheorghe
4. Barna Ioan	35. Ion Gheorghe
5. Berezițchi Dumitru	36. Iordăchescu Teodor
6. Bîrlădeanu Alexandru	37. Joja Atanase
7. Bodnăraș Emil	38. Kovács Gyorgy
8. Borilă Petre	39. Lascu Elena Iordăchescu
9. Breitenhofer Anton	40. Moghioroș Alexandru
10. Bughici Simion	41. Mujic Mihai
11. Bunaciu Avram	42. Murgulescu Ilie
12. Ceaușescu Nicolae	43. Niculescu-Mizil Paul
13. Chișinevschi Iosif	44. Pas Ion
14. Chivu Stoica	45. Patilineț Vasile
15. Crăciun Constanța	46. Petre Lupu
16. Coliu Dumitru	47. Pârvulescu Constantin
17. Constantinescu Miron	48. Popa Gherasim
18. Cozma Ion	49. Preoteasa Grigore
19. Coteț Ion	50. Rădoi Gheorghe
20. Csupor Ludovic	51. Răutu Leonte
21. Daju Pavel	52. Sălăjan Leontin
22. Dalea Mihai	53. Scarlat Constantin
23. Dănălache Florian	54. Șerban Miron
24. Drăghici Alexandru	55. Solomon Barbu
25. Drăgoescu Petre	56. Stancu Aurel
26. Dulgheru Radu	57. Stoica Gheorghe
27. Fazekăș János	58. Toma Sorin
28. Floresou Mihai	59. Țurcanu Ene
29. Gavriluic Mihai	60. Vass Ghizela
30. Gheorghe Gheorghiu-Dej	61. Voitec Ștefan
31. Gheorghiu Vladimir	

Membrii supleanți ai C.C. ai P.M.R

1. Alexe Eugen	19. Manole Ofelia
2. Almăjan Bujor	20. Marinescu Aneta
3. Bayerle Iosif	21. Mateescu Constantin
4. Banc Iosif	22. Maurer Gheorghe
5. Berghianu Maxim	23. Moisescu Anton
6. Buntea Ștefan	24. Nădejde Costin
7. Catană Nicolae	25. Răceanu Ileana
8. Coșoveanu Iacob	26. Roșianu Mihail
9. Cristache Vasile	27. Simulescu Dumitru
10. Dobre Ion	28. Toma Ana
11. Doncea Constantin	29. Trofin Virgil
12. Fulger Cornel	30. Țugui Pavel
13. Gheorghiu Dumitru	31. Vaida Vasile
14. Crișan Nicolae	32. Vasilichi Gheorghe
15. Ichim Ion	33. Verdeț Ilie
16. Ionescu Vasile	34. Voicu Ștefan
17. Ioniță Ion	35. Zaharescu Barbu
18. Malinschi Vasile	

Secretariatul CC al PMR

Secretar general:

Secretari:

— Gheorghe Gheorghiu-Dej

— Chișinevschi Iosif

— Ceaușescu Nicolae

— Fazekăș János

— Cozma Ioan

În intervalul în care a condus activitatea partidului (decembrie 1955 — iunie 1960), comitetul central ales la congresul II P.M.R. este răspunzător în fața lui Dumnezeu și a poporului român de următoarele: continuarea represiunii politice începută în anul 1948 (alți 600 mii de oameni închiși și zeci de mii de victime); continuarea colectivizării forțate a agriculturii și a politicii de distrugere a țăranimii; complicitate la asasinarea lui Imre Nagy, liderul răscoalei anticomuniste maghiare din 1956.

Congresul al III-lea al P.M.R. (congresul VIII P.C.R.), iunie 1960³³

Membrii Biroului Politic al C.C. al P.M.R.

Gheorghe Gheorghiu-Dej	Nicolae Ceaușescu
Chivu Stoica	Alexandru Drăghici
Gheorghe Apostol	Ion Gheorghe Maurer
Emil Bodnăraș	Alexandru Moghioroș
Petre Borilă	

Membrii supleanți ai B.P. al CC al PMR

Dumitru Coliu	Leontin Sălăjan
Leonte Răutu	Ștefan Voitec

Secretariatul C.C. al PMR

Prim-secretar al CC al PMR	Gheorghe Gheorghiu-Dej
Secretari ai CC al PMR	Nicolae Ceaușescu
	Mihai Dalea
	János Fazekas

Conducerea PMR din perioada 1960 — 1965 a continuat politica colectivizării forțate a agriculturii, care s-a încheiat în 1962; represiunea politică a continuat și ea, dar după 1962 s-a produs o oarecare reducere a acesteia, con comitent cu pregătirea politică a „declarației din aprilie 1964”³³; în 1964 au fost eliberați din detenție peste 50 de mii de deținuți politici, supraviețuitori ai represiunii sângeroase din anii 1948—1962.

³³ Numărul membrilor comitetului central (inclusiv supleanții) a crescut de la un congres la altul : 41 membri la congresul al VI-lea (1948), 96 membri la congresul al VII-lea (1955), 150 membri la congresul al VIII-lea (1960), pentru ca după congresul al IX-lea să depășească 200 de membri, ajungând la ultimele congrese la aproximativ 300 de membri. Acest fenomen a dus la diluarea atribuțiilor și responsabilităților în cadrul CC, mulți membri având un rol pur decorativ. Din acest motiv, începând cu congresul al VIII-lea am consemnat numai membrii organelor cu putere efectivă în conducerea partidului : biroul politic, secretariatul și comitetul executiv.

Congresul al IX-lea al PCR (august 1965)

Membrii Comitetului executiv al CC al PCR

1. Nicolae Ceaușescu	9. Constantin Drăgan
2. Chivu Stoica	10. Alexandru Moghioroș
3. Ion Gheorghe Maurer	11. Paul Niculescu-Mizil
4. Gheorghe Apostol	12. Leonte Răutu
5. Alexandru Bîrlădeanu	13. Gogu Rădulescu
6. Emil Bodnăraș	14. Leontin Sălăjan
7. Petre Borilă	15. Ștefan Voitec
8. Alexandru Drăghici	

Membrii supleanți ai Comitetului executiv

Iosif Banc	Fazekăș János
Maxim Berghianu	Mihai Gere
Petre Blajovici	Petre Lupu
Dumitru Coliu	Ilie Verdeț
Florian Dănălache	Vasile Vîlcu

Membrii Prezidiului permanent al CC al PCR

Nicolae Ceaușescu	Alexandru Bîrlădeanu
Chivu Stoica	Emil Bodnăraș
Ion Gheorghe Maurer	Alexandru Drăghici
Gheorghe Apostol	

Secretariat CC al PCR

Secretar general : Nicolae Ceaușescu

Secretari ai CC al PCR

Alexandru Drăghici	Paul Niculescu-Mizil
Alexandru Moghioroș	Vasile Patilineț
Mihai Dalea	Leonte Răutu
Manea Mănescu	Virgil Trofin

Intervalul dintre congresele IX și X corespunde unei perioade de destindere internă. Nicolae Ceaușescu, pre ocupat să-și pregătească drumul spre o conducere autocrată, lasă specialiștilor și intelectualilor oarecare inițiativă în activitatea lor, ceea ce are drept consecință o relativă ameliorare a calității vieții în toate domeniile, în același timp, conducerea partidului pregătește o mare

diversiune în politica externă, care-i va reuși, Occidentul considerând, timp de 20 de ani, România o „disidență” a blocului sovietic.

Congresul al X-lea al PCR (august 1969)

Membrii Comitetului executiv al CC al PCR

Nicolae Ceaușescu Ion Gheorghe Maurer Maxim Berghianu Emil Bodnăraș Florian Dănălache Constantin Drăgan Emil Drăgănescu Fazekâș János Petre Lupu Manea Mănescu Paul Niculescu-Mizil	Gheorghe Pană Dumitru Popescu Dumitru Petrescu Gheorghe Rădulescu Leonte Răutu Gheorghe Stoica Virgil Trofin Ilie Verdeț Vasile Vîlcu Ștefan Voitec
---	--

Membrii supleanți ai Comitetului executiv

Iosif Banc Petre Blajovici Miu Dobrescu Aurel Duca Mi hai Gere Ion Iliescu	Ion Ioniță Carol Kiraly Vasile Patilineț Dumitru Popa Ion Stănescu
---	--

Membrii Prezidiului permanent al CC al PCR

Nicolae Ceaușescu Ion Gheorghe Maurer Emil Bodnăraș Paul Niculescu-Mizil Gheorghe Pană	Dumitru Petrescu Gheorghe Rădulescu Virgil Trofin Ilie Verdeț
--	--

Secretariatul CC al PCR

Secretar general: Nicolae Ceaușescu

Secretari:

Mihai Gere Paul Niculescu-Mizil Gheorghe Pană	Vasile Patilineț Dumitru Popescu Virgil Trofin
---	--

Congresul X marchează îndepărtarea de către Nicolae Ceaușescu a principalilor săi adversari politici (Apostol Drăghici, Chivu Stoica) și formarea unei echipe servile care-l va secunda, cu unele modificări, până la congresul XIV. Această echipă a acceptat instalarea dictaturii personale și apoi a cultului personalității, fiind răspunzătoare de genocidul care s-a produs, pe toate planurile, în ultimele două decenii de guvernare a PCR.

Congresul al XI-lea al PCR (noiembrie 1974)

Membrii Comitetului Politic Executiv al CC dl PCR

Nicolae Ceaușescu	Gheorghe Oprea
Emil Bodnăraș	Gheorghe Pană
Cornel Burtică	Ion Pățan
Elena Ceaușescu	Dumitru Popescu
Gheorghe Cioară	Gheorghe Rădulescu
Lina Ciobanu	Leonte Răutu
Emil Drăgănescu	Virgil Trofin
János Fazekas	Iosif Uglar
Petre Lupu	Ilie Verdeț
Manea Mănescu	Vasile Vlăcu
Paul Niculescu	Ștefan Voitec

Membrii supleanți ai CPEX

Ștefan Andrei	Ion Iliescu
Iosif Banc	Ion Ioniță
Mihai Dalea	Vasile Patilineț
Miu Dobrescu	Mihai Telescu
Mihai Gere	Ioan Chesu
Nicolae Glosan	Richard Winter

Secretariatul Comitetului Central al PCR

Secretar general: Nicolae Ceaușescu

Secretari ai CC al PCR

Ștefan Andrei	Dumitru Popescu
Cornel Burtică	Iosif Uglar
Gheorghe Pană	Ilie Verdeț

După congresul XI se intră în perioada cea mai sumbră a istoriei României.

Conducerea PCR „aleasă” la acest congres este răspunzătoare, bineînțeles în mod diferențial și în funcție de rămânerea sau nu în echipa de conducere după congresul XII (1979), de formele cele mai teribile ale genocidului care urmează.

Congresul al XII-lea al PCR (noiembrie 1979)

Membrii Comitetului Politic Executiv al CC al PCR

Nicolae Ceaușescu	Alexandra Găinușe
Iosif Banc	Paul Niculescu-Mizil
Emil Bobu	Gheorghe Oprea
Cornel Burtică	Gheorghe Pană
Virgil Cazacu	Ion Pățan
Elena Ceaușescu	Dumitru Popescu
Lina Ciobanu	Gheorghe Rădulescu
Ion Cosman	Leonte Răutu
Nicolae Constantin	Aneta Spornic
Constantin Dăscălescu	Virgil Trofin
Ion Dincă	Ilie Verdeț
János Fazekas	Ștefan Voitec
Cornelia Filipaș	

Membrii supleanți ai Comitetului Politic Executiv

Ștefan Andrei	Ion Ioniță
Petre Dănică	Ana Mureșan
Miu Dobrescu	Elena Nae
Gheorghe Dumitrache	Marin Rădoi
Petru Enache	Ion Stoian
Ena Fecler	Iosif Szasz
Mihai Gere	Ion Ursu
Nicolae Giosan	Richard Winter
Suzana Gâdea	

Secretariatul Comitetului Central:

Sceretar general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu

Secretari ai CC al PCR

Iosif Banc	Dumitru Popa
Virgil Cazacu	Dumitru Popescu
Constantin Dăscălescu	Ilie Rădulescu
Ludovic Fazekas	Marin Vasiie

Acest Congres este deosebit de Important prin faptul că, pentru prima oară, a scos la iveală opoziția împotriva lui Ceaușescu, dinlăuntrul partidului. Veteranul comunist Constantin Pârvulescu, într-o intervenție de câteva minute, la încheierea Congresului, critică vehement politica de acaparare a partidului și a țării de către o familie setoasă de putere și de onoruri. Curajosul bătrân este scos cu forța din sala congresului și după o luare de cuvânt isterică a dictatorului și alte câteva jalnice „solidarizări” cu acesta, totul pare a reintra în normal. În realitate, în monstruosul monolit partinic apăreau fisuri vizibile pentru ochii întregii națiuni.

Congresul al XIII-lea al P.C.R. (noiembrie 1984)

Membrii CPEX al CC al PCR

Nicolae Ceaușescu	Alexandrina Găinușe
Iosif Banc	Manea Mănescu
Emil Bobu	Paul Niculescu-Mizil
Virgil Cazacu	Constantin Olteanu
Elena Ceaușescu	Gheorghe Oprea
Lina Ciobanu	Gheorghe Pană
Ion Coman	Ion Pățan
Nicolae Constantin	Dumitru Popescu
Ion Dincă	Gheorghe Rădulescu
Milu Dobrescu	Ilie Verdeț
Ludovic Fazekas	Ștefan Voitec

Membrii supleanți ai CPEX

Ștefan Andrei	Ana Mureșan
Ștefan Bârlea	Elena Nae
Nicu Ceaușescu	Marin Nedelcu
Leonard Constantin	Cornel Pacoste
Gheorghe David	Tudor Postelnicu
Marin Enache	Ion Radu
Petru Enache	Ion Stoian
Mihai Gere	Gheorghe Stoica
Maria Ghițulică	Iosif Szasz
Nicolae Giosan	Ioan Totu
Suzana Gâdea	Ion Ursu
Nicolae Mihalache	Richard Winter
Ioachim Moga	

Secretariatul CC al PCR

Secretar general — Nicolae Ceaușescu

Secretari:

Iosif Banc	Constantin Radu
Emil Bobu	Ion Radu
Ioan Coman	Ion Stoian
Silviu Curticeanu	Ilie Verdeț
Petru Enache	

Conducerea „aleasă” la Congresul al XIII-lea are pe conștiință tragedia României în ultimii cinci ani de regim totalitar ceaușist. Genocidul se dezlănțuie în acești ani în toată grozăvia lui: represiunea sângeroasă a revoltei populare de la Brașov, înfometarea întregului popor, cele cinci ierni de groază fără căldură și lumină electrică, degradarea calității asistenței medicale, cultul demential al personalității și scăderea dramatică a nivelului învățământului, științei și culturii, dezastrul ecologic și teroarea omniprezentă a securității.

Congresul al XIV-lea al P.C.R. (noiembrie 1989)

Organele de conducere ale Congresului

Prezidiul congresului: Nicolae Ceaușescu, Elena Ceaușescu. Ștefan Andrei, Radu Bălan, Viorel Boantă, Emil Bobu, Aurelia Bratu, Mihai Burcă, Octav Căpitanu, Nicu Ceaușescu, Lina Ciobanu, Gheorghe Ciorbă, Ion Coman, Rodica Coman, Dumitru Constantin, Nicolae Constantin, Mihai Dan Curcubătă, Tudor Dănescu, Constantin Dăscălescu. Ion Dincă, Marcel Dobra, Miu Dobrescu, Dan Dulamă, Ludovic Fazekas, Iuliu Fejes, Ion Frățilă, Alexandrina Găinușe, Suzana Gâdea, Mihai Gere, Maria Ghițulică, Gheorghe Ilie, Maria Lazăr, Anton Lungu, Mihai Marina, Manea Mănescu, Andrei Meinhardt, Vasile Milea, Ioachim Moga, Ana Mureșan, Andrei Neagu, Mihalache Niculescu, Paul Niculescu, Constantin Olteanu, Cornel Pacoste, Gheorghe Pană, Aurel Pănescu, Barbu Petrescu, Ștefan Poienaru, Dumitru Popescu, Ion Popescu Puțuri, Dumitru Radu Popescu, Ștefan Rab, Gheorghe Rădulescu, Ion Stoian, Iosif Szasz, Ion Traian Ștefănescu, Ioan Toma, Ion Ursu, Ilie Verdeț, Aurica Vizitiu, Rodica Vâlcu, Vasile Vâlcu, Radu Voinea.

Comisia de validare: Constantin Radu, Dumitru Badea, Vasile Bărbuleț, Ion Catrinescu, Ilie Ceaușescu, Ioan Foriș, Elena Nae, Ion Negrea, Ținea Oprea, Stela Perianu, Anton Storbăneanu, Ladislau Tokos, Andrei Vela.

Secretariatul congresului: Emil Bobu, Maria Bradea, Eleonora Cojocaru, Pantelimon Găvănescu, Ilie Matei, Nicolae Mihai, Nicolae Mihalache, Ioan Pavel, Emilia Sonea. Andrei Sorcoiu, Floarea Voinea.

Congresul al XIV-lea al P.C.R., congresul rușinii nemăsurate, este răspunzător nu numai pentru ultimele acte de genocid săvârșit în scurtul răstimp până la

Revoluție, în care partidul a mai condus țara, ci în special pentru faptul că, într-un moment în care dezastrul național era evident pentru toți locuitorii acestei țări, a acceptat însăși sinistra farsă a ținerii congresului XIV în aceeași atmosferă triumfalistă ca și cea a congreselor anterioare, alegându-l tot pe Ceaușescu în fruntea partidului. Iată de ce, am consemnat, nu comitetul politic executiv ales la acest Congres, cure, de altfel, avea să fie peste puțin timp acționat în justiție pentru genocid, ci toate organele de conducere ale congresului, complice la criminala înscenare.

II. Apologia comunismului și cultul personalității

1. „Dezvoltarea creatoare a concepției cu privire la rolul și locul partidului comunist în societatea noastră”.

O preocupare constantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu este grija permanentă, tenace pentru întărirea continuă a partidului nostru comunist și a rolului său de forță politică conducătoare a națiunii, un rol mobiliza tor, militant, apt să pună în mișcare masele de milioane ale poporului pentru înfăptuirea marilor idealuri ale socialismului. Această teză a fost în mod strălucit expusă de către secretarul general al partidului în raportul la congresul al XI-lea și, potrivit ei, „îndeplinirea rolului politic conducător al partidului nu se poate realiza prin metode administrative, ci printr-o intensă activitate politică, organizatorică și educativă, prin unirea maselor largi ale oamenilor muncii, a întregului popor”.

Dacă partidul nostru dispune de o concepție unitară, încheagată, riguros științifică cu privire la rolul și locul partidului comunist în sistemul democrației socialiste, precum și la căile și modalitățile de exercitare a acestui zoi, aceasta se datorează contribuției determinante a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, din primele zile ale investiției sale în înalta funcție de conducere de partid, a desfășurat o amplă și laborioasă activitate politică și organizatorică, studiind fenomenele vieții noastre social — politice, supunându-le unei permanente verificări și experimentări, desprinzând de fiecare dată concluziile ce se impuneau pentru stabilirea formelor și structurilor de organizare a conducerii politice și sociale corespunzătoare etapei pe care o străbate România.

O caracteristică fundamentală a realizării rolului conducător al partidului în condițiile actuale ale țării noastre, constă în integrarea sa tot mai organică în viața societății, în asigurarea conducerii de către partid nu din afară, ci din interiorul organismelor sociale, de stat și economice. Prin aceasta, avem în vedere că etapa în care ne aflăm impune nu numai cuprinderea tuturor sectoarelor și compartimentelor construcției socialiste în aria de îndrumare și dirijare a partidului, ci și exercitarea efectivă, de fond, a funcției conducătoare a partidului asupra întregului mecanism al societății, a tuturor proceselor și verigilor vieții sociale. De asemenea, în virtutea aceluiași principiu, activul de partid, masa comuniștilor participă nemijlocit, din interiorul organismelor economice, sociale, de stat, la

întregul proces constructiv, la el a borarea și înfăptuirea programelor de dezvoltare economică și socială a țării.

O deosebită valoare principală și practică au pentru întregul activ, pentru întregul partid stilul de muncă al tovarășului Nicolae Ceaușescu în cadrul practicii sociale, contactul său nemijlocit cu oamenii muncii din cele mai diverse sectoare de activitate, grija stăruitoare pentru a menține și dezvolta un dialog permanent cu poporul, dialog ce s-a constituit într-o adevărată metodă de conducere a comitetului central, a secretarului general. Această preocupare are o profundă semnificație, deoarece misiunea partidului comunist, de centru vital al societății, de îndrumător și educator al poporului, nu contrazice, ci, dimpotrivă, presupune creșterea rolului maselor în creația istorică. Iar extinderea continuă a participării oamenilor muncii la conducerea statului este una din principalele modalități ale partidului nostru de a-și realiza funcția de forță politică conducătoare a poporului. Un aspect care se cere-a fi subliniat este atenția acordată constant, începând mai ales de la congresul al IX-lea, înrădăcinării și generalizării principiului muncii și conducerii colective în viața de partid și de stat, în întreaga activitate socială.

Această preocupare își găsește expresia, în primul rând, la nivelul organelor conducătoare. În opoziție cu situația existentă în primele două decenii de după eliberare, când congresele partidului și plenarele comitetului central nu se țineau ou regulatitate, la termenele statutare, iar unele din reuniunile acestor forumuri aveau un pronunțat caracter formal, etapa deschisă la congresul al IX-lea se distinge printr-o insistență pregnantă pentru aplicarea nealterată a principiilor muncii și conducerii colective.

Aria largă a tematicii aduse în dezbaterile plenarelor comitetului central, cum ar fi aspecte majore ale dezvoltării economice în perspectivă a țării, ale vieții politice, culturale, activității educative, ale situației internaționale, stării de sănătate a populației, aprovizionării oamenilor muncii și multe altele, ilustrează rolul crescând al comitetului central în soluționarea celor mai stringente probleme, de care depind progresul și prosperitatea țării, viața și munca locuitorilor ei. Un efect puternic stimulator îl au atmosfera de lucru, principală, spiritul de inițiativă și de înaltă răspundere care domină dezbaterile plenarelor comitetului central, ședințele comitetului politic executiv, ale secretariatului și al căror promotor este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și este astăzi un adevăr cunoscut și recunoscut că acest stil de muncă colectivă, întemeiat pe confruntarea tovarășească a opiniilor, această metodă democratică în însăși esența și spiritul ei au adus un suflu proaspăt în munca organelor superioare de conducere, dar și în activitatea comitetelor de partid locale, în relațiile sociale și civice dintre cetățeni.

Partid al acțiunii revoluționare, partidul nostru este vital interesat să imprime în treburile sale activități un suflu revoluționar, combativ, aceasta constituind caracteristica definitorie a tuturor activităților, a tuturor membrilor de partid.

Spiritul revoluționar se asociază organic cu principalitatea partinică, cu stimularea noului, a îndrăzelii creatoare, a cutezanței în gândire și în acțiune, cu asigurarea unei opinii de masă, combative, care să împiedice instalarea unei

atmosfere nesănătoase, a toleranțelor față de lipsuri.

Complexitatea și volumul sporit de sarcini care ne așteaptă în etapa pe care o inaugurăm cer în mod imperios ridicarea gradului de competență profesională, perfecționarea substanțială a metodelor de lucru cu masele, astfel încât fiecare activist să-și trăiască viața în mijlocul oamenilor muncii, să cunoască îndeaproape, concret fenomenele social-politice, mersul producției și al executării planului, atmosfera din rândul diferitelor categorii de cetățeni, preocupările lor.

ILI-E VERDEȚ

membru al C.P. Ex.,

secretar al CC al PCR.

(*Volumul „Omagiu”, 1978, p. 414 — 416*)

2. „O viziune profund științifică de largă perspectivă privind modernizarea economiei românești”.

Întreaga istorie a poporului român este străbătută de lupta lui necurmată pentru libertate și progres. Făuritor al propriei sale istorii, poporul nostru a știut, de fiecare dată, să învețe din lecțiile drumului parcurs, să-și măsoare cu realism înfăptuirile și, bucurându-se de ele, să scruteze atent viitorul, cumpănindu-și cu grijă toate forțele, spre a-și asigura mersul ascendent, neabătut mai departe. În cel mai înalt grad cunoscut de existența noastră națională se petrece acest lucru de când în fruntea partidului comunist român, în fruntea poporului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu — patriotul înflăcărat, revoluționarul pe care întreaga națiune îl cinstește. Prin fierbinte omagiu, acum la împlinirea a 60 de ani de viață și peste 45 de ani de activitate revoluționară. Comunist cu profund spirit novator și nesecată energie, excelent cunoscător al poporului și știind să învețe de la el, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus în serviciul partidului, al patriei, al poporului întreaga sa clar viziune și capacitatea teoretică, organizatorică și practică, forța invincibilă a marxism-leninismului creator pe

are, în fruntea partidului, l-a dezvoltat în permanentă și intimă țesătură cu realitățile pământului românesc, cu cerințele obiective ale dezvoltării României.

Ales în fruntea partidului într-un moment când țara începuse tocmai să realizeze consolidarea tinerei orânduiri socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu avea să-și aducă o impresionantă contribuție la făurirea strategiei partidului în noile condiții și să acționeze cu o perseverență și energie neîntrecute, cu o magistrală clarviziune și competență pentru transpunerea ei cât mai fructuoasă în practică, pentru a asigura dezvoltarea mai accelerată a societății noastre.

Aceasta avea să devină o idee fundamentală a rapoartelor secretarului general al partidului prezentate la congresul al X-lea și al XI-lea, la conferințele naționale ale partidului din anii 1967, 1972 și 1977; această deviză a lichidării decalajelor care ne despart de țările dezvoltate economic avea să-și găsească locul de cinste în mărețul program al partidului de făurire a societății socialiste multilateral

dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Grandoarea acestei concepții și a sarcinilor practice care decurg din ea apare chiar din simpla contrapunere a venitului național pe locuitor — această temelie materială a nivelului de trai — în trecut, prezent. Și viitor. Astfel, dacă în 1938 era doar de 80 de dolari, iar în timpul celui de-al doilea război mondial se redusese aproape la jumătate. În anii construcției socialiste, și îndeosebi după congresul al IX-lea, venitul național pe locuitor a crescut în proporții impresionante, urmând să ajungă în anul 1985 la 2 400 — 2.500 de dolari. Este nivelul care va marca ieșirea României din stadiul de țară în curs de dezvoltare și intrarea ei în acela de țară cu dezvoltare economică medie. Ridicarea României în rândurile țărilor cu nivel mediu, și, apoi, în rândul celor dezvoltate din punct de vedere economic este indisolubil legată, în gândirea secretarului general al partidului, de asigurarea unei structuri moderne, de înaltă eficiență a economiei naționale, care devine preponderent intensivă.

În esență, în concepția secretarului general al partidului — profund cunoscător al mecanismului de acțiune al legilor economice obiective ale dezvoltării —, modernizarea economiei este abordată încheșat, ca acțiune în Dependentă a unor laturi fundamentale ale progresului: mobilizarea și valorificarea deplină a resurselor materiale și umane ale țării; dezvoltarea și perfecționarea tuturor ramurilor economiei pe baza celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice; modernizarea structurii industriei prin dezvoltarea ramurilor de vârf; crearea unei agriculturi intensive, de înaltă productivitate; asigurarea unei înalte eficiențe economice; largi rea participării României la circuitul economic mondial.

În concepția secretarului nostru general, într-o țară ca România, industrializarea sistematică reprezintă calea fundamentală de progres. În cadrul politicii de structurare a industriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază consecvent necesitatea creșterii cu prioritate a ramurilor și subramurilor de înaltă tehnicitate din domeniul metalurgiei, construcțiilor de mașini și chimiei — care ași gură dezvoltarea pe o treaptă superioară a bazei tehnico-materiale a societății și valorificarea cu eficiență economică a resurselor naturale.

Privind dezvoltarea industrială nu ca un scop în sine, ci ca un mijloc fundamental de ridicare a nivelului de trai al membrilor societății, secretarul nostru general acordă, totodată, o deosebită atenție creșterii și diversificării producției în ramurile producătoare de bunuri de consum, pentru a satisface în cât mai bune condiții cerințele mereu sporite ale populației. Pentru gândirea sa novatoare este caracteristică, încă de la început, a atras atenția, asupra faptului că corelația fundamentală, aceea dintre producția de mijloace de producție și producția de bunuri de consum, trebuie văzută nu dogmatic ci ca un scop în sine, nu trebuie fetișizată, ci privită istoric, prin scopul creșterii economice rapide a țării și a ridicării susținute și sistematice a nivelului de trai al tuturor membrilor societății. Expresie a unei asemenea abordări realiste, recenta conferință națională a partidului a aprobat programul de creștere mai accentuată a nivelului de trai al poporului, inițiat de tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O trăsătură de extremă importanță a concepției președintelui Nicolae

Ceașescu asupra dezvoltării și modernizării economice a României socialiste o constituie, fără îndoială, și preocuparea sa permanentă pentru participarea tot mai activă și mai eficientă a țării noastre la diviziunea internațională a muncii, la circuitul mondial de valori materiale. Ceea ce este deosebit de valoros în această viziune este că secretarul general al partidului concepe această participare nu ca pe ceva conjunctural, ci ca o activitate organică și permanentă, menită să contribuie, pe de o parte, la sporirea ritmului de creștere a economiei românești și a eficienței sale, iar, pe de altă parte, la mărirea contribuției noastre la intensificarea colaborării economice internaționale.

Prin realismul care o caracterizează, gândirea economică și social-politică a tovarășului Nicolae Ceașescu se situează în centrul atenției, clipă de clipă, ceea ce decide, în ultimă instanță, soarta progresului națiunii noastre:

eficiența cu care sunt utilizate resursele umane și materiale de care dispunem.

În concepția tovarășului Nicolae Ceașescu, ridicarea pe o treaptă superioară a Laturilor de ordin calitativ ale întregii activități economice privește atât cercetarea științifică și proiectarea, promovarea în producție a progresului tehnic și organizarea producției și muncii, cât și utilizarea cu cel mai mare randament a resurselor de materii prime și energetice și înnoirea sistematică a producției, sporirea substanțială a productivității muncii sociale și ridicarea nivelului tehnic, calitativ al tuturor produse lor. Forța concepției armonioase a președintelui Nicolae

Ceașescu asupra modernizării economiei noastre naționale și creșterii eficienței economice este nemijlocit legată de faptul că partidul nostru se călăuzește neabătut de concepția materialist-dialectică și acționează în concordanță cu schimbările care au loc în societate, întregul mod de gândire și acțiune al secretarului general al partidului identificându-se cu nevoile și aspirațiile vitale cele mai profunde ale poporului.

Prof. Dr. Docent N.N. Constantinescu³⁴

Membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

3. „Cuvântarea tovarășului Ion Iliescu la congresul al X-lea al Partidului Comunist Român”

Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceașescu și proiectul de Directive supuse dezbaterilor congresului prezintă liniile directoare ale politicii interne și externe, ale activității partidului pentru perioada următoare. Doresc să exprim aprobarea deplină față de aceste documente, față de linia politică generală a partidului nostru, față de opțiunile fundamentale ale programului de dezvoltare economică, bazat pe studiul atent al cerințelor actuale și de perspectivă, precum și

³⁴ Actualmente, secretar general al Academiei Române.

al posibilităților reale ale țării.

Împărtășesc întru totul aprecierile exprimate aici la adresa activității bogate, multilaterale a comitetului central, a organelor sale executive, — a secretarului general al partidului, în vederea îndeplinirii hotărârilor congresului al IX-lea. [...]

Consider că se poate aprecia cu deplin temei că comitetul central și-a îndeplinit cu cinste misiunea, așa curând creșterea continuă a prestigiului și a rolului conducător al partidului în întreaga noastră societate.

Ca prim-secretar al Uniunii Tineretului Comunist, aș vrea să dau glas în forumul suprem al partidului sentimentul de profundă grațitudine a generației tinere pentru grija și preocuparea permanentă a partidului, a conducerii sale, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...]

Datoria întregului activ, a tuturor uteciștilor este, așa cum pe bună dreptate sublinia și tovarășul Ceaușescu, de a depune eforturi perseverente pentru a face ca fiecare organizație a Uniunii Tineretului Comunist să devină un organism activ, dinamic, receptiv la nou, la cerințele și preocupările tineretului, capabil să mobilizeze întreaga masă a tineretului la activitatea vie, dinamică pentru înfăptuirea politicii partidului. Pot să declar în fața congresului că cei peste 2 300.000 membri ai Uniunii Tineretului Comunist se consideră ostași devotați ai partidului, militanți activi pentru îndeplinirea programului său de construire a socialismului și comunismului pe pământul României.

Uniunea Tineretului Comunist consideră drept cea mai înaltă datorie de a forma din rândurile sale viitori membri ai partidului. Faptul că în cursul anilor sute de mii de tineri comuniști au devenit membri ai partidului, cadre de nădejde ale sale în diferite domenii de activitate constituie un motiv de justificată satisfacție și, totodată, un imbold pentru activitatea viitoare. [...]

Ca organizație politică revoluționară, ca vlăstar al partidului, Uniunea Tineretului Comunist pune în centrul activității sale educarea tineretului în spiritul principiilor comunismului.

Raportul comitetului central trasează un bogat program în domeniul activității politico-ideologice. O atenție deosebită acordă partidul nostru însușirii largi de către comuniști, de către masele muncitoare, de către tineretul nostru, a învățăturii marxist-leniniste, cunoașterii tezaurului de idei al filosofiei materialist-didactice, ai economiei politice, al comunismului științific. Este cunoscut că în țara noastră operele clasicilor marxism-leninismului au fost editate în tiraje de masă, că ele au devenit un bun cultural pentru masele largi ale poporului român. În sistemul de învățământ al activității politico-educative de masă se acordă un loc însemnat studierii tezaurului de gândire și creație marxistă, studierii fenomenelor social-politice ale lumii contemporane în lumina concepției noastre materialist-dialectice. [...]

În mod unanim, întregul partid s-a pronunțat pentru realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al partidului, expresie a stimei și în crederii deosebite de care se bucură în rândurile partidului și poporului nostru, datorită meritelor sale de vechi și încercat militant al partidului, calităților

sale deosebite de conducător de partid și de stat.

În același timp, aceasta este o ilustrare a adevărului unanim a întregului partid, a întregului popor la politica internă și externă a partidului, a unității de nezdruccinat a poporului în jurul partidului, a comitetului central în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu.

(*Congresul al X-lea al P.C.R.*, Editura politică, București, 1969, p. 312 — 315).

4. „Cuvântarea tovarășului Eugen Barbu la congresul al X-lea al Partidului Comunist

Stimați. Tovarăși,

În atenția generală a națiunii, cum a spus ieri de la această tribună tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a deschis cel de-al X-lea congres al partidului nostru într-o atmosferă fără de entuziasm fără precedent. Am ascultat cu toții cuvântul secretarului general și aș vrea să adaug că expozeul mi s-a părut de o înaltă ținută politică și filosofică, un document care angajează întreaga națiune. El a fost rostit într-un forum unde s-au adunat trimișii tuturor organizațiilor de partid din țară, invitații, cu și fără de partid, ziariști, comentatori de Televiziune și radio, ca și țara întreagă care a putut să participe în mod nemijlocit cu ajutorul micului ecran la începutul dezbaterilor noastre, să audă ce au de raportat comuniștii țării despre munca lor de la un congres la altul și mai ales ce vor să îndeplinească în viitor. S-au spus aici și lucruri plăcute și s-au semnalat unele neajunsuri, cu competență, fără ironie, dar destul de apăsător, — adică în felul în care ne-am obișnuit să auzim, de câte ori este nevoie, cuvântul partidului.

Recapitulând ideile directoare ale raportului, aș vrea să mă opresc la câteva dintre ele. Opera măreață de edificare a socialismului a fost caracterizată. pe bună dreptate ca rezultată a străduinței generale a unui popor liber, stăpân pe destinele sale, într-o unitate de nezdruccinat care adună laolaltă pe muncitori., pe țărani și pe intelectuali. Cu toții suntem, cum spunea odată cineva în mod fericit, în partid, nu lângă sau alături de partid și asta mi se pare cel mai important lucru la ora de față, când pe întreg globul se vorbește, cu admirație și uneori cu invidie despre țara de la Dunăre, aflată în marșul său spre comunism, spre o viață la care au sperat nu numai vizionarii ei.

Au fost evocate mărețele îndepliniri ale oamenilor muncii, s-au dat cifre și s-au făcut și observații critice, lucru ce mi s-a părut semnificativ, au fost analizate mijloacele ce pot aduce îmbunătățiri. Procesului de producție și s-au citit cotele planurilor — viitoare de dezvoltare a României, planuri pe un deceniu, — uluitoare în grandoarea lor dacă ne gândim la ceea ce scria Eminescu, marele nostru poet, când vorbea despre program, criticând așa-zisele planuri ale unui politician al vremii. Citez: „Atâtea programe au apărut în țară la noi de 14 ani încoace, eminate ba de la guverne provizorii, ba de la partizani, ba de la personalități politice izolate și atâtea decepțiuni amare au urmat tuturor a încât orice om cu bun simț trebuie să-și învingă un sentiment de sfială când încearcă a recuceri pentru cuvântul

program înțelesul lui adevărat de serie de principii mărturisite. Împărtășite sincer de mii de cetățeni, realizabile". Ce făcea, deci, fiul Ipoteștilor, decât politică studiind gradul de ipocrizie a unor guvernanți ce nu erau în stare decât să promită, nu să și îndeplinească? Dacă-i recitim articolele de fond publicate în ziarul „Timpul” constatăm ceva și mai interesant: autorul Luceafărului practica chiar reportajul social. E drept că realitatea timpului său era înfrigorantă și că nimeni nu ar fi putut scrie astfel decât așa: „Nimic, aproape absolut nimic nu se produce în țara aceasta decât pe câmpul agricol: în cea mai mare parte în agricultura noastră se lucrează într-un chip cu totul rudimentar și mulțumită nestatorniciei de temperatură ce domnește în valea dintre Carpați, Dunăre și Marea Neagră, producția noastră atârna de la bunăvoința cerului, de la mila elementelor lui”. Nu o să abuzez de citate, dar parcă, după părerile unor critici din zilele noastre, marele Eminescu se ocupa de lucruri cu totul neinteresante, făcea realism socialist!!! Și dacă e s-o luăm la bani mărunți îl putem prinde cu lucruri și mai și, în articolul Frază și adevăr, pur și simplu îl citează pe socialistul Bebel cercetând starea precară a școlilor și a țăranilor!!! Și pentru că poate vom reuși să respectăm timpul acordat, iertați-mă dacă-l mai pomenesc încă o dată: iată-l pe bădia Mihai enunțând și principii de economie politică: „Calitățile morale ale unui popor atarnă și de starea sa economică...Deci condiția civilizației statului este civilizația economică. A introduce formele unei civilizații străine, fără să existe corelativul ei economic, e curat muncă za darnică”.

La toate aceste lucruri mă gândeam ieri în timp ce tovarășul Ceaușescu citea raportul său și ajunsese la capitalul dedicat posterității științei în care erau criticate niște practici ce pot fi valabile și în literatură, unde mai mult ca în domeniul amintit se practică de către unii, ce-i drept puțini, sportul de-a nemurirea, sportul lansării manuscriselor în sticle ermetice închise și aruncate în Oceanul viitorului. Ascultând cifrele expozeului și confruntând munca noastră, a celor ce slujim parcă mai mult muzeele, mi-am spus că datoria scriitorilor față de popor. Și de partid e foarte mare dacă ne gândim la operele contemporane, la acele cărți ancorate în realitate, descriind lumea, și gândirea ei legate de anii pe care-i trăim. Nu sunt un defetist și nu vreau să fiu contrazis de către colegi de-ai mei, în stare să citeze lucruri ce m-ar pune în încurcătură, dar pentru că am fost invitați de către secretarul general al partidului la critică și autocritică, să-mi fie îngăduit să afirm și unele lucruri mai puțin îmbucurătoare.

Nu este un lucru necunoscut dumneavoastră că în ultimul sfert de veac, de la eliberare încoace, în România au apărut numeroase cărți dedicate revoluției noastre.

Ceea ce mi se pare important este faptul, că scriitori ca Tudor Arghezi, Bacovia, Camil Petrescu și George Călinescu, adică numele mari ale literaturii noastre celei mai apropiate, au cântat omul și munca sa, au cântat socialismul, unii dintre ei în versuri și proze nemuritoare.

Despre cei de o vârstă cu mine și despre — mai tineri nu vreau să spun multe cuvinte pentru că subiectul măi îngăduie așteptare și e mai bine să-i lăsăm pe alții

să ne sublinieze meritele. Ce vreau să zic pe scurt? Că în România toți scriitorii au urmat partidul în străduința lui de a schimba fața României și că faptul că în acest congres organizațiile din țară au propus pe câțiva dintre ei să-i reprezinte în organele de conducere confirmă înalte prețuire de care se bucură în rândurile maselor. Muncitorii, țăranii și intelectualii văd în mânuitorii con cleiului niște prieteni apropiați, ei așteaptă de l-a literat o radiografie exactă a sufletului contemporan, înfățișarea precisă a frescei României socialiste, cu umbrele și luminile ei, cum spunea tovarășul Ceaușescu ieri, cerând adică scriitorilor curaj cetățenesc, viziune obiectivă, absența mistificării, pentru că „Menirea artei noastre este de a înnobila omul, de a-l inspira spre. Noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului”.

Facem noi asta totdeauna? Putem să ne mândrim că ridicăm în interiorul lumii în oare trăim un edificiu spiritual la fel de măreț ca fabricile, hidrocentralele și școlile construite cu mistria și cu brațul? Eu cred că, în mare, scriitorii realizează acest lucru și nu avem de ce să ne plângem. De la Beniuc și Jebeleanu, de la Stancu și Davidoglu, de la Deșliu și Dumitru Mircea până la cei mai tineri, nu a existat poet sau prozator oare să nu închine o pagină fierbinte mării opere sociale înfăptuite de poporul nostru. Citiți revistele și ziarele timpului și o să vedeți că scriitorii au mers în același marș ou constructorii. Poate unii au fost mai stângaci, poate unii pot fi ironizați pentru anumite versuri sau fraze, dar ei au crezut ou toții în această victorie a poporului nostru, aflat atât de aproape de realizarea viselor lui milenare.

Un dramaturg ca Baranga ne-a făcut să râdem 20 de ani de propriile noastre slăbiciuni și nu s-a supărat nimeni.

Au fost scrise romane la care unii privesc astăzi cam de sus, dar ce putere de influențare au avut la vremea lor și noi uităm asta sau ne facem că uităm! Îmi este uneori dor de cântecele de brigadă de demult, ce răsunau prin văile necălcate de picior de om ale României, când în cohortele de tineri ce luptau, cu stânca și dădeau cu târnăcopul se aflau poeți ca Labiș și alții. Parcă o invitație către marile șantiere ale Patriei nu ar strica să fie reeditată de Uniunea Scriitorilor.

De ce spun toate aceste lucruri? În raportul prezentat de tovarășul Ceaușescu se criticau unele rămăneri în urmă constatate în programele de radio și televiziune, lipsa unei mai mari mobilități spirituale, a curajului și a unor veritabile stimulări a gândirii politice în presă. Am fost la Brașov în timpul conferinței județene și a trebuit să ascult în particular unele reproșuri făcute colegilor moi de scris în ce privește gradul de accesibilitate a unor proze și versuri publicate în revistele noastre. Vă mărturisesc că nu aveam ce să răspund acestor oameni și că mă simțeam vinovat, deși la drept vorbind eu nu practic enigmistica și nici modernismul de ultimă oră.

Ce voiau în puține cuvinte de la noi cititorii de rând, cum spuneam noi cam pe nedrept? Voiau să înțeleagă ceva din rândurile publicate cu atâta dărnicie de către unde publicații susținute cu bani publici. Mi-am amintit atunci iar de Eminescu care scria: „Oamenii scot gazete în toate zilele și neavând ce spune, abstracțiile le vin foarte bine la îndemână căci prin mijlocul lor poți scrie coaie întregi fără să spui nimic...” Parcă așa așeza acest citat sub manșeta, nu spun a cărei reviste literare,

ca să amintesc redactorilor că mai au și cititori și că publicațiile noastre sunt dedicate la urma urmelor plătitorilor, nu unui grup restrâns de esteți, dacă ei sunt într-adevăr așa ceva...

Într-un cuvânt: avem noi o presă literară, pentru că la ea mă refer în special, în stare să influențeze gândirea politică a societății noastre, cum cerea secretarul general ai partidului ieri? Este ea, această presă, în întregime dedicată problemelor omului contemporan? Răspunde temelor ce i se pun acerb în fiecare zi? În mare parte, cred că publicațiile noastre, din Capitală și din provincie, răspund acestor cereri și înregistrează succese peste care nu se poate trece. Dar s-a făcut totul pentru ca să putem afirma la acest congres că stăm fără prihană în frontul ideologic?

Există o tendință a unei părți a criticii de a trece peste opere profund partinice, de a despărți în creația noastră cărțile așa-zis artistice de cele încărcate cu un fond ideologic. E ca și cum l-oi lăuda pe Beniuc numai pentru poemele sale de dragoste, uitând *Mărul de lângă drum sau Chivără roșie*, cum ai. Uita că Jebeleanu a scris *Surâsul Hiroșimei* și nu numai frumoase elegii, cum te-ai face a ignora *Setea* lui Tiitus Popovici și *Străinul* și te-ai gândi numai la o nuvelă recentă, mai plină de fantezie, a aceluiași. Parcă e undeva o plăcere, să-i zicem nevinovată, de a uita că *Bietul Ioanide* nu e numai o carte fermecătoare despre un arhitect rătăcit într-o societate de foști, ci și o măturie aderării artistului la imperativele vremii. Când se vorbește despre Camil Petrescu unii uită că *Un om între oameni* este mai întâi o operă politică, cu un erou care a făcut politică și anume Nicolae Bălcescu.

Stancu e lăudat pentru *Descult* și, pe bună dreptate, dar cine îi uită excelentele articole politice îl nedreptățește. [...]

Tovarășul Ceaușescu pomenea aici pe invocatorii libertății de a crea cum vor, când vor, și punea întrebarea ce fel de libertate este aceea aflată în afara doctrinei noastre politice fundamentale? Dacă stau și mă gândesc bine, unii cititori se pot întreba pe bună dreptate: oare scriitorul, și nu e vorba decât de un anumit tip de scriitor pe care-l cunoașteți bine, poate invoca dreptul de a fi numai o muscă ia arat în socialism? Adică, ori un fel de lăutar care cântă la umbră când totul se termină cu bine, autor de țipurături și chiote sau un biet individ căzut într-o angoasă din care nu mai reușește nimeni să-l scoată? Ca unul care nu-a practicat sportul pe culmile disperării și care-a mai umblat prin uzine și pe șantiere, țin să-l asigur pe Tovarășul Ceaușescu că există un detașament mult mai numeros de scriitori decât cântăreții în stele, deloc ostenit de nesuferita noastră existență, detașament capabil să folosească lira pentru a cânta pe om și faptele sale, fapte ce se dovedesc a fi strălucite, așa cum am văzut cu toții din discuțiile purtate aici. Acest detașament nu așteaptă aplauzele nimănui, articole critice pe șapte coloane și abțibilduri critice. El va fi mulțumit când va auzi că oameni necunoscuți recită versuri ce pot fi pricepute de toată lumea. [...]

După cum s-a mai vorbit tot aici despre exemplul personal și iată că suntem martorii fericiți ai unui moment istoric unic când exemplul de fiecare zi al conducătorului poporului și partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a

identificat cu năzuințele întregii națiuni. Prezența sa în fruntea statului și partidului, devotamentul și curajul cu care se dedică, ceas de ceas, idealurile națiunii noastre socialiste rămân exemplar și ne obligă pe toți cei ce suntem chemați în aceste zile să dăluim în viitor comunismul în România.

(... *Congresul al X-lea al P.C.R.*, p. 225-228)

5. “Cuvântarea tovarășului Radu Beligan la congresul al X-lea al Partidului Comunist Român”.

Iubiți tovarăși,

Raportul comitetului central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a înfățișat în idei și cifre o realitate cu cea mai lungă deschidere spre mâine și în care ne descoperim și ne recunoaștem pe noi înșine. E firesc deci să fi urmărit, cu o atenție ascuțită, pasajele consacrate problemelor culturii, literaturii și artei.

Istoria mișcării teatrale din ultimii 25 de ani constituie unul dintre cele mai bogate și mai expresive capitole ale culturii românești, în care trecutul întinde mâna viitorului, într-o înfățișare continuă. E de ajuns să semnalez în acest sens folosul deosebit pe care l-a tras teatrul nostru din atmosfera stimulativă creată la congresul al IX-lea, congres oare — printre altele —, a intensificat mișcarea unor diverse modalități de expresie. Urmăriți peisajul nostru teatral și veți constata îndată că mereu sunt explorate noi zăcăminte de viață, de emoție, că mereu pătrunde pe scenă o altă fărâamă de necunoscut și se lărgeste zarea. Faptul mi se pare extrem de îmbucurător, căci o artă interpretativă cultivând aceleași preocupări, aceleași tipare, aceleași procedee, este ștearsă; ea va repeta câteodată cu ingeniozitate și gânduri care au încetat să mai fie inedite.

Pe această cale a inițiativei artistice noi trebuie să perseverăm, neuitând însă nicio clipă că originalitatea reală, durabilă decurge din substanța creației, din potențialul ei de adevăr omenesc.

Avem nevoie de opere care vin din realitate și se adresează cu o desăvârșită bună-credință publicului, de opere care sunt purtătoarele unor experiențe capabile să lumi neze și să explice viața, căci numai glasul unor asemenea creații. Trece dincolo de ele, către ceilalți, numai ele pot „influența”. O carte, o piesă, un spectacol care nu ridică o întrebare esențială, nu dezvăluie o durere, nu clarifică o așteptare, nu relevă o aspirație sunt sortite să rămână fără urmă.

Indicațiile cuprinse în raportul comitetului central vor impulsiona, după opinia mea, creația întrucât în conținutul lor se deslușește clar apelul spre o artă aptă să vorbească cu simplitate și gravitate despre cei? ce reprezintă factorii dinamici ai societății noastre socialiste, despre problemele acestei lumi noi, aflată în plină dezvoltare. Or, aici se află pentru arta noastră o sursă extrem de fecundă și de originală.

Pentru toți oamenii de artă, raportul comitetului central a pus o problemă hotărâtoare, aceea a permanentei confruntări a sensibilității artistului cu societatea

În care trăiește cu necesitățile ei de dezvoltare, cu aspirațiile ei supreme. A înțelege în mod liber, nemediat, cerințele impuse unei conștiințe de artist de mersul înainte al lumii, de progresul civilizației și culturii noastre socialiste în funcție de aceste exigențe, face parte din procesul intim, face parte din procesul spiritual care e frate bun cu gândul creator și cu împlinirea. A simți și a concepe realitatea ca un izvor de comandamente morale, a nu des prinde nicio clipă destinul tău de artist de destinul

României în lume, a-ți justifica umanitatea într-o luptă dâră pentru oameni și pentru viață reprezintă pentru noi toți Un crez activ, singurul care poate asigura densitatea filosofică, prestigiul și vibrația creației. Pentru noi toți nu încapе îndoială că punctul de plecare al unei opere de artă trebuie să fie universal socialismului, ou marile lui achiziții în ordinea cunoașterii și a practicii.

Îndemnul adresat de la înalta tribună a congresului creatorilor de artă de către tovarășul Nicolae Ceaușescu de „A pătrunde în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele, eforturile și lupta sa: eroică, de a înfățișa grandioasa frescă a României socialiste de astăzi” noi toți îl resimțim ca o luminoasă datorie istorică, patriotică, umană. Și vreau să vă asigur că efortul nostru, al artiștilor, efort de continuitate, de adâncire, de înnoire, este în deplin acord cu efortul întregului nostru popor. Viziunea noastră de frumusețe și adevăr coincide perfect cu opera de libertate și perfecționare neîncetată a societății socialiste. Sentimentul dominant și mereu dinamizat al creatorilor de frumos este cel al solidarității cu țara, cu partidul, iar în tabla noastră de valori responsabilitatea figurează printre cele dintâi, constituind stimulenta unor desfășurări sufletești totdeauna majore. Acest sentiment de comuniune a primit în aceste zile un nou impuls.

În adevăr, ascultând raportul comitetului central, urmărind configurația complexă de probleme politice, ideologice, economice și imperativele decurgând din ele, noi am înțeles și mai bine cât este de însemnată răspunderea ce ne revine. Nu este vorba aici doar de faptul că operele de artă vor atinge plafonul nostru de tensiune, de fervoare, de farmec, de chemare etică numai prin reflectarea acestor probleme. E vorba de însăși gravitatea probleme lor și de importanța lor pentru viitorul poporului român.

Orice spirit prob cu el însuși recunoaște în problemele dezbătute aici coordonatele esențiale ale existenței noastre. Iată și de ce ne exprimăm adevărată totală la programul de acțiune al partidului nostru, program înaripat de elan și înrădăcinat în concretul istoric, program în care idealul și realul fuzionează.

Făgăduind să urmărim neabătut drumul partidului, avem. Convingerea că împlinim un act de credință față de poporul din care facem parte, față de viitorul lui, un act de credință față de noi înșine.

lubiți tovarăși,

Există oameni destinați să exprime nemijlocit năzuințele unui popor prin sursele de gândire, prin valorile pe care le realizează, prin pasiune, prin dăruirea, prin sursele lor de înțelegere a istoriei, prin capacitatea lor de a făptui. Un asemenea om este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Îngăduiți-mi să mă alătur

propunerii de a-l realege în funcția de secretar general al partidului nostru.

Pentru fiecare comunist, pentru fiecare cetățean al patriei, puterea de orientare, înțelepciune, devotamentul, tenacitatea, dinamismul uluitor, simțul de dreptate al tovarășului Ceaușescu stat o pildă activă, un permanent imbold pentru a ne ridica, fiecare în spațiul lui de activitate, la parametrii spirituali, la tensiunea morală a întregii noastre societăți.

În pofida modestiei funciare a tovarășului Ceaușescu, numele său aparține de pe acum istoriei contemporane.

(„Congresul al X-lea al P.C.R.”, p. 595-597)

6. „Când cu dragoste rostim Ceaușescu”.

Rostind numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, ne gândim, desigur, la toate laturile operei sale, centrate, am spune, în jurul uneia pe care, ca orice mare conducă tor reprezentativ pentru epoca modernă, o apreciază ca fiind fundamentală: ctitoria economică.

Proiectant, arhitect, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a început, de fapt, activitatea cu trecerea fermă la un intens program de măsuri privind dezvoltarea economiei socialiste pe baza cuceririlor revoluției tehnico-științifice, pornind de la principiul că „în stadiul actual de dezvoltare a țării — este indispensabilă ridicarea calitativă a întregii activități economice.

Rostind numele lui Nicolae Ceaușescu, scria un gazetar străin, afirmi numele celui ce a lansat o curajoasă să dare la adresa rămânerii în urmă a României.

Rostind cu drag numele tovarășului Nicolae Ce-așescu rostim, odată cu aceasta, și cuvintele sale: „pentru partidul nostru, partidul de avangardă al întregului popor, grija față de om înseamnă grija față de o economie sănătoasă”.

Rostind numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostim chemarea la lupta pentru valorificarea tuturor rezervelor materiale și umane, pentru curmarea risipei, pentru scoaterea din mințile unora a necesității „pierderilor planificate”, în fapt, chemarea la nou, la producții superioare, la rentabilizarea întregii economii, la transformarea produselor românești în produse de înalt nivel calitativ și bună competitivitate pe piața mondială. Rostind numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, afirmăm, deopotrivă, grijă pentru dezvoltarea industriei, agriculturii, științei — concentrată în precizarea că „nu poate exista nici ora mură economică și socială care să rămână în afara spiritului, îndrumării și conducerii partidului și statului nostru socialist”.

Rostind numele tovarășului Nicolae Ceaușescu denumim, astfel, modelul unui nou tip de conducător politic — implicat organic în viața concretă a poporului său — și a cărui regulă fundamentală de conducere, îndeosebi atunci când este vorba* de adoptarea deciziilor și programelor fundamentale, se numește „la fața locului, în contact direct cu oamenii, sfātuindu-te cu ei”.

Așa se face că atunci când ne gândim la tovarășul Nicolae Ceaușescu ne vine întotdeauna în minte — indiferent de greutățile prin care, fără voia noastră, a mai trebuit să trecem —, doar cuvântul „succese”, marea sa ctitorie constructivă fiind direct legată de aspirația fundamentală pe care a imprimat-o, ca „trăsătură a întregii politici a partidului, creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregii populații.

Spunând Ceaușescu — numim deci o vastă politica de industrializare, pe bazele cele mai moderne, conducătorul partidului și statului fiind prezent atât la punerea pietrei de temelie, la desfășurarea procesului de construcție, cât și la momentele inaugurale ale celor mai importante obiective, economice care s-au înălțat în răstimpul ultimilor treisprezece ani. Numele. Tovarășului Nicolae Ceaușescu este, de asemenea, legat indisolubil de organizarea agriculturii pe baze noi, de atingerea, în ultimii ani, a celor mai înalte recorduri de producție. Rostind numele tovarășului Nicolae Ceaușescu numim, direct, politica de dezvoltare armonioasă a economiei pe întregul teritoriu al țării, concretizată îndeosebi în acțiunea de ridicare — până în 1980 — a producției industriale a tuturor județelor la cel puțin 10 miliarde de lei.

Practicând o politică de contact deschis pe plan extern, ca urmare a inițiativelor și acțiunilor atât de intense ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, România a reușit ca nu măru de state cu care întreține azi relații comerciale să crească la peste 140, cu patruzeci mai mult față de 1965, volumul comerțului exterior sporind de peste 22 de ori în ultimii cincisprezece ani.

Venitul național a crescut de la 146 miliarde de lei în 1965 la peste 400 miliarde în 1977 și va atinge 580 — 610 miliarde în 1980.

Totul pentru om, pentru binele lui — iată, de asemenea, cuvinte în care recunoaștem stilul de gândire și acțiune specific tovarășului Nicolae Ceaușescu.

De la 802 lei în 1960, retribuția netă a personalului muncitor a crescut în 1976 la 1711 lei, urmând ca, prin noul program adoptat la propunerea secretarului general al partidului, cifra să urce în 1980 la 2201 lei, realizându-se în același timp, așa cum se subliniază adesea, și în presa mondială, cel mai echitabil raport între veniturile diverselor categorii de cetățeni.

Rostind, astfel, cu drag numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, așezându-l la locul cel mai de cinste în seria marilor ctitori ai progresului României, o facem pe baza unei profunde evidențe, a argumentării celei mai științifice. Fiindcă, spunând Ceaușescu, numim cu adâncă satisfacție epoca în care România s-a afirmat cu putere în rândul națiunilor celor mai muncitoare, harnice, promotoare ale ideilor de progres social, de pace, înțelegere și bunăstare, hotărâtă fiind ca, în scurt timp, să ajungă una dintre țările cu un nivel mediu de dezvoltare economică.

Evidențiind aceste realizări, tovarășul Nicolae Ceaușescu nu uită niciodată să menționeze că ele sunt rezultatul activității întregului popor, care urmează neabătut linia partidului. Ceea ce reprezintă, desigur, un profund adevăr. Noi toți știm însă că poporul a săvârșit cele mai glorioase fapte ale sale în perioadele când a avut în fruntea sa conducători înțelepți, luminați, destoinici luptători pentru binele și

fericirea tuturor, pe care i-a numit ctitori, așezatori de noi temelii.

De altfel, aceasta și facem cu toții, numindu-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, astăzi, la cea de-a 60-a aniversare a zilei sale de naștere și împlinirea a peste 45 de ani de neîntreruptă activitate revoluționară, ctitorul cel mai de seamă din întreaga istorie a României.

Eugen Florescu

(*Volumul „Omagiu”, 1978, p. 424 — 428*)

7. Versuri „Omagiale”.

POEM DE ÎNCHINARE

Avem un bărbat între noi și lumină
Ne luăm din luminile ochilor săi,
e blând ca amurgul sfințind Bucovina
și aprig ca Oltul vuind printre văi;
pământul acesta l-a dat într-o iarnă,
așa cum dă iarba dintâi, prevestind
schimbarea la față a firii și-a vechii
suflări românești cu pecetei de argint.

Și multe zăpezi l-au albit pe la tâmpile,
și-atâtea adânci nedreptăți l-au durut,
tăind pentru noi pârtii largi către viață,
el steagul de foc tot mai sus l-a ținut;
astfel și-a urmat Ceaușescu destinul,
cu-o dragoste vie de oameni în piept,
astfel nu mai miră pe nimeni că astăzi
e falnic stejar și cârmaci înțelept.
[...]

— Corneliu Vădim Tudor

(*Volumul „Omagiu”, 1978, p. 405*)

OMUL ȚARII

Noi am putea răspunde, cu toți sau fiecare.
Acelor ce să-ninobe s-ar repezi cumva.
Cinstit, nelingușindu-l și fără remușcare:
Noi îl iubim în Lupta și-n omenia sa.

Noi îl iubim că țarao liberă sub soare
Și că poporu-n țară e liber și stăpân.

Noi îl iubim că este conștiința muncitoare.
Că azi te simți fericit, ca om, că ești român.

Noi îl iubim că are în inimă nesațul
De a muncii ca țăanii să-i fie traiul bun
Toți voievozii noștri îi țin puternic brațul
Și toți străbunii șoapte de-nțelepciune-i spun.

Adrian Păunescu
(*Volumul „Omagiu”. 1978, p. 409*)

8. Excelenței sale NICOLAE CEAUȘESCU, președintele Republicii Socialiste România”.

Cele peste patru decenii și jumătate de neîntreruptă slujire a celor mai nobile idealuri de dreptate, libertate și progres v-a-u așezat în galeria marilor bărbați ai porului român și ai lumii contemporane.

Ca fii ai harnicului nostru popor, omagiem în personalitatea dumneavoastră pe cel dintâi fiu al țării, pe ctitorul României contemporane și dorim să vă încredințăm, în această istorică zi, de sprijinul nostru neprecupețit.

TEOCTIST, mitropolitul Moldovei și Sucevei
(*Volumul „Omagiu”, 1978, p. 168*)

9. „Excelenței sale Nicolae Ceaușescu, președintele R.S.R”.

Alături de credincioșii celorlalte culte, vă exprim și eu; cu acest prilej profundă. Recunoștință pentru deplina libertate religioasă de oare ne bucurăm, pentru posibilitățile largi de a ne cultiva tradițiile, de a ne respecta credința și de a trăi în armonioasă frăție cu credincioșii celorlalte culte, uniți prin idealuri în serviciul patriei comune. Vă încredințăm că vom ști să continuăm glorioasa tradiție a înaintașilor noștri, de a lupta și munci pentru prosperitatea României, că vom depune toate strădaniile spre a fi vrednici de cele 6 veacuri de existență a obștilor evreiești în această țară și că vom înmulți eforturile noastre spre a aduce modesta noastră contribuție la marea operă ce o săvârșiți.

Dr. MOZES ROZEN
șef Rabin al Cultului mozaic.
Președintele federației comunității evreiești (M) din R.S.R.
(*Volumul „Omagiu”, 1978, p. 172*)

III. Pregătirea neo și criptocomunismului

1. Cuvânt înainte³⁵

...Literatura marxistă de specialitate relevă capacitatea societății socialiste de a dezvolta un nou tip de putere, în cadrul căruia normele democratice de funcționare a relațiilor de putere, participarea maselor la realizarea puterii și controlul exercitat de către acestea asupra guvernanților tind să anihileze această asimetrie.

Dacă pentru domeniul politic puterea reprezintă fac torul esențial de organizare și de echilibrare a întregii activități potrivit cu interesele și valorile claselor conducătoare sau dominante în societatea respectivă, este de la sine înțeles că la rândul său teoria politică ıla în considerare puterea ca factor prioritar. Este adevărat că centrarea în jurul puterii a tuturor teoriilor politice nu are întotdeauna ca efect adâncirea cunoașterii multiplelor sale semnificații; cel puțin în cadrul ideologiilor de natură conservatoare ori al celor de factură extremistă, puterea este mistificată în ce privește natura, destinația socială ori scopurile sale. Chiar și analizele sociologice care-și propun o investigare realistă a componentelor și mecanismelor puterii sunt, în destule cazuri, ancorate în teorii statice care nu surprind evoluția uneori extrem de accelerată a unor fapte de putere. Mar ales în gândirea politică occidentală burgheză (chiar dacă excludem teorii de ultrareacționare, de factură extremistă) predomină două tendințe aflate în raport de contradicție. Pe de o parte, puterea este prezentată ca fapt social general, având aceeași relevanță și finalitate pentru toate clasele și grupările sociale; într-o asemenea orientare se ignoră funcția de clasă a puterii, cu toate consecințele ce decurg de aici, mai ales postularea unui așa-numit „neutralism al puterii” în raport cu orice interese de clasă. Teoriile apologetice la adresa capitalismului contemporan prezintă, de regulă, puterea politică a acestei societăți ca instrumentul „interesului general” și al prosperității tuturor.

Există însă și doctrine despre puterea oare, în manieră anistorică, o consideră un fapt social negativ căruia niciun progres social și nicio revoluție nu-i poate anihila tendința crescândă de dominație asupra societății; dimpotrivă, se consideră că pe măsură ce se produce transformarea socială, în urma procesului) revoluționar, instrumentele de constrângere ale puterii se amplifică, iar capacitatea de rezistență a oricărui grup social se diminuează până la anihilare. O astfel de viziune pesimistă asupra progresului social și a puterii este tipică unor orientări doctrinare burgheze actuale, cum este cea a „Noii filosofii”. Pe lângă totala lor irelevanță în analiza efectului social al fenomenului amintit, așa-numita „metafizică a puterii” are ca obiectiv ideologic denigrarea noii societăți și negarea potențialului de progres al

³⁵ La lucrarea Puterea politică și sistemul social, coordonator Virgil Măgureanu, Editura politică. București, 1985, p. 5—12.

revoluției sociale în ce privește schimbarea naturii politice.

Într-o perioadă de transformări politice rapide, orientate clar spre depășirea societății capitaliste sau spre refuzul unei asemenea căi de dezvoltare, pozițiile metafizice în tratarea puterii și a fenomenului politic în general au un mesaj conservator explicit: se consideră că efortul de edificare a societății socialiste și a unui nou tip de putere politică este lipsit de sens și de finalitate în planul inovației istorice.

/.../ Volumul de față nu reprezintă decât o primă aproximare în demersul vast necesitat de analiza raporturilor dintre putere și sistemul social. Oricare dintre te mele studiilor cuprinse aici³⁶ ar necesita cercetări mai ample, adâncind din ce în ce mai mult aspectele realității politice și cure să folosească cele mai noi nuanțe puse la îndemână de către sociologia și știința politică în general. Congresul al XIII-lea al P.C.R. a subliniat mai mult ca ori când problemele esențiale ale sistemului nostru politic și ale modului de funcționare a componentelor sale de bază — partidul comunist, statul democrației muncitorești, organizațiile de masă și obștești, noul mecanism economico-financiar întemeiat pe principiile celei mai avansate democrații, autoconducerea muncitorească. Orientările strategice cuprinse în documentele congresului — și care au fost în mod practic conțurate și, în bună măsură, anticipate de către celelalte mari evenimente din viața partidului nostru în ultimii ani — atrag atenția asupra unei multitudini de aspecte care, direct, sau indirect, au legătură cu modul de realizare a puterii politice în societatea românească. De pildă, democrația socialistă este considerată, pe bună dreptate, valoarea fundamentală, caracteristică esențială a evoluției și perfecționării sistemului nostru politic, semnificația sa este cu atât mai deosebită dacă se are în vedere că libertatea, justiția, echitatea sunt dimensiuni inseparabile ale democrației, ale procesului ei de adâncire și perfecționare. Fără a confunda democrația cu puterea, întrucât cele două fenomene deși strâns interdependente au totuși note distincte, constatăm că în societatea noastră manifestarea autoconducerii muncitorești, într-un cadru instituțional amplu, bazat pe participarea nemijlocită a maselor muncitoare, este concomitentă cu realizarea puterii; mai exact, prin autoconducere se manifestă puterea directă a muncitorilor nu în calitate de indivizi singulari, ci de membri ai clasei deținătoare de putere; autoconducerea

³⁶ Pe lângă cele două studii din care reproducem unele fragmente, volumul mai cuprinde următoarele studii: Virgil Măgureanu, Puterea politică și sistemul social; Mihai Drăgănescu, Relația dialectică dintre puterea politică și sistemul economic; Ovidiu Trăsnea, Putere politică și valori; Constantin Popovici, Putere și știință; Marin Stoian, Pulbere și cultură; Vasile Secăreș, Evoluții actuale în politica de putere pe plan internațional; Victor Duculescu. Noi centre de putere în viața internațională; Ioan Mircea Pașcu, Sferele de influență — ipostază a politicii puterii.

semnifică tocmai realizarea puterii înțeleasă ca putere nemijlocită a clasei muncitoare. [...]

Înșușirea de către mase a mecanismului autoconducerii le permite stăpânirea nemijlocită a celui mai complex dintre procesele sociale și, totodată, a celui mai dificil de însușit — puterea înțeleasă ca voință a întregului popor ca modalitate de promovare a intereselor lui. Există încă destule dificultăți în această privință și am opinia că cele mai multe își au originea în blocajele birocratice care se pot interpune în realizarea amintită a autoconducerii și puterii. Rutina birocratică, menținută încă în unele compartimente, este tentată să ofere uneori spre aprobarea unor colectivități decizii prefabricate, soluții care sunt acceptate cu apatie sau dezinteres, căci n-au emanat direct de la majoritate; riscul unui asemenea demers, nu constă doar în posibila contradicție între conținutul deciziei și voința reală a maselor; chiar dacă pe moment o astfel de contradicție este exclusă (ceea ce nu este o garanție pentru fazele ulterioare ale conducerii) se produce o îndepărtare a unui grup social de sarcina sa firească în sistemul puterii directe. Aspectele subiectiviste și voluntariste care, inerent, însoțesc realizarea vicioasă a puterii la nivel sectorial favorizează sectarismul, dorința de sus tragere de sub controlul colectiv. Modul de realizare a conducerii și puterii în societatea noastră indică necesitatea îmbinării formelor directe de participare democratică a maselor cu planificarea și coordonarea centralizată.

Statul reprezintă principalul instrument al unei astfel de coordonări, care însă, datorită modului de funcționare a sistemului democrației noastre socialiste, precum și conținutului democratic exercitat de către mase asupra aparatului de stat, nu se poate să se autonomizeze față de societate, să se suprapună acesteia, ori să centralizeze excesiv deciziile luate. /.../

Într-o formă perfectibilă, deschisă multor înnoiri care sunt caracteristice transformărilor rapide la nivelul diferitelor sisteme politice, dar mai ales al celui de tip socialist, prezentul volum încearcă să surprindă dinamica reală a fenomenului puterii așa cum se manifestă ea în diferite ipostaze și domenii ale vieții sociale, precum și unele restructurări necesare ale factorilor de putere pentru ca ei să poată face față cerințelor celor mai presante ale progresului societății actuale.

Coordonatorul

2. „Putere și autoritate”³⁷

Virgil Măgureanu

...Dacă evaluăm lucid experiența societății românești în ultimele două decenii, vedem că toate realizările fundamentale din diverse domenii au fost posibile numai datorită liberei manifestări a creativității maselor muncitoare, îmbinate organic cu clarviziunea, luciditatea și cu rajul conducerii politice. De fapt, a rezultat clar că

³⁷ Puterea politică și sistemul social, pag. 96—119.

geniul conducătorului nu apare din afara aspirațiilor celor mai autentice ale poporului. Nu există în politică genii izolate, care, în afara voinței și intereselor reale ale majorității sociale, să poată făuri imagini coerente și dezirabile despre prezentul și viitorul unei societăți; după cum niciun conducător nu poate avea pretenția că va făuri acest viitor conducându-se după un ideal abstract, lipsit de orice legătură cu datele prezentului și cu tendințele fundamentale care se manifestă în cadrul oricărei națiuni.

Congresul — al XIII-lea al PCR a relevat cu claritate această sinteză organică între prezent, trecut și viitor, în devenirea națiunii noastre, evidențiind în mod deosebit legătura existentă între elanul și energiile maselor muncitorești și responsabilitatea conducerii politice înțeleasă ca o emanație a voinței întregului popor.

Raportul dintre autoritate și regimul politic are în vedere cu prioritate natura instituțiilor și mijloacelor care participă la realizarea puterii; în esență, regimul politic definește ansamblul mijloacelor și resurselor care sunt folosite într-o societate în procesul de realizare a conducerii politice sau, în sistemele caracterizate prin antagonismul de clasă, de impunere a dominației politice a clasei posesoare de putere. În fapt, cum am amintit, în aceste societăți, conducerea politică, înțeleasă ca funcție de interes general, și dominația de clasă sunt prezente simultan în fenomenul puterii. Literatura politologică nemarxistă actuală analizează și clasifică regimurile politice în mod preponderent după natura mijloacelor folosite în realizarea puterii (violente sau non violente), după preponderența puterii executive sau parlamentare, a numărului de partide ori a rolului deosebit pe care un grup social — civil sau militar — îl are în sistemul puterii.

Eludând în cea mai mare parte importanța majoră a apartenenței de clasă a puterii economice sau politice sau a valorilor pe care această putere le proclamă și tinde să le asimileze, această orientare își transferă analiza pe tărâmul confruntărilor de idei, considerând în esență că singurele regimuri legitime de astăzi sunt cele parlamentare de tip occidental, pe care le și prezintă drept mode lui dezirabil al dezvoltării viitoare a tuturor sistemelor politice actuale. Lupta de idei în jurul problematicii regimurilor politice actuale, dusă de pe poziții net anti marxiste, trece cu bună știință sub tăcere faptul că de la apariția sa, regimul politic de tip socialist a însemnat, în esență, transferul puterii politice către masele muncitoare și garantarea unor drepturi fundamentale întemeiate pe proprietatea socială și lichidarea oricărei exploatare. În același timp, nu sunt recunoscute nici excesele puterii realizate ca dominație de clasă în țările occidentale avansate, vizibil mai ales în prezent, când în condițiile manifestării unei crize economice de mare amploare și durată, aproape toate guvernele au fost nevoite să aplice măsuri de sus tentate în defavoarea maselor muncitoare și pentru a consolida poziția economico-socială a marelui capital. În genere, ideologiile occidentali prezintă regimurile lor politice drept manifestarea celei mai înalte democrații în realizarea puterii politice, dar nu sunt dispuși să recunoască limitele de clasă ale acestei democrații și nici faptul că cea mai mare parte din drepturile și libertățile în vigoare în aceste societăți se

mențin datorită luptei politice a maselor populare și a partidelor lor politice.

În ceea ce privește regimurile politice din țările socialiste, acestea au străbătut, de la apariția lor, mai multe faze care, în funcție de situația specifică din fiecare țară, au determinat consolidarea noii puteri și dezvoltarea democrației socialiste. S-a constatat, totuși, că propaganda ostilă țărilor socialiste și, în genere socialismului științific, folosește uneori ca argument în lupta de idei noțiunea de dictatură a proletariatului, asociind-o cu metode autoritariste și cu arbitrarul puterii.

Vasta experiență acumulată de către factorul politic și în primul rând de către partidele comuniste din țările care astăzi edifică noua societate reliefează, între altele, totala inadecvare a termenului de dictatură a proletariatului pentru a desemna esența noului regim politic în aceste țări, semnificația procesului revoluționar în etapele fundamentale ale acestuia, valorile politice instituite cu acest prilej și înainte de toate democrația și participarea maselor la putere și nu, în ultimul — rând, puterea politică, obiectivele, scopurile și instrumentele acestei puteri. S-a dovedit mai întâi că societatea socialistă nu este doar o simplă fază de tranziție spre orânduirea superioară comunismul (ceea ce clasicii marxismului n-au putut să prevadă), ci o orânduire de sine stătătoare, un proces de o complexitate și întindere nemaîntâlnite în istorie. Originalitatea acestui proces, specificul său, modul în care astăzi în cele mai mult sau mai puțin evaluate societăți pot să apară tendințe favorabile socialismului indică lipsa de linearitate și de stereotipie a unui asemenea fenomen, imposibilitatea reducerii lui la o experiență unică și mai ales la practici autoritariste de putere. Perioada istorică ce s-a scurs de la începutul epocii contemporane a scos în evidență anumite aspecte care se constituie în obiect de reflecție pentru cei ce-și asumă conducerea unui proces revoluționar. Nu există scopuri generoase, altruiste în politică sau proiecte, oricât de grandioase, care să justifice realizarea lor prin mijloace de constrângere, prin metode dictatoriale. O lege fundamentală în morala ca și în politica de tip nou impune necesarul acord între scopuri și mijloace, astfel se poate ajunge la rupturi dezastruoase între acestea și la o totală compromitere a scopurilor. Ne înțelegerea de către mase a unui ideal, absența înțelepciunii politice și a răbdării necesare pentru clarificarea lui nu pot fi suplinate prin forță fără a provoca traume ireparabile și, de fapt, abandonarea aceluia ideal. În definitiv, nicio societate de până acum n-a dovedit că poate subzista unui ideal fără clasele oare să beneficieze de el și care să sprijine realizarea lui efectivă.

Plecând de la acest fapt, un alt aspect se impune atenției. Nicio clasă și cu atât mai puțin un grup social restrâns nu poate să-și asume, în mod autarhic și fără legături solide cu restul societății, sarcina prosperității tuturor, nu poate izbândi dacă ignoră legitățile sociale [...]

În ce privește cadrele investite cu răspundere în noua societate nu este suficient ca ele să reprezinte o cauză nobilă, să manifeste sentimente nobile și atașament față de interesele colective. Nici măcar proveniența de clasă a unui cadru de răspundere nu este, prin sine, o garanție a unui comportament ireproșabil și a maturității politice.

De aici necesitatea unei politici de cadre care să asigure peste tot și în permanență promovarea unor personalități integre și de reală capacitate. O asemenea politică însă nu poate, prin sine, rezolva afirmarea și realizarea valorilor fundamentale ale socialismului. Mai mult, că nu este decât una din laturile unui proces mai larg, de reală zăre democratică a puterii, în cadrul căruia principala dimensiune trebuie să fie cuprinderea maselor în acest sistem; programul politic se realizează, înainte de toate, prin posibilitatea participării nemijlocite a maselor la sistemul puterii. [...] Cum am subliniat, nicio clasă sau grup social, nicio avangardă revoluționară nu-și poate realiza menirea sa istorică în socialism decât dacă se va integra în fluxul istoric general pe care dinăuntru acestuia va și să-l orienteze potrivit cu interesele și scopurile comune.

Riscul unor asemenea alterări a relațiilor de putere în cadrul unui sistem democratic persistă și astăzi dacă anumite practici subiectiviste sau voluntariste sunt acoperite cu denumiri inadecvate esenței democratice a puterii. În același timp, folosirea acestei noțiuni („dictatura proletariatului” — n.ns.) ar putea duce la o anumită denaturare a activității organelor de stat, a caracterului lor democratic, ar putea împinge pe unii activiști la nesocotirea normelor democratice de consultare a maselor, a organelor colective, ceea ce nu ar putea avea decât re percusiuni negative asupra dezvoltării economice și sociale, a construcției socialiste și comuniste.

Desigur, în mai multe societăți, aceste grave deformări voluntariste s-au împletit cu realizarea unor prefaceri revoluționare cu adânci implicații în ce privește viitorul acestor societăți, dar nu de puține ori s-a produs îndepărtarea de revoluție a unor grupuri sociale, datorită arbitrarului puterii sau utilizării cu precădere a metodelor de constrângere. Rezultă, credem, destul de limpede că dacă semnificațiile inițiale ale „dictaturii proletariatului”, conturate de clasicii marxismului, au fost clare și lipsite de echivoc în ce privește obiectivele noii puteri, deformările stângiste apărute ulterior în funcționarea sistemului politic de tip socialist au compromis iremediabil denumirea în cauză, făcând-o cu totul inadecvată pentru a reflecta esența puterii politice în socialism și natura democratică a noii orânduiri.

[...] Analiza, în termeni de putere, a societății socialiste implică în mod necesar determinarea corelațiilor esențiale dintre putere și democrație, aceasta din urmă desemnând nu numai modul de exercitare sau de reală zăre-a puterii dar și instituțiile, instrumentele sau (ceea ce ni se pare cel mai semnificativ) finalitatea sau scopurile fundamentale ale acestei puteri. La rândul lor, toate aceste aspecte derivă dintr-un fapt esențial care constituie și dementul cel mai dinamic al noilor relații sociale: transformarea procesuală a maselor populare în subiectul activ al puterii politice. Numai din acest element poate de curge și locul istoric al socialismului ca orânduire net superioară față de cele care o preced și având cea mai înaltă potențialitate de ordin politic și social. Din acest punct de vedere, trăsătura distinctivă a socialismului în raport cu oricare dintre orânduirile anterioare, edificate pe realitatea antagonismelor de clasă, trebuie să fie absența forței ca instrument politic de realizare a puterii (acest lucru fiind valabil pe ambele planuri

— intern și internațional), practicarea exclusivă a consensului democratic față de actele majore ale puterii politice, cu alte cuvinte funcționarea puterii ca autoritate politică. Aceasta ni se pare a fi întâia corelație esențială a puterii și democrației, cea de-a doua fiind, după părerea noastră, socializarea puterii.

Pe măsura maturizării structurilor și relațiilor societății socialiste, a creșterii conștiinței și gradului de cultură a maselor și a socializării puterii, supunerea față de această putere devine tot mai mult adeziune conștientă. Ne folosim, ca termen de analiză referitor la acest proces, de experiența României socialiste care ne apare ca semnificativă, atât sub raportul valorilor și legităților generale ale noii societăți, cât și datorită contribuției istorice inedite la conturarea experienței mondiale referitoare la socialism. Ca formă a noului regim politic, democrația socialistă exprimă esența caracterului popular al puterii politice și funcționarea acestei puteri ca principal instrument de realizare a valorilor politice socialiste; spre deosebire de orânduirile anterioare, care se refereau cu pre cădere la drepturile și libertățile cetățenești existente sau pretinse, în socialism conținutul democrației devine mult mai larg, tinzând să se identifice, în urma unui proces de maturizare a relațiilor sociale, ou un nou tip de putere politică, și aceasta datorită atât noului subiect activ al puterii, cât și scopurilor și instrumentelor sale.

Pe măsura adâncirii democrației socialiste, deosebirile dintre conducători și conduși tind să se estompeze, atât datorită creșterii competenței maselor în procesele condu cerii sociale, cât și măsurilor luate în mod conștient de către partidul nostru pentru apropierea centrelor de decizie de controlul și inițiativa politică a maselor. Aceasta nu înseamnă doar suveranitatea poporului asupra guvernării, ci și posibilitatea poporului de a interveni suveran în toate deciziile ce au o importanță generală, participa rea tuturor membrilor adulți ai societății la luarea unor asemenea decizii. Democrația exprimă, în acest sens, nu numai esența puterii politice, ci și tendințele ei de dezvoltare în societatea socialistă.

Amploarea deosebită a sistemului instituțional al puterii politice determină posibilitatea participării celor mai largi categorii de oameni ai muncii la elaborarea decizii lor puterii, la realizarea (acestor decizii și la controlul îndeplinirii lor, în forme și cu mijloace specifice fiecărei etape a evoluției noii societăți. La acest nivel, al cadrului instituțional, socializarea puterii are un dublu sens: lărgirea procesuală a sistemului puterii până la a se realiza cu prinderea în cadrul său a tuturor categoriilor sociale mature aparținând maselor populare; în același timp, această socializare se referă la integrarea tot mai organică, în societate, a fiecărei instituții componente a sistemului puterii. Din această dublă perspectivă putem aprecia corect ponderea crescândă a factorului politic în societatea noastră și sporirea considerabilă a rolului său ca factor important în realizarea progresului social.

3. „Aspecte ale dezvoltării contemporane și rolul factorilor de putere”³⁸

Ion Iliescu

Economia mondială, civilizația contemporană în ansamblu, cunosc o criză profundă care, pe de o parte, cu prinde toate laturile vieții sociale, iar, pe de altă parte, se manifestă la scara întregii planete, afectând situația economică și politică a tuturor statelor. Cele mai multe analize scot în evidență faptul că nu e vorba de o criză de moment conjuncturală, ci de fenomene mai profunde, de o criză de sistem, care nu își poate găsi soluții în cadrul sistemului capitalist, al actualelor relații economice și politice internaționale, că se impun soluții radicale, care să modifice în esență actuala ordine economică și politică mondială.

Totodată, criza actuală a scos puternic în evidență una din trăsăturile și consecințele modului de producție capitalist — polarizarea bogăției și a sărăciei, fenomen care astăzi se concretizează la scară mondială prin accentua rea continuă a discrepanțelor dintre țările bogate și cele sărace, subdezvoltarea devenind un fenomen endemic, sursă de mari tensiuni, de convulsii și conflicte la scară mondială.

Singura soluție pentru depășirea stării conflictuale actuale va fi reorganizarea pe baze noi a relațiilor inter naționale, iar în perspectivă restructurarea, pe baze sociale, a relațiilor sociale la nivel național — proces îndelungat și dificil. Experiența țărilor socialiste scoate în evidență atât potențialul înnoitor al noii orânduirii, posibilitățile pe care aceasta le deschide în fața popoarelor pentru a ieși din starea de înapoiere, pentru promovarea unor relații sociale mai echitabile și afirmarea demnității oamenilor muncii, cât și dificultățile în calea proceselor de înnoire și de consolidare a noii orânduirii.

[...] întreaga evoluție a vieții internaționale, procesele și tendințele manifestate pe plan mondial confirmă aprecierea *congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la intensificarea crizei economice și financiare, a crizei sociale și politice a lumii capitaliste și la apariția pe această bază a noi contradicții între state și grupări de state, la agravarea conflictelor existente și la apariția altora noi (s.a.)*.

În diferite zone ale lumii, la accentuarea instabilității pe arena internațională. Reconfirmând aceste aprecieri, raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-a-III-lea congres al partidului subliniază că „S-au accentuat vechile contradicții și au luat o amploare fără precedent contradicțiile dintre țările bogate și țările sărace. *Criza economică mondială a dus la dezvoltarea și mai puternică a crizei generale — politice, sociale, morale a lumii capitaliste și a scos cu mai multă putere în evidență limitele orânduirii burgheze, ale societății împărțite în clase*

³⁸ Puterea politică și sistemul social, pag. 175—212

*asuprite și asupritoare*³⁹ (s.a.)

Asemenea sublinieri, confirmate tot mai mult de desfășurarea vieții economice și politice mondiale, sunt menționate în forme și moduri diferite, în mai toate studiile referitoare la actuala criză prin care trece economia mondială și, pe plan mai larg, civilizația contemporană. Rapoartele Clubului de la Roma, ca și alte studii de prognoză economico-socială, evidențiază tocmai *caracterul profund și atotcuprinzător al crizei prin care trece societatea contemporană*, care se află într-un moment de maro răscruce, moment de acumulare dialectică și de împletire a unui număr mare de contradicții și probleme cu caracter ex ploziv, care trebuie să determine transformarea calitativă a esenței relațiilor sociale și politice care domină lumea de azi...

[...] Un număr tot mai mare de cercetători ai societății contemporane ajunge la concluzia că *actuala criză prin care trece economia mondială este criza sistemului capitalist*, care domină și determină trăsăturile caracteristice ale economiei mondiale și că esența însăși a modului de producție capitalist face *imposibilă ieșirea pe cale capitalistă a societății contemporane din actuala criză*, (s.a.)

Samir Amin afirma, în mod explicit — în lucrarea *Dezvoltarea inegală* — că actuala criză a societății contemporane este, în esență, criza „modului de producție capitalist, care constituie, în fapt, un sistem mondial, în care toate formațiunile (centrale și periferice) sunt ordonate într-un singur sistem organizat și ierarhizat. Nu există două piețe mondiale, o piață capitalistă și una socialistă, ci una singură. Risipa enormă de resurse care caracterizează civilizația contemporană și deteriorarea echilibrului natural al factorilor de mediu decurg din trăsăturile caracteristice ale modului de producție capitalist, din creșterea economică, a profitului, a cultului consumului în sine, fără legătură cu nevoile reale ale omului — așa cum dezvoltarea inegală, polarizarea bogăției și a sărăciei țin de esența însăși a sistemului capitalist, constituind un fenomen endemic care s-a manifestat în prima fază a acestei orânduiri pe plan național și a căpătat în zilele noastre dimensiuni mondiale... De aceea, conchide S. Amin, *nu poate exista o cale capitalistă de ieșire din criza societății contemporane*”. (s.a.)

(...) Sunt tot mai multe aprecierile referitoare la inevitabilitatea depășirii „societății industriale” contemporane și perspectiva unei „societăți post-industriale” sau despre cel de „al treilea val” — ca moment dialectic al depășirii actualei etape a civilizației umane (după *primul val* reprezentat de *revoluția agrară*, care a marcat acum 10.000 de ani prima mare diviziune socială a muncii și apariția primelor mari civilizații de tip rural și după cel de al doilea val, reprezentat de *revoluția industrială* care a propulsat civilizația industrială capitalistă. Civilizația contemporană se afla în fața celui de *al treilea val* — care va marca saltul dialectic spre o nouă civilizație,

³⁹ Nicolae Ceaușescu, Raport la congresul al XIII-lea al P.C.R., Editura politică, București, 1984, p. 73.

bază pe tehnica microprocesoarelor și a informaticii, cu toate implicațiile sale pe plan social), idee care se regăsește și în cartea lui J.J. Servan-Schreiber *Sfidarea mondială*, sau în cartea lui Feigenbaum și Pamelei McCorduck *despre a 5-a generație de calculatoare* care afirmă, în concluziile pe care le trag asupra problemelor cu care se confruntă S.U.A. în fața ofensivei tehnologice japoneze: „nouă ne e drag *mitul nostru despre gloriosul individualism...* dar acesta este o ficțiune, care nu mai este valabilă în condițiile secolului XXI”, și mai departe: „subsidiile guvernamentale, politica taxelor vamale... demonstrează *inconsistența frazeologiei despre «piața liberă»...* indisponibilitatea noastră de a ne debarasa de ideologia — «pieței libere» și de frica de planificare... lipsa unei politici industriale coerente... *imposibilitatea unirii eforturilor pentru cercetări majore*”, (s.a.)

Ionei Masuda, în prezentarea „programului național japonez pentru *Societatea informatică drept societate post-industrială*”, afirmă că noua infrastructură tehnologică bazată pe un sistem de calculatoare interconectate cu mijloace moderne de telecomunicații, deschide o nouă eră în istoria civilizației — epoca informatică — având un impact mult mai decisiv asupra societății umane decât a avut revoluția industrială inițiată de inventarea mașinii cu aburi și că, așa cum ideile Renașterii au marcat, pe plan spiritual, începutul prăbușirii societății feudale agricole și apariția societății industriale capitaliste, tot astfel, apariția viitoarei societăți informatizate va fi marcată de un spirit nou — o Neorenaștere, care înseamnă înlocuirea vechilor valori burgheze, ale societății capitaliste (individualismul, proprietatea privată, spiritul de concurență) cu altele noi („globalismul”, „sinergismul”, spiritul de cooperare, promovarea intereselor sociale etc.), ca și de reconcilierea omului cu natura, înlăturarea proceselor de poluare și de degradare a mediului, provocate de civilizația industrială.

Toate acestea exprimă, în fond, aceeași idee — *a incompatibilității actualelor structuri sociale și politice cu cerințele progresului tehnologic, economic și social*, (s.a.)

În aceste condiții, capătă o deosebită rezonanță și actualitate aprecierile lui Engels din „*Anti-Dühring*”:

„În perioade de crize, contradicția dintre producția socială și însușirea capitalistă izbucnește cu violență... Ciocnirea economică și-a atins apogeul: modul de producție se răzvrătește împotriva modului de schimb, forțele de producție se răzvrătesc împotriva modului de producție, pe care l-au depășit... Întregul mecanism al modului de producție capitalist nu mai poate face față presiunii forțelor de producție... abundența devine izvor de mizerie și lipsuri... Marea producție și formarea pieței mondiale au dat acestei lupte un caracter universal și o violență nemaipomenită”.⁴⁰

⁴⁰ Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, Secțiunea a treia — Socialismul, ESPLA, București, 1955, p. 305.

Îngrijorător este faptul că *modelul de civilizație capitalist — occidentală, care domină economia mondială și relațiile economice și politice internaționale* — care și-a avut meritele sale istorice în dezvoltarea societății umane, dar care constituie sursa tuturor. Contradicțiilor din lumea contemporană — constituie și azi reperul și sursa principală de inspirație pentru dezvoltarea altor țări ale lumii. Or acest model este *nu numai sursa unor profunde și inevitabile inechități*, fiind bazat, de la origine, pe procesul de polarizare a bogăției și a sărăciei — atât pe plan național, cât și internațional — *dar el este și imposibil de extins, este neextrapolabil. (s.a.)*

După unele date statistice, S.U.A., cu 6 la sută din populația globului, consumă cca. 34 la sută din energia electrică produsă pe glob, între 40 și 50 la sută din bunurile de bază produse în lume. A extrapola acești indicatori de consum specific la scara întregii planete este, evident, imposibil. Pentru o calorie de produse agroalimentare, S.U.A. consumă cca. 10 — 11 calorii de energie primară. Dacă s-ar încerca utilizarea acelorași tehnologii în India și China — spre exemplu — nu ar fi suficientă energia produsă azi în lume. Însă multe programe de dezvoltare care și propun depășirea actualelor decalaje economice din lume pornesc, tocmai, de la luarea în considerare a unor indicatori care țin de înseși structurile acestei „societăți de consum”. Fetișul creșterii economice, bazat pe acești indicatori de bază, inspiră mai toate programele de dezvoltare națională. Or, este de discutat în ce măsură o asemenea orientare este valabilă și realistă; dacă ea nu împinge eforturile naționale spre o pistă falsă și păgubitoare.

În primul rând, economiile capitaliste occidentale (atât în fostele metropole din Europa Occidentală, cât și în S.U.A. și în Japonia) s-au dezvoltat pe seama exploatării resurselor întregului glob. Chiar și după destrămarea sistemului colonial, țările capitaliste dezvoltate sunt principalele consumatoare ale resurselor naturale ale lumii cu metode noi, ele și astăzi domină și predetermină situația economică a țărilor slab dezvoltate.

Pentru a menține rate înalte ale producției și ale profiturilor, marele capital a reușit să impună dezvoltarea unui consum exagerat de bunuri, atât în viața civilă, cât și pe plan militar, care nu răspunde unor nevoi reale ale societății, ci constituie o veritabilă risipă de resurse.

După aprecierile unor cercetători americani (menționate de B. Commoner în *Cercul care se închide*), creșterea enormă a producției de bunuri și a consumului din S.U.A., după al doilea război mondial, nu a decurs din necesități sociale reale și nu s-a reflectat într-o creștere comparabilă a condițiilor de viață și a confortului Americanului mijlociu.

Tot mai mulți economiști scot în evidență faptul că nu orice creștere economică înseamnă și dezvoltarea economico-socială. În anumite condiții, obținerea — într-o anumită perioadă — a unor ritmuri. De creștere a producției materiale sau a veniturilor pe seama exploatării intensive și epuizării unor resurse naturale, fără a asigura perspectiva substituirii lor, în timp util, cu resurse noi, poate avea un efect chiar contrariu pentru perspectiva mai apropiată sau mai îndepărtată a economiei naționale, ducând la diminuarea avuției naționale.

Deocamdată, nici țările socialiste — al căror potențial economic și tehnologic, deși în creștere, rămâne sub nivelul țărilor capitaliste dezvoltate — nu reușesc să depășească logica „creșterii economice” impusă de capitalism la scara economiei mondiale. Unele dificultăți apărute în ultimii ani în economia țărilor socialiste reflectă, de altfel, atât influențele fenomenelor negative din economia mondială, cât și contradicțiile specifice generate de grefarea unei economii de piață și a relațiilor marfă-bani, pe o structură socială care, prin esența ei, ar presupune depășirea economiei de piață și a fenomenelor de alienare pe care le generează aceasta.

Întreaga dezvoltare mondială impune promovarea unor noi modele de dezvoltare, (s.a.) mai raționale și mai realiste, care să pornească, în primul rând, de la utilizarea rațională a resurselor materiale și umane de care dispune fiecare țară în parte și planeta în ansamblu, eliminând. Risipa actuală de resurse, consumurile parazitare, nemotivate din punct de vedere social, efectele negativi ale acțiunii omului asupra mediului ambiant, asigurând refacerea și respectarea echilibrului ecologic și, în al doilea rând, de la necesitatea eliminării treptate a marilor decalaje actuale, asigurării unei dezvoltări echilibrate a fiecărei țări și a economiei mondiale în ansamblu, pe baza unor raporturi echitabile, reciproc avantajoase, între toate popoarele.

Asemenea soluții, pe baze capitaliste, nu sunt posibile; totodată, restructurarea pe baze socialiste a întregii omeniri nu constituie o perspectivă apropiată.

[...] Actualele dimensiuni și ritmuri ale progresului tehnico-științific, impactul său rapid și de mare amploare asupra producției materiale, a vieții economice și relațiilor sociale oferă, pe de o parte, un instrument formidabil pentru conducerea societății, pentru rezolvarea marilor probleme. Ale dezvoltării economico-sociale, pentru soluționarea optimă și rațională a problemelor atât la macro, cât și la micro-scară, pentru a pune marile cuceriri ale minții umane în slujba tuturor, a propășirii generale a întregii societăți. În același timp, însă, caracterul tot mai sofisticat și strict specializat al noilor discipline științifice și al noilor tehnici și tehnologii prezintă, în condițiile societății capitaliste, pericolul unei rupturi între știință și societate, al înstrăinării maselor de știință și rezultatele progresului tehnico-științific, al transformării științei într-un instrument de dominație a unei minorități privilegiate asupra ansamblului societății, de promovare a unor noi forme de sclavie modernă, iar, pe plan internațional, într-un nou mijloc de dominație a celor bogați și puternici asupra restului lumii, într-o nouă formă de imperialism: ca să nu mai vorbim de periculozitatea pe care îl reprezintă mijloacele de distrugere croate cu sprijinul științei și tehnicii actuale pentru soarta civilizației.

[...] Socialismul — societate bazată pe principii noi, de echitate și dreptate socială, de armonizare a intereselor generale cu cele particulare — este chemat să realizeze o asemenea îmbinare a obiectivelor dezvoltării generale ale societății cu cele ale promovării progresului tehnico-științific contemporan. Atât [se plan] internațional, cât și pe plan național, el poate și trebuie să consacre și să promoveze asemenea relații sociale și politice care să transforme factorul politic, de putere, dintr-un factor de inerție, conservator, de apărare a unui anumit statu-

quo, a unor interese înguste, de clasă sau de castă caracteristice societăților bazate pe exploatarea omului de către om, într-un factor de progres pe toate planurile, de înnoire socială, de promovare a intereselor generale și de afirmare liberă, nestîngherită a valorilor, a personalității umane. Și aceasta nu numai în teorie, prin afirmarea unor principii și idealuri generoase, ci, mai ales, pe de o parte, prin exemplul unor relații de tip nou între națiuni și popoare, prin consacrarea în viața internațională a unor raporturi echitabile, de adevărată egalitate, de respect și — armonizare a intereselor naționale și. Pe de altă parte, prin soluționarea practică, pe plan național, a problemelor economice și sociale ale fiecărei etape de dezvoltare, prin dezvoltarea relațiilor sociale pe baze veritabil democratice, prin participarea reală a maselor la soluționarea problemelor, prin depășirea viziunilor și a practicilor sectare, empirice, de organizare și conducere social-politică.

[...] Dezbaterile din ultimele decenii din mișcarea comunistă, delimitările de practicile abuzive și de încălcările principiilor socialismului, revenirea la teze fundamentale ale marxismului asupra puterii și statului în socialism, redescoperirea unor analize și contribuții teoretice, valoroase, ca acelea ale lui Gramsci cu privire la cele două laturi ale puterii și la conceptul de hegemonie bazată pe *consens* (s.a.) popular — componentă definitorie a democrației socialiste — au deschis noi orizonturi pentru dezvoltarea teoriei și practicii politice a socialismului, a sfântului socialist, a democrației socialiste.

[...] Înlăturarea practicilor sectar-birocrați ce, a fetișului metodelor administrative, a formalismului, superficialității și diletantismului, a apologeticii și triumfalismului, care nu au nimic comun cu spiritul revoluționar, comunist, promovarea, pe de o parte, în activitatea practică a unei înalte competențe și rigori științifice, a unor analize aprofundate ale fenomenelor economico-sociale, cu sprijinul investigației științifice și desprinderea, pe această bază, a căilor optime de soluționare a probleme lor, iar de pe altă parte, asigurarea unui cadru larg, ne formal și nemijlocit de legături și contacte cu masele, promovarea unei activități politice vii, a *unei comunicări permanente cu toate categoriile de oameni ai muncii, a unui veritabil dialog* (s. Ns.), și a receptivității față de opiniile cele mai diverse, a unui *cadru real de participare* la elaborarea și adoptarea deciziilor, și nu numai ia în făptuirea lor — toate acestea sunt căi sigure, așa cum o demonstrează și experiența partidului nostru, de consolidare continuă a construcției socialiste, a noii puteri, de evitare a înstrăinării sale de mase și asigurarea eficienței acțiunii sale în slujba intereselor generale — ale societății.

În acest context, sunt fundamentale aprecierile tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu privire la faptul că socialismul și democrația sunt de nedespărțit, că societatea socialistă trebuie să realizeze forma cea mai înaltă de democrație, participarea directă a maselor la conducerea societății, sublinierile sale că socialismul este opera mase lor populare, că el se înfăptuiește cu poporul și pentru popor, că democrația socialistă constituie o necesitate obiectivă pentru afirmarea conștiinței a maselor populare în conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

IV. Pagini din Rezistența anticomunistă

1. Două poeme de Radu Gyr

VOI N-AȚI FOST CU NOI ÎN CELULE

Voi n-ați fost cu noi în celule
să știți ce e viața de bezne,
sub ghearele de fiară, cu guri nesătute,
voi nu știți ce-i omul când prinde să urle,
strivit de cătușe la glezne.

Voi n-ați plâns în palme, fierbinte,
străpunși de cuțitul trădării.
Sub cer fără stele, în drum spre morminte,
voi n-ați dus povara durerilor sfinte
spre slava și binele țării.

În cântec cu noi laolaltă
trecând printre umbre pereții,
voi n-ați cunoscut frumusețea înaltă
cum dorul irumpe, cum inima saltă
gonind după harfele vieții.

Ce-i munca de brațe plăpânde,
ce-i jugul, ce-i rânjet de monstru,
cum scârțâie osul când frigul pătrunde,
ce-i foamea, ce-i setea, voi n-aveți de unde
să spuneți aproapelui vostru.

Voi nu știți în crunta-nchisoare
cum minte speranța și visul,
când ușile grele se-nchid în zăvoare,
și-n teamă de groaznica lui încleștare
pe sine se vinde învinsul.

Ați stat la ospete-ncărcate
gonind după fast și orgoliu,
nici milă de noi și nici dor,
nici dreptate, nici candelă-aprinsă și nici libertate,
doar ghimpii imensului doliu.

Așa sunteți toți cei ce credeți

că pumnul e singura faimă.
Fățarnici la cuget, pe-alături ne treceți,
când noi cu obraji ca pământul și vineți,
gustăm din osândă și spaimă.

Când porțile sparge-se-or toate
și morții vor prinde să urle,
când lanțuri și ziduri cădea-vor sfărmate,
voi nu știți ce-nseamnă-nvierea din moarte,
căci n-ați fost cu noi în celule.

CANALUL

Au am stat și-am sângerat cu anii
și ne-am scuipat plămânii în țarină,
aici ne-am logodit cu bolovanii,
câte-un picior uitat sau câte-o mână.

Pe-aceste văi și dealuri dobrogene
s-a dat cu veacuri înapoi lumina,
amare bezne s-așterneau pe gene
și le-am simțit în inimi rădăcina.

Trudind flămânzi de soare și de pâine,
înjurături și pumni ne-a fost răsplata;
să facem drum vapoarelor de mâine
am despicat Dobrogea, cu lopata.

Loviți de biciul vântului fierbinte,
săpând din greu, pe ploaie și ninsoare,
am presărat cu mii de oseminte
pământul dintre Dunăre și Mare.

Istoria noastră cea din lacrimi stoarsă
va ține minte și-ntre foi va strânge
acest cumplit Danubiu, care varsă
pe trei guri apă, iar pe-a patra sânge.

Iar cântecele noastre de robie
vor ctitori în anii care vin,
în cărțile pe care le vom scrie,
o nouă „Tristia”, la Pontul Euxin.

2. O scrisoare deschisă a matematicianului Mihai Botez

Textul oare urmează este o variantă a — unei *Scrisori deschise* pe care Mihai C. Botez a scris-o în toamna anului 1981. Cu referire la acest text și posibilul lui des tin, M.C. Botez îi scria lui Vlad Georgescu, în 6 septembrie 1981, următoarele:

...„Între timp mă agit. Sunt șanse de a obține semnături pe o scrisoare deschisă, adresată de intelectuali guvernului și cerând *privirea adevărului în față* — cu corolarul că numai recunoscând deschis eșecurile putem spera să le îndreptăm. Încerc totodată să obțin suport pentru un congres extraordinar al partidului, destinat iarăși a *privi adevărul în față* și a găsi soluții de ieșire din catastrofă. Merge însă foarte, foarte greu, mizeria este mai mare ca oricând... și în afara celor ce au emigrarea ca alternativă atractivă, puțini vor într-adevăr să se angajeze. Toți așteaptă să se termine de la sine. Cel mai; des auzit comentariu este: „asta nu mai poate dura”...

Scrisoarea deschisă nu a găsit, la acea dată, alți semnatari decât autorul ei: A fost difuzată la emisiunile postului de Radio Europa liberă.

*

Scrisoare deschisă

După peste 35 de ani de la terminarea războiului, societatea românească se găsește din nou confruntată cu probleme ce ne amintesc de acele vremuri grele.

Situația economică a țării este alarmantă — și în sprijinul acestei afirmații menționez numai penuria devenită cronică de produse alimentare pe piața internă, ce pune în pericol însuși fondul biologic al națiunii noastre, și sporirea până la cote niciodată atinse a datoriei externe a țării. Devine evident că strategia de dezvoltare planificată a României, întemeiată pe creșterea unor ramuri ale industriei total dependente de importurile de materii prime și de piețele externe de desfacere în dauna agriculturii a dus la rezultate cu totul diferite de cele scontate. Neglijată și lovită în trecut, agricultura rămâne astfel să suporte mai departe o industrie incapabilă să-și acopere propriile nevoi, apăsând greu pe umerii țării.

Situația socială a țării este de asemenea grea. Industrializarea grăbită a dus la depopularea satelor, slăbind țărănimea — factorul de continuitate al civilizației românești —, fără a întări cu adevărat o clasă muncitoare cu profil propriu.

Situația. Școlii, a științei și culturii românești este mai amenințată ca niciodată. O serie de experimente nicio dată terminate au ruinat școala: știința este redusă la rolul de rezolvitor de probleme greșit formulate ale producției: iar cultura este înțeleasă ca unealtă — de educație și propagandă —, uitându-se că ceea ce a dat și dă măsura prezenței unui popor în lume este în primul rând valoarea contribuției sale la știința și cultura universală.

Situația politică este dominată de criza profundă a puterii, ce cere mai departe, în pofida situației de care este în primul rând responsabilă, obediență, atașament și entuziasm.

O formă a nemulțumirii populare este și creșterea nemaiîntâlnită în istoria noastră, a numărului românilor ce vor și cer să își părăsească țara.

Criza societății românești este deci evidentă. Iar faptul cel mai îngrijorător se pare a fi că ceea ce se întâmplă acum este rezultatul *încederii* cu care poporul și-a urmat conducerea și al *îndeplinirii* planurilor de dezvoltare, elaborate și puse în aplicare de această conducere.

Chiar cea mai elementară analiză a tendințelor arată că simptomele descrise nu sunt temporare, ci amenință să se stabilizeze pe termen lung. Viitorul însuși al națiunii noastre este primejduit.

Semnatarul acestor rânduri este cu precădere om de cultură, nu de acțiune, și nu are aroganța și nici naivitatea de a crede că este în posesia soluțiilor apte să redea poporului român încrederea în competența celor ce îl conduc și — în viitorul lui mai bun. Știm însă că, înainte de a căuta soluții, trebuie ridicate cu sinceritate problem ele, așa cum sunt.

Nu vom putea amina la nesfârșit privirea adevărului în față.

Nu vom putea ascunde mereu erorile industrializării prin statistici discutabile și declarații de circumstanță ale oaspeților străini.

Problemele alimentării populației nu pot fi rezolvate prin înscenări televizate privind belșugul piețelor noastre.

Nu de noi indicații duc lipsă școala, știința, cultura noastră, ci de o adevărată înțelegere a problemelor intelectualității și creației spirituale.

Stilul triumfalist al conferințelor cu discursuri prefabricate nu va putea acoperi nemulțumirea poporului și lipsa sa de participare reală la viața țării. Și încercarea continuă de a trece întreaga responsabilitate pentru greutăți pe umerii celor mulți nu poate dura la nesfârșit. Iar faptul că programul dezvoltării României nu a ținut seama de contextul mondial ridică neliniștitoare semne de întrebare asupra competenței inspiratorilor și autori lor proiectării viitorului națiunii noastre.

Ar mai trebui adăugat aici că descurajarea sau pedepsirea celor ce încearcă să-și exprime îndoielile și să-și facă cunoscute nemulțumirile nu poate decât amâna, și niciodată anula, momentul inevitabil al adevărului.

Problemele reale cu care este confruntată astăzi societatea românească nu pot fi însă Stabilite numai prin de crete ale puterii sau numai prin petiții ale nemulțumirilor.

Aceste probleme trebuie să fie descoperite și formulate printr-un adevărat *dialog public*, sincer și constructiv, deschis tuturor celor ce vor să ia parte la el. Este probabil că mulți dintre noi am greșit că am ajuns aici: și cei ce ne conduc și noi, cei ce suntem conduși. Recunoașterea erorilor nu este rușinoasă: ea este prima condiție a unei adevărate renașteri de care România are atâta nevoie.

Poporul român, greu încercat de-a lungul timpurilor, are dreptul la cunoașterea adevăratei stări de lucruri din țară și a cauzelor acesteia, spre a putea participa într-adevăr. În deplină cunoștință, la renașterea țării. Și nu mai într-o atmosferă de sinceritate, conducerea socială își poate asocia participarea poporului la viața țării, participare — de care este atâta nevoie în aceste momente de grea cumpănă.

Apelăm astfel la toți oamenii de bună-credință implicați în destinul dramatic al acestui pământ, chemându-i să își spună deschis părerea, prin orice mijloace,

asupra stării în care se află astăzi țara noastră și asupra a ceea ce cred că trebuie făcut, spre a da o soartă mai bună patriei noastre iubite.

Mihai C. Botez

București, septembrie 1981

3. Trei poeme de Ana Blandiana

TOTUL

...frunze, cuvinte, lacrimi,
cutii de conserve, pisici,
tramvaie câteodată, cozi la făină,
gărgărițe, sticle goale, discursuri,
imagini lungite de televizor,
gândaci de Colorado, benzină,
stegulețe, cupa campionilor europeni,
mașini cu butelii, portrete cunoscute,
mere refuzate la export.
Ziare, franzele,
ulei în amestec, garoafe,
întâmpinări la aeroport, cico, batoane
Salam București, iaurt dietetic,
țigănci cu kenturi, ouă de Crevedia,
zvonuri,
serialul de sâmbătă, cafea cu înlocuitori,
lupta popoarelor pentru pace, coruri,
producția la hectar.
Gerovitalul, băieții de pe Calea Victoriei.
Cântarea României, adidași,
compot bulgăresc, bancuri, pește oceanic,
totul.

DELIMITĂRI

Noi, plantele.
Nu suntem ferite nici de boli
Nici de nebunie
(N-ați văzut niciodată o plantă
Pierzându-și mințile
Și reintrând cu mugurii în pământ?).
Nici de foame.
Nici de spaimă.
Nici de închisori

(N-ați văzut niciodată o tulpină
Gălbuie, agățată de gratii?):
Singurul lucru de care suntem ferite
(Sau poate private)
E fuga.

EU CRED

Eu cred că suntem un popor vegetal.
De unde altfel liniștea în care așteptăm desfrunzirea?
De unde curajul
De a ne lăsa pe toboganul somnului
Până aproape de moarte
Cu siguranța
Că vom mai fi în stare să ne naștem
Din nou?
Eu cred că suntem un popor vegetal –
Cine-a văzut vreodată
Un capac revoltându-se?

(Revista „Amfiteatru”, decembrie 1984)

4. Scrisoarea poetului Dan Deșliu către Nicolae Ceaușescu⁴¹

Domnule președinte.

După 40 de ani, folosesc o altă formulă de adresare decât „tovarășe”. Mi se pare, cum să zic, mai cinstit. Cei călești zilnic în picioare nu pot fi „tovarăși” cu cei care-i calcă. Sunt un fir de pulbere din trupul acestei țări, ca atâția și atâția alții. Nici dvs. Nu sunteți, practic, altceva, însă vă socotiți infinit mai sus decât toți ceilalți. Voi re veni asupra ideii.

Folosesc undele radio, nu Radio București, din motive lesne de înțeles. Se știe că scrisorile directe nu prea vă ajung. Sunt și multe, nu-i vorbă. De-ar fi să le citiți, chiar numai pe cele cu probleme de interes general, sunt convins că n-ați prididi. Eu v-am — trimis o întâmpinare, în iulie 1988, în legătură cu satele. Îmi exprimam deza cordul total și adăugam că, indiferent de bunele intenții, operația mi se pare o gravă eroare. Evident, nu așteptam răspuns. Am avut totuși, după aceea, unele neplăceri cu serviciile poștale și telefonice. Voi reveni și asupra acestui punct.

După cum știți, subsemnatul am pornit, încă din 1945, la un drum ce proclama cu totul alt itinerar și alte obiective. Programul P.C.R., declarațiile, documentele

⁴¹ Scrisoarea a fost difuzată la postul de radio Europa liberă în luna aprilie 1989.

conducerii sale m-au dus la concluzia că merită să mă alătur detașamentului de avangardă al clasei muncitoare, cum se spunea pe atunci. Dacă însă ar fi reieșit că drumul va duce la situația actuală, m-aș fi situat fără șovăire pe poziția contrară. Cred că nu sunt singurul din generația mea care ar fi adoptat această atitudine, dacă s-ar fi spus deschis că se Urmărește înlocuirea vechii oligarhii cu o protipendadă de tip nou — sună cam bizar, într-adevăr —, că în locul monarhiei ereditare vom beneficia de — scuzați — o dictatură inflexibilă, cu vădite intenții de transformare tot în ceva ereditar, o afacere de familie.

Așadar, ca unul care a pornit la drum demult, dar în altă direcție decât cea enunțată oficial, ca unul pe care l-ați invitat chiar să colaboreze la ceea ce părea că aveți intenția să faceți, la începutul lui 1965, în sfârșit, cătunul care a susținut lungă vreme, în versurile sale, că urmând linia partidului comunist țara noastră va cunoaște o înflorire fără precedent, socotesc că am nu numai dreptul, ci și obligația să vă spun, pe cale publică, următoarele:

Domnule Președinte,

Suntem la capătul puterilor, al răbdării, al absurdului multilateral dezvoltat. De ce? După mine, în principal, din cauza unei viziuni aberante asupra realității.

Dvs., domnule președinte, sunteți nu șeful suprem, nu dictatorul, nu împăratul sau părintele patriei. Dvs. Vă socotiți, pur și simplu, proprietarul României. Proprietar absolut al solului, subsolului, al apelor dulci și sărate, al aerului, al celor vii și chiar al răposaților — vezi cimitirele devastate — ba, în plus, al adevărului și al dreptății. Ei bine, asta nu se poate. Nimeni n-a fost vreo dată proprietarul unei țări. Că dvs. Vă situați în atare postură o dovedește mai tot ce vă îngăduiți a dispune să se facă, fără urmă de temei logic și legal. Această perspectivă eronată se agravează printr-o particularitate a naturii dvs., la care presupun că nu v-ați gândit niciodată. Sunteți, d-le președinte, un mistic ireductibil — pare greu de crezut de către un ateu înverșunat —, sunteți profund convins că o putere supraumană v-a dăruit cu daruri de care n-a mai avut parte nimeni pe pământ.

Cum altfel vă puteți explica faptul că dvs., care n-aveți pregătire de specialitate chiar în toate direcțiile, îi învățați pe agricultori cum să însămânțeze, pe urbanisti cum să construiască — un bloc de 13 etaje, de pildă, pe fundația unuia plănuiră să aibă doar opt —, pe metalurgiști, pe pictori, pe lucrătorii din comerț, pe fotbaliști, pe profesori, dar pe cine nu?

Folosind un citat dintr-o cuvântare pe care ați rostit-o cândva, prin 1965, sper că vă amintiți, n-a existat, nu există, nu va exista nicicând un ins atotștiutor, infailibil în toate domeniile. Iată că ați ajuns la ideea că acest fenomen a devenit o realitate în persoana dvs. Rezultatul — un adevărat dezastru național. Am ajuns să facem economie la lipiciul pentru plicuri și timbre, umblăm năuci după un tub de pastă de dinți, după o cutie de chibrituri, sau de detergent!, după rufărie de corp suportabilă — mă jenez să intru în amănunte —, iar dis. susțineți că mai bine n-am dus-o niciodată. Am ajuns să plătim kilowattul cu 3 lei, să băjbăim — la căderea seriei prin Bucureștiul modern ca prin Codrii Vlăsiei, să ne luminăm cu becuri cât un opaiț mai răsărit, în timp ce pe șantierul faimoasei case a republicii se revarsă, zi și noapte,

torente de energie electrică.

Cozile mănâncă bună parte din viața cetățenilor pentru procurarea unor alimente adesea de nemâncat, ca să nu mai vorbim de tragedia localităților mari și mărunte din provincie, iar dvs. îi criticați pe bieții români că sunt lacomi, că mănâncă excesiv.

Televiziunea, ca și presa nu ostensesc să vă închine programe, pagini, fotomontaje iar cei ce se zbat zilnic cu bucuriile existenței n-au parte de un meci săptămânal, de un film interesant, de un program de varietăți sau de niște informații la zi — nici măcar din țări prietene și vecine, ca Polonia sau URSS. Practic, și televiziunea și presa sunt tot proprietatea dvs. — și a familiei. Ce să vă mai spun? Că lipsesc, tot mai acut, produse farmaceutice esențiale pentru existența tuturor, tineri și bătrâni, căci maladiile nu ocolesc pe nimeni? Că am ajuns (ați ajuns, mai exact) la vânzarea de oameni, contra mărci, dolari, etc.? Asta înseamnă, probabil, definitivă rezolvare a problemei naționale. Dar copiii? Poate chiar nu vi s-a spus nimic în acest sens, după cum n-ați știut, pare-se, adevărul despre deșeurile poluante din „Afacerea Sulina”. Poate nu vi s-a adus la cunoștință că se vând — contra franci francezi, lire englezești etc. chiar și copii, fii și fiice ai acestei țări, copii încă neștiutori, cum îndrăznesc să presupun că veți fi fost odată chiar dvs., domnule președinte? Mă gândesc câte nu s-ar fi putut întâmpla dacă o asemenea „afacere” ar fi fost întreprinsă, de pildă, în timpul domniei regelui Ferdinand? Îmi permit să observ că și dvs., și cel ce semnează aceste rânduri ne-am născut în acea perioadă... Evitând speculațiile, voi aminti doar că am avut prilejul să-l văd pe urmașul lui Ferdinand întregitorul, pe Carol al II-lea, circulând nu o dată pe Calea Victoriei, ca pieton, cu doi-trei aghiotanți în preajmă, iar fazi, la apropierea automobilului prezidențial, precedat de sirene asurzitoare, milițieni și agenți în civil, tot mai numeroși pe zi ce trece, fluieră ca la foc, opresc pietonii de pe trotuare, îi împing prin curți, prin ganguri, pe străzi lăturalnice, măbind senzația de lagăr în aer liber... Am refuzat și voi refuza în continuare să mă supun acestui tratament înjositor, acestei încercări brutale de a ne muta, brusc, din condiția de concetățeni (ba chiar tovarăși) ai dvs. în aceea de gunoi, care trebuie ascuns grabnic undeva — când vin boierii.

Pentru că, în fond, cei supuși acestui tratament sunt, la urma. Urmelor, poporul, această entitate foarte greu de (precizat și, mai ales, de consultat, în numele căruia se săvârșesc cele mai diverse abuzuri, încălcări ale legalității, ale Constituției, de la violarea corespondenței — la neîndeplinirea deliberată a obligațiilor asumate în cadrul unor convenții internaționale. Este Constituția R.S.R., în concepția dvs., altceva decât un petic de hârtie? Nu cred, fiindcă altminteri n-ar mai tropăi buldozerul zi și noapte prin casele și curțile atâtor gospodării proprietate personală, din orașele și satele românești. Nu cred — fiindcă am convingerea că multe prevederi constituționale sunt eludate sistematic. Nu prea demult, s-a recurs la o înscenare menită să-mi tulbure grav viața familială, folosindu-se fragmente de convorbiri telefonice și scrisori — unele neajunse nicicând la destinație —, totul prelu crac migălos și, evident, cu mijloace tehnice ultramoderne, de către mari

specialiști în așa ceva. Dvs. Susțineți că de măsurile externe pentru respectarea acordurilor pe care le-ați semnat cu propria mână înseamnă amestec în treburile țării. Dar intrarea bivolului metalic într-o gospodărie, dar cizmele cu care se calcă sufletul unei familii, aceasta cum propuneți să le numim, d-le președinte? Dar dvs. Acționați invariabil cu voie de la popor, în numele acestuia. O mână de inși, corupți și înspăimântați până-n măduva oaselor, confecționează mesaje, telegrame, aclamații pe bandă, ca să dovedească — ce? Că sunteți cel mai iubit fiu al poporului? Și ei, și toți ceilalți acționează sub imperiul fricii. Căci asta, da, ați reușit la cel mai înalt nivel: să băgați groaza în oameni. Dar, totodată, doriți să apăreți drept cel mai iubit — iarăși imposibil, domnule președinte! De când lumea, dragostea și frica nu fac casă! Teamă nu admite celălalt sentiment, teama, dimpotrivă, stârnește... se pare că știți ce — altminteri, cum s-ar explica paza extraordinară, de zi și noapte?

Sunteți, d-le președinte, neîndoielnic — cel mai păzit fiu al poporului!

În numele poporului, pentru înfăptuirea unor lucrări mult peste puterile țării și, adesea, nicidecum necesare, s-au contractat împrumuturi enorme, în valută forte, cu dobânzi aspre — împrumuturi pe care ați decis, brusc, că trebuie să le rambursăm rapid — noi, adică masele, ca și cum noi v-am fi stârnit să le faceți. Și ce s-a întâmplat atunci? Dvs. ați continuat întreprinderile faraonice, fără bruma de folos pentru interesele națiunii, apăsând și mai dur pe grumajii poporului (vinovat, pesemne, de orice eșec) jugul foamei, al amărăciunii, al chinului de fiecare zi. Dvs. însă, d-le președinte, și ai dvs. ați continuat să vă bucurați, dacă nu mă înșel, de condiții de existență care i-ar fi făcut să pălească de invidie, dacă nu de altceva, pe marii potențați ai lumii de ieri și de azi. Și dacă lumea de alături sau de mai departe — vecini de planetă, oricum — își permite să observe și să numească astfel de fapte (dar dispăruți! de la Brașov, dar perchezițiile neautorizate legal, dar suspendarea telefonului și a corespondenței) și câte altele, adesea neștiute, încălcări grave ale drepturilor omului, dvs. Afirmăți ritos că ăsta-i amestec în treburile interne. Evident, în virtutea aceleiași idei de nezdruccinat că sunteți proprietarul întregii țării și că nimeni n-are dreptul să calce pe un teritoriu ce vă aparține în exclusivitate.

Oare nu pe dvs. v-am văzut, cu ani în urmă, jurând cu palma dreaptă pe Constituție credință nestrămutată țării și legii sale supreme? Oare nu scrie acolo, între altele, că dreptul la proprietate privată e ocrotit de lege?

Dvs. nu numai că ați făcut să se încalce sistematic această prevedere, dar, pentru a o anula, îi obligați, de pildă, pe urbaniști, pe arhitecți să renunțe la proprietatea lor legitimă asupra cunoștințelor de specialitate. De prinși să — plodească intențiile, dorințele dvs., ei nu mai cutează să emită opinii, de teamă de a nu cădea în dizgrație, cum s-a întâmplat cu câțiva care au încercat să susțină, argumentat, părerea proprie. Așa se explică, între altele, opera de distrugere sistematică a unor edificii de imensa valoare istorică și arhitectonică, edificii aparținând, cum s-a subliniat, în primul rând culturii române, dar prin aceasta; — culturii europene, întregii omeniri.

Detaliu fantastic: se consideră bun obștesc, intră în patrimoniul național o carte mai veche, o farfurie sau un bibelou pe care n-ai dreptul să le iei cu tine peste hotare, dar se rade de pe fața pământului Mănăstirea Văcăreștilor și, recent, casa din unghiul Căii Victoriei cu B-dul Ana Ipătescu, în care s-a născut Hélène Văcărescu, personalitate marcantă a culturii franceze, originară din România. Pentru dvs., probabil, Văcărești a fost doar numele unei pușcării. Printre versurile pe care le citiți uneori, n-am întâlnit acest simplu și mișcător legat al bardului lenăchiță: „Urmașilor med Văcărești, las vouă moștenire creșterea limbii românești și-a patriei cinstire”.

Asta ați dăruit, în acea ctitorie, d-le președinte! Dar biserica Enei, dar case unde au trăit ori au trudit întru frumos Eminescu, Macedonsky, Călinescu, dar Cotrocenii, acea bijuterie ocrotind moaștele lui Șerban Cantacuzino.

Vedeți, d-le președinte, acel domnitor înțelept n-a pus să se taie canale, să se descăpățâneze vreun munte, să se surpe ctitoriile înaintașilor. După umila mea părere, prin faptul de a fi oblăduit tipărirea primei Biblii în limba românilor, el va dăinui într-un nimb luminos, peste veacuri, în ciuda celor ce i-au zvârlit rămășițele dumnezeu știe unde.

Și toate astea, pe ce temei, cu ce îndreptățire? Pentru a se face loc unor construcții pe cât de inestetice, pe atât de nefuncționale, în majoritate, un fel de corpuri de cazarmă cenușii, unde-i foarte greu să respiri, să iubești, să crești copii zdraveni și voioși, să cânti, să râzi, să te bucuri de viață. Din acești mastodonți, trași parcă la ștanță, nu lipsesc decât frumosul și folosul. Și dacă se iscă proteste împotriva distrugerii atâtor monumente și locuințe, într-adevăr omenești — de fapt, protestele curg, de-o bucată de vreme — dvs. Vă revoltați ca și cum cineva ar vrea să vă bage mâna în buzunar. V-o spun deschis: de aceea am declinat oferta de a lucra în echipa pe care o pregăteți, atunci în 1965, fiindcă am intuit că dvs. n-aveți nevoie de oameni cu care să vă sfătuiți, de specialiști, la ale căror opinii să aplecați urechea. Dvs. aveți nevoie doar de ecouri ale propriei păreri. Din păcate, pentru că un adevărat conducător este chemat, privi în să-și importanța, prin gravitatea misiunii sale, să caute, să stimuleze diversitatea de opinii, singura cale spre adevăr, spre lumină. Dumneavoastră ați rămas la faimoasa deviză militară — ordinul se execută, nu se discută! Ei, bine, dacă nu. Mă înșel, chiar pe vreme de război, în condiții de front, ordinele sunt, adesea, consecința unei dezbateri între specialiști. Inutil să insist asupra genezei dispozițiilor dvs. Vă place să citați uneori niște versuri — de exemplu: „Cei ce se luptă murmurând / De s-ar lupta și-n primul rând, / Ei tot atât de buni ne par / Ca orișicare laș fugar! / Murmurul, azi și orișicând, / E plânsat în zadar!” De ce nu continuați însă cu ceea ce spune autorul (Coșbuc, în speță) în strofa următoare: „Iar a tăcea, și lașii știu! / Toți morții fac! Dar cine-i viu / Să rădă / Bunii răd și cad!” Eu unul cred că nu prea-i de râs, mai ales când vedem cu ochii și auzind cu urechile, vorba cronicarului, lucruri de durere. Exodul atâtor oameni de valoare, peste hotarele țării (trădători, îi numiți dvs.), dar cum de s-au înmulțit în așa măsură trădătorii aceștia, în cea mai glorioasă epocă din istoria României?

Scăderea continuă a prestigiului pe arena internațională, criticile tăioase, venind

nu doar din Occident, ci și din preajmă, sau de la conducerea unor formații politice ca Partidul comunist italian ori Partidul comunist francez, direct prin cuvintele vechiului (fostului?) dvs. prieten, Georges Marchais.

Toate acestea sunt neavenite, pentru dvs. toată lumea greșește sau e de rea-credință. Singur dvs. sunteți și rămâneți unicul deținător (proprietar, nu?) al adevărului și ai dreptății. Cine gândește altfel, aici, la noi, e un duș man și trebuie tratat în consecință.

Am avut un prieten de tinerețe, inginerul Gheorghe Ursu, activist, cândva, în organizația universitară București. A fost schingiuit de niște securiști zeloși, mai acum trei ani, pentru că scrisese ceva într-un jurnal intim. A murit sub tortură, domnule președinte, cum s-a mai întâmplat și cu alții, nu puțini. Dar cu Doinea Cornea, care n-a făcut decât să-și exercite dreptul la opinie, garantat prin Constituție, cum fac și eu, chiar în acest moment? Cu ea, ce s-a întâmplat? Nu știu dacă vă interesează, nu am intenția să vă impresionez, dar îmi îngădui să afirm că propria dvs. Mamă s-ar răsuci în mormântul din dealul Scorniceștilor, de i-ar fi dat să afle (mai știi?) pe căi neînțelese pentru noi, ce a avut de pățimit acea femeie cinstită și curajoasă, fiindcă și-a permis să spună lumii ceea ce credea că trebuie spus.

În ce mă privește, nu mă consider nici dușman, nici disident, sunt, pur și simplu, de altă părere. Și dacă mi-o exprim, ce mi se poate întâmpla? De publicat, nu mai public demult, crezând că un scriitor serios nu poate oferi tiparului doar pagini fără legătură directă cu trista, realitate a vieții din România de azi. Așa că nu mă poate lovi monstruoasa interdicție impusă eminenței mele colege Ana Blandiana. Din partid am ieșit când ați binevoit a dizolva organizația de la Uniunea Scriitorilor pentru a o întări, firește. La „Luceafărul” nu mai lucrez de peste un sfert de veac, deci n-o pot lua, cum s-ar zice, pe urmele colegului Aurel Dragoș Munteanu. Și atunci? A, da, s-ar putea să mă întâlnesc cu un vehicul neatent, sau cu un grup de băieți indignați, sau — nimic nu-i exclus — să mi-l dea cineva, cu totală discreție — pe RADU. Vom vedea. Acum nouă ani, mai precis în vara anului 1980, când am avut ultima convorbire personală cu dvs., am încheiat, dacă nu mă înșel, spunându-vă un fel de pildă din popor, cu un biet țăran care venea cu căruța de lemne din pădure (ce vremuri!), iar soarele și crivățul au făcut o prinsoare, care scotea mai grabnic cojocul de pe român. Și s-a pornit crivățul să vâjâie, și de ce se înțețea, de ce strângea omul cojocul mai tare, iar crivățul s-a lăsat păgubaș. Să-ncerc și eu, a zis soarele, și cum a zâmbit oleacă, țăranul s-a întremat și a scos singur straiul, de bunăvoie.

Dumneavoastră atunci, ați râs și ați zis că v-a plăcut.

O clipă am tras nădejde că așa și era, că, poate, ați înțeles. Mă înșelasem. Fie-mi iertată speranța deșartă. Sau să nu-mi fie.

Dan Deșliu
București, 9 martie 1989

V. După revoluție

1. Dubla gândire sau cum a fost posibil

Laolaltă cu imensa bucurie pe care ne-a adus-o victoria miraculoasei Revoluții din 1989 a tineretului român (cred că sub această denumire va rămâne ea în istorie) și cu pioasa reculegere în fața mormintelor încă proaspete ale eroilor acestei revoluții, în spiritul multora dintre noi stăruie o întrebare dureroasă: cum a fost posibil să se întâmple ceea ce am trăit în ultimele decenii de tristă și sinistrală amintire? Fără un răspuns născut din profunda cercetare și înțelegere a mecanismului instalării, consolidării și funcționării uneia dintre cele mai odioase dictaturi a tuturor timpurilor, vom fi lipsiți de o armă care trebuie să ne ajute la împiedicarea repetării răului, fie el și în forme mai puțin virulente. Ca profesor și cercetător, specialist în analiza sistemelor, iar pe de altă parte, ca deținut politic antistalinist, în perioada 1949 — 1951, am suferit împreună cu alți studenți primele lovituri „științific” organizate pentru distrugerea morală a poporului român. Notez pe scurt, în cele ce urmează, câteva păreri asupra cauzelor tragediei pe care am trăit-o cu toții în ultimii 40 de ani.

Unul dintre primii care au surprins esența metodei de a strivi moralmente popoare întregi a fost marele romancier și moralist englez George Orwell, care, în capodopera sa, romanul *1984* (scris în anul 1947), are o viziune apocaliptică și, din păcate, confirmat profetică, asupra unei lumi dominate de regimuri totalitare „socialiste”, în care ideea „filosofică” de bază o constituie „Principiul dublei gândiri” (*double thought*). Dubla gândire obligă pe cetățenii statului Oceania, imaginat de Orwell (acțiunea se petrece în anul 1984), să creadă în lozinci aberante ca următoarele: „Războiul este pacea”.

„Libertatea este sclavie”, „Ignoranța este forță”, întreaga lor viață fiind stăpânită de minciună, ură, violență și teroare.

Ceea ce s-a întâmplat în țara noastră după 1945 confirmă justetea intuiției orwelliene. Acțiunea concertată și organizată de distrugere morală a poporului român a început printr-un „experiment” de proporții oarecum reduse. La închisoarea din Suceava și Pitești, unde se aflau închiși sute de studenți condamnați pentru lupta lor curajoasă împotriva înrobirii țării de către staliști, în anul 1948 au fost recrutați, prin teroare și promisiuni de reabilitare, 50 — 60 de deținuți teroriști, care au primit sarcina să aplice metode noi de „reeducare” a colegilor lor. Acțiunea a fost, se pare, condusă de Ana Pauker și Teohari Georgescu, iar șeful „comandoului” de teroriști era sinistrul Eugen Țurcanu, student din Suceava. Acțiunea de „reeducare” începută la Suceava și Pitești a continuat apoi în penitenciarele Gherla și Târgușor, precum și în lagărele de muncă forțată de la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Ororile săvârșite-o în aceste închisori depășesc chiar previziunile lui Orwell. Prin torturi fizice și morale de neînchipuit, călăii urmăreau să obțină de la victimele lor negarea celor mai sfinte valori în cultul cărora fuseseră educați de familiile și de dascălii lor: patria, Dumnezeu, familia, prietenia

—, democrația. Torționarii au încercat, în aproximativ patru ani de „acțiune” să „reducă” câteva. Mii de studenți, muncitori și intelectuali deținuți politici. Această înspăimântătoare tragedie este astăzi cunoscută de opinia publică românească și din străinătate, grație în bună parte cărților scrise de Paul Goma, victimă și el a „reeducării” de la Gherla.

Cred că principalul obiectiv urmărit în sinistrul „experiment Pitești” era „reeducarea” victimelor în spiritul dublei gândiri în sens orwellian, adică pierderea completă a personalității și a busolei valorilor.

Experimentul a fost oprit brusc în 1952, după căderea de la putere a Anei Pauker și în urma scandalului internațional pe care l-a generat răspândirea veștilor despre ororile de la Pitești. Poate că am contribuit și eu la acest lucru, informând în detaliu despre aceste orori pe diplomatul austriac Otto von Eiseleberg, pe care l-am întâlnit în 1952, după eliberarea mea de la Canal. În 1954 a avut loc procesul lui Țurcanu și al celorlalți torționari. Au fost condamnați la moarte și executați, deveni seră incoizi pentru conducerea de atunci a țării, care se străduia să obțină o imagine internațională mai civilizată.

Anii de dictatură a clanului Ceaușescu reprezintă, însă, o încercare de extindere a „experimentului Pitești” la nivelul întregii țări, bineînțeles cu unele adaptări și „perfecționări” de mijloace, rod al experienței „științifice” dobândite „pe viu”. După consolidarea poziției sale de dictator, imediat după 1970, Ceaușescu — ajutat de acoliții săi — a pornit o nemiloasă acțiune de răspândire a dublei gândiri, practic în întreaga societate românească. Este vorba de o veritabilă boală mintală colectivă, caracterizată prin ruptura dintre gândire, exprimare și acțiune. Cu mijloacele de propagandă oare ne sunt cunoscute, dar și cu concursul (o spun cu durere în suflet) unor intelectuali corupți, s-a ajuns la situația în care minciuna, lingușirea, delatiunea, impostura sa cuprindă ca o oribilă caracatiță milioane de oameni. Deve niseră cu toții bolnavi mintal, iar boala se numea, după cum spune Orwell, *double thought*.

Mărturisesc că deși auzeam cum se ridică protestele tot mai numeroase ale unor oameni de mare curaj, ca Mihai Botez, Doina Cornea, Dan Petrescu, Mircea Dinescu, Silviu Brucan, Dan Deșliu, Dumitru Mazilu și alții, am fost înspăimântat de mizerabila capitulare a conștiințelor care a însemnat congresul al XIV-lea, de tristă memorie, al P.C.R. Practic, aproape 4.000.000 de oameni și nu numai ei l-au proslăvit din nou pe Ceaușescu, deși știau cu toții că este un tiran paranoic care duce țara spre catastrofă totală. Boala mintală, *dubla gândire*, îmbolnăvise aproape toată țara: „experimentul Pitești” era generalizat.

Atunci când speranța începuse să slăbească chiar și în sufletele celor mai tari dintre noi, s-a produs MIRACOLUL. Sănătatea mintală și sufletească a tineretului a învins dubla gândire, iar monstruosul eșafodaj al represiunii construit în decenii de diabolice eforturi ale unor minți bolnave a fost înlăturat. Spontaneitatea și rapiditatea cu oare tineretul a optat pentru valorile perene ale țării, ale umanității ne-au redat tuturor optimismul, încrederea în viitorul de mâine.

Așadar, îngenuncherea unei țări întregei, timp de zeci de ani, de către un grup

de scelerati a fost posibilă datorită manipulării și abrutizării gândirii sănătoase individuale și colective, prin monstruoasa practică a dublei gândiri, minciuna instituționalizată devenind comportament uzual. Acum, după victoria Revoluției știm cum am reușit să scăpăm de flagelul acesta: prin refuzul spontan al tineretului de a mai suporta minciuna.

Pentru desăvârșirea Revoluției e necesar ca și noi, adulții, vârstnicii și, în primul rând, profesorii de toate gradele, să urmărim exemplul tinerilor, să extirpăm din noi, cu curaj, tot ceea ce înseamnă dublă gândire. Să le oferim tinerilor, care merită să conducă și trebuie să conducă această țară prea mult încercată, toate cunoștințele și experiența noastră. Să ne ferim de carierism, oportunism și impostură și să ne devotăm cu dragoste și sinceritate cauzei Revoluției. Este singura noastră șansă de reabilitare ca generație. Să nu o pierdem! Altfel, aceiași tineri oare au știut și au putut să înlăture odioasa dictatură a lui Ceaușescu, ne vor invita și pe noi să părăsim definitiv scena. Pe bună dreptate.

Gheorghe Boldur-Lătescu.

(„România liberă”, nr. 14051 din 12 ianuarie 1990)

2. Realism în redresarea economică

În ultimele zile, am avut prilejul să aflăm opinia unor personalități din conducerea F.S.N., a guvernului său, a unor partide politice, privind problemele economice ale țării. Aceste opinii au două elemente comune: 1 — ele subliniază dezastrul economic în care se află țara; 2 — ele exprimă un număr de deziderate privind redresarea economică. În ceea ce privește căile prin care se pot atinge dezideratele, opiniile expuse se limitează la generalități sau truisme, fără a anunța măcar intenția unor studii serioase, de profunzime, cu ajutorul cărora să se fundamenteze soluțiile privind viitorul economic al României.

Impresia de diletantism lăsată de opiniile la care mă refer m-a tulburat și m-a îngrijorat în același timp. Firește, e bine că se spune, în sfârșit, adevărul despre falimentul „experimentului” economiei planificate de tip comunist, e tot atât de bine că se enunță dorința de a realiza o economie prosperă, modernă, axată realmente pe creșterea nivelului de trai și pe reintrarea în circuitul economic internațional, dar nu e deloc — bine că se ignoră sau se eludează problema cheie a redresării noastre economice: cum vom realiza obiectivele aproape unanim acceptate ca prioritate?

„Problemele economiei naționale nu mai seamănă astăzi cu cele din 1937 și, bineînțeles, nici cu cele pe care voia să ni le impună paranoia planurilor „epocii Ceaușescu”. Dezvoltarea economică a unei țări, chiar complet dezlegată de (tabuurile planificării centralizate, trebuie gândită cu înalt profesionalism, cu metode de analiză științifică, în care rolul instrumentelor de modelare matematică și a tehnicilor informaticii sunt de mult recunoscute și verificate în țările avansate, fie ale mari, mijlocii sau mici.

Etapă în care ne aflăm acum poate fi numită, după părerea mea, etapa de

urgență economică. Ea se caracterizează prin existența vechilor structuri, care nu pot fi deocamdată radical transformate, în cadrul cărora se încearcă soluții provizorii în ameliorarea a unora dintre aspectele vieții economice, prioritară fiind îmbunătățirea nivelului de trai. Această etapă ar trebui să dureze până la alegeri, poate câteva luni după aceea, dar în niciun caz nu mai mult de un an. Cred că dată fiind moștenirea falimentară de la vechiul regim, timpul scurt avut la dispoziție, precum și pagubele mari provocate de teroriști și sabotori, chiar dacă se va reuși o oarecare creștere a nivelului de trai, în această primă etapă după lichidarea ceaușismului va persista o situație dificilă, caracterizată de stagnarea economică, contractarea unor credite din afară și chiar șomaj și inflație.

Etapă următoare, care trebuie profund și competent gândită începând chiar de acum, o va constitui etapa aplicării strategiilor pe termen mediu (4 — 5 ani). Metodele moderne de modelare și informatizare se pot utiliza cu mare eficiență în elaborarea acestor strategii. La baza strategiilor posibile se află un *scenariu* care, după cum bine știu economiștii, este un pachet de opțiuni social-politice și de evenimente posibile în viitor. Tehnicile dinamicii sistemelor asistate de calculator stabilesc prin și mulare dacă opiniile și evenimentele sunt compatibile dintre ele și, când acest lucru este realizat, care sunt consecințele economice care decurg. Cu ajutorul calculatorului, opțiunile se pot „ajusta” până la obținerea unor efecte economice anticipate satisfăcătoare. În acest fel, se ajunge la o strategie care poate fi luată în considerare de decidenți.

Metodele pentru elaborarea strategiilor pe termen mediu presupun un travaliu considerabil, precum și un număr important de date reale privind situația existentă în economie. Nu putem deci reproșa personalităților la care ne-am referit mai sus și nici consilierilor lor economici că nu sunt în măsură încă să ne prezinte în detaliu strategia economică pe care intenționează să o aplice dacă vor ieși învingători în viitoarele alegeri parlamentare. Îngrijorător este însă faptul că nimeni nu a anunțat inițierea reia unor studii pentru stabilirea, în mod științific, a unei anumite strategii economice.

Împreună cu un grup de colegi, cadre didactice și studenți de la Academia de Studii Economice, am considerat util să demarăm un studiu de anvergură privind strategiile pe termen mediu pentru redresarea economică a țării. Vom da în continuare elementele esențiale care stau la baza acestui studiu. S-au elaborat trei scenarii, care rezumă cele mai probabile tendințe politice ce se conturează în prezent în perspectiva viitoarelor alegeri.

Scenariul E: Cuprinde în esență opțiuni economice și se caracterizează, în principal, prin menținerea proprietății de stat asupra marilor întreprinderi industriale, prin intenția de a le rentabiliza, operând la nevoie reprofila rea, reducerea sau chiar oprirea producției nerentabile; în agricultură se intenționează menținerea proprietății cooperatiste (îmbunătățită instituțional și funcțional), con comitent cu încurajarea micii proprietăți pe loturi individuale de câteva pogoane. Scenariul E mai prevede restructurarea planificării centralizate și orientarea ei spre pârgii economice, acceptarea capitalului străin în condiții avantajoase, precum și

introducerea unor elemente ale economiei de piață.

Scenariul L: Este axat pe privatizarea treptată a industriei, agriculturii și a celorlalte ramuri, pe desființarea planificării centralizate, trecerea la economia de piață, încurajarea investițiilor cu capital din țările dezvoltate; reintrarea în circuitul economic internațional, în condiții de eficiență și rentabilitate, constituie una din opțiunile principale ale scenariului L.

Scenariul G.P.: Are la bază ideea gestiunii participative, conform căreia legile pieței libere vor guverna și vor regla relațiile dintre marile întreprinderi care, având statut de regii autonome, vor introduce efectiv sistemul autoconducerii, un rol important revenind tineretului ca factor de asanare și dinamizare a vieții economice în aceste întreprinderi. Gestiunea participativă va funcționa atât în industrie, cât și în agricultură, definind un important sector al economiei naționale, alături de care va funcționa neîngrădită inițiativa privată în condiții similare cu cele prevăzute în scenariul L.

Pentru fiecare scenariu în parte, urmează elaborarea unui model general care va încerca să surprindă interconexiunile dintre principalele variabile economice, după care, prin numeroase încercări succesive efectuate cu ajutorul calculatorului, se vor defini o serie de strategii posibile și realiste care pot fi puse la dispoziția oamenilor politici, pentru a-și defini programele economice de detaliu.

Competența previzională, în general, și cea din domeniul economic, în particular, constituie componente esențiale ale democrației moderne. De aceea, cred că, fără a se rupe de problemele. Imediate, arzătoare, uneori chiar dramatice, oamenii politici și economiștii nu au voie să negligeze fundamentarea științifică a soluțiilor de redresare economică pe termen mediu. Și cred că nici pe cele pe termen lung.

Conf. Dr. Gheorghe Boldur-Lătescu
(„România liberă”, nr. 14060 din 23 ianuarie 1990)

3. Clauza națiunii celei mai abandonate

De multe ori soarta țării noastre a atârnat sau a fost decisiv influențată de hotărârile marilor puteri care, urmărind obiective și interese globale, nu au ținut seama de „măruntul” interese ale României. Dacă ar fi să ne limităm numai la cele întâmplate în ultimii 50 de ani, realitățile ne obligă să ne reamintim o suită de împrejurări dramatice din existența poporului nostru, toate provocate de înțelegerile la care au ajuns pe față sau în secret marile puteri ale vremii. În iunie 1940, ca o consecință a Pactului Ribbentrop-Molotov, acea cinică tranzacție dintre două mari puteri totalitare și agresive, Germania hitleristă și Uniunea Sovietică, României i-au fost răpite Basarabia, Nordul Bucovinei și ținutul Herța. La nici două luni după aceea, în condițiile dictatului impus de Germania și Italia, avea să fie smulsă din trupul țării noastre și partea de nord-est a Ardealului. Câțiva ani mai târziu, în februarie 1945, la conferința de la Yalta, Europa a fost împărțită în zone de influență, Stalin, Roosevelt și Churchill cuantificând influența pe care avea să o

exercite U.R.S.S. asupra Poloniei, României, Cehoslovaciei, Ungariei, Bulgariei și Iugoslaviei. Pentru decenii întregi. Pe conturul țării noastre cei trei mari au scris: 90, ceea ce în limbajul lor politic, plin de inteligență și morală, semnifică 90 la sută influență sovietică. Urmările se cunosc, le-am plătit cu viața, cu sângele nostru. În luna decembrie a aceluiași an 1945, la Conferința de la Moscova a miniștrilor de externe ai S.U.A., Marii Britanii și U.R.S.S. a fost legitimizat guvernul Petru Groza dominat de comuniști, din care însă făceau parte și „liberalii” lui Gh. Tătărescu (vă mai amintiți, domnule Câmpeanu?), guvern pe care Vișinski îl impusese cu forța regelui Mihai. În 1946 guvernul Groza a organizat „alegeri libere” pe care, inversând scorul, le-a câștigat cu o majoritate de aproape 80 la sută. Occidentul putea fi mulțumit. În România, procesul democratic începuse.

Și anii s-au scurs. Ani lungi de groază și apăsare pentru națiunea noastră. În 1971, președintele Nixon a deschis o eră nouă a relațiilor dintre S.U.A. și România ceaușistă: mai bine de 15 ani de sprijin masiv acordat celui mai odios dictator poststalinist de către cea mai mare democrație a lumii. Din nou putem spune că urmările le cunoaștem și încă bine de tot. Ele ne sunt proaspete în memorie.

Toate acestea sunt certitudini ale istoriei, nimeni nu le poate contesta. Și ajungem la zilele de după Revoluția din decembrie 1989, în aprilie 1990. După 45 de ani de regim comunist, țara noastră, ruinată și dezorientată, se pregătește de alegeri. Observatorii lucizi și de bună-credință știu că electoratul este dezinformat și acaparat abuziv de o grupare politică care și-a însușit puterea. Organizarea alegerilor, în mod voit prematur, a avut drept unic scop forțarea rezultatului. Au existat oameni lucizi care au propus partidelor din opoziție boicotarea alegerilor. A urmat însă o adevărată lovitură de teatru, prin difuzarea unui comunicat al Ambasadei S.U.A. la București care-i sfătuia „părintește” pe români să-și exercite

„În mod democratic” dreptul la vot. Cum putea opoziția să mai îndrăznească o inițiativă de boicotare? Cu un chiul Sam e bine să fii în relații cordiale. Ce importanță are acceptarea farsei chiar dacă ea va marca viitorul României pentru mulți ani?

Acum, în decembrie 1990, după o succesiune de grave erori ale puterii, sub presiunea opiniei publice începuse să se contureze alternativa schimbării non-violente a actualei stări de lucruri, pe calea unei reale asanări și democratizări a vieții sociale, economice și politice. Dar să cul ou surprize al unchiului Sam se pare că e fără fund: la 15 decembrie Departamentul de Stat elaborează și difuzează un comunicat care salută schimbările ce-au avut loc în anul scurs de la Revoluție și asigură guvernul și poporul — român de sprijinul său. Cu un asemenea certificat de bună purtare, nu e de mirare că premierul Roman se declară de „neclintit”.

Dragii noștri americani, vă iubim și admirăm, avem nevoie de ajutorul vostru. Știm că aveți un ulti național al fair-play-ului și atunci ne întrebăm: de ce tocmai cu noi, una dintre cele mai năpăstuite națiuni din Europa ultimilor 45 de ani, v-ați dezis de acest cult? Conștient sau nu, ne-ați abandonat fără scrupule în repetate rânduri.

Măcar acum, în ceasul al 12-lea al nenorocirii noastre, încetați să ne mai aplicați clauza națiunii celei mai abandonate. Prea mult a îndurat poporul nostru! Sunteți ca și noi trecători pe acest pământ și veți da cândva socoteală în fața lui Dumnezeu

pentru binele sau răul făcut altor popoare.

Gh. Boldur-Lătesou, Florin Gabriel Mărculescu
(„România liberă”, nr. 14335 din 20 decembrie 1990)

4. Alianța Civică propune

Procesul comunismului

Pentru martirii noștri din decembrie 1989,

Pentru copiii-martiri ai Timișoarei și pentru toți orfanii și văduvele celor ce au fost uciși de „teroaarea roșie”,

Pentru milioane de țărani, „talpa” acestei țări, jefuiți de pământ și de case, de agoniseala trudită, dezrădăcinați, obidiți și omorâți,

Pentru milioane de muncitori trudiți până la epuizare, aduși la disperarea care i-a ridicat în '77 la Valea Jiului și '87 la Brașov,

Pentru milioane de intelectuali umiliți și exterminați sistematic, în lagărele și pușcăriile de la Canalul Dunăre - Marea Neagră, Aiud, Pitești, Sighetul Marmăției, Râmnicu Sărat, Gherla — în întregul gulag românesc,

Pentru toate victimele abuzurilor, teroare! și crime lor săvârșite în numele unei ideologii, a urii, a luptei de clasă, pentru toți martirii marii pătimiri a neamului românesc din ultimele cinci decenii,

ÎN NUMELE POPORULUI:

— Cerem să fie adusă în fața judecății națiunii ideologia extremistă de stânga, care a inspirat, generat și acoperit crime, care i-a ferit pe vinovați de dreapta pedeapsă.

— Cerem judecarea celor ce au terorizat acest popor, blând și omenos, timp de peste patru decenii, a conjurației care a acaparat puterea de stat, a născut și a instaurat cea mai feroce dictatură, a capilor acestei conjurații

— Nomenclatura comunistă — și a brațului ei înarmat, poliția politică — securitatea.

— Cerem condamnarea și abolirea tuturor legilor ne drepte — începând cu Constituțiile comuniste —, a structurilor și instituțiilor regimului dictatorial, înlăturarea persoanelor compromise.

— Cerem anularea tuturor măsurilor abuzive, antidemocratice și antiumane adoptate de regimul comunist, de-a lungul existenței sale între 1944 și 1989.

(„România liberă”, nr. 14319 din 29. Nov. 1990)

*

Procesul comunismului trebuie îndreptat împotriva sistemului odios care a martirizat țara timp de 45 de ani.

Suntem creștini și, de aceea, cred că autorii genocidului, precum și complicii lor, în măsura în care își recunosc vinovăția, trebuie iertați. Sistemul comunist trebuie însă condamnat, cu maximă severitate, o dată pentru totdeauna, pentru a nu fi

posibilă nicidecând repetarea crimelor pe care le-a săvârșit.

5. Un rechizitoriu al foștilor deținuți politici

Consiliul Director al AFDPR întrunind 38 de președinți ai filialelor județene și municipiului București, în urma dezbaterilor din 1 — 2 iulie a.c. adresează următoarea declarație — apel:

Starea gravă de criză politică și economică este în măsură să provoace mari convulsii sociale și stări tensionate explozive, care să arunce țara în plin haos.

Vinovată de această stare este puterea actuală, incapabilă și coruptă, tributară prin structură, gândire și metode, vechiului sistem din care emană.

În loc să constate starea de urgență, să caute să stopeze declinul moral și economic și să părăsească scena politică a țării, actuala putere nu urmărește decât să câștige timp, amânând orice rezolvare. Promițând și mințind, calomniind ori amenințând, la adăpostul zecilor de legi profund antidemocratice și al unui aparat de opresiune puternic (întărit zi de zi), puterea speră să descurajeze opoziția și să obișnuiască din nou un popor întreg că nu are ceva mai bun de ales în afara acestui sistem „original” și astfel să ucidă orice speranță în adevăr și democrație. Iată de ce adresăm tuturor cetățenilor conștienți și în primul rând tineretului acestei țări (elevi de liceu, muncitori, studenți) apelul de a nu se lăsa intimidați ori descurajați și a se considera în aceeași stare de fapt ca și înainte de luna decembrie 1989. Poate, din unele puncte de vedere, chiar mai gravă, pentru că minciuna, corupția, denigrarea, răsturnarea valorilor umane, impostura n-au atins niciodată asemenea cote.

Adresăm, din nou, un apel solemn șefilor partidelor opoziției parlamentare și în special direct parlamentari lor respectivi să înțeleagă că, în această situație dramatică pentru soarba democrației, au datoria să nu mai rămână nicio zi în acest parlament, care va purta stigmatul pe care îl merită. Rămânerea lor mai departe nu înseamnă decât un gir moral pentru o falsă democrație, colaborând — vrând sau nu — și profitând material de pe urma acestui organism, unde n-au putut bloca măcar o lege din nenumăratele legi nefaste emise.

De asemenea, atragem atenția opiniei publice să nu se lase înșelată de ultimele diversiuni, foarte bine puse în scenă de profesioniștii secțiilor specializate ale puterii. A vorbi, spre exemplu, despre pericolul extremismului de dreapta, a agita atât de mult acest pericol, care, de fapt, nu există în România, este o încercare de abateră a atenției de la problemele grave care ne confruntă și în același timp a nu observa bârna celui mai crunt extremism de stânga — comunismul care se află la putere.

Țara nu poate ieși din acest marasm criptocomunist decât prin demisia imediată a guvernului și dizolvarea parlamentului. Numai un guvern de tranziție acceptat de forumul antitotalitar poate asigura ținerea unor alegeri cu adevărat libere (locale și legislative) și mai poate scoate țara din criză... A se accepta alegeri sub egida actualului guvern și fără respectarea punctului 8 din Proclamația de la Timișoara ar

Însemna că n-am învățat nimic din alegerile de la 19. XI.1946 sau 20.V.1990.

AFDPR. consideră Radioteleviziunea ca principala responsabilă pentru toate evenimentele grave petrecute după 22. XII.1989, pentru dezinformarea și manipularea informațiilor, fiind păstrată intactă de actuala putere ca o adevărată citadelă securisto-comunistă. Nu se poate vorbi de alegeri libere câtă vreme Radioteleviziunea rămâne un instrument al puterii.

Cerem în mod public dreptul AFDPR de a avea acces la programele televiziunii.

Consiliul Director consideră Tratatul Iliescu — URSS ca nelegitim și antinațional. Relațiile noastre cu viitoarele state Rusia și Ucraina trebuie să fie prietenești și echitabile, stabilite prin tratate deschise, dar condiționate de rezolvarea problemelor create prin folosirea forței și amenințării cu forța de către URSS-ul stalinist și Tratatul Ribbentrop-Molotov.

AFDPR sprijină Formulă antitotalitară ca reprezentând opoziția unită anticomunistă.

AFDPR condamnă violența și ilegalitatea folosite împotriva foștilor deținuți politici din comuna Nucșoara și mai ales rolul provocator și nefast jucat de abuziva comisie nr. 14 (vezi adresa nr. 2478/19. III.1991).

Consiliul Director condamnă puterea pentru continua rea acțiunilor denigratoare și de marginalizare a AFDPR-ului folosind SRL-ul, comisia 14, presa aservită, procese în justiție etc. Atitudinea aceasta față de AFDPR. trădează componența și orientarea net comunistă a structurilor puterii actuale, care nu ne poate ierta nici astăzi că am îndrăznit să supraviețuim, constituind o dovadă vie a ceea ce a însemnat comunismul.

Noi, foștii deținuți politici anticomuniști, ca de altfel întreg poporul român, nu avem vocația urii și a răzbunării.

Noi suntem toleranți până la iertare, dar nu. Avem dreptul să uităm crimele contra umanității, violențele și teroarea instaurate în țară după 1946. Avem dreptul la adevăr și justiție, de aceea AFDPR și-a însușit textul scrisorii din decembrie 1990 a Ministerului Justiției privind soluționarea și încadrarea crimelor comunismului.

A fost, de altfel singura dată când AFDPR a avut ace lași punct. De vedere cu guvernul. Din păcate nu s-a făcut niciun pas pentru respectarea acestui angajament se lemn luat de guvern în fața țării. Este încă o dovadă că puterea actuală folosește orice mijloc necinstit pentru a induce în eroare opinia publică și a câștiga timp.

Pentru ideea de libertate, pentru liniștea și bunăstarea generațiilor de astăzi și de mâine nu trebuie să renunțăm la spiritul luptei anticomuniste duse de foștii deținuți politici de-a lungul unor ani grei, după cum nu trebuie să trădăm idealurile Revoluției din decembrie 1989. Omenirea a suferit prea mult pentru a se lăsa din nou înșelată de criptocomunism, și România nu poate fi o excepție.

Consiliul Director al AFDPR
(„România liberă”, 15 iulie 1991)

6. DECLARAȚIE APEL a primei consfătuiri naționale a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice

Lovitura de stat eșuată din URSS a creat în această țară o situație politică nouă în plină desfășurare. Elementele comuniste cele mai conservatoare au încercat să oprească procesul de democratizare și de instaurare a statului de drept.

Aceste elemente au funcționat. În interiorul PCUS, al aparatului guvernamental și al complexului militaro-industrial. Cauzele profunde ale acestei situații decurg din iluzia comuniștilor reformatori aflați la cârma Uniunii Sovietice că sistemul comunist poate fi restructurat.

Această iluzie a generat o politică a jumătăților de măsură care a permis supraviețuirea vechilor structuri comunist-totalitare. Aceste structuri s-au coalizat în scopul răsturnării președintelui constituțional al URSS și al stopării procesului de reforme.

Eșecul loviturii de stat, datorat în primul rând reacției ferme a societății civile, dar și forțelor politice necomuniste organizate într-o structură constituțională incipientă, semnifică sfârșitul comunismului ca sistem.

Situația actuală din țara noastră prezintă îngrijorătoare similitudini cu cea care a generat lovitura de stat din Uniunea Sovietică.

Majoritatea structurilor comuniste totalitare au supraviețuit și continuă să fie active în administrația de stat, armată, justiție și procuratură, poliția politică, economie, învățământ și, prin menținerea monopolului asupra televiziunii, în mass-media.

Prin încurajarea demagogiei de tip comunist, prin populism, inconsecvență reformatoare și corupție generalizată la scara întregii societăți, actuala putere din Ro mânia este răspunzătoare de haosul social, economic și spiritual al țării.

Reconcilierea, națională, atât de necesară procesului de democratizare din România, este împiedicată de refuzul puterii de a dezamorsa conflictele sociale, interetnice și interconfesionale care sfâșie organismul social românesc.

Perpetuarea mentalității partidului unic în cadrul Frontului Salvării Naționale a condus la întreținerea unei permanente ofensive denigratoare — prin toate mijloacele și mai ales prin televiziune — împotriva opoziției democratice.

În aceste condiții, opinia publică românească este ținută departe de valorile democrației și ale pluralismului politic. Să nu uităm că, fără o minimă societate civilă în Rusia și în alte republici sovietice, puciul de la Moscova ar fi reușit. Pentru ca țara noastră să nu se confrunte cu o situație tragică precum aceea din Uniunea Sovietică din zilele loviturii de stat și pentru a fi garantată democrația în România, Alianța Civică și Partidul Alianței Civice cer:

1. Președintele României, membrii parlamentului și toți ceilalți demnitari de la nivel național și până la nivelul local să-și definească public poziția față de partidul comunist român și față de rolul pe care acesta l-a avut în istoria României.

2. Investigarea pe oale parlamentară sau prin intermediul unui organism

special constituit a activității desfășurate până în decembrie 1989 de către foștii membri ai Comitetului Central al P.C.R., ai comitetelor județene, precum și ai Guvernului în scopul stabilirii prejudiciilor morale, prin pervertirea conștiințelor, ca și a daunelor de natură economică și care au adus România în stadiul de faliment. Stabilirea vinovaților și judecarea lor conform legilor.

3. Interzicerea partidelor extremiste (P.C.R., P.S.M., P.R.M.) și înlăturarea membrilor acestora din structurile de putere. În acest scop, sesizăm Procuratura pentru a lua măsurile legale împotriva unor publicații extremiste, are dentiste, antisemite, incitatoare la ură socială și națională, care încearcă reabilitarea criminalului regim comunist (România Mare, Europa, Totuși iubirea, Democrația, Socialistul, Triumf și altele de aceeași orientare).

4. Interzicerea propagandei șovine, comuniste și fasciste în rândul cadrelor M.Ap.N., M.I. și S.R.I.

5. Formarea de urgență a unor comisii parlamentare care să investigheze activitatea de după 1948 a următoarelor instituții: Securitatea — S.R.I., Ministerul de Interne, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Justiție, Procuratură, Ministerul Comerțului Exterior, Ministerul Afacerilor Externe, precum și Radioteleviziunea Română. Stabilirea prejudiciilor aduse țării, a vinovaților și pedepsirea lor conform legii.

6. Restabilirea adevărului și a răspunderilor, în legătură cu evenimentele din decembrie 1989 din România, martie 1990 (Tg. Mureș), iunie 1990 (București), identificarea și pedepsirea conform legii a tuturor vinovaților.

7. Eliminarea de către Parlamentul României a tuturor imperfecțiunilor și prevederilor antidemocratice cu prinse în următoarele legi: legea siguranței naționale, legea organizării Consiliului Suprem al Apărării, legea cetățeniei, legea privatizării, legea fondului funciar, legea sindicatelor și legea privind soluționarea conflictelor colective de muncă.

8. Adoptarea de urgență a unei Constituții care să ofere baza legislativă necesară promovării tuturor legilor democratice.

9. Introducerea cu prioritate în dezbaterea Parlamentului a următoarelor proiecte de legi:

a) legea privind alegerea Consiliilor locale și județene; legea privind administrația publică locală. Aceste legi trebuie să asigure șansa unei reprezentări echitabile tuturor formațiunilor politice democratice, ele trebuie să constituie totodată argumentul alinierii noastre la nor mele Cartei Autonomiei Locale elaborate de Consiliul Europei, condiție a recunoașterii României ca membru al acestui consiliu.

b) legea organizării judecătorești care să consacre inamovibilitatea judecătorului, reinstituirea funcției de judecător de instrucție, desființarea Procuraturii Generale ca organ independent, investirea Curții Supreme. Cu dreptul de a se pronunța asupra constituționalității legilor. Toate acestea constituie garanția

unei reale separări a puteri lor în stat.

- c) legea învățământului și autonomiei universitare.
- d) legea cercetării științifice.
- e) legea Camerelor Agricole, legea creditului agricol, legea arende, precum și legea cadastrului funciar care să garanteze privatizarea integrală a terenurilor agricole și susținerea financiară a țăranilor individuali în vederea modernizării agriculturii românești. Cerem trecerea de urgență la măsurarea suprafețelor de teren atribuite țăranilor și eliberarea titlurilor de proprietate în conformitate cu suprafețele stabilite.
- f) legea apărării naționale care să consacre organiza re a și modernizarea armatei pe criterii democratice și profesioniste. Armata trebuie să redevină un corp de elită, care să apere integritatea teritorială și suveranitatea României.
- g) legea organizării unui Serviciu Român de Informații aflat sub controlul nemijlocit al Parlamentului și care să funcționeze în limitele competențelor firești în cadrul unui stat de drept.
- h) legea sănătății și legea asigurărilor sociale.
- i) legea declarării veniturilor de către demnitarii publici.
- j) legea protecției mediului.
- k) legea cultelor și a drepturilor religioase.

10. Prezentarea publică de către Guvern a bugetului

României pe anul 1990, precum și a modului său de utilizare. Menționarea expresă a sumelor defalcate pentru campania electorală a F.S.N. din 1990, precum și pentru Ministerul de Interne și S.R.I.; modul de utilizare a fondurilor valutare; precizarea valorilor și destinația dată patrimoniului fostelor P.C.R., U.T.C., U.G.S.R.

11. Prezentarea publică a gestionării Fondului Libertatea.

12. Garantarea accesului cetățenilor la Arhivele Statului (inclusiv arhivele securității). Publicarea tuturor datelor statistice.

13. Reconsiderarea politicii externe a României, care să servească interesele majore și perene ale țării. În acest scop cerem:

a) o politică externă eliberată de complexe de țară mică, fatal dependentă de marile puteri, b) promovarea unui sistem de alianțe internaționale care să garanteze suveranitatea și integritatea țării, precum și integrarea sa europeană în consens cu opțiunile democratice ale României; c) neratificarea tratatului Iliescu-Gorbaciov.

14. Adoptarea de către Parlament a unei poziții fără echivoc, de sprijin a aspirațiilor legitime de suveranitate și independență a Republicii Moldova și a teritoriilor ocupate și susținerea acestora prin toate mijloacele, în toate forurile internaționale.

Promovarea de către Guvern a ideii de identitate națională și culturală a românilor de pretutindeni, precum și asumarea intereselor românești în lume.

Alianța Civică și Partidul Alianței Civice fac un apel solemn către toate formațiunile politice democratice, că tre' syndicate, organizații ale societății civile, precum și către toți cetățenii țării să sprijine prezenta declarație apel menită să deschidă căile către un veritabil dialog național, pe care interesele majore ale națiunii îl impun cu necesitate în aceste momente de criză.

Facem un apel solemn către toate guvernele democratice din lume și organisme internaționale să sprijine eforturile României de a ieși din starea de criză și izolare pentru a deveni cu adevărat o societate democratică, ocupându-și locul care i se cuvine între națiunile lumii.

ALIANȚA CIVICA, PARTIDUL ALIANȚEI CIVICE.
„România liberă”, nr. 472, din 27 august 1991

Cuprins

Cuvânt înainte 2

1. Pierderea fricii lui Dumnezeu 5
2. Șapte componente tragice 8
3. Pregătirea genocidului 9
4. Teroarea dezlănțuită 16
5. Aservirea față de URSS și persecuțiile împotriva intelectualilor 28
6. Stalinism fără Stalin 33
7. Primăvara înșelătoare 37
8. Nomenclatura 42
9. August 1968 46
10. Economia în derivă 47
11. Mediul ambiant în pericol 53
12. Distrugerea valorilor morale 57
13. Intelectuali complici la genocid 62
14. Demografie și minciună 66
15. Sistematizare și genocid 69
16. Rezistență anticomunistă și disidență... 75
17. Miracolul din decembrie 1989 81
18. Tragedia continuă? 83
19. Genocidul din Basarabia și Bucovina... 87
20. În loc de concluzii 91

ANEXE 93

- I. Organizatorii genocidului comunist din România și unii dintre complici 137
- II. Apologia comunismului și cultul personalității... 103
- III. Pregătirea neo și criptocomunismului... 119
- IV. Pagini din Rezistența anticomunistă... 132
- V. După Revoluție 143

Pentru a ierta e necesar însă să știm atât ce trebuie iertat, cât și pe cine să iertăm. Vom încerca deci să prezentăm ceea ce, după părerea noastră, constituie genocidul comunist din România, cu scopul de a scoate la lumină adevărul asupra celei mai întunecate perioade din istoria modernă a țării. Acest adevăr trebuie cunoscut de întreaga națiune, care este, în mod dramatic, dezinformată asupra celor petrecute în perioada 1944—1989. Propaganda mincinoasă și otrăvitoare a reușit, în mare măsură, să genereze în mintea multor cetățeni, păreri fundamentale greșite, care le condiționează și astăzi comportamentul, făcându-i prizonieri inconștienți ai sistemului de gândire comunist.

Gh. Boldur-Lătescu